

การพัฒนาหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ
ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

THE DEVELOPMENT OF CURRICULUM APPROACH TO ENHANCE ENTREPRENEUR
COMPETENCE AND CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY
FOR UPPER SECONDARY SCHOOL STUDENTS

เพ็ญลดา ฟูไพบิระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2564

การพัฒนาหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ
ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ปริญญาบัตรนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

THE DEVELOPMENT OF CURRICULUM APPROACH TO ENHANCE ENTREPRENEUR
COMPETENCE AND CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY
FOR UPPER SECONDARY SCHOOL STUDENTS

PENLADA TOOPRIOA

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of DOCTOR OF PHILOSOPHY
(Educational Science & Learning Management)
Faculty of Education, Srinakharinwirot University

2021

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การพัฒนาหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ
ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ของ

เพ็ญลดา ทุ้ไพเราะ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก ..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งทิwa แย้มรุ่ง) (รองศาสตราจารย์ ดร.พิชิต ฤทธิ์จรูญ)

..... ที่ปรึกษาร่วม ..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สุณิสา สุมิรัตนะ) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงใจ สีเขียว)

..... ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชมนาด เชื้อสุวรรณทวี)

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
ผู้วิจัย	เพ็ญลดดา ทัพไพเราะ
ปริญญา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
ปีการศึกษา	2564
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รุ่งทิวา แยมรุ่ง
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	อาจารย์ ดร. สุณิสา สุมิรัตน์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร. ชมนาด เชื้อสุวรรณทวี

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาหลักสูตรและศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยวิธีการพัฒนาหลักสูตรใช้แนวคิดของไทเลอร์และทาบาส ซึ่งประกอบด้วย 4 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ระยะที่ 2 การพัฒนาร่างหลักสูตร ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรและประเมินผลหลักสูตร และระยะที่ 4 การปรับปรุงหลักสูตรองค์ประกอบของสมรรถนะของการเป็นผู้ประกอบการแบ่งได้เป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านความรู้ (Knowledge aspect) 2. ด้านทักษะ (Skill aspect) 3. ด้านลักษณะ (Relevant trait aspect) พบว่าผลการประเมินความเหมาะสมของสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีค่าเฉลี่ย 4.88 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) มีค่า 0.31 ซึ่งอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุดหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมนี้พัฒนาขึ้นโดยผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการวิจัยเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ใช้แบบแผนการวิจัยแบบศึกษากลุ่มเดียวก่อนหลัง (One-Group Pretest-Posttest Design) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสงวนหญิงจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน โดยทั้งหมดเป็นนักเรียนที่เลือกเรียนรายวิชาอาชีพผู้ประกอบการ (Occupation) เนื้อหาในหลักสูตรประกอบไปด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยที่ 1 ผู้ประกอบการเริ่มต้น หน่วยที่ 2 คณิตศาสตร์สำหรับผู้ประกอบการเบื้องต้น หน่วยที่ 3 ปฏิบัติการผู้ประกอบการ และหน่วยที่ 4 ผู้ประกอบการที่ตีผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตร ในด้านความเหมาะสมของหลักสูตร และความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบในหลักสูตร ผู้วิจัยตรวจสอบโดยการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญพบว่าด้านความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบในหลักสูตรมีค่าเท่ากับ 0.89 เมื่อพิจารณาองค์ประกอบภายในหลักสูตรพบว่าหลักสูตรมีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.06 - 1.00 และเมื่อพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรพบว่าค่าเฉลี่ย () เท่ากับ 4.36 ซึ่งอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุดผลการประเมินประสิทธิผลจากคะแนนสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ หลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

คำสำคัญ : หลักสูตร, สมรรถนะผู้ประกอบการ, ความรับผิดชอบต่อสังคม

Title	THE DEVELOPMENT OF CURRICULUM APPROACH TO ENHANCE ENTREPRENEUR COMPETENCE AND CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY FOR UPPER SECONDARY SCHOOL STUDENTS
Author	PENLADA TOOPRIOA
Degree	DOCTOR OF PHILOSOPHY
Academic Year	2021
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Rungtiwa Yamrung
Co Advisor	Dr. Sunisa Sumirattana
Co Advisor	Associate Professor Dr. Chommanad Cheausuwantavee

This research aims to study the components of entrepreneurial social responsibility, the creation of a curriculum and to study the effectiveness and efficiency of the curriculum to enhance the capacity of socially responsible entrepreneurship among high school students. The curriculum development methodology is based on the work of Tyler and Taba, which consists of four phases: Phase One: Study and Analysis of Fundamentals; Phase Two: Curriculum Development; Phase Three: Curriculum Experiments and Evaluation; and Phase Four: Curriculum Improvement. The components of the entrepreneurs were separated into three categories: (1) knowledge aspect; (2) skill aspect; and (3) relevant trait aspects. The mean was 4.88 and the standard deviation (SD) was 0.31, which was the most appropriate level. This quasi-experimental research used a one group pretest-posttest design to study a total of 30 students in Mattayomsuksa Five, taking additional courses in occupational entrepreneurship at Sanguan Ying School. These samples were selected via the purposive sampling method in the first semester of 2021 academic year. The content of the course consisted of four learning units: Unit One: Beginner Entrepreneurs; Unit Two: Introductory Mathematics for Entrepreneurs; Unit Three: Practicing Entrepreneurs and Entrepreneurship; and Unit Four: Good Entrepreneurs. The results of the course performance assessment in terms of the suitability of the course and the consistency between the components in the curriculum. The results were examined by an expert. The assessment found that the consistency between the curriculum components was 0.89 and when considering the components of the curriculum, it was found that the curriculum was consistent between 0.06-1.00. When considering the appropriateness of the curriculum, it was found that the mean was 4.36, which was at a very reasonable level. The results of the assessment of the effectiveness of the competency scores of entrepreneurs with social responsibility in three areas, namely knowledge, skills, and characteristics. After taking the course, the scores were higher than before using the course. In addition, it was higher than 70% and a statistical significance of .05.

Keyword : Curriculum, Entrepreneur, Social responsibility

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญาานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รุ่งทิศา แยมรุ่ง อาจารย์ที่ปรึกษาหลักปริญญาานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ชมนาด เชื้อสุวรรณทวิ และ อาจารย์ ดร.สุณิสา สุมิรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ร่วมปริญญาานิพนธ์ ที่เสียสละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษา แนะนำในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ในทุกขั้นตอน ผู้วิจัยซาบซึ้งในพระคุณนี้อย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ดร. พิเชิต ฤทธิจรูญ ที่กรุณาเป็นประธานสอบปากเปล่า และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงใจ สีเขียว ที่กรุณาเป็นกรรมสอบปากเปล่า ท่านได้ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงงานวิจัยให้มีคุณภาพ ทำให้ผู้วิจัยสำเร็จการศึกษาอย่างสมบูรณ์ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ผดุงศักดิ์ หมวดสง รองศาสตราจารย์ ดร. ชลวิทย์ เจียรจิตต์ อาจารย์ ดร. พิเศษฐ์ ชำนาญนา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิทธิกร สุมาลี และอาจารย์ ดร.กนก จันทรา ที่กรุณาให้คำสัมภาษณ์เชิงลึก และพิจารณาความเหมาะสมเกี่ยวกับองค์ประกอบของสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒผล อาจารย์ ดร. พิชาณิกา เพชรสังข์ อาจารย์ ดร. กฤษณา วรพิน อาจารย์ ดร.ธีรเชษฐ์ เรืองสุขอนันต์ ผู้อำนวยการ ดร. เพ็ญพัทธ์ ภูมมาลา ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำ และตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร อย่างดียิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณคุณครูกัญญภัทร แสงดาว อาจารย์ ดร.บุญสม ศรีศักดิ์ อาจารย์ ดร.พรพิมล ยังฉิม และ อาจารย์ ดร.สุรเดช อนันตสวัสดิ์ ที่ให้ข้อมูลพื้นฐาน ในการพัฒนาหลักสูตร และการตรวจความสอดคล้องของเครื่องมือ กระทั่งได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนสงวนหญิง และขอขอบคุณอาจารย์ประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ให้ความสะดวกต่างๆ ในการเก็บข้อมูลการวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จ ลุล่วงได้ด้วยดี

ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และบุคคลในครอบครัวทุกท่านที่ให้กำลังใจกระทั่งได้ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ตลอดจนเพื่อน พี่ น้องนิสิตปริญญาเอก สาขาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ทุกคน ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมา

เพ็ญลดา ฟูไผ่เราะ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญรูปภาพ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
คำถามการวิจัย.....	7
ความมุ่งหมายของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	7
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	7
ตัวแปรที่ศึกษา	8
เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
สมมติฐานการวิจัย.....	14
กรอบแนวคิดการวิจัย	14
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
1. ผู้ประกอบการ.....	17
1.1 ความหมายของผู้ประกอบการ	17
1.2 คุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการ	18

1.3 ความรับผิดชอบต่อสังคม Corporate Social Responsibility (CSR)	32
1.3.1 ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคม	32
1.3.2 องค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อสังคม	34
1.3.3 ประโยชน์ของการมีความรับผิดชอบต่อสังคม	42
1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการ	50
2. แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ	52
2.1 ความหมายเกี่ยวกับสมรรถนะ	52
2.2 องค์ประกอบของสมรรถนะ	55
2.3 สมรรถนะผู้ประกอบการ	58
2.4 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะ	69
2.5 แนวทางการประเมินสมรรถนะ	72
3. การพัฒนาหลักสูตร	75
3.1 ความหมายของหลักสูตร	75
3.2 การพัฒนาหลักสูตร	77
3.3 องค์ประกอบของหลักสูตร	81
3.4 รูปแบบการประเมินหลักสูตร	85
3.4.1 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์ (Tyler)	85
3.4.2 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสตัฟเฟิลบีม	86
3.5 หลักสูตรฐานสมรรถนะ	89
3.5.1 ความหมายของหลักสูตรฐานสมรรถนะ	90
3.5.2 ลักษณะหลักสูตรฐานสมรรถนะ	90
3.6 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)	95

3.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร	99
4. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้	104
4.1 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	104
4.2 การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	105
4.2.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	105
4.2.2 ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	106
4.2.4 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	112
4.3 การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน	115
4.3.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน	115
4.3.2 ลักษณะสำคัญของแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน	116
4.3.3 บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน	120
4.3.4 ประโยชน์ของการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน	121
4.3.5 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน	125
4.4 การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL).....	128
4.4.1 ความหมายการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL).....	128
4.4.2 ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้แบบ PBL.....	128
4.4.3 บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน	130
4.4.4 ขั้นตอนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน	132
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	139
ระยะที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้.....	141
ระยะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร	148
ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร	160
ระยะที่ 4 การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร	161

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	162
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) มีผล ดังนี้.....	162
ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความ รับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	168
1. ผลการสร้างหลักสูตรเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีรายละเอียดดังนี้.....	168
2. ผลการศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความ รับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	179
ตอนที่ 3 ผลการศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความ รับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	184
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	186
สรุปผลการวิจัย.....	187
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อ สังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สรุปผลการวิจัยดังนี้	187
ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความ รับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	189
ตอนที่ 3 ผลการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะ ความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย.....	190
อภิปรายผลการวิจัย	191
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อ สังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	191
ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความ รับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	194

ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้	198
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	198
บรรณานุกรม	200
ภาคผนวก.....	211
.....	212
ภาคผนวก ก.....	212
รายนามผู้เชี่ยวชาญ	212
.....	215
ภาคผนวก ข	215
หลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	215
ภาคผนวก ค.....	271
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	271
ประวัติผู้เขียน.....	278

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 ตารางแสดงคุณสมบัติผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ	30
ตาราง 2 ตารางวิเคราะห์องค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อสังคม	41
ตาราง 3 ตารางแสดงองค์ประกอบของสมรรถนะ.....	57
ตาราง 4 ตารางวิเคราะห์สมรรถนะผู้ประกอบการ	65
ตาราง 5 ตารางวิเคราะห์สมรรถนะของการเป็นผู้ประกอบการ (ด้านความรู้ (Knowledge)).....	67
ตาราง 6 ตารางวิเคราะห์สมรรถนะของการเป็นผู้ประกอบการ (ด้านทักษะ (Skill)).....	67
ตาราง 7 ตารางวิเคราะห์สมรรถนะของการเป็นผู้ประกอบการ (ด้านลักษณะ (habits & self – concept))	68
ตาราง 8 ตารางแสดงลักษณะของการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ	93
ตาราง 9 ตารางแสดงความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) กับการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นฝ่ายรับอย่างเดียว (Passive Learning)	108
ตาราง 10 ตารางแสดงการสังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการ..	136
ตาราง 11 เปรียบเทียบองค์ประกอบของสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมตามแนวคิดการวิจัยกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ.....	162
ตาราง 12 ผลการประเมินความเหมาะสมของสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	164
ตาราง 13 แสดงกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ	170
ตาราง 14 แสดงโครงสร้างเนื้อหา เวลา และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	171
ตาราง 15 แสดงแผนการจัดการเรียนรู้และสาระการจัดการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตร	172

ตาราง 16 แสดงแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความ รับผิดชอบต่อสังคม	174
ตาราง 17 แสดงผลประเมินความเหมาะสมสำหรับผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาความเหมาะสมของ หลักสูตรส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	180
ตาราง 18 แสดงผลการประเมินความสอดคล้องสำหรับผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาความ สอดคล้องของหลักสูตรที่ส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	182
ตาราง 19 แสดงผลการวิเคราะห์สมรรถนะของนักเรียนก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้าง สมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	184
ตาราง 20 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และค่าสถิติ t-test ของคะแนนสมรรถนะด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ หลังการทดลองใช้หลักสูตร กับเกณฑ์ร้อยละ 70	185
ตาราง 22 แสดงค่าความสอดคล้องของข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบ ต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	272
ตาราง 23 แสดงค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดสมรรถนะด้านความรู้ เรื่องผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	273
ตาราง 24 แสดงค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดความสามารถในการ แก้ปัญหา และการตัดสินใจ	274
ตาราง 25 แสดงคะแนนสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านความรู้ ด้าน ทักษะ และด้านลักษณะหลังเรียน	275
ตาราง 26 แสดงคะแนนสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านความรู้ ด้าน ทักษะ และด้านลักษณะ ก่อนเรียนและหลังเรียน	276
ตาราง 27 แสดงคะแนนสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านความรู้ ด้าน ทักษะ และด้านลักษณะหลังเรียนกับเกณฑ์ ร้อยละ 70	276

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	15
ภาพประกอบ 2 คุณสมบัตินักผู้ประกอบการ.....	25
ภาพประกอบ 3 ภาพแสดงสมรรถนะผู้ประกอบการ.....	63
ภาพประกอบ 4 แสดงกระบวนการพัฒนาหลักสูตร.....	78
ภาพประกอบ 5 แสดงกระบวนการประเมินหลักสูตรของไต้หวัน.....	86
ภาพประกอบ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับการเสริมสร้างสมรรถนะ ผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	115
ภาพประกอบ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานกับการเสริมสร้าง สมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	127
ภาพประกอบ 8 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะ ผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมกับสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อ สังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	142

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาคือเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนและสังคม กล่าวคือการศึกษาจะพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการ เพื่อให้คนเป็นปัจจัยในการพัฒนาสังคมต่อไป ดังนั้น การศึกษาจึงต้องแสดงบทบาทให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโดยรวม ปัจจุบันสังคมโลก และสังคมไทยได้ก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 อันเป็นยุคที่มีความสลับซับซ้อน และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้การศึกษาของไทยถึงเวลาปรับเปลี่ยนอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ การศึกษาสามารถผลิตได้สอดคล้องกับความต้องการ และบริบทของสังคมได้อย่างมีคุณภาพ (อดุลย์ วงศ์ศรีคุณ, 2557) โดยในศตวรรษที่ 21 นักเรียนต้องมีทักษะสำคัญที่จำเป็นในการใช้ชีวิต แม้หลายทักษะจะเป็นทักษะเดิมแต่ต้องเพิ่มความเข้มข้นและความสามารถในการนำไปใช้ใน สถานการณ์ที่ซับซ้อน อีกส่วนหนึ่งเป็นทักษะใหม่ที่ต้องบ่มเพาะ และพัฒนาให้เกิดแก่ผู้เรียน อาทิ ความรอบรู้ด้านการเงิน การเป็นผู้ประกอบการ ความรอบรู้ด้านพลเมือง ทักษะการสร้างสรรค์ และ การผลิตนวัตกรรม การคิดเชิงวิพากษ์ การร่วมมือรวมพลัง ความเป็นผู้นำ และความสามารถใน การปรับตัว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562a) การปรับเปลี่ยนสังคมที่เกิดขึ้นใน ศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างไรในปัจจุบัน การเตรียมนักเรียนให้พร้อม กับชีวิตในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นเรื่องสำคัญมาก ครูจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการ จัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับออกไปดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 รัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศเพื่อให้ประเทศไทยก้าวพันทันกับดักประเทศที่มี รายได้ปานกลางที่เรียกว่า “โมเดลประเทศไทย 4.0” ขึ้น เพื่อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศ ให้ก้าวไปสู่ยุคใหม่ และให้ความสำคัญในการสร้างผู้ประกอบการ เพื่อพัฒนาประเทศให้ ปรับเปลี่ยนจากประเทศรายได้ปานกลางเป็นประเทศรายได้สูง เปลี่ยนจากเศรษฐกิจที่ ขับเคลื่อนด้วยประสิทธิภาพเป็นขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)

ดังนั้นผู้ประกอบการถือว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในโลกธุรกิจสมัยใหม่ เนื่องจากเป็นผู้ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพลังทางเศรษฐกิจด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างงาน การประดิษฐ์ คิดค้น การบุกเบิกตลาดทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนเป็นผู้จุดชนวนความเติบโตทางเศรษฐกิจ ในมิติต่าง ๆ นานัปการ โดยผู้ประกอบการคือผู้ที่ใช้พลังความสามารถทั้งหมดของตนเองเผชิญกับ ความเสี่ยง และความไม่แน่นอนทางธุรกิจเพื่อสร้างผลกำไร และการเติบโตแก่กิจการ ดังนั้นพลัง

ดังกล่าวจึงมีส่วนช่วยในการเสริมสร้างความก้าวหน้าของประเทศชาติ (ธีระวณิช, 2547) ตลอดจนผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จมักจะมีลักษณะเป็นนักวิเคราะห์โอกาส ชอบค้นคว้าหาความรู้ แสวงหาโอกาสเพื่อไปสู่ความสำเร็จ มักจะหาหนทางที่ดีกว่าในการทำงานต่าง ๆ เป็นนักแก้ปัญหา สามารถเข้าถึงปัญหา และแก้ไขด้วยความมั่นใจคือเข้าใจอย่างชัดเจนว่าจะต้องทำอะไรให้สำเร็จ และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว มักจะมองหาทางเลือกต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหา รู้ว่าจะต้องประเมิณทางเลือกอย่างไร เพื่อที่จะแก้ปัญหาได้ง่ายที่สุด และเป็นนักคิดที่มีเหตุผล (ศรีสุขะโต, 2543) อีกทั้งแนวทางของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จต้องมีความคิดสร้างสรรค์ กล้าเสี่ยง สามารถคิดคาดการณ์แนวโน้มในอนาคตได้ และมีความซื่อสัตย์ (ศรีประเสริฐ, 2545) ซึ่งเป็นคุณลักษณะดังกล่าวเป็นคุณลักษณะที่ประเทศชาติและหลักสูตรต้องบ่มเพาะ และพัฒนาให้เกิดแก่เยาวชน เพื่อให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562a)

ปัจจุบันกลุ่มเยาวชนไทย กลุ่มวัยรุ่น และวัยทำงานเริ่มต้นมีความปรารถนาที่จะเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น โดยมีทัศนคติเชิงบวกต่อผู้ประกอบการ เช่นมองว่ามีความเป็นอิสระ เป็นอาชีพที่มีเกียรติและสามารถสร้างรายได้ รวมถึงความมั่งคั่งให้กับชีวิตอย่างรวดเร็วกว่าการประกอบการอาชีพอื่น ๆ ประกอบกับปัญหาเรื่องการสร้างงาน เพื่อรองรับกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ (ไตรภพสกุล, 2561) โดย (Chigunta, Schnurr, James-Wilson, & Torres, 2005) ได้แบ่งระยะของความเป็นผู้ประกอบการรุ่นเยาว์ ในกระบวนการความเป็นผู้ประกอบการเป็น 3 ระยะ อันได้แก่ (1) ระยะ PR entrepreneurship (ช่วงอายุ 15-19 ปี) เป็นระยะที่ผู้ประกอบการรุ่นเยาว์ลองผิดลองถูก ในช่วงนี้เป็นการพยายามประยุกต์ใช้ความรู้จากการศึกษาใน สถาบันการศึกษา หรือพื้นฐานจากธุรกิจครอบครัวที่ตนเองพบเห็น (2) ระยะ budding entrepreneurship (ช่วงอายุ 20-25 ปี) เป็นระยะที่ผู้ประกอบการรุ่นเยาว์เริ่มสะสมทักษะ ประสบการณ์และทุนในการประกอบธุรกิจ (3) ระยะ emergent entrepreneurship (ช่วงอายุ 26-29 ปี) โดยในระยะนี้ผู้ประกอบการวัยทำงานเริ่มต้นมีประสบการณ์ทางธุรกิจและวิสัยทัศน์ที่มากขึ้นกว่าระยะแรกและระยะที่สอง ซึ่งทำให้มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการประกอบธุรกิจที่สุดจากทั้ง 3 ระยะ

จากการพิจารณาอัตราการเติบโตของการจดทะเบียนจัดตั้งธุรกิจย้อนหลัง (2559-2562) พบว่ามีค่าเฉลี่ยเพียง 3.52 % (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2562) จากรายงานของ Doing Business 2019: Reforming to Create Jobs ของธนาคารโลก กล่าวถึงการจัดอันดับประเทศที่เริ่มต้นธุรกิจง่ายจาก 190 ประเทศทั่วโลก โดยพบว่าประเทศไทยตกลงมาจากลำดับที่ 26 เป็นลำดับที่ 27 (Group, 2019) แสดงให้เห็นถึงการมี 'โอกาส' แต่ขาด 'องค์ความรู้' ซึ่งเป็นเรื่องน่าเสียดายที่องค์กร

ความรู้เหล่านี้เราต้องมาเรียนรู้เองภายหลังตามหลักสูตรคอร์สเรียนพิเศษซึ่งต้องแลกกับค่าใช้จ่าย มหาศาล ตลอดจนจากรายงานการจดทะเบียนธุรกิจประจำปี 2562 ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า (department of business development) รายงานว่ามีธุรกิจตั้งใหม่สะสมตั้งแต่เดือน ม.ค.-ธ.ค. 2562 จำนวน 71,485 ราย มีมูลค่าการจดทะเบียน 327,464 ล้านบาท และพบว่ามีธุรกิจเล็ก ประกอบการสะสมตั้งแต่เดือน ม.ค.-ธ.ค. 2562 จำนวน 22,129 ราย มีมูลค่าการจดทะเบียน 112,097 ล้านบาท ซึ่งจะเห็นว่าการปิดกิจการคิดเป็นร้อยละ 34.23 ของธุรกิจตั้งใหม่ ซึ่งปัจจัยที่ทำให้ธุรกิจปิดตัวลงได้แก่ การขาดการวางแผนธุรกิจอย่างเป็นระบบ การบริหารจัดการไม่เป็น ตลอดจนไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง แสดงให้เห็นถึงการขาดทักษะความเป็นผู้ประกอบการ (หัตถิธรรม, 2563) อย่างไรก็ตามในปี 2563 ได้มีการคาดการณ์ขยายตัวของเศรษฐกิจที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นโดยประมาณจำนวนการจัดตั้งธุรกิจใหม่ในปี 2563 ที่ 71,000 - 73,000 ราย (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2562) แต่เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ในช่วงเดือนมกราคม ปี 2563 ทำให้เกิดความผันผวนของเศรษฐกิจโลก สถานการณ์การค้าระหว่างประเทศ ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของจำนวนการจัดตั้งธุรกิจใหม่ในปี 2563 ที่ไม่เพิ่มขึ้นตามที่คาดการณ์ไว้ โดยหดตัวลดร้อยละ 5-8 เมื่อเทียบกับปีที่แล้ว (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2563) สอดคล้องกับทิศทางเศรษฐกิจของประเทศไทยที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกล่าวหาว่า เศรษฐกิจไทยปี 2563 ยังคงเป็นอีกปีที่เติบโตต่ำกว่าระดับศักยภาพโดยมีปัจจัยจุดรั้งสำคัญ คือ ปัจจัยชั่วคราวแต่รุนแรง ได้แก่การระบาดของไวรัสโควิด-19 ปัญหาภัยแล้งและ พ.ร.บ. งบประมาณฯ ที่ล่าช้า ซึ่งปัญหานี้ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อยกระดับความสามารถ ในการแข่งขันให้พร้อมออกวิ่งในสนามอย่างแข็งแรงยามเมื่อเศรษฐกิจโลกกลับมาฟื้นตัวอีกครั้ง ทำให้ผู้ประกอบการเผชิญกับความท้าทายมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านกลยุทธ์ การลงทุน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563)

ทักษะการเป็นผู้ประกอบการจึงเป็นทักษะหนึ่งที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาและขับเคลื่อน ประเทศ (Petvirojchai, 2561) เพราะทักษะความเป็นผู้ประกอบการไม่ได้เพียงแต่มีความสำคัญ ต่อผู้ประกอบการที่สร้างธุรกิจของตนเองเท่านั้น หากแต่เป็นทักษะที่เป็นที่ต้องการของบริษัทธุรกิจ อุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่นกัน ดังนั้นการที่จะสามารถรับมือ ยกกระดับสภาพเศรษฐกิจ และสังคมใน โลกปัจจุบันได้ต้องมีการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการซึ่งมีความสำคัญ และจำเป็นอย่าง ยิ่งต่อบุคคล โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) ทักษะความเป็นผู้ประกอบการไม่ได้หมายความว่าเพียง แค่การรู้จัก เริ่มต้นธุรกิจร้านค้าขนาดเล็กเท่านั้น หากแต่ความเป็นผู้ประกอบการ เป็นการพัฒนา

และปลูกฝังจิตวิญญาณความเป็นผู้ประกอบการ (entrepreneurial spirit) อาทิความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม การคิดนอกกรอบ การปรับตัว ความมุ่งมั่นทางทรัพยากร ความกล้าเสี่ยง โดยไม่คำนึงถึงวิชาชีพหรือเส้นทางอาชีพที่เลือกเดิน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) เพราะการคิดแบบผู้ประกอบการเป็นสัญชาตญาณที่แตกต่างจากผู้ไม่เคยประกอบก่อสร้างธุรกิจของตนเองเป็นอย่างมาก ผู้ประกอบการมักต้องตัดสินใจภายใต้สภาวะการณ์ที่มีความไม่แน่นอน เดิมพันหรือมีผลได้ผลเสียจากการตัดสินใจมีความแตกต่างกันอย่างมากหากเปลี่ยนจากวิธีที่ถูกเป็นวิธีที่ผิด การตัดสินใจของผู้ประกอบการถูกบีบคั้นที่มีอยู่อย่างจำกัด จึงทำให้ผู้ประกอบการเผชิญกับความเสี่ยงอยู่ตลอด การคิดแบบผู้ประกอบการจึงเป็นความท้าทายท่ามกลางสภาวะการแข่งขันที่สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปมาแบบไม่หยุดนิ่ง (ธีระธนชัยกุล, 2562) อีกทั้งมีการศึกษาพบว่าเฉลี่ยแล้วผู้ประกอบการเป็นผู้ที่มีความต้องการความสำเร็จสูงกว่าคนทั่วไป ซึ่งเป็นแรงผลักดันเกิดจากการต้องการความสำเร็จ และการเริ่มกิจการของตนเองถือเป็นวิถีทางหนึ่งที่จะทำให้ตนเองประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวังไว้ (สุโคตรพรหมมี, 2559) โดยคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จต้องมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าตัดสินใจ มีความรับผิดชอบ และซื่อสัตย์ต่อลูกค้าตลอดจนการมีคุณธรรม (บางโม, 2553) ซึ่งคุณธรรมสำหรับกิจการไม่ใช่คุณธรรมต่อลูกค้า และคู่ค้าเท่านั้นแต่ครอบคลุมผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมดจึงควรส่งเสริมพนักงานและสังคมที่เกี่ยวข้องทุกระดับให้พัฒนาคุณธรรมเพื่อเป็นคนที่มีความคุณภาพของสังคม ส่งเสริมให้ยึดมั่นความสงบสุขสันติยุติการเบียดเบียนเอาเปรียบทำความดีทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต อุดหนุน ประนีประนอม และปลูกจิตสำนึกความมีเมตตา มีจิตอาสาเพื่อส่วนรวม เห็นความสำคัญของการบำเพ็ญประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น พร้อมให้ความช่วยเหลือโดยไม่หวังผลตอบแทน แบ่งปันแก่ผู้ด้อยโอกาสกว่าเอื้อเพื่อเอื้อแก่ก่อกุล ปรองดอง เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่โลภ ไม่คดโกงทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งจะส่งผลให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างรู้รักสามัคคีและมีความสุข (มัชฌิมา กุญชร ณ อยุธยา, 2555) ซึ่งตรงกับ การปฏิบัติตามแนวทางความรับผิดชอบต่อสังคม โดยในประเทศไทย แนวคิดเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรได้ถือกำเนิดขึ้นพร้อมกับการสถาปนาธุรกิจในประเทศไทยมาเป็นเวลายาวนาน ในรูปของการทำบุญ การบริจาคเพื่อการกุศล หรือการอาสาช่วยเหลืองาน เป็นต้น เพียงแต่คนไทยยังมิได้เรียกกิจกรรมเหล่านี้ด้วยคำว่าความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร สำหรับแนวคิดในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร จะมุ่งไปที่การสร้างให้องค์กรมีความ “ดี” ที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนของกิจการเป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจากหลักคุณธรรมทางศาสนา ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรจึงมิใช่เรื่องใหม่ เพียงแต่เพิ่งได้มีการบัญญัติคำนี้ขึ้นใช้ในวงการธุรกิจเมื่อไม่กี่สิบปีที่ผ่านมาเอง ประกอบกับแนวคิดเรื่อง “ความ

รับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร” รวมทั้งการสื่อสารการตลาดแบบผสมผสานได้มีการนำมาใช้อย่างแพร่หลาย ตั้งแต่ในปี พ.ศ.2523 (แช่ตั้ง, 2550) ได้แพร่หลายมาสู่ประเทศไทย ทำให้ “ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร” ได้ค่อยๆ เปลี่ยนแปลงรูปแบบจากการบริจาคเป็นครั้งๆ อาทิ การบริจาคเงิน หนังสือ สิ่งของแก่ผู้ยากไร้ ได้พัฒนาไปสู่การทำแบบมีกลยุทธ์มีการวางวัตถุประสงค์รูปแบบการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับบริษัท รวมทั้งวิธีการประเมินฯ เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ รวมทั้งยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อสินค้า และองค์กรซึ่งอาจช่วยยอดขายได้ทางอ้อมอีกด้วย (เชื้ออาภรณ์, 2014) จะเห็นได้ว่าความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) เชื้อให้ภาพลักษณ์ทางสังคมขององค์กรดีขึ้น แถมยังใช้ทุนและเงินน้อยกว่าการวางแผนโฆษณาประชาสัมพันธ์ เพราะสามารถดึงกลุ่มลูกค้าและไม่ใช่ลูกค้า เข้ามาร่วมกิจกรรมเพื่อสังคมได้ด้วย ในแง่ของประโยชน์ทางตรงที่สามารถสัมผัสจับต้องได้ของการทำกิจกรรมที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม คือ พนักงาน เกิดความภาคภูมิใจในการทำงานร่วมกับองค์กร ขณะเดียวกันก็สามารถดึงดูดบุคลากรที่มีคุณภาพ ให้เข้ามาทำงานกับองค์กรได้ และยังทำให้องค์กรสามารถสร้างรายได้และส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้น เพราะแนวโน้ม ลูกค้าที่ให้ความสำคัญกับการซื้อสินค้าและบริการจากองค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมมีจำนวนเพิ่มขึ้น ส่วนประโยชน์ที่เป็นนามธรรมไม่สามารถจับต้องได้คือทำให้ลูกค้าเกิดความภักดีต่อตราสินค้าโดยการทำกิจกรรมรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกับการทำการตลาด

องค์ประกอบของการเป็นผู้ประกอบการประกอบไปด้วย 3 ด้านได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านลักษณะ ซึ่งคุณลักษณะพื้นฐานที่มีอยู่ในตัวบุคคล ได้แก่ แรงจูงใจ อุทิศตน ทัศนคติ ความรู้ และทักษะ โดยคุณลักษณะเหล่านี้จะเป็นตัวผลักดันให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นเป็นส่วนหนึ่งของสมรรถนะ (Spencer & Spencer, 1993) สอดคล้องกับนิยามของสมรรถนะที่ (เวชยานนท์, 2549) ได้นิยามสมรรถนะไว้อย่างน่าสนใจว่าสมรรถนะเป็นคุณลักษณะที่อยู่ภายใน บุคคลที่นำไปสู่สาเหตุทำให้ผลงานมีประสิทธิภาพ และเน้นว่า “คุณลักษณะที่อยู่ภายใน” เป็นทักษะไม่ใช่พฤติกรรม เพราะเป็นสิ่งที่กำหนดอยู่ภายในตัวบุคคลนั้น ทำให้เกิดคุณลักษณะที่แตกต่างอย่างสำคัญ เนื่องจากขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีการกำหนดจากสิ่งที่อยู่ภายใน ซึ่งการใช้ขีดความสามารถ ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้การทำงานขององค์กรประสบความสำเร็จดังนั้นจึงปฏิเสธไม่ได้ว่าสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับทุกคน

การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 เป็นช่วงแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ การศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม และความ เจริญก้าวหน้าทางวิทยาการสร้างกลยุทธ์ใหม่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถ ตอบสนองความต้องการของบุคคล สังคมไทย ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขัน และร่วมมืออย่าง สร้างสรรค์ในสังคมโลก โดยในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ กล่าวถึงการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายว่าเป็นระดับการศึกษาที่มุ่งเน้นการเพิ่มพูนความรู้ และทักษะเฉพาะด้าน สนองตอบความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนทั้งด้าน วิชาการ และวิชาชีพ มีทักษะในการใช้วิทยาการ และเทคโนโลยี ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ตลอดจนเด็กในวัย 12-18 ปีเป็นวัยที่จะเรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกับ เพื่อนที่มีความสนใจในแบบเดียวกัน สนใจในการวางแผนประกอบวิชาชีพอย่างมาก โรงเรียนควร ช่วยเหลือและแนะแนวทางให้เด็กได้เลือกประกอบอาชีพตามความสนใจและความถนัด (รัตนทอง คำ, 2550) สมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรส่งเสริม และเริ่มมีการสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพราะเป็นการเตรียมความพร้อมให้นักเรียน มีทักษะสำหรับออกไปดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 ตลอดจนหัวใจสำคัญของการศึกษาคือ “การ เรียนรู้ของผู้เรียน” ในการปฏิรูปการศึกษาให้ประสบความสำเร็จจึงมีความจำเป็นต้อง “ปฏิรูปการ เรียนรู้” ของผู้เรียนซึ่งในการปฏิรูปการเรียนรู้นั้นมีองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอีก หลายประการ ได้แก่ 1) ครูผู้สอน 2) หลักสูตร 3) การเรียนการสอน และ 4) การวัดและประเมินผล องค์ประกอบทั้ง 4 ประการดังกล่าวจะสนับสนุน และเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และ เกิดสมรรถนะสำคัญที่สามารถใช้ได้ในชีวิตจริง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562a) ซึ่ง หลักสูตรเปรียบเสมือนแม่บทของการศึกษาในการพัฒนาผู้เรียนเนื่องจากหลักสูตรเป็นหัวใจของ การศึกษาที่ถือเป็นแก่นสำคัญในการวางแผนการจัดการศึกษา เป็นตัวกำหนดทิศทางของ การศึกษาในการที่จะให้ความรู้ทำให้การศึกษาดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ และทำให้การศึกษามี ประสิทธิภาพ หลักสูตรจึงเป็นเสมือนแบบแปลนสำหรับการเรียนการสอน (วงศ์อนันต์โรจน์, 2535) แต่เนื่องจากเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนการสอนได้ถูกกำหนดไว้อย่างคร่าว ๆ ในหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ไม่สามารถประมวลรายละเอียดเกี่ยวกับสาระ ความรู้ตามสภาพแวดล้อมของ สังคม เศรษฐกิจ และปัญหาความต้องการของสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ ได้ทั้งหมด จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของ ผู้เรียนในสังคม (ลีอำนนตส์กุล, 2553) ผู้วิจัยจึงสนใจการพัฒนาหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะ

ความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ และเพิ่มพูนสมรรถนะที่สำคัญได้แก่ สมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการให้กับผู้เรียน เพื่อก้าวทันยุค VUCA world อีกทั้งยังสอดแทรกความรับผิดชอบต่อสังคมซึ่งเป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้เยาวชนไว้อีกด้วย นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางให้หน่วยงานทางการศึกษา และครูสามารถนำหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

คำถามการวิจัย

1. สมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีองค์ประกอบอะไรบ้าง
2. หลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีลักษณะอย่างไร
3. หลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล หรือไม่ อย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรและศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสงวนหญิง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 223 คน คน ที่เลือกเรียนรายวิชาอาชีพผู้ประกอบการ (Occupation) จำนวน 7 ห้อง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2564 โรงเรียนสงวนหญิงจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน ที่เลือก เรียนรายวิชาอาชีพผู้ประกอบการ (Occupation)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย

1. ตัวแปรจัดกระทำ คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะ ความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. ตัวแปรตาม คือ สมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อ สังคมของนักเรียน ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความรู้ (Knowledge)
2. ด้านทักษะ (Skill)
3. ด้านลักษณะ (Trait, habits)

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือ เนื้อหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเพื่อเป็น การเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งประกอบไปด้วย เนื้อหา 4 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยที่ 1 ผู้ประกอบการเริ่มต้น หน่วยที่ 2 คณิตศาสตร์สำหรับ ผู้ประกอบการเบื้องต้น หน่วยที่ 3 ปฏิบัติการของผู้ประกอบการ และหน่วยที่ 4 ผู้ประกอบการที่ดี โดยเป็นรายวิชาเพิ่มเติม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ผู้ประกอบการ หมายถึง บุคคลที่มีความอดทน มุ่งมั่น กล้าตัดสินใจ บุคคลที่มี โอกาส และผลประโยชน์ในธุรกิจ เป็นผู้มีความรู้ และความเข้าใจในเรื่องการเงิน การจัดการ วัตถุดิบ และการเผชิญกับความเสี่ยงในการริเริ่ม และกล้าเสี่ยงในการที่จะนำความคิดสร้างสรรค์ ใหม่ ๆ ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การประกอบกิจการด้วยความดูแลใส่ใจต่อ ผู้รับบริการ สังคมและสิ่งแวดล้อม อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ โดยดำเนิน กิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใสและยุติธรรม มีความตระหนักถึงผลกระทบ ทางลบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการประกอบกิจการอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะคำนึงถึงทางสายกลาง ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการไม่ เบียดเบียน ไม่แสวงหาผลกำไรจนเกินระดับความยั่งยืน

3. ผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง บุคคลที่มีความอดทน มุ่งมั่น กล้าตัดสินใจ มีความรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการเบื้องต้น มีความสามารถด้านการสื่อสาร มีความสามารถเผชิญกับความเสี่ยงในการริเริ่มที่จะนำความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ไปสู่ความสำเร็จ ประกอบกิจการด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนมีความตระหนักถึงผลกระทบทางลบต่อ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

4. สมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่อยู่ภายในตัวบุคคลตามตำแหน่งงาน นั้น ๆ โดยสมรรถนะของการเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมการแยกได้เป็น 3 ด้านได้แก่ ด้านความรู้ (Knowledge aspect) ด้านทักษะ (Skill aspect) และด้านลักษณะ (Relevant trait aspect) ดังนี้

1. ด้านความรู้ (knowledge) คือ สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษา การเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้การค้นคว้าหรือจากประสบการณ์ เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญในเรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ 1) ความสำคัญของผู้ประกอบการ 2) หน้าที่ผู้ประกอบการ 3) การวิเคราะห์การเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งวัดได้จากแบบวัดสมรรถนะด้านความรู้เรื่องผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก

2. ด้านทักษะ (Skill) คือ ความสามารถที่ต้องการให้นักเรียนทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 2.1) ทักษะทางการคิด ซึ่งได้แก่ การคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (Problem Solving & Decision Making) คือ ความสามารถในการคิดที่พยายามคลี่คลายปัญหา ระหว่างสภาพจริงที่เกิดขึ้นกับสภาพความต้องการของบุคคลโดยตัดสินใจพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ที่เหมาะสมมาช่วยในการแก้ปัญหาทางธุรกิจ ในสถานการณ์ที่เสี่ยงซึ่งวัดได้จากแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ และการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) คือความสามารถในการคิดริเริ่มรูปแบบใหม่ๆ ที่เกิดประโยชน์ต่อผู้คน สังคม โลก มองเห็นโอกาสและช่องทางในการสร้างธุรกิจ ขึ้นมา สามารถต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้ซึ่งวัดได้จากแบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายด้านทักษะแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ในแต่ละข้อมีการประเมินค่า 4 ระดับ และ 2.2) ทักษะทางการสื่อสาร คือ ความสามารถในการรับ และส่งสารทางธุรกิจ โดยการติดต่ออาจจะทำด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษร โดยทักษะที่เกิดขึ้นมาจากพื้นฐานความรู้ และสามารถปฏิบัติอย่างคล่องแคล่วว่องไวซึ่งวัดได้แบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาตอนปลายด้านทักษะแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ในแต่ละข้อมีการประเมินค่า 4 ระดับ

3. ด้านลักษณะ (Trait, habits) คือ เจตคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของนักเรียน หรือสิ่งทีนักเรียนเชื่อว่าตนเองเป็น ซึ่งวัดได้จากแบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายด้านลักษณะ แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ในแต่ละข้อมีการประเมินค่า 4 ระดับ ประกอบด้วย

1. ความมั่นใจในตนเอง คือ การแสดงออกถึงความเชื่อมั่นในตนเองว่ามี ความสามารถหรือศักยภาพในการรับมือกับความท้าทายสภาพแวดล้อมทางธุรกิจใหม่ๆ ด้วยทัศนคติที่เชื่อมั่น

2. ความกล้าเสี่ยง คือ การแสดงออกถึงความสามารถในตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ทางธุรกิจที่ไม่แน่นอน และสามารถใช้ความพยายามควบคุมเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ

3. ความมีวินัย คือ การแสดงออกถึงการเคารพต่อระเบียบ รู้ถึงสิทธิของตน และการเคารพผู้อื่น ปฏิบัติตามเงื่อนไขทางธุรกิจที่กำหนดไว้ได้

4. ความอดทน คือ การแสดงออกถึงการยอมรับในสิ่งที่ตนไม่พอใจ หรือปัญหาทางธุรกิจที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ไม่กล่าวการล้มเหลว หากครั้งแรกไม่สำเร็จก็ไม่ละความพยายาม ไม่ท้อถอย

5. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การแสดงออกถึงการประกอบกิจการด้วยความดูแลใส่ใจต่อลูกค้า เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม โดยดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใสและยุติธรรม มีความตระหนักถึงผลกระทบทางลบต่อ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

5. หลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง ชุดของประสบการณ์และสาระความรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเพื่อใช้สอนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการจัดประสบการณ์ ใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งมีการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านลักษณะ หลักสูตรประกอบไปด้วยเอกสาร 2 ชุดได้แก่

1. เอกสารหลักสูตร ประกอบไปด้วย หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหาและเวลาเรียน แนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้

2. เอกสารประกอบหลักสูตรจำนวน 3 เล่มคือ คู่มือครู แผนการจัดการเรียนรู้ และเอกสารประกอบการเรียน มีรายละเอียดดังนี้

2.1 คู่มือครู เป็นเอกสารสำหรับใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนประกอบด้วย คำแนะนำสำหรับครู สาระการเรียนรู้ บทบาทของครูและนักเรียน แนวทางการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ การวัดประเมินผลการเรียนรู้

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย เวลา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

2.3 เอกสารประกอบการเรียน ประกอบไปด้วยเนื้อหา 4 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยที่ 1 ผู้ประกอบการเริ่มต้น หน่วยที่ 2 คณิตศาสตร์สำหรับผู้ประกอบการเบื้องต้น หน่วยที่ 3 ปฏิบัติการของผู้ประกอบการ และหน่วยที่ 4 ผู้ประกอบการที่ดี

6. การพัฒนาหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึงกระบวนการและขั้นตอนในการสร้างหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดำเนินการในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (R&D) มีกระบวนการตั้งแต่ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การร่างหลักสูตรและหาประสิทธิภาพของหลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตร และการประเมินหลักสูตร โดยขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ตามแนวคิดของไทเลอร์และทาบา ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (R_1) แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น โดยศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา ความต้องการของนักเรียน และแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม และแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ระยะที่ 2 การพัฒนาร่างหลักสูตร (D_1) เป็นการยกร่างหลักสูตรให้สอดคล้องกับ ความหมาย องค์ประกอบเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 จัดทำร่างหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

ขั้นที่ 2 หาประสิทธิภาพของร่างหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นที่ 3 ปรับปรุงแก้ไขร่างหลักสูตร

ขั้นที่ 4 นำร่างหลักสูตรไปศึกษานำร่อง

ขั้นที่ 5 ปรับปรุงและแก้ไขร่างหลักสูตรเพื่อนำไปทดลองใช้ต่อไป

ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรและประเมินผลหลักสูตร (R_2) เป็นขั้นนำร่างหลักสูตรที่ได้จากระยะที่ 2 ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 ห้องเรียน โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One group pretest-posttest design มาใช้ ประเมินประสิทธิภาพผลของหลักสูตร โดยมีการทดสอบก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตร และนำคะแนนมาหาสถิติพื้นฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test แบบ dependent)

ระยะที่ 4 การปรับปรุงหลักสูตร (D_2) เป็นการนำผลจากการทดลองที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรเพื่อให้ได้หลักสูตรที่เหมาะสมและสมบูรณ์

7. แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบ ต่อสังคม หมายถึงกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่จะนำนักเรียนไปสู่จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และโครงสร้างเนื้อหาที่แบ่งออกเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

หน่วยที่ 1 ผู้ประกอบการเริ่มต้น เป็นขั้นที่นักเรียนค้นพบความถนัด และอาชีพที่สนใจโดยครูกำหนดปัญหา ซึ่งเป็นปัญหาที่น่าสนใจ และหลากหลายทั้งในชีวิตจริง ปัญหาที่ไม่คุ้นเคย และปัญหาปลายเปิด เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนต้องการที่จะคิด

หน่วยที่ 2 คณิตศาสตร์สำหรับผู้ประกอบการเบื้องต้น เป็นขั้นที่นักเรียนศึกษา ความรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการด้านที่ตนสนใจ ตลอดจนศึกษาเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับ ความสำคัญของผู้ประกอบการ หน้าที่ผู้ประกอบการ และการวิเคราะห์การเป็นผู้ประกอบการ

หน่วยที่ 3 ปฏิบัติการผู้ประกอบการ นักเรียนปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ในขั้นที่ 2 ระหว่างดำเนินการแก้ปัญหา นักเรียนต้องวิเคราะห์ด้วยว่าแนวคิดที่เลือกใช้ มีความเหมาะสมหรือไม่ และมีวิธีอื่นที่จะสามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหา และประสบผลสำเร็จ

หน่วยที่ 4 ผู้ประกอบการที่ดี เป็นขั้นที่นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้และแนวคิดที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ โดยนักเรียนนำเสนอผลการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

8. ประสิทธิภาพของหลักสูตร หมายถึง ผลการประเมินหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรและความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบในหลักสูตร โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรและความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบในหลักสูตร มีรายละเอียดดังนี้

8.1 ความเหมาะสมของหลักสูตร เป็นการพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตร โดยพิจารณาแต่ละองค์ประกอบภายในหลักสูตร ได้แก่ แนวคิดของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล โดยสร้างเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ 5: เหมาะสมมากที่สุด 4: เหมาะสมมาก 3: เหมาะสมปานกลาง 2: เหมาะสมน้อย 1: เหมาะสมน้อยที่สุด โดยถ้าหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมมากกว่า 3.5 ขึ้นไปถือว่าเหมาะสม

8.2 ความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบในหลักสูตร เป็นการพิจารณาความสอดคล้องกันระหว่างองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบในหลักสูตรว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ ซึ่งพิจารณาความสอดคล้องกันของจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล แบบประเมินความสอดคล้องของหลักสูตร เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับคือ 1: เห็นด้วย 0: ไม่แน่ใจ -1: ไม่เห็นด้วย โดยค่าเฉลี่ยความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ขึ้นไป แสดงว่าแต่ละองค์ประกอบในหลักสูตรมีความสอดคล้องกัน

9. ประสิทธิภาพของหลักสูตร หมายถึง สมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนที่เกิดจากการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พิจารณาจากข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยพิจารณาดังนี้

ด้านความรู้ พิจารณาผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของการพิจารณาสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมโดยจากแบบวัดสมรรถนะด้านความรู้ เรื่องผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ด้านทักษะ พิจารณาจากแบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ด้านคุณลักษณะ พิจารณาจากแบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

โดยเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนในแต่ละด้าน ถ้าหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร และ

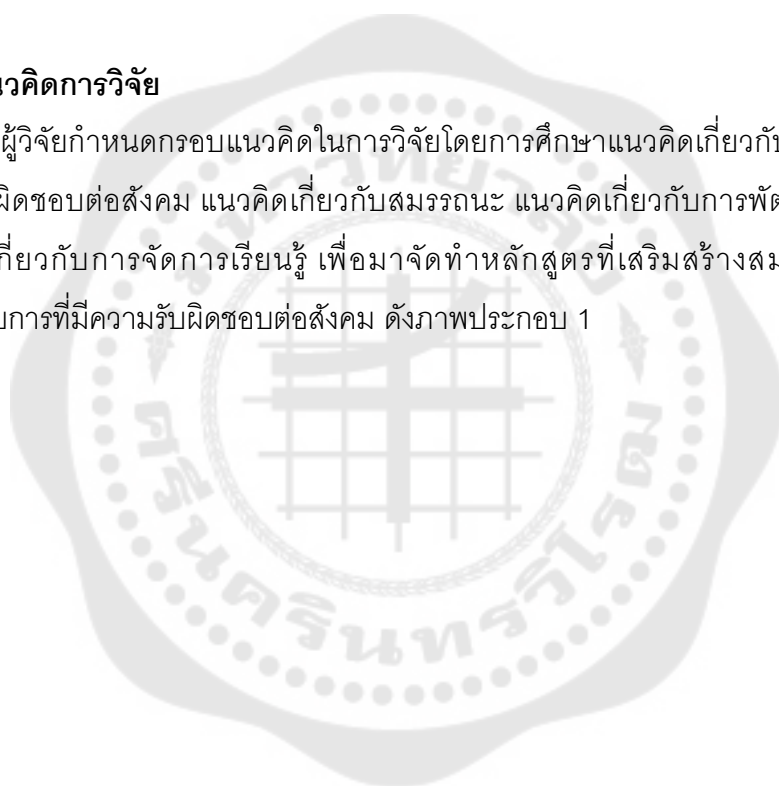
เปรียบเทียบหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าหลักสูตรมีประสิทธิภาพ

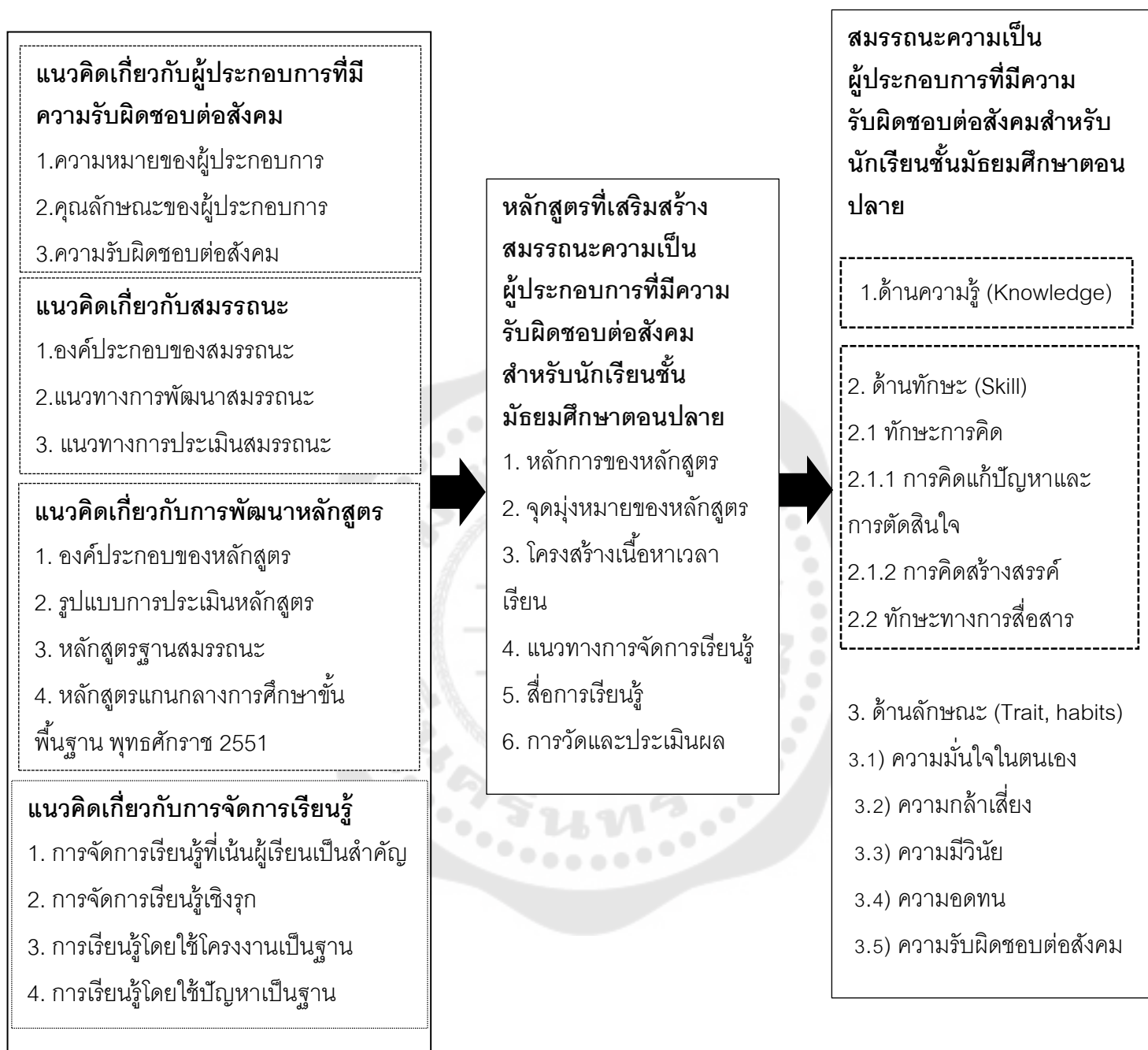
สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ เพื่อมาจัดทำหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรดังต่อไปนี้

1. ผู้ประกอบการ
  - 1.1 ความหมายของผู้ประกอบการ
  - 1.2 คุณลักษณะของผู้ประกอบการ
  - 1.3 ความรับผิดชอบต่อสังคม
  - 1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการ
2. แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ
  - 2.1 ความหมายของสมรรถนะ
  - 2.2 องค์ประกอบของสมรรถนะ
  - 2.3 สมรรถนะผู้ประกอบการ
  - 2.4 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะ
  - 2.5 แนวทางการประเมินสมรรถนะ
3. การพัฒนาหลักสูตร
  - 3.1 ความหมายของหลักสูตร
  - 3.2 การพัฒนาหลักสูตร
  - 3.3 องค์ประกอบของหลักสูตร
  - 3.4 รูปแบบการประเมินหลักสูตร
  - 3.5 หลักสูตรฐานสมรรถนะ
  - 3.6 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 3.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร
4. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้
  - 4.1 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
  - 4.2 การจัดการเรียนรู้เชิงรุก
  - 4.3 การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน
  - 4.4 การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

4.5 การสังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

1. ผู้ประกอบการ

1.1 ความหมายของผู้ประกอบการ

การปรับเปลี่ยนสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างในปัจจุบัน การเตรียมนักเรียนให้พร้อมทั้งชีวิตในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นเรื่องสำคัญมาก รัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศเพื่อให้ประเทศไทยก้าวพินกับดักรประเทศที่มีรายได้ปานกลางที่เรียกว่า “โมเดลประเทศไทย 4.0” ขึ้น เพื่อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศให้ก้าวไปสู่ยุคใหม่ และให้ความสำคัญในการสร้างผู้ประกอบการ เพื่อพัฒนาประเทศให้ปรับเปลี่ยนจากประเทศรายได้ปานกลางเป็นประเทศรายได้สูง ปรับเปลี่ยนจากเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยประสิทธิภาพเป็นขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) ตลอดจนในปัจจุบันกลุ่มเยาวชนไทย กลุ่มวัยรุ่น และวัยทำงานเริ่มต้นมีความปรารถนาที่จะเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น โดยมีทัศนคติเชิงบวกต่ออาชีพผู้ประกอบการ เช่นมองว่ามีความเป็นอิสระ เป็นอาชีพที่มีเกียรติและสามารถสร้างรายได้ รวมถึงความมั่งคั่งให้กับชีวิตอย่างรวดเร็วกว่าการประกอบอาชีพอื่น ๆ ประกอบกับปัญหาเรื่องการสร้างงาน เพื่อรองรับกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ (ไตรภพสกุล, 2561) แต่จากรายงานการจดทะเบียนธุรกิจประจำปี 2562 ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า (department of business development) รายงานว่ามีธุรกิจตั้งใหม่สะสมตั้งแต่เดือนม.ค.-ธ.ค. 2562 จำนวน 71,485 ราย และปิดตัวลงอย่างรวดเร็วในเวลาถัดมาคิดเป็นร้อยละ 34.23 ของธุรกิจตั้งใหม่ ซึ่งปัจจัยที่ทำให้ธุรกิจปิดตัวลงได้แก่ การขาดการวางแผนธุรกิจอย่างเป็นระบบ การบริหารจัดการไม่เป็น ตลอดจนไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง แสดงให้เห็นถึงการขาดทักษะความเป็นผู้ประกอบการ (หัสดีธรรม, 2563) ดังนั้นผู้ประกอบการถือว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในโลกธุรกิจสมัยใหม่ เนื่องจากเป็นผู้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพลังทางเศรษฐกิจด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างงาน การประดิษฐ์คิดค้น การบุกเบิกตลาดทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนเป็นผู้จุดชนวนความเติบโตทางเศรษฐกิจ (ธีระวนิช, 2547)

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการ พบว่ามีนักการศึกษาได้ให้ความหมายสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันว่า ผู้ประกอบการ หมายถึง บุคคลผู้ออกแบบและนำสิ่งใหม่ๆ เข้ามาเพื่อสร้างสินค้า หรือบริการที่มีคุณค่าภายใต้โอกาสที่มีอยู่ (Bolton & Thompson, 2004), แฮตเทน (Hatten, 2006) ฮิสริช (Hisrich, Langan-Fox, & Grant, 2007) ได้กล่าวว่าเป็นผู้ประกอบการ หมายถึง บุคคลที่มีโอกาส และผลประโยชน์ในธุรกิจ โดยเป็นผู้มีความรู้ และความ

เข้าใจในเรื่องการเงิน การจัดการวัตถุดิบ และการเผชิญกับความเสี่ยงในการริเริ่ม หรือดำเนินธุรกิจ นอกจากนี้อาทิตย์ วุฒิศะโร (วุฒิศะโร, 2554) บุณทวรรณ วิงวอน (วิงวอน, 2555) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) กล่าวเพิ่มเติมถึงความหมายของผู้ประกอบการว่าความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) เป็นทักษะและความสามารถของแต่ละบุคคลให้ดำเนินธุรกิจของตัวเอง ท้องถิ่น และระดับชาติเมื่อบุคคลได้รับการส่งเสริมด้านทักษะการเป็นผู้ประกอบการ มากขึ้น มีโอกาสในการฝึกฝนอย่างเสรีมีความมั่นใจ และดำเนินงานต่อไปได้โดยผู้ประกอบการจะต้องเป็นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ในการหาโอกาสทางกิจการใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา และจำเป็นต้องมีความอดทน มุ่งมั่น กล้าตัดสินใจ และกล้าเสี่ยงในการที่จะนำความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ของตนเองนั้นมาปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลคุ้มค่าในเชิงพาณิชย์อีกด้วยและต้องเป็นผู้ริเริ่มและยินดีที่ได้รับความเสี่ยงในการลงทุนประกอบกิจการ โดยรวบรวมผสมผสานปัจจัยการผลิตทั้งหลายเข้าด้วยกัน และนำสติปัญญา ประสบการณ์และวิทยาการด้านการผลิตและการจัดการที่เหมาะสมจัดการให้เกิด การผลิตสินค้า หรือการจำหน่าย หรือการให้บริการแก่ผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการใช้โอกาสที่มีอยู่ในตลาดและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดหาและนำเอาทรัพยากรมาใช้ประโยชน์ ผู้ประกอบการคือผู้ที่แบกรับความเสี่ยงในระหว่างแสวงหาโอกาสและเกิดความคิดสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรม นอกจากนี้ผู้ประกอบการยังทำหน้าที่ในการบริหารกิจกรรมของตนเองรวมถึงการบริหารงานประจำ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของอีเกอร์, บรอนวายน, แกรนต์, ซารอน, และ มาร์ติซ (Eager, Grant, & Maritz, 2017) ที่กล่าวถึงความหมายของผู้ประกอบการว่าหมายถึงผู้ริเริ่มทำธุรกิจด้วยความกล้าเสี่ยง และมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ ซึ่งผู้ประกอบการจะแสวงหาโอกาสในการดำเนินธุรกิจและพยายามอย่างเต็มที่เพื่อก้าวไปสู่ความสำเร็จของธุรกิจตนเอง

ดังนั้นจากความหมายข้างต้นสรุปความหมายได้ว่า ผู้ประกอบการหมายถึง บุคคลที่มีความอดทน มุ่งมั่น กล้าตัดสินใจ บุคคลที่มีโอกาสได้ผลประโยชน์ในการประกอบการ เป็นผู้มีความรู้ และความเข้าใจในเรื่องการเงิน มีความสามารถด้านการสื่อสาร การจัดการทั้งด้านเทคนิค การเผชิญกับความเสี่ยงในการริเริ่ม ซื่อสัตย์ และกล้าเสี่ยงในการที่จะนำความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ

1.2 คุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการ

มีการศึกษาพบว่าเฉลี่ยแล้วผู้ประกอบการเป็นผู้ที่มีความต้องการความสำเร็จสูงกว่าคนทั่วไป ซึ่งเป็นแรงผลักดันเกิดจากความต้องการสำเร็จ และการเริ่มกิจการของตนเองถือเป็น

วิถีทางหนึ่งที่จะทำให้ตนเองประสบความสำเร็จตามและได้มีนักการศึกษากล่าวถึงลักษณะของผู้ประกอบการหลายท่านดังนี้

दनय เทียนพุด (เทียนพุด, 2532) ได้ระบุปัจจัยที่ใช้ในการประเมินความเป็นผู้ประกอบการ ได้ดังนี้

1. ความสามารถทางนวัตกรรม เป็นความสามารถในการแสวงหาช่องทางใหม่ ๆ
2. ความสามารถในการจัดการกับสิ่งยุ่งเหยิง เป็นความสามารถในการจัดการกับสิ่งที่เกิดอย่างไม่คาดฝัน คุณลักษณะนี้จะเกี่ยวพันใกล้ชิดกับกระบวนการเกิดนวัตกรรม นั่นคือ นวัตกรรมจะเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ และผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์สามารถจะจัดการสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในสภาพยุ่งเหยิงให้เข้ารูปเข้ารอยได้ดี
3. ความปรารถนาความสำเร็จ เป็นแรงผลักดันให้เกิดการทุ่มเทเพื่อมุ่งสู่เป้าหมาย
4. ความสามารถวางแผนอย่างสมจริง เป็นแผนงานที่ประกอบไปด้วยเป้าหมายที่ทำทนายขณะเดียวกันก็เป็นเป้าหมายที่สามารถคาดคะเนว่าจะสำเร็จได้ด้วย
5. เป็นผู้นำที่เน้นเป้าหมายจะใช้ความสามารถของตนเองและผู้ใต้บังคับบัญชา มุ่งไปสู่เป้าหมายหลัก
6. ผู้ประกอบการจะรวบรวมข้อมูลและข้อเท็จจริง รวมทั้งศึกษาและกำหนดแนวทางปฏิบัติที่เป็นไปได้
7. มีความรับผิดชอบ ผู้ประกอบการเป็นผู้กำหนดเป้าหมาย และตัดสินใจว่าจะใช้ความสามารถที่มีอยู่ทำงานไปในทิศทางใด
8. สามารถปรับตัวได้ เป็นความสามารถเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ได้ตามสถานการณ์
9. เป็นนักจัดองค์การและนักบริการ ผู้ประกอบการจะต้องระบุและจัดกลุ่มพนักงานที่เหมาะสมให้สามารถทำงานประสบความสำเร็จได้ รวมทั้งให้ความสำคัญกับความสามารถของคนและคัดเลือกคนที่เหมาะสมกับงาน

ถาวร – ณะเวช ศรีสุขะโต (ศรีสุขะโต, 2543) และสมคิด บางโม (บางโม, 2553) ได้กล่าวว่าผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จมักจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เป็นนักวิเคราะห์โอกาส ชอบค้นคว้าหาความรู้ แสวงหาโอกาสเพื่อไปสู่ความสำเร็จมักจะหาหนทางที่ดีกว่าในการทำงานต่าง ๆ กล้าตัดสินใจ กล้าเสี่ยง การประกอบการอาจสำเร็จหรือล้มเหลวได้ต้องตัดสินใจบนข้อมูลที่ถูกต้อง

2. เป็นนักแก้ปัญหา สามารถเข้าถึงปัญหาและแก้ไขด้วยความมั่นใจ คือเข้าใจอย่างชัดเจนว่าจะต้องทำอะไรให้สำเร็จ และสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างรวดเร็ว มักจะมองหาทางเลือกต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหา รู้ว่าจะต้องประเมินทางเลือกอย่างไร เพื่อที่จะแก้ปัญหา ได้ง่ายที่สุด

3. เป็นนักคิดที่มีเหตุผล ไม่กลัวที่จะยอมรับว่าตัวเองผิด เมื่อผู้ประกอบการพบวิธีแก้ปัญหาแล้ว ก็น่าที่จะนำวิธีแก้ปัญหานั้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิช่วยดู เพื่อหลีกเลี่ยงการตัดสินใจที่ผิดพลาดที่เข้าข้างตัวเอง และยอมรับการปรับปรุงด้วยวิธีที่ดีกว่า

4. เป็นนักบริการตามวัตถุประสงค์ เข้าใจงานที่ละเอียดแต่ละงานที่จะต้องเสร็จ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งจะต้องมีการวางแผน การตัดสินใจทางกลยุทธ์ มักจะสรรหาทางที่ดีที่สุดอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

5. เป็นพนักงาน มีความรู้เกี่ยวกับกิจการที่ตนประกอบการ และหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอเพื่อปรับปรุงกิจการของตน ตลอดจนจนชอบทำกิจกรรมและต้องทำให้สำเร็จ เวลาส่วนตัวจะเป็นเวลาทำงานไปด้วย และจะทำทุกอย่างที่ทำได้

6. มีมนุษยสัมพันธ์ดี อธิบายดี ยิ้มแย้มแจ่มใส พุดจาไพเราะ ซื่อสัตย์ต่อลูกค้า ผู้เกี่ยวข้องและสังคม

7. เป็นนักควบคุม ผู้ประกอบการชอบที่จะควบคุมงานและควบคุมตัวเอง ได้รู้ว่าตัวเองกำลังทำอะไรอยู่ สามารถทำงานคนเดียวได้ มีความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จ และสำหรับผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จนั้น คือผู้ประกอบการที่ขาดประสบการณ์ด้านการบริหาร วางแผนทางการเงินผิดพลาด วิเคราะห์ทำเลที่ตั้งผิด ควบคุมกิจการไม่ได้ ค่าใช้จ่ายสูง บริหารลูกหนี้ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ทุ่มเท และขยายกิจการเกินตัว มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความเป็นผู้นำ รักความอิสระ ไม่อยากเป็นลูกจ้างใคร แม้ล้มเหลวก็ไม่ย่อท้อแก้ไขแล้วสู้ต่อไปไม่ละทิ้ง

นิธินา ศรีประเสริฐ (ศรีประเสริฐ, 2545) ,กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2544), ชุตติภา โภภาสานนท์ (โภภาสานนท์, 2543) และ อาทิตย์ วุฒิศะโร (วุฒิศะโร, 2554) อธิบายถึงคุณลักษณะของผู้ประกอบการดังนี้

1. มีความมุ่งมั่นในความสำเร็จ
2. ความสามารถในการคิดและวิเคราะห์แผนธุรกิจหรือโครงการลงทุน
3. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
4. รู้จักผูกพันต่อเป้าหมาย ตั้งเป้าหมายที่จะประสบความสำเร็จ
5. มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถในการโน้มน้าวใจของผู้อื่น

6. มีความพยายามและอดทน ยืนหยัดต่อผู้ทำงานหนัก
7. ประหยัดเพื่ออนาคต
8. เป็นผู้นำที่ดีมีความสามารถในการบริหารงาน
9. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
10. มีวิสัยทัศน์กว้างไกลคิดการต่าง ๆ ในระยะยาว
11. มีความรับผิดชอบ
12. มีความกระตือรือร้นไม่หยุดนิ่ง มีศักยภาพที่จะเรียนรู้เพิ่มเติมได้
13. กล้าตัดสินใจและมีความมุ่งมั่นพยายาม
14. เชื่อมั่นในตนเอง ไว้ใจตนเอง ไม่ตั้งความหวังไว้กับผู้อื่น
15. มองเหตุการณ์ปัจจุบันเป็นหลัก เรียนรู้และแก้ไขจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้
16. ไม่ทำอะไรเกินตัว
17. ต้องมีความร่วมมือและการแข่งขัน มีความซื่อสัตย์
18. มีความรับผิดชอบต่อสังคม

พิบูล ทีปะปาล (ทีปะปาล, 2552) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้ประกอบการ ตามคำกล่าวของธีรยุทธ วัฒนาศุภโชค ที่ได้นำแนวคิดของ W.D. Bygrave ในหนังสือ เรื่อง The Portable MBA in Entrepreneurship ซึ่งได้กล่าวสรุปถึงลักษณะ 10 ประการ ของผู้ที่ประสบความสำเร็จ ฟังมี 10 D's ดังนี้

D₁- Dream: ผู้ประกอบการต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ก่อปรี่ไปด้วยความคิดสร้างสรรค์ใหม่ที่จะนำไปสู่การพัฒนาธุรกิจต่อไป

D₂- Decisiveness: ผู้ประกอบการต้องมีความกล้าตัดสินใจ ความถึงมีวิจรรณญาณที่แม่นยำ

D₃- Doers: มีการตัดสินใจอย่างเด็ดขาดแม่นยำ และมีความสามารถในการสั่งการและนำแผนงานไปปฏิบัติได้อย่างฉับไว

D₄- Determination: มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่างที่เกิดขึ้นในการดำเนินการทำงาน

D₅- Dedication: สามารถทุ่มเทให้กับธุรกิจของตนได้อย่างเต็มที่ บ่อยครั้งผู้ประกอบการจะต้องสละความสุขสบายส่วนตัวเพื่อมาทุ่มเทเวลาและความพยายามให้กับการพัฒนาธุรกิจของตน

D₆- Devotion: ผู้ประกอบการต้องมีความรับผิดชอบธุรกิจของตนเองเป็นการเฉพาะตัว ในอันที่จะพุ่มพัก และทุ่มเทกายใจลงไปเพื่อสร้างผลงานของตนเองให้ประสบความสำเร็จตามที่มุ่งและฝันไว้

D₇- Details: ผู้ประกอบการต้องเป็นผู้ช่างสังเกต และใส่ใจในรายละเอียดต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการประกอบธุรกิจของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นตอนของการจัดตั้งธุรกิจใหม่

D₈ - Destiny: ผู้ประกอบการเป็นผู้ที่ไม่ย่อท้อหรือยอมแพ้ต่อโชคชะตา มีความคิดว่าตนเองเป็นผู้กุมชะตาชีวิตและธุรกิจของตนไว้ในมือ

D₉- Dollars: ผู้ประกอบการโดยทั่วไปมิได้คาดหวังในเรื่องผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินว่าจะเป็นปัจจัยสำคัญในการกระตุ้นใจในการจัดตั้งธุรกิจของตน มองเพียงแค่ผลพลอยได้จากความสำเร็จของธุรกิจของตนมากกว่า

D₁₀- Distribute: ผู้ประกอบการควรต้องมีการกระจายความรับผิดชอบ และสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของร่วมกับพนักงานที่มีความสามารถและความสำคัญกับธุรกิจของตน

บุริม โอทกานนท์ (โอทกานนท์, 2556) ได้สรุปคุณลักษณะ 9 ประการ ของการเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จไว้ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีเป้าหมายในการทำธุรกิจที่ชัดเจน
2. มีความมุ่งมั่นสูงที่จะทำสิ่งนั้นให้สำเร็จ
3. มีความอ่อนน้อม ไม่ถือตัว
4. มีภาวะผู้นำกล้าเสี่ยง และกล้าที่จะตัดสินใจ
5. ทำงานเร็ว รวมถึงมีสัมผัสที่เร็วต่อโอกาส ปัญหา และอุปสรรค
6. มีความฝัน มีความคิดริเริ่ม และความคิดที่จะปรับปรุงสินค้าและบริการให้ดีขึ้นตลอดเวลา

7. ไม่คิดว่าธุรกิจที่ทำอยู่เป็นงานที่ต้องทำแต่เป็นงานที่อยากทำ
8. เก่งที่รู้จักเลือกหาทีมงานที่ไว้ใจได้
9. มีความรู้สึกริเริ่มดีเมื่อต้องให้

ณัฐพล ไท สุทธิเสริม (สุทธิเสริม, 2561) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะพื้นฐานของผู้ประกอบการ มีดังนี้

1. เน้นการใช้นวัตกรรมเป็นการนำเอาแนวความคิดใหม่หรือการนำประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แต่เดิมมาใช้ในรูปแบบใหม่
2. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เป็นการคิดประดิษฐ์ค้นสิ่งใหม่ๆ

3. เน้นการพัฒนาทักษะ ความชำนาญ เป็นการมุ่งเน้นประสิทธิภาพของผู้ประกอบการ

4. มีศักยภาพเชิงพาณิชย์ เพื่อตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ โดย ฌ็อง-ฟร็องซัว สตูทเธอริม (สตูทเธอริม, 2561) ได้กล่าวถึงแนวทางและคุณสมบัติของผู้ประกอบการ ดังนี้

แนวทางเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการ	คุณสมบัติของผู้ประกอบการ
1. รู้จักตน	1. มีความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จ
2. รู้ข้อมูลของลูกค้า	ความสำเร็จ
3. รู้ข้อมูลของคู่แข่ง	2. มีความมั่นใจในตนเอง
4. รู้นโยบายส่งเสริมจากภาครัฐบาล	3. มีแนวคิดเกี่ยวกับธุรกิจของตนเองชัดเจน
5. วางแผนการเงินในระยะยาว	4. มีแผนงานที่เป็นระบบ
6. การทำบัญชี	5. มีความสามารถบริหารการเงิน
7. การบริการที่มีประสิทธิภาพ	6. มีความสามารถทางการตลาด
8. ขายสินค้าหรือบริการที่มีคุณภาพ	7. มีความสามารถในการแข่งขันได้
9. จ้างบุคลากรที่เหมาะสม	8. มีแหล่งสนับสนุนที่ดี
10. เลือกทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมกับสินค้าหรือบริการ	9. มีทักษะประสานงาน
	10. มีการจัดองค์กรที่เหมาะสม

แดน สเตนฮอฟ และจอร์จ เอฟ เบอริเกสส์ (Steinhoff & Burgess, 1993) และเดวิด แมคเคลแลนด์ (McClelland, 1961) ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จควรมีบุคลิกภาพ ดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้ต้องการความสำเร็จ แรงผลักดันอันเกิดจากความต้องการความสำเร็จ นำมาสู่แรงบันดาลใจในด้านความทะเยอทะยานของเอกบุคลิก

2. เป็นผู้มีความรับผิดชอบ ผู้ประกอบการโดยทั่วไปจะเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผลลัพธ์ที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจ ชอบการทำงานและการทำงานอย่างเต็มความสามารถ

3. เป็นผู้ยอมรับความเสี่ยง บุคคลที่มีความต้องการความสำเร็จสูงจะมีอุปนิสัยยอมรับความเสี่ยง ในระดับปานกลางหมายความว่าบุคคลเหล่านี้พึงพอใจกับสภาพความเสี่ยงที่

เขายังสามารถใช้ความพยายามควบคุมเพื่อก่อให้เกิดผลลัพธ์ตามที่ต้องการได้ และความเต็มใจต่อความเสี่ยงในระดับปานกลางนี้อาจสะท้อนถึงความเชื่อมั่นของตนเองของผู้ประกอบการ

4.เป็นผู้มีความเชื่อมั่นในตนเอง ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่จะมีแนวโน้มเป็นบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง โดยเป็นบุคคลที่มีทัศนคติและความเชื่อมั่นในเชิงบวกเมื่อพบกับปัญหาที่ต้องเผชิญกับความเสี่ยง เชื่อว่าบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองมีความสามารถในการแก้ปัญหา วิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นได้

5.เป็นผู้ต้องการตอบสนองอย่างรวดเร็ว การเป็นผู้ต้องการตอบสนองอย่างรวดเร็วเป็นเสมือนจิตใต้สำนึก เพราะเมื่อเกิดปัญหาขึ้นผู้ประกอบการเป็นผู้ที่ไม่ยอมแพ้ต่อปัญหา แต่ในทางตรงกันข้ามจะพยายามตอบสนองต่อปัญหา

6.เป็นผู้มีความยืดหยุ่นและอดทน ผู้ประกอบการถือเป็นบุคคลที่มีความอดทนต่อปัญหาสูงกว่าบุคคลทั่วไป เพราะเป็นผู้ที่ต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ อย่างรอบด้าน ดังนั้นความสามารถในด้านความยืดหยุ่นและอดทนจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ประกอบการ

7.เป็นผู้มีความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ ความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ (human relationship ability) เป็นแนวทางที่ผู้ประกอบการแสดงออกได้หลายด้าน เช่น ด้านบุคลิกภาพ ความมั่นคงทางจิตใจ มีความสามารถทางการสื่อสาร ความชำนาญในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้ประกอบการนั้นเพื่อการติดต่อที่ดีกับลูกค้าหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจ

8. เป็นผู้มีความรู้ด้านเทคนิคและประสบการณ์ส่วนบุคคลคือความชำนาญของผู้ประกอบการในการทำงานขั้นพื้นฐานในงานแต่ละประเภท ที่บ่มเพาะ หรือสั่งสมและตกผลึกจนกลายเป็นประสบการณ์

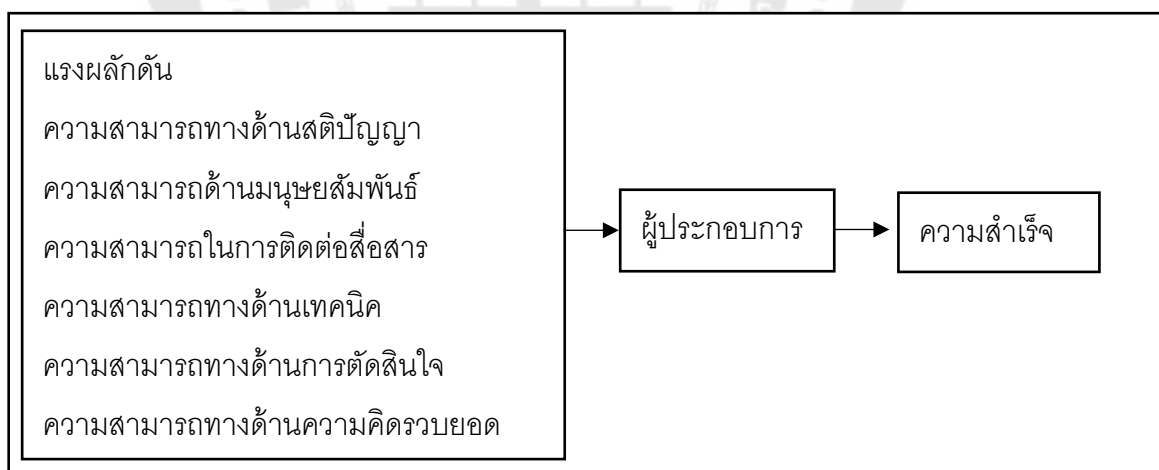
ฮอลล์ บี พิคเคิล และรอยส์ แอล อับราฮัมสัน (Abrahamson, 1990) ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ประกอบการที่จะทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จได้ควรมีคุณสมบัติ 7 ประการ ดังนี้

1. มีแรงผลักดัน คือ การมีแรงจูงใจส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องการทำงานให้ประสบความสำเร็จซึ่งประกอบด้วย มีความรับผิดชอบ มีความว่องไวกระฉับกระเฉง มีความริเริ่ม มีความขยันหมั่นเพียร และมีความทะเยอทะยาน

2. มีความสามารถทางด้านสติปัญญา ผู้ประกอบการธุรกิจต้องมีคุณสมบัติเกี่ยวกับความเฉลียวฉลาด มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูล และทำการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. มีความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ มีความสำคัญมากเพราะเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการทำงานร่วมกัน
4. มีความสามารถในการสื่อสารข้อความ การติดต่อสื่อสารมีอยู่ตลอดเวลาอาจกระทำด้วยวาจาและลายลักษณ์อักษร
5. มีความสามารถทางด้านเทคนิค ผู้ประกอบการที่คิดวางแผนลงทุนกิจการต่างๆ ต้องมีความรู้ความสามารถในเรื่องนั้นเป็นอย่างดี
6. มีความสามารถในการตัดสินใจ ปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งของผู้ประกอบการคือต้องมีความสามารถในการเรื่องการตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่จะต้องตัดสินใจอย่างรวดเร็วและมีความถูกต้อง
7. มีความสามารถด้านความคิดรวบยอด ผู้ประกอบการที่ดีต้องมีความสามารถในเรื่องของความคิดรวบยอดที่รัดกุมและรอบคอบ ผสมผสานกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ต่าง ๆ ได้อย่างราบรื่น

ฮอลล์ บี พิคเคิล และรอยส์ แอล อะบราฮัมสัน (Abrahamson, 1990) ได้สรุปคุณสมบัติของผู้ประกอบการที่จะทำให้การดำเนินงานของธุรกิจประสบความสำเร็จ ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบ 2 คุณสมบัติผู้ประกอบการ

ที่มา : Pickle and Abrahamson 1990: 6

กอสวามิ, ไคเซอร์ (Goswami, Hazarika, & Handique, 2017) ได้อธิบายถึงลักษณะของผู้ประกอบการ 3 ประการ ได้แก่ การมีจิตนาการ ความยืดหยุ่น และการยอมรับความเสี่ยง ซึ่งทั้ง 3 ลักษณะของผู้ประกอบการสามารถสรุปคุณลักษณะไว้ถึง 40 ประเด็น ดังนี้

1. ความเชื่อมั่น
2. ความพยายามและความมุ่งมั่น
3. ความกระตือรือร้น และความขยันหมั่นเพียร
4. การแก้ปัญหา
5. ความสามารถในการคิดพิจารณาเกี่ยวกับความเสี่ยง
6. ความมีพลังภาวะผู้นำ
7. การมองโลกแง่ดี
8. ความต้องการความสำเร็จ
9. ความสามารถรอบตัว ผลิตภัณฑ์ ตลาด เทคโนโลยี
10. ความสร้างสรรค์
11. ความสามารถชักจูงอื่น
12. ความสามารถในการเข้ากันได้ดีกับผู้อื่น
13. ความริเริ่ม
14. ความยืดหยุ่น
15. ความฉลาด
16. การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน
17. การตอบสนองต่อสิ่งท้าทายอย่างมั่นใจ
18. ความเป็นอิสระ
19. ความสามารถในการตอบสนองของเสนอแนะและการวิจารณ์
20. ความสามารถจัดการเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ
21. ความสามารถในการตัดสินใจอย่างรวดเร็ว
22. ความรับผิดชอบ
23. การมองการณ์ไกล
24. ความระมัดระวัง ความละเอียด
25. การทำงานร่วมกัน
26. การมุ่งเน้นกำไร

27. ความสามารถในการเรียนรู้จากความผิดพลาด
28. ความสามารถในการพินิจพิเคราะห์ต่ออำนาจ
29. บุคลิกภาพที่เป็นมิตร
30. การถือตัวเป็นผู้เหนือกว่าคนอื่น
31. ความกล้าหาญ
32. จิตนาการ
33. ความสามารถในการหยั่งรู้
34. ความอดทนต่อสิ่งก้ำกวม
35. ความก้าวร้าว
36. อารมณ์สนุกสนาน
37. ความมีสมรรถภาพ
38. พันธะหรือข้อผูกมัด
39. การได้รับความไว้วางใจจากบุคลากร
40. ชื่อสัตย์ คุณธรรม

ที่มา : Goswami, Kishor, (2017), Determinants of financial risk attitude among the handloom micro-entrepreneurs in North East India. Asia Pacific Management Review. 2017, Vol. 22 Issue 4, pp. 168-175, 8p

ซารีฟาร์ดี, โมตาฮาเรห์ (Zarefard & Cho, 2017) มีแนวคิดสอดคล้องกับ UNCTAD. (UNCTAD, 2562) ซึ่งกล่าวถึงคุณลักษณะของผู้ประกอบการดังนี้

1. นักนวัตกรรม การแสวงหาโอกาสและความคิดริเริ่ม คือ ผู้ประกอบการควรแสวงหาโอกาสและใช้ความคิดริเริ่มในการแปลงให้เป็นสถานการณ์ทางธุรกิจ
2. มีความเพียรวิริยะ ผู้ทำงานอย่างหนัก คือ ผู้ประกอบการควรมีความเพียร เมื่อคนส่วนใหญ่มักจะละทิ้งหน้าที่
3. มีความมุ่งมั่น คือ ผู้ประกอบการรักษาสัญญา รู้จักเป็นผู้เสียสละ
4. มีประสิทธิภาพและคุณภาพ คือผู้ประกอบการพยายามทำสิ่งที่ดีกว่าและรวดเร็วกว่าการคำนวณ
5. การตั้งเป้าหมาย คือ ผู้ประกอบการต้องกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่มีความหมาย และท้าทาย

6. การแสวงหาข้อมูล คือ ผู้ประกอบการมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ทำ มีข้อมูลลูกค้า แสวงหาเทคโนโลยีและโอกาส

7. การวางแผนและตรวจสอบอย่างเป็นระบบ คือ ผู้ประกอบการมีพฤติกรรมและกระทำอย่างมีเหตุผล มีการตรวจสอบ

8. การมีปฏิสัมพันธ์ คือ ผู้ประกอบการมีความสามารถโน้มน้าวใจ และมีอิทธิพลต่อผู้อื่น

9. มีความมั่นใจในตนเอง คือ ผู้ประกอบการมีความมั่นใจในตนเองว่ามีความสามารถหรือศักยภาพในการทำบางสิ่งบางอย่าง

10. มีความคิดสร้างสรรค์ คือ ผู้ประกอบการเป็นนักคิดอิสระ มองโลกในแง่ดี

11. ความเสี่ยง คือ ผู้ประกอบการสามารถรับกับความเสี่ยงที่คำนวณได้

ฮิสริช (Hisrich et al., 2007) ได้ระบุลักษณะพฤติกรรมของผู้ประกอบการ ดังนี้

1. มีความคิดสร้างสรรค์ (Creation) มีการริเริ่มดำเนินธุรกิจใหม่
2. มีสร้างนวัตกรรม (Innovation) มีการผลิตสินค้าใหม่รวมถึงระบบดำเนินธุรกิจ การตลาด และการจัดการองค์การด้วยกระบวนการใหม่ๆ

3. มีความสามารถในการบริหารความเสี่ยง (Risk management) ผู้ประกอบการหรือเจ้าของธุรกิจจะต้องมีความรับผิดชอบต่อความเสี่ยงอันเกิดจากการขาดทุน หรือความล้มเหลวในการดำเนินธุรกิจ

4. มีความสามารถในการบริหารงานทั่วไป (General management) ผู้ประกอบการหรือเจ้าของธุรกิจจะต้องมีแนวทางในการดำเนินธุรกิจและจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ของธุรกิจให้มีความเหมาะสม

5. มีความมุ่งหวังในประสิทธิภาพ (Performance intention) ผู้ประกอบการหรือเจ้าของธุรกิจจะต้องมีความคาดหวังในผลกำไร หรือระดับการเจริญเติบโตของธุรกิจ

6. ความสามารถในการจัดการกับกลไกทางสังคมและเศรษฐกิจในการเปลี่ยนทรัพยากรและสถานการณ์ต่าง ๆ ให้อยู่ในความควบคุมของตนเองได้

Venkateshwara Rao. (Podile, Sree, & Lakshmi, 2011) กล่าวถึงคุณลักษณะผู้ประกอบการดังนี้คุณสมบัตที่สำคัญที่สุด ของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จดังนี้

1. ความคิดริเริ่ม การเริ่มต้นกิจกรรมทางธุรกิจใด ๆ ควรมาจากผู้ประกอบการเป็นผู้ประกอบการที่ดำเนินการนอกเหนือจากความต้องการงานหรือความต้องการของ

2. มองหาโอกาส ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จคือผู้ที่มองหาและดำเนินการกับโอกาส เขาต้องพร้อมเสมอที่จะใช้ประโยชน์จากมันในการเพิ่มผลประโยชน์สูงสุดขององค์กร
3. ความวิริยะ ผู้ประกอบการควรดำเนินการซ้ำ ๆ เพื่อเอาชนะอุปสรรคที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย เขาไม่ควรท้อถอย
4. การแสวงหาข้อมูล ผู้ประกอบการมักจะค้นหาแนวคิดและข้อมูลใหม่ ๆ จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือชี้แจง
5. มุ่งมั่นในการทำงาน ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จต้องเสียสละทุกอย่างเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง
6. การวางแผนประสิทธิภาพ ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จหาวิธีทำสิ่งต่าง ๆ ได้เร็วขึ้นโดยมีจำนวนน้อยทรัพยากรด้วยต้นทุนที่ต่ำลง พวกเขาสนใจที่จะคิดค้นวิธี ใหม่ ๆ อยู่เสมอมุ่งเป้าไปที่ประสิทธิภาพ
7. การวางแผนอย่างเป็นระบบ ผู้ประกอบการพัฒนาและใช้ตรรกะที่ละขั้นตอนเป็นจริงและเหมาะสมวางแผนที่จะบรรลุเป้าหมาย พวกเขาเชื่อในการวางแผนอย่างเป็นระบบและการดำเนินการที่เหมาะสมเพื่อบรรลุเป้าหมาย
8. การแก้ปัญหา ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จเป็นสิ่งที่ท้าทายโดยธรรมชาติ พวกเขาพยายามเสมอค้นหาวิธีและวิธีการที่จะเอาชนะปัญหาที่มาขวางทางนอกจากนี้ยังระบุถึงแนวคิดใหม่ ๆ และอาจไม่ซ้ำใครเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
9. ความมั่นใจในตัวเอง ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จต้องมีความเชื่อมั่นในตัวเองและในความสามารถของตนเอง พวกเขามีศรัทธาและความเชื่อมั่นอย่างเต็มที่ในตัวเองในเรื่องความรู้ทักษะและความสามารถในการทำงานให้สำเร็จหรือพบกับความท้าทายพวกเขาไม่ได้จมอยู่กับสถานการณ์ที่ยากลำบากเลย
10. ความกล้าแสดงออก ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีความแน่วแน่เพื่อที่เขาจะสามารถทำได้ยืนยันปัญหาของเขากับผู้อื่นเพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ขององค์กรของเขา
11. ผู้ชักชวน ผู้ที่ประสบความสำเร็จสามารถชักชวนผู้อื่นให้ทำสิ่งเหล่านี้ได้สามารถโน้มน้าวใจคนอื่นได้

13. ความหวังใยในสวัสดิการของพนักงาน ความหวังใยในสวัสดิการของพนักงานควรอยู่ในอันดับต้น ๆ ให้ความสำคัญในการปรับปรุงสวัสดิการของพนักงานที่มีความทุ่มเทและมุ่งมั่นบริการนำไปสู่ประสิทธิภาพที่ยอดเยี่ยมขององค์กร

สรุปลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 ตารางแสดงคุณสมบัติผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ

นักการศึกษา	ลักษณะของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ												
	ด้านความรู้			ด้านทักษะ				ด้านลักษณะ					
	การเงิน	การลงทุน	แผนธุรกิจ	คิดแก้ปัญหา	คิดสร้างสรรค์	การสื่อสาร	คิดวิเคราะห์	มีวินัย	กล้าเสี่ยง	ความพยายาม	มั่นใจในตนเอง	ความรับผิดชอบ	ต่อสังคม
दनัย เทียนพุมิ (2532)			✓					✓			✓		
ถาวร-ธนะเวช ศรีสขะโต (2543)	✓			✓			✓	✓			✓		
นินิษา ศรีประเสริฐ (2544), กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2544), ชูติภา โอภาสานนท์ (2543) และ อาทิตย์ วุฒิศะโร (2543)	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	
พิบูลย์ ทีปะपाल (2552)					✓	✓		✓	✓			✓	
บุริม โททกานนท์ (2556)				✓	✓			✓	✓				
ณัฐไผท สุทธิเสริม (2561)	✓	✓			✓	✓					✓		

ตาราง 1 (ต่อ)

นักการศึกษา	ลักษณะของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ											
	ด้านความรู้			ด้านทักษะ				ด้านลักษณะ				
	การเงิน	การลงทุน	แผนธุรกิจ	คิดแก้ปัญหา	คิดสร้างสรรค์	การสื่อสาร	คิดวิเคราะห์	มีวินัย	กล้าเสี่ยง	ความพยายาม	มั่นใจในตนเอง	ความรับผิดชอบ
Dan Steinhoff and John F. Burgess (1937)				√		√		√	√		√	√
Hall B. Pickle and Royce L. Abrahamson (1990)	√	√		√		√	√		√			
Goswami, Kishor, (2017)	√	√			√			√	√	√		√
Zarefard, Motahareh. (2017)					√	√	√	√		√		
Hisrich.1990	√	√	√		√				√		√	

จากคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จข้างต้นสามารถสรุปลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จได้ 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านลักษณะ โดยด้านความรู้ คือ ความรู้ด้านการเงิน ความรู้ด้านการลงทุน แผนธุรกิจ ด้านทักษะ ประกอบด้วย ทักษะทางการคิด ซึ่งได้แก่ การคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (Problem Solving & Decision Making) คือ การคิดที่พยายามคลี่คลายปัญหาระหว่างสภาพจริงที่เกิดขึ้นกับสภาพความต้องการของบุคคลโดยตัดสินใจพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ที่เหมาะสมมาช่วยในการแก้ปัญหา ในสถานการณ์ที่เสี่ยง และการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) คือการกระบวนการคิดในรูปแบบใหม่ๆ ความสามารถในการรับรู้ความคิดใหม่ๆ จากทักษะและกระบวนการคิดแบบต่าง ที่มีประโยชน์ต่อผู้คน สังคม โลก ออกมาเป็นรูปธรรม และสามารถต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้ และทักษะทางการสื่อสารโดยทักษะที่เกิดขึ้นนั้นมาจากพื้นฐานทางความรู้ และสามารถปฏิบัติได้อย่างแคล่วคล่องว่องไว ด้านลักษณะ ประกอบด้วย 1) ความมั่นใจในตนเอง 2) ความกล้าเสี่ยง 3) ความมีวินัย 4) มีความรับผิดชอบต่อสังคม

1.3 ความรับผิดชอบต่อสังคม Corporate Social Responsibility (CSR)

1.3.1 ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคม

การดำเนินกิจการอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นส่วนหนึ่งของการทำงาน และชีวิตประจำวันที่ปฏิบัติจนเป็นนิสัยที่พึงงาม เปรียบเสมือนเป็นดีเอ็นเอของพนักงานและกิจการ ตลอดจนความรับผิดชอบต่อสังคมย้อนกลับมาเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ผู้มีส่วนได้เสีย สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยมีการศึกษาได้กล่าวถึงความรับผิดชอบต่อสังคมดังนี้มาตรฐาน ISO 26000 (26000, 2010), การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ((กนอ.), 2563) ได้ให้ความหมายของคำว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมไว้ว่าเป็นความรับผิดชอบต่อองค์กร ในผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจ และกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร (รวมถึงผลิตภัณฑ์ บริการ และกระบวนการ) ที่มีต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม ผ่านการแสดงออกอย่างโปร่งใสและมีจริยธรรม ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมถึงการสร้างสุขอนามัย และสวัสดิการที่ดีกับสังคมคำนึงถึงความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียปฏิบัติตามข้อกำหนดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสอดคล้องกับแนวปฏิบัติสากลบูรณาการให้เกิดขึ้นทั่วทั้งองค์กร ภายใต้ขอบเขตของอิทธิพล และผลกระทบ (Sphere of Influence) บริหารจัดการผลกระทบที่เกิดจากการตัดสินใจโดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สังคม และสิ่งแวดล้อม อย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยการปฏิบัติงานอย่างมีจริยธรรม และคำนึงถึงสิทธิตามกฎหมายและมาตรฐานสากล ตลอดจนมีซื่อสัตย์ กุญชร ฌ อยุธยา และ ฌรัฐศิริ บุญชวน (มีซื่อสัตย์ กุญชร ฌ อยุธยา, 2555) กล่าวถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ หมายถึง การประกอบกิจการ ด้วยความดูแลใส่ใจต่อผู้มีส่วนได้เสีย เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ ตลอดจนมีธรรมาภิบาล เป็นเครื่องกำกับให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใสและยุติธรรม มีความตระหนักถึงผลกระทบทางลบต่อ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยพร้อมจะแก้ไขเพื่อลดผลกระทบดังกล่าวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการให้เกิดการดำเนินกิจการเป็นการสร้างความสำเร็จและประโยชน์สุข อีกทั้งเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทุกเวทีการค้า ซึ่งจะเป็นผลดีต่อ ความยั่งยืนของกิจการ ผู้มีส่วนได้เสีย เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อย่างแท้จริง โดยการประกอบกิจการอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถนำแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เรื่อง “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ที่ได้พระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทยตั้งแต่ปีพ.ศ. 2517 มาประยุกต์ใช้อย่างเข้าใจและเข้าถึงเพื่อ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกิจการมากขึ้น เพราะปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงจะทำให้กิจการเจริญเติบโตอย่างสมดุล มั่นคง ยั่งยืน กล่าวคือ มีความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงจาก ภายนอกและภายในทั้ง 4 ด้าน

คือ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และ วัฒนธรรม ส่งผลให้กิจการและพนักงานสามารถพึ่งพาตนเอง เป็นที่พึ่ง ให้แก่ผู้อื่น โดยมีการอยู่ร่วมกันอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต อุดม ขยันหมั่นเพียร รวมถึงใช้ความรู้อย่างรอบคอบ มีสติปัญญา สอดคล้องกับแนวคิดของ สานิตย์ หนูนิล (หนูนิล, 2559) ที่กล่าวถึงความรับผิดชอบต่อสังคมว่าหมายถึง วิธีการที่องค์กรใช้ในการดำเนินธุรกิจเพื่อผลทาง เศรษฐกิจในขณะเดียวกันก็มีส่วนได้พัฒนาสังคม และ สิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุล และยั่งยืน โดยพิพัฒนา ยอดพฤติกการ (ยอดพฤติกการณ, 2557), สถาบันไทยพัฒนา (ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2562) กล่าวอย่างสอดคล้องกันว่า ซีเอสอาร์ เป็นคำย่อจากภาษาอังกฤษว่า Corporate Social Responsibility (CSR) หรือบรรษัทบริหาร หมายถึง ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กร ซึ่งคือการดำเนินกิจการภายใต้หลักจริยธรรมและการจัดการที่ดีโดยรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กรอันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน คำนี้ถึงผลกระทบต่อสังคมทั้งในองค์กรและในระดับไกลและใกล้ ด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กรหรือทรัพยากรจากภายนอกองค์กร ในอันที่จะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข หากพิจารณาแยกเป็นรายคำศัพท์ คำว่า Corporate มุ่งหมายถึงกิจการที่ดำเนินไปเพื่อแสวงหาผลกำไร (หมายรวมถึงองค์กรประเภทอื่น ๆ ด้วย) ส่วนคำว่า Social ในที่นี้มุ่งหมายถึงกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์กันหรือมีวิถีร่วมกันทั้งโดยธรรมชาติหรือโดยเจตนา รวมถึงสิ่งมีชีวิตอื่นและสิ่งแวดล้อมที่อยู่รายรอบประกอบ และคำว่า Responsibility มุ่งหมายถึงการยอมรับทั้งผลที่ไม่ได้ดีและผลที่ดีในกิจการที่ได้ทำลงไป หรือที่อยู่ในความดูแลของกิจการนั้น ๆ ตลอดจนการรับภาระหรือเป็นธุระดำเนินการป้องกันและปรับปรุงแก้ไขผลที่ไม่ดี รวมถึงการสร้างสรรคและการบำรุงรักษาผลที่ดีซึ่งกระทบไปยังผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่าง ๆ คำว่า กิจกรรม (activities) ในความหมายข้างต้น หมายถึง การคิด การพูด และการกระทำ ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่การวางแผน การตัดสินใจ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ การบริหารจัดการ และการดำเนินงานขององค์กร สังคมในความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ จะพิจารณาตั้งแต่ผู้มีส่วนได้เสียในองค์กร ได้แก่ ผู้ถือหุ้น ผู้บริหาร พนักงาน และผู้มีส่วนได้เสียนอกองค์กร ซึ่งสามารถแบ่งได้ 2 ระดับคือ สังคมใกล้ และสังคมไกล สังคมใกล้ คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับใกล้ชิดกับองค์กรโดยตรง ได้แก่ ลูกค้า คู่ค้า ครอบครัวของพนักงาน ชุมชนที่องค์กรตั้งอยู่ ซึ่งรวมถึง สิ่งแวดล้อมรอบข้างสังคมไกล คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรโดยอ้อม ได้แก่ คู่แข่งขันทางธุรกิจ ประชาชนทั่วไป ระบบนิเวศโดยรวม เป็นต้น

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การประกอบกิจการด้วยความดูแลใส่ใจต่อผู้รับบริการ สังคมและสิ่งแวดล้อม อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และ

จรรยาบรรณ โดยดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใสและยุติธรรม มีความตระหนักถึงผลกระทบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการประกอบกิจการอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะคำนึงถึงทางสายกลาง ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียน ไม่แสวงหาผลกำไรจนเกินระดับความยั่งยืน

1.3.2 องค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อสังคม

มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อสังคมดังนี้

รพีพรรณ วงศ์ประเสริฐ (วงศ์ประเสริฐ, 2552) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบหลักของความรับผิดชอบต่อสังคมไว้ 7 ประการ ดังนี้

1. การกำกับดูแลกิจการที่ดี (Organization Governance) องค์ประกอบธุรกิจต้องมีการดำเนินงานโปร่งใสและตรวจสอบได้ โดยควรกำหนดหน้าที่ให้คณะกรรมการฝ่ายจัดการผู้ถือหุ้น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถสอดส่องดูแลผลงานและการปฏิบัติงานขององค์กรได้ เพื่อแสดงถึงความโปร่งใส พร้อมรับการตรวจสอบ และสามารถสอดส่องดูแล

2. การคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน (Human Rights) ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์โดยสิทธิดังกล่าวควรครอบคลุมถึงสิทธิความเป็นพลเมือง สิทธิทางการเมืองสิทธิ เศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรม และสิทธิตามกฎหมายระหว่างประเทศด้วย โดยองค์กรธุรกิจควรดำเนินนโยบายและกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักการดังกล่าวไม่มีทางเลือกปฏิบัติในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว ศาสนา อายุ เพศ หรือความคิดเห็นทางการเมือง

3. ข้อปฏิบัติด้านแรงงาน (Labor Practices) องค์กรธุรกิจต้องปฏิบัติต่อผู้ใช้แรงงานอย่างเป็นธรรม แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคม และไม่หลีกเลียงสิทธิของแรงงาน พึงตระหนักว่าแรงงานไม่ใช่สินค้า ดังนั้นแรงงานจึงไม่ควรถูกปฏิบัติเสมือนเป็นปัจจัยการผลิต โดยผู้ประกอบการต้องมุ่งเน้นความปลอดภัยและสุขภาพอนามัย พัฒนาศักยภาพ สนับสนุนและเคารพในการปฏิบัติต่อพนักงานด้วยความยุติธรรม

4. การดูแลสิ่งแวดล้อม (Environment) ในการดำเนินการผลิตและการบริการของธุรกิจต้องคำนึงถึงหลักการป้องกันปัญหามลพิษ การบริโภคอย่างยั่งยืนและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีความรับผิดชอบต่อผลกระทบสิ่งแวดล้อม ที่เกิดจากกิจกรรมการผลิตและการบริการ ดำเนินการปรับปรุงทั้งในส่วนที่องค์กรรับผิดชอบและส่วนที่สามารถส่งเสริมให้ดำเนินได้ หาแนวทางป้องกันการดำเนินการใด ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสุขภาพอนามัยประเมิณและลดความเสี่ยงที่จะมีผลต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อกำหนดมาตรการการป้องกันและแก้ไข รวมถึงควรรับผิดชอบต่อมลพิษ ที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมหรือสังคม

5. การดำเนินธุรกิจอย่างเป็นธรรม (Fair Operating Practices) เป็นการแสดงออกขององค์กรธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมโดยมีการแข่งขันที่เปิดกว้างและเป็นธรรม ซึ่งจะช่วยให้ส่งเสริมประสิทธิภาพ ลดต้นทุนสินค้าและบริการ ส่งเสริมนวัตกรรมการพัฒนาสินค้าหรือกระบวนการใหม่ๆ รวมถึงจะช่วยขยายการเติบโตทางเศรษฐกิจและมาตรฐานการครองชีพในระยะยาว

6. การใส่ใจผู้บริโภค (Consumer Issues) ขององค์กรธุรกิจจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้บริโภคได้ทราบข้อมูลในการใช้สินค้าและบริการอย่างเหมาะสม ทั้งยังต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาสินค้าและบริการที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยคำนึงถึงความปลอดภัยในการใช้งานและสุขภาพของผู้บริโภค

7. การแบ่งปันสู่สังคมและชุมชน (Contribution to the Community and Society) การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม ด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งด้านสังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพของสังคมโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต Carroll (Carroll, 1991) แบ่งองค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อสังคมออกเป็น 4 ด้าน หรือที่รู้จักกันในชื่อพีระมิดความรับผิดชอบต่อสังคม (The Pyramid of Corporate Social Responsibility) ได้แก่

1) ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านเศรษฐกิจ (Economic Responsibility) คือ ความรับผิดชอบต่อในการสร้างผลกำไรให้กับองค์กรถือเป็นความรับผิดชอบพื้นฐานที่สำคัญ

2) ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านกฎหมาย (Legal Responsibility) คือ การปฏิบัติตามกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด

3) ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านจริยธรรม (Ethical Responsibility) คือ การปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องทางด้านจริยธรรม และหลีกเลี่ยง การกระทำที่ขัดกับศีลธรรมอันดีของสังคม

4) ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการกุศล (Philanthropic Responsibility) คือ การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีขององค์กรโดยการพัฒนาชุมชน และคุณภาพของคนในสังคม

พิพัฒน์ ยอดพฤติการ (ยอดพฤติการณ์, 2557) กล่าวถึง ระดับของ CSR ดังนี้

ระดับ 1 Mandatory Level: ข้อกำหนดตามกฎหมาย หมายถึง การที่ธุรกิจมีหน้าที่ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค , กฎหมายแรงงาน, การจ่ายภาษี เป็นต้น

ระดับ 2 Elementary Level: ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ หมายถึง การที่ธุรกิจคำนึงถึงความสามารถในการอยู่รอดและให้ผลตอบแทนแก่ผู้ถือหุ้น ซึ่งกำไรที่ได้นั้นต้องมีกำไรที่เกิดจากการเบียดเบียนสังคม

ระดับ 3 Preemptive Level: จรรยาบรรณทางธุรกิจ หมายถึง การที่ธุรกิจสามารถสร้างผลกำไรแก่ผู้ถือหุ้นได้ในอัตราที่เหมาะสมและผู้ประกอบธุรกิจได้ใส่ใจเพื่อให้ประโยชน์ตอบแทนแก่สังคมมากขึ้น โดยเฉพาะสังคมใกล้เคียงที่รอบข้างที่มีความคาดหวังว่าจะได้รับการดูแล หรือเอาใจใส่จากผู้ประกอบธุรกิจ

ระดับ 4 Voluntary Level: ความสมัครใจ หมายถึง การดำเนินธุรกิจควบคู่กับการปฏิบัติตามแนวทางของ CSR ด้วยความสมัครใจไม่ได้ถูกเรียกร้องจากสังคม ซึ่งการประกอบธุรกิจอยู่บนพื้นฐานของการมุ่งประโยชน์ของสังคมเป็นต้น

ทั้งนี้ ธุรกิจต้องดำเนินการตามเกณฑ์ในระดับ 1 เป็นอย่างน้อย ส่วนการดำเนินการในระดับต่อไปให้ขึ้นกับความพร้อมของแต่ละองค์กร โดยหลักสำคัญของการปฏิบัติตามแนวทาง CSR ควรอยู่บนหลักพอประมาณที่ธุรกิจต้องไม่เบียดเบียนตนเอง และขณะเดียวกันก็ต้องไม่เบียดเบียนสังคม

ประเภทของ CSR

In process หมายถึง กิจกรรมเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสิ่งแวดล้อมขององค์กร เช่น การดูแลสวัสดิการพนักงาน, การผลิตที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม, ความรับผิดชอบต่อลูกค้า

After process หมายถึง กิจกรรมเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสังคม และสิ่งแวดล้อมที่ไม่เกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กรโดยตรง เช่น การปลูกป่า, การบริจาคทุนการศึกษา, การรณรงค์สร้างจิตสำนึก, การช่วยเหลือผู้ประสบภัย

As Process หมายถึง องค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยไม่มุ่งหวังผลกำไร เช่น มูลนิธิหรือ สมาคมการกุศลต่าง ๆ

หลักแนวคิดของ CSR

1. การกำกับดูแลกิจการที่ดี
2. การประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม
3. การเคารพสิทธิและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม
4. ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค
5. การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม

6. การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม
7. การเผยแพร่ข่าวสารจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคม
8. การจัดทำรายงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

มาตรฐาน ISO 26000 (26000, 2010) เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศที่กำหนดโดยองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standardization: ISO) เพื่อให้คำแนะนำเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (social responsibility) แก่องค์กรทุกประเภททั้งในประเทศที่พัฒนาแล้วและในประเทศกำลังพัฒนา ในการสนองตอบความต้องการของสังคมที่ให้ความสำคัญเพิ่มขึ้นกับการประกอบการอย่างรับผิดชอบต่อสังคม โดยได้กำหนดองค์ประกอบหลักของ ความรับผิดชอบต่อสังคมไว้เป็นหลักการ 2 กรอบ ซึ่งกำหนดสำคัญเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ คือ

1. หลักการ (principles) ประกอบด้วย 7 หลักการ ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นคุณสมบัติขององค์กร ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วย

- 1.1 ความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้ (accountability)
- 1.2 ความโปร่งใส (transparency)
- 1.3 การปฏิบัติอย่างมีจริยธรรม (ethical behaviour)
- 1.4 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder)
- 1.5 หลักของกฎหมาย หรือหลักนิติธรรม (rule of law)
- 1.6 แนวปฏิบัติสากล (international norms)
- 1.7 สิทธิมนุษยชน (human rights)

2. ประเด็นหลัก หรือหัวข้อหลัก (core issues) เป็นประเด็นให้องค์กรนำไปปฏิบัติ และ ตรวจสอบกิจกรรมให้อยู่ภายใต้หลักการทั้ง 7 ประการข้างต้น ประกอบด้วย

2.1 การกำกับดูแลองค์กร (organizational governance) ประกอบด้วย ความรับผิดชอบต่อความโปร่งใส จริยธรรม ความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสีย การเคารพต่อหลักนิติธรรม

2.2 สิทธิมนุษยชน (human rights) ประกอบด้วย การไต่ร่องอย่างรอบคอบ สถานการณ์ความเสี่ยง ของสิทธิมนุษยชน การหลีกเลี่ยงการร่วมกระทำผิดการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง การเลือกปฏิบัติ และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส สิทธิการเป็นพลเมือง และสิทธิทางการเมือง สิทธิทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม หลักการพื้นฐานและสิทธิ ในการทำงาน

2.3 การปฏิบัติด้านแรงงาน (labor practices) ประกอบด้วย การจ้างงาน และความสัมพันธ์การจ้างงาน สภาพการทำงาน และการคุ้มครองทางสังคม สังคมเสวนา สุขภาพ และความปลอดภัยในการทำงาน การพัฒนา บุคลากรและการฝึกอบรมในสถานที่ปฏิบัติงาน

2.4 สิ่งแวดล้อม (environment) ประกอบด้วย การป้องกันมลพิษ การใช้ทรัพยากร อย่างยั่งยืน การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การลดผลกระทบและการปรับตัว การปกป้องสิ่งแวดล้อมความหลากหลายทางชีวภาพ และการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

2.5 การดำเนินงานอย่างเป็นธรรม (fair operating practices) ประกอบด้วย การต่อต้านการทุจริต การมีส่วนร่วมทางการ เมืองอย่างรับผิดชอบ การแข่งขันอย่างเป็นธรรม ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมในวงไซ้ แห่งคุณค่า และการเคารพต่อสิทธิในทรัพย์สิน

2.6 ประเด็นด้านผู้บริโภค (consumer issues) ประกอบด้วย การตลาดที่เป็นธรรม สารสนเทศที่เป็นจริงและไม่เบี่ยงเบน และ ปฏิบัติตาม ข้อตกลงที่เป็นธรรม การคุ้มครองสุขภาพและความปลอดภัยของผู้บริโภค การบริโภคอย่างยั่งยืน การบริการ การสนับสนุน และการยุติข้อร้องเรียนและข้อโต้แย้งแก่ผู้บริโภค การปกป้องข้อมูล และความเป็นส่วนตัวของผู้บริโภค การเข้าถึงบริการที่จำเป็น การให้ความรู้ และการสร้างความตระหนัก

2.7 การมีส่วนร่วม และการพัฒนาชุมชน (community involvement and development) ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของ ชุมชน การศึกษา และวัฒนธรรม การสร้าง การจ้างงานและการพัฒนาทักษะการพัฒนา และการเข้าถึงเทคโนโลยี การสร้างความมั่งคั่ง และ รายได้ สุขภาพ การลงทุนด้านสังคม

การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) ((กนอ.), 2563) ได้กล่าวถึงแนวทางการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในกระบวนการ (7 Cores Subjects) การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในกระบวนการ ของ กนอ. กำหนดการดำเนินงาน โดย เริ่มจากการพัฒนาให้บุคลากรทุกระดับของ กนอ. มีพฤติกรรมจรรยาบรรณที่นำองค์กรสู่การรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เศรษฐกิจ สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม โดยมีรายละเอียดจำแนกเป็น 7 พฤติกรรมจรรยาบรรณที่สำคัญที่มีสาระสำคัญเทียบเท่ากับมาตรฐาน ISO 26000 สรุปได้ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อ (Accountability) การรับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ บริการและ การปฏิบัติงานที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อมภายนอกองค์กรอย่างเป็นรูปธรรม

2. ความโปร่งใส (Transparency) ความโปร่งใสในการตัดสินใจและการดำเนินงานที่มีผลกระทบ ต่อเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

3. การปฏิบัติอย่างมีจริยธรรม (Ethical Behavior) การยึดมั่นปฏิบัติงานอย่างมีจริยธรรมทั้งความซื่อสัตย์ ไม่เลือก ปฏิบัติ และยุติธรรม

4. การเคารพต่อผลประโยชน์ของผู้มี ส่วนได้ส่วนเสีย (Respect for Stakeholder Interests) การเคารพ พิจารณาและตอบสนองต่อผลประโยชน์ของผู้มีส่วน ได้ส่วนเสียทุกกลุ่มขององค์กร

5. การเคารพต่อหลักนิติธรรม (Respect for the Rule of Law) การยอมรับ การปฏิบัติตามหลักนิติธรรมหรือการปฏิบัติตาม กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับ กนอ.

6. การเคารพต่อการปฏิบัติตาม แนวทางของสากล (Respect for International Norms of Behavior) การเคารพต่อการปฏิบัติตามแนวปฏิบัติที่สากลกำหนด ร่วมกับ การยึดมั่นการดำเนินงานตามหลักนิติธรรมที่รัฐบาลกำหนด อย่างเคร่งครัด

7. การเคารพต่อสิทธิมนุษยชน (Respect for Human Rights) การให้ความเคารพต่อสิทธิมนุษยชน และยอมรับถึงความสำคัญ และความเป็นสากลของหลักการ โดย 7 พฤติกรรมจริยธรรมข้างต้น กนอ. ได้กำหนดให้บุคลากรนำไปปฏิบัติร่วมกับ 7 กระบวนการ หลัก ด้านการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เป็นมาตรฐาน ได้แก่ 1) ธรรมาภิบาล 2) สิทธิ มนุษยชน 3) การปฏิบัติด้านแรงงาน 4) สิ่งแวดล้อม 5) การปฏิบัติที่เป็นธรรม 6) ประเด็นด้าน ผู้ใช้บริการ และ 7) การมีส่วนร่วมของชุมชนและการพัฒนาชุมชน สถาบันไทยพัฒน์ (สถาบัน ไทยพัฒน์, 2563) ทำการประเมินทิศทางการรับผิดชอบต่อสังคม ภายใต้รายงานที่มีชื่อว่า 6 ทิศทาง CSR ปี 2563 The Year of Sustainpreneurship ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของ CSR 6 ข้อ ดังนี้

1. investing in employees การลงทุนกับพนักงาน โดยการพัฒนาบทบาท พนักงานให้เป็นมากกว่าทรัพยากร (resource) แต่เปลี่ยนให้เป็นทุน (capital) ของกิจการ เพื่อสร้าง แรงจูงใจให้พนักงานมีบทบาทที่ไม่จำกัดเพียงแค่สถานะลูกจ้าง แต่สามารถเป็นหุ้นส่วน หรือเป็น ผู้ประกอบการในสังกัดของกิจการ (intrapreneur) ที่ช่วยให้องค์กรเติบโตจากภายใน แต่มีความ ยืดหยุ่นเหมือนทำงานอยู่ภายนอกองค์กร โดยที่กิจการเป็นผู้ลงทุน และจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ให้กับพนักงานที่เป็นเป้าหมายของการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการ

2. delivering shared value to customers การส่งมอบคุณค่าร่วมจากกระบวนการธุรกิจในรูปแบบ CSR-in-process มาสู่ตัวผลิตภัณฑ์ในรูปแบบ CSR-in-product หรือการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคมในตัวผลิตภัณฑ์ ที่มาจากการปรับแกนหลักของธุรกิจ (core business) ให้มีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นโอกาสในการสร้างการเติบโตในตลาดใหม่ ที่สามารถเป็นแหล่งรายได้ใหม่ของกิจการในระยะยาว

3. dealing fairly and ethically with suppliers การปฏิบัติต่อคู่ค้าอย่างเป็นธรรม และมีจริยธรรม เพราะปี 2020 ชีตความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจ จะไม่ได้วัดกันที่ความสำเร็จขององค์กร แต่จะเป็นความได้เปรียบทางการแข่งขันที่เกิดจากห่วงโซ่อุปทาน (supply chain) ที่อยู่ภายใต้การกำกับของกิจการในทิศทางที่สอดคล้องกับความมุ่งประสงค์ขององค์กร

4. supporting the local communities การสนับสนุนชุมชนท้องถิ่น จากรูปแบบ CSR-after process มาสู่ CSR-in-process โดยนำกระบวนการหรือกิจกรรมทางธุรกิจมาใช้พัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน เพื่อตอบโจทย์การพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งในแง่ของการสร้างงานแก่คนในท้องถิ่น ด้วยการมอบโอกาสให้แก่สมาชิกชุมชนในการเป็นผู้ส่งมอบ ผู้จัดจำหน่าย ผู้ค้าปลีก ผู้ให้บริการในห่วงโซ่ธุรกิจ และในแง่ของการพัฒนาและส่งมอบผลิตภัณฑ์และบริการตามกำลังซื้อของผู้บริโภคในชุมชนท้องถิ่น ให้สามารถเข้าถึงสินค้าและบริการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

5. valuing ESG investors for greater impact การให้คุณค่ากับผู้ลงทุนที่ใช้ปัจจัยด้าน ESG (environmental, social และ governance) โดยบริษัทหลักทรัพย์ (บล.) และบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน (บลจ.) จะมีการแนะนำหลักทรัพย์ที่มีความโดดเด่นด้าน ESG ตลอดจนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินต่าง ๆ ที่คำนึงถึงประเด็นด้าน ESG เพิ่มขึ้น สำหรับเป็นทางเลือกให้แก่ผู้ลงทุนสามารถได้รับผลตอบแทนที่มีได้ดียิ่งไปกว่าการลงทุนในแบบทั่วไป และยังทำให้การลงทุนนั้นช่วยเสริมสร้างผลกระทบเพื่อเปลี่ยนแปลงโลกในทางที่ดีขึ้นด้วย

6. collaborating with local government การทำงานร่วมกับภาครัฐ โดยกิจการที่ต้องการความยั่งยืนในการดำเนินธุรกิจจำเป็นต้องแสวงหาการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานของรัฐที่มีบทบาทเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการทำงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ที่กิจการมีแหล่งดำเนินงาน หรือสถานประกอบการตั้งอยู่ในทิศทางที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตาราง 2 ตารางวิเคราะห์องค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อสังคม

องค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อสังคม	นักการศึกษา					
	รพีพรรณ วงศ์ประเสริฐ.	Carroll (1991)	พิพัฒน์ ยอดพฤติการ	มาตรฐาน ISO 26000	การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.)	สถาบันไทยพัฒนา
1. การกำกับดูแลกิจการที่ดี (organizational governance)	✓		✓	✓	✓	
2. การคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน (Human Rights)	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3. ข้อปฏิบัติด้านแรงงาน (Labor Practices)	✓		✓	✓	✓	
4. การดูแลสิ่งแวดล้อม (Environment)	✓		✓	✓	✓	
5. การดำเนินธุรกิจด้วยความเป็นธรรม	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6. การใส่ใจผู้บริโภค (Consumer Issues)	✓		✓	✓	✓	✓
7. การมีส่วนร่วม และการพัฒนาชุมชน (community involvement and development)	✓	✓	✓	✓		✓
8. ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านเศรษฐกิจ (Economic Responsibility)		✓	✓			✓

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่ากำหนดองค์ประกอบหลักของความรับผิดชอบต่อสังคมมีข้อกำหนดสำคัญเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติโดยยึดแนวทางของมาตรฐาน ISO 26000 ดังนี้

1. การกำกับดูแลกิจการที่ดี (organizational governance) หมายถึง การคำนึงถึงความโปร่งใส ความรับผิดชอบต่อ จริยธรรม ความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสีย การเคารพต่อหลักนิติธรรม

2. คำนึงถึงสิทธิมนุษยชน (human rights) หมายถึงการคำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์โดยสิทธิดังกล่าวควรครอบคลุมถึงสิทธิความเป็นพลเมือง สิทธิทางการเมืองสิทธิเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และสิทธิตามกฎหมายระหว่างประเทศด้วย โดยองค์กรธุรกิจควรดำเนินนโยบายและกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักการดังกล่าวไม่มีทางเลือกปฏิบัติในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว ศาสนา อายุ เพศ หรือความคิดเห็นทางการเมือง

3. การปฏิบัติด้านแรงงาน (labor practices) หมายถึง คำนึงถึงการปฏิบัติต่อผู้ใช้แรงงานอย่างเป็นธรรม การคำนึงถึงการจ้างงาน และความสัมพันธ์การจ้างงาน สภาพการทำงาน และการคุ้มครองทางสังคม ความปลอดภัยในการทำงาน การพัฒนา บุคลากรและการฝึกอบรมในสถานที่ปฏิบัติงาน

4. สิ่งแวดล้อม (environment) หมายถึงการคำนึงถึงการป้องกันมลพิษ การใช้ทรัพยากร อย่างยั่งยืนการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

5. การดำเนินงานอย่างเป็นธรรม (fair operating practices) หมายถึง คำนึงถึงการแสดงออกขององค์กรธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมโดยมีการแข่งขันที่เปิดกว้างและเป็นธรรมการแข่งขันอย่างเป็นธรรม ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อด้านสังคมในห่วงโซ่แห่งคุณค่า และการเคารพต่อสิทธิในทรัพย์สิน

6. การใส่ใจผู้บริโภค (Consumer Issues) หมายถึงการคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้บริโภค การบริโภคอย่างยั่งยืน การให้บริการ การสนับสนุน และการยุติข้อร้องเรียนและข้อโต้แย้งแก่ผู้บริโภค การปกป้องข้อมูล และความเป็นส่วนตัวของ ผู้บริโภค การเข้าถึงบริการที่จำเป็น การให้ความรู้ และการสร้างความตระหนัก

7. การมีส่วนร่วม และการพัฒนาชุมชน (community involvement and development) ประกอบด้วย คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของ ชุมชน การศึกษา และวัฒนธรรม การสร้าง การจ้างงานและการพัฒนาทักษะการพัฒนา และการเข้าถึงเทคโนโลยี การสร้างความมั่งคั่งและรายได้ สุขภาพ การลงทุนด้านสังคม

1.3.3 ประโยชน์ของการมีความรับผิดชอบต่อสังคม

มาตรฐาน ISO 26000 (26000, 2010) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของความรับผิดชอบต่อสังคมที่มีต่อองค์กรในการสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมให้เกิดขึ้นกับองค์กร จะช่วยให้เกิดประโยชน์มากมายกับองค์กร อาทิ

1. ส่งเสริมให้เกิดการตัดสินใจบนพื้นฐานของความเข้าใจที่ดีขึ้นเกี่ยวกับความคาดหวังของสังคม เพิ่มโอกาส และลดความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคม
2. ช่วยในการปรับปรุงการบริหารความเสี่ยงขององค์กร
3. สร้างชื่อเสียงขององค์กร และส่งเสริมให้เกิดความไว้วางใจจากสาธารณะเพิ่มมากขึ้น
4. สร้างสรรค์ให้เกิดนวัตกรรมขึ้นในองค์กร

5. ปรับปรุงความสามารถในการแข่งขันให้กับองค์กร รวมถึงการเข้าถึงแหล่งเงินทุน และความร่วมมือที่ต้องการปรับปรุงความสัมพันธ์ขององค์กรกับผู้มีส่วนได้เสีย

6. ช่วยสร้างมุมมองใหม่ ๆ ให้กับองค์กร และการติดต่อกับผู้มีส่วนได้เสียที่แตกต่างกันไป

7. สร้างความภาคภูมิใจ การมีส่วนร่วม และขวัญกำลังใจ รวมถึงการสร้างความปลอดภัย และสุขอนามัยที่ดีให้กับพนักงาน

8. ส่งผลในทางบวกให้กับขีดความสามารถขององค์กร ในการสรรหา จูงใจและรักษาพนักงานขององค์กร

9. ช่วยให้เกิดการประหยัดจากผลผลิตที่เพิ่มขึ้น และควมมีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร การใช้พลังงาน และน้ำที่ลดลง รวมถึงปริมาณของของเสียที่ลดลง

10. ปรับปรุงความน่าเชื่อถือ และความเป็นธรรมของธุรกรรมต่าง ๆ ผ่านการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างรับผิดชอบ การแข่งขันอย่างเป็นธรรม และการปฏิเสธการคอร์รัปชัน

11. ป้องกันหรือลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นกับผู้บริโภคเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือบริการสถาบันไทยพัฒนา (ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2562) กล่าวถึงประโยชน์ขององค์กรที่นำแนวคิดซีเอสอาร์ไปปฏิบัติ จะเกิดผลลัพธ์ทั้งในส่วนรูปธรรมที่จับต้องได้ (Tangible) และในส่วนนามธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible) จากผู้ที่อยู่ในองค์กร ได้แก่ ผู้ถือหุ้นและพนักงาน และจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรโดยตรงและโดยอ้อม ดังนี้

ประโยชน์ที่เป็นรูปธรรม

ในแง่ของผู้ถือหุ้นหรือเจ้าของกิจการ ราคาหุ้นมีเสถียรภาพและมีส่วนล่ำมูลค่าหุ้นในอัตราที่สูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ย เนื่องจากเป็นที่ต้องการของนักลงทุน ปัจจุบัน เม็ดเงินลงทุนในธุรกิจที่มีซีเอสอาร์ ซึ่งเรียกกันว่า การลงทุนที่ยั่งยืน (Sustainable Investment) นั้น มีมูลค่ากว่า 30.68 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ (GSIA, 2019) และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เป็นโอกาสที่องค์กรสามารถเข้าถึงแหล่งทุนได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ต้นทุนทางการเงินมีแนวโน้มที่ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติของตลาด

ในแง่ของพนักงาน เกิดความภาคภูมิใจในการทำงานร่วมกับองค์กร ได้รับความสุขจากการปฏิบัติงานในหน้าที่ นอกเหนือจากผลตอบแทนในรูปแบบตัวเงิน ทำให้องค์กรสามารถที่จะรักษาพนักงานที่มีความสามารถไว้ และในขณะเดียวกัน ก็สามารถที่จะชักชวนบุคลากรที่มีคุณภาพและเป็นที่ต้องการ ให้เข้ามาทำงานกับองค์กรได้

องค์กรสามารถสร้างรายได้และส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้น จากการที่ลูกค้าพิจารณาเลือกซื้อสินค้าและบริการจากองค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การส่งเสริมการขายด้วยการบริจาครายได้ส่วนหนึ่งต่อทุก ๆ การซื้อผลิตภัณฑ์ในแต่ละครั้ง ให้แก่หน่วยงานหรือมูลนิธิที่ช่วยเหลือสังคมในด้านต่าง ๆ ฯลฯ

องค์กรสามารถที่จะลดรายจ่ายของกิจการ จากการดำเนินกิจกรรมซีเอสอาร์ ตัวอย่างเช่น โรงไฟฟ้าเอกชนทำให้ประชาชนประหยัดพลังงานเพื่อที่จะได้ไม่ต้องลงทุนสร้างโรงไฟฟ้าหรือหาแหล่งพลังงานทดแทนแห่งใหม่ หรือ การลดงบประมาณใช้จ่ายด้านโฆษณาในการเปิดตัวสินค้าแปรรูปของบริษัทแห่งหนึ่ง ที่มีส่วนช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้รับความสะดวกจากผลผลิตที่ล้นตลาด โดยได้รับการสนับสนุนด้านประชาสัมพันธ์จากหลายภาคส่วนในสังคม เปรียบเทียบกับงบประมาณสินค้าที่ไม่มีส่วนประสมของซีเอสอาร์ของบริษัทแห่งเดียวกัน

ประโยชน์ที่เป็นนามธรรม

องค์กรสามารถได้รับประโยชน์จากการวางตำแหน่งตราผลิตภัณฑ์ (Brand Positioning) ให้อยู่ในใจของลูกค้าเป็นอันดับต้นๆ ในประเภทสินค้าหรือบริการนั้นๆ โดยการดำเนินกิจกรรมซีเอสอาร์ ร่วมกับการทำตลาดผลิตภัณฑ์ เช่น ร้านกาแฟที่รับซื้อเมล็ดกาแฟในท้องถิ่นหรือจากไร่กาแฟที่ใช้เกษตรกรอินทรีย์ เป็นต้น

สำหรับองค์กรที่มีได้ใช้ตราผลิตภัณฑ์เป็นชื่อขององค์กร หรือเป็นองค์กรที่มีหลายตราผลิตภัณฑ์ สามารถดำเนินกิจกรรมซีเอสอาร์ที่เสริมภาพลักษณ์องค์กร (Corporate Image) นอกเหนือจากการวางตำแหน่งตราผลิตภัณฑ์ โดยการสร้างธรรมเนียมปฏิบัติทางธุรกิจที่อำนวยความสะดวกต่อสังคมโดยสมัครใจมากกว่าเป็นเพียงการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับในอุตสาหกรรมหรือกฎหมายบ้านเมืองในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดหาและดูแลระบบบำบัดของเสียจากโรงงานให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มากกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำของกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง หรือมากกว่าการมีระบบไว้เพียงเพื่อให้ผ่านการตรวจสอบตามเกณฑ์ แต่มิได้เปิดใช้งาน เป็นต้น

สถาบันพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน (สถาบันพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน, 2556) กล่าวถึงประโยชน์ของ CSR จากรายงานความยั่งยืนปี 2555 บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน). ที่กล่าวถึงการเชื่อมโยงผู้มีส่วนได้เสียช่วยให้องค์กรสามารถ ดำเนินการต่าง ๆ เช่น

1. บริหารจัดการความเสี่ยงและชื่อเสียงได้ดีขึ้น
2. เข้าใจสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่ซับซ้อน
3. รวมถึงพัฒนาการตลาด และกำหนดโอกาสเชิงกลยุทธ์ใหม่ๆ

4. เรียนรู้ผู้มีส่วนได้เสียเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และกระบวนการดำเนินงาน สร้างความเชื่อถือระหว่างองค์กรกับผู้มีส่วนได้เสีย

5. ให้ข้อมูลความรู้และสนใจผู้มีส่วนได้เสียเพื่อปรับทัศนคติเปลี่ยนการ ตัดสินใจและการแสดงออกของผู้มีส่วนได้เสียที่มีผลกระทบต่อองค์กรและสังคม

6. สร้างความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งความรู้กำลังคนเงิน และ เทคโนโลยีของหน่วยงานต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาที่ไม่สามารถทำได้โดยหน่วยงานใดหน่วยงาน หนึ่ง

ทองทิพภา วิริยะพันธุ์ (วิริยะพันธุ์, 2559) กล่าวถึงประโยชน์ที่ได้รับหลังจากนำ หลักความรับผิดชอบต่อสังคมมาใช้ ดังนี้

1. สร้างความน่าเชื่อถือให้กับองค์กร เพราะ หลัก CSR มักคำนึงถึงความ รับผิดชอบต่อที่มีต่อสังคมเป็นหัวใจสำคัญเหนือผลประโยชน์ที่บริษัทจะได้รับ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ให้กับประชาชนทั่วไปที่ต่างจับจ้องมาที่องค์กร

2. กระชับความสัมพันธ์และเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายขึ้น เพราะ จากผล สัมภาษณ์ที่วัดและการันตีได้เป็นอย่างดีว่าองค์กรที่ดำเนินธุรกิจด้วยหลัก CSR สามารถเพิ่ม ผลกำไรได้อย่างมหาศาลและมีอัตราการขยายตัวมากกว่าบริษัทธรรมดาอยู่หลายเท่าตัว จึงทำให้นักลงทุน ทุกคนล้วนแล้วแต่ให้ความสนใจอยากที่จะเข้ามาร่วมเป็นหุ้นส่วนทางธุรกิจด้วยกันแทบ ทั้งสิ้น เพราะมีความมั่นคงสูงจากเนื่องจากมีฐานมวลชนที่ให้การสนับสนุนอยู่เป็นจำนวนมาก

3. สร้างการเรียนรู้และส่งเสริมนวัตกรรมใหม่ๆ เพราะสามารถสร้าง ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมได้ จึงจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันมีผลิตภัณฑ์เป็นจำนวนมากที่ถูก สร้างขึ้นมาด้วยเทคโนโลยีอันทันสมัยซึ่งไม่เป็นภัยกับธรรมชาติอีกทั้งยังช่วยประหยัดพลังงานอีก ด้วย เช่น หลอดไฟ LED โทรทัศน์จอ LED รถยนต์พลังงาน Hybrid และการคิดระบบขนส่งแบบ รางที่ใช้ไฟฟ้าแทนน้ำมันดีเซลที่มีค่ามลพิษสูง เป็นต้น สอดคล้องกับคำกล่าวของเกรียงศักดิ์ เจริญ วงศ์ศักดิ์ (เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551) กล่าวถึง CSR ว่าสามารถสร้างคุณประโยชน์ในหลายด้านให้เกิด แก่ธุรกิจได้ดังนี้คือ

4. การสร้างความน่าเชื่อถือให้กับธุรกิจ งานวิจัยของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด พบว่า ความน่าเชื่อถือและความสามารถในการประกอบการของบริษัทมีความเชื่อมโยงกัน โดย พบว่าการที่บริษัทสามารถจัดการความสัมพันธ์ และความคาดหวังของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียอย่าง เป็นองค์รวมได้จะส่งผลต่อยอดขายมากถึง 4 เท่าและมีการเจริญเติบโตของการจ้างงานถึง 8 เท่า เมื่อเทียบกับบริษัทที่ตอบสนองความต้องการของผู้ถือหุ้นแต่เพียงอย่างเดียว เนื่องจากการทำ

CSR ช่วยสร้างภาพลักษณ์ในด้านที่ดีต่อสังคม จึงเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีของบริษัทเมื่อถึงคราววิกฤติ เกิดกับบริษัท บริษัทที่มีบทบาทแสดงความรับผิดชอบต่ออย่างต่อเนื่อง มีโอกาสจะได้รับการสนับสนุน จากลูกค้ามากกว่าบริษัทที่ไม่ทำอะไรเพื่อสังคมเลย

5. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับนักลงทุนและช่วยบริษัทในการเข้าถึงแหล่งทุน ยกตัวอย่างตลาดหลักทรัพย์ในสหรัฐอเมริกา ที่ได้ผลักดันให้มีตลาดหุ้นที่ซื้อขายสำหรับบริษัท ที่ดำเนินการด้าน CSR โดยเฉพาะ รวมถึงการสร้างมาตรฐานและนวัตกรรมในการลงทุนที่โยงกับ แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม (Socially Responsible Investment ; SRI) ทำให้นักลงทุนทั่วไป ตื่นตัวและเห็นประโยชน์ของการลงทุนในบริษัทที่รับผิดชอบต่อสังคม ทั้งประโยชน์ทางสังคมที่จะ เกิดขึ้นและประโยชน์ทางการเงิน เมื่อเทียบกับกลุ่มอื่น ตัวอย่างกรณี Dow Jones Group Sustainability Index (DJGSI) ซึ่งเป็นการรวมดัชนีการลงทุนของบริษัทที่มีมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนา อย่างยั่งยืนทั้งในอังกฤษและสหรัฐอเมริกา พบว่ากลุ่มบริษัทใน DJGSI มีผลประกอบการสูงกว่า บริษัทอื่น ๆ ถึง 36.1% ซึ่งหากมองแค่กลุ่มบริษัทด้านพลังงานที่อยู่ในกลุ่มดัชนี DJGSI เปรียบเทียบกับกลุ่มพลังงานที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มนี้ กลุ่มที่อยู่ใน DJGSI มีผลประกอบการสูงกว่า 45.3% ดังนั้น SRI จึงมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว และเป็นที่น่าสนใจในหมู่นักลงทุน ปัจจุบันเม็ดเงิน ลงทุนที่มีการลงทุนในธุรกิจที่มี CSR ที่เรียกว่า SRI มีมูลค่าเกินกว่า 2 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ และมีแนวโน้มที่มากขึ้นเรื่อย ๆ

1. ช่วยสร้างการเรียนรู้และสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ตัวอย่างบริษัทที่สามารถใช้ CSR ในการส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมใหม่ เช่น ฮิวเลตต์แพคการ์ด ที่เคยให้ความช่วยเหลือด้าน เทคโนโลยีในชุมชนห่างไกลในอินเดียที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ ได้คิดค้นเครื่องพริ้นเตอร์ที่ไม่ต้องใช้ไฟฟ้าเพื่อ แก้ไขปัญหาเรื่องไฟฟ้า ในที่สุดนวัตกรรมนี้ถูกนำมาใช้เป็นสินค้าตัวหนึ่งของบริษัท หรืออีกตัวอย่าง ของ Toyota ที่เริ่มผลิตรถ Hybrid ที่ใช้ได้ทั้งเชื้อเพลิงและไฟฟ้า โดยที่การขับเคลื่อนรถ Hybrid นี้ ปล่อยมลพิษเพียง 10% เมื่อเทียบกับรถปกติ และใช้น้ำมันเพียงครึ่งหนึ่งของปกติ สิ่งประดิษฐ์ใหม่นี้ทำให้รถเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และกลายเป็นสินค้าตัวใหม่ของบริษัท

2. ช่วยสร้างประสิทธิภาพการดำเนินงาน กล่าวคือ ขณะที่คนมองว่า CSR เพิ่มภาระต้นทุนของธุรกิจแต่ในระยะยาว แต่ข้อเท็จจริงกลับปรากฏว่า การจัดการกระบวนการ ผลิตที่สอดคล้องกับแนวคิด CSR จะส่งผลช่วยในการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น บริษัท ซี.พี. เซเว่นอีเลฟเว่น มีโครงการลดการใช้ไฟฟ้าโดยการปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ของบริษัทเมื่อปี 2547 ทำการเปลี่ยนหลอดไฟ 30 สาขาเป็นหลอดประหยัดพลังงานใช้บัลลัสต์ อิเล็กทรอนิกส์ และบำรุงรักษาเครื่องปรับอากาศอย่างมีประสิทธิภาพ เพียง 8 เดือน มีการเก็บตัวเลขพบว่า

ประหยัดค่าใช้จ่ายได้ถึง 90 ล้านบาท จะเห็นได้ว่าการดำเนินงาน CSR ได้ช่วยให้บริษัทลดของเสียในการกระบวนการผลิตได้อย่างมาก

ตลอดจน ตรีทศ เหล่าศิริหงส์ทอง, พงศ์พัฒน์ ตั้งคะประเสริฐวิชานี, สากล บรรเจิด และ ปเวศน์ แสงวงศ์รัศมี (เหล่าศิริหงส์ทอง, 2552) กล่าวถึงประโยชน์ของการนำ CSR มาใช้ที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ทั้งในรูปแบบที่เป็นตัวเงินและที่ไม่เป็นตัวเงิน รวมถึงการที่ทำให้องค์กรได้เปรียบเชิงแข่งขันและนำมาสู่ความสำเร็จของเศรษฐกิจและ สังคมในที่สุด (Weber, 2008) โดยการนำ CSR มีผลดีต่อธุรกิจ โดยรวมทั้งที่เป็นตัวเงินและที่ไม่เป็นตัวเงินต่อไปนี้

1. ประสิทธิภาพของการดำเนินงาน คือ การมุ่งเน้น ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จด้าน การเงินด้วยการลดการใช้วัตถุดิบ ลดการเกิดของเสียในกระบวนการผลิต ซึ่งจะนำไปสู่การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ด้วย ซึ่งการลดต้นทุนนั้นเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์ความยั่งยืน เพราะประสิทธิผลที่ได้รับจะได้รับจากวัตถุดิบทดแทนระหว่าง การลงมือปฏิบัติตามกลยุทธ์ความยั่งยืน รวมทั้งการประหยัด เเวลายังผลให้องค์กรมีรายได้จากยอดขายและส่วนแบ่งการตลาดเพิ่มมากขึ้น ซึ่งนักวิจัยมักกล่าวว่า CSR สามารถนำ รายได้ที่เพิ่มขึ้นนั้นมาเป็นแรงขับเคลื่อนในการพัฒนาสินค้า หรือพัฒนาตลาดอย่างมีศักยภาพ

2. การบริหารความน่าเชื่อถือและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร การดำเนินงานทางด้าน CSR จะส่งผลให้องค์กร มีภาพลักษณ์ที่ดี และมีความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้น โดยการบริหารความน่าเชื่อถือเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จในธุรกิจ ซึ่ง ในการศึกษาของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดได้ระบุว่า ความน่าเชื่อถือ ซึ่งเป็นสินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้ (intangible asset) และความสามารถในการประกอบการของบริษัท (financial performance) มีความเชื่อมโยงที่แข็งแกร่งมากอย่างมาก โดย พบว่า ในช่วงเวลาเพียง 10 ปี มูลค่าของสินทรัพย์ที่จับต้อง ไม่ได้เป็นตัวขับเคลื่อนมูลค่าของบริษัท จาก 17 เปอร์เซ็นต์ ในทศวรรษที่ 80 เพิ่มขึ้นเป็น 71 เปอร์เซ็นต์ ในทศวรรษ 90 (Weber, 2008) สำหรับความน่าเชื่อถือของบริษัทถูกกำหนด ด้วยความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในบริษัท (stakeholder) ซึ่งบริษัทที่สามารถจัดการความสัมพันธ์และความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างเป็นองค์รวมได้นั้นจะ ส่งผลต่อยอดขายมากขึ้นถึง 4 เท่า และการเจริญเติบโตของ การจ้างงานมากขึ้นถึง 8 เท่า เมื่อเทียบกับบริษัทที่มุ่งตอบสนอง ความต้องการของผู้ถือหุ้นแต่เพียงอย่างเดียว

3. การจัดการความเสี่ยง ความซับซ้อนของเศรษฐกิจ สมัยใหม่นำไปสู่ความเสี่ยงใหม่ ๆ ที่ยากจะคาดเดา ดังนั้น การจัดการด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมและธรรมาภิบาลจึงมี ความสำคัญมากในการป้องกันปัญหาอันอาจเกิดจากความ เสี่ยงที่ควบคุมได้ยาก ในสหรัฐอเมริกาได้ทำการ

สำรวจบริษัทใหญ่ ๆ กว่า 300 บริษัท ที่ประกอบการด้านอุตสาหกรรมพบว่า บริษัทที่ได้ลงทุนด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมสามารถลดความเสี่ยงได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเสี่ยงที่เกิดจากการคาดการณ์ ของนักลงทุน ทำให้มูลค่าในตลาดหุ้นของบริษัทนั้น ๆ เพิ่มขึ้น ถึง 5 เปอร์เซ็นต์ อีกทั้งยังระบุว่าบริษัทที่ทำ CSR มักได้กำไรสูงกว่าบริษัทที่ไม่ได้ทำ CSR

4. การคัดเลือกและสร้างแรงจูงใจในการทำงาน และรักษาพนักงานดี ๆ ให้อยู่กับบริษัท จากการสำรวจของประเทศ สหรัฐอเมริกาในปี พ.ศ.2540 พบว่า 42 เปอร์เซ็นต์ของผู้ตอบแบบสอบถามจะพิจารณาประเด็นด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทในการเลือกสมัครเข้ามาทำงาน และพนักงานใน บริษัทก็ให้ความสนใจด้านการรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท และใช้เป็นปัจจัยในการตัดสินใจที่จะทำหรือเปลี่ยนไปทำกับ บริษัทอื่นที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่า อีกนัยหนึ่งก็คือ CSR สามารถมีผลกระทบต่อพนักงานที่จะต้องการทำงานในสิ่งแวดล้อมที่ดีกว่า รวมทั้งยังมีผลต่อการ ดึงศักยภาพของพนักงานออกมาอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดตัวอย่างหนึ่งเกิดขึ้นกับบริษัทคาน้ำร้อน รายใหญ่แห่งหนึ่งของโลกที่เสียชื่อเสียงจากการจัดการด้าน สิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี หลังจากเกิดวิกฤตปรากฏว่าหลังจากนั้น บริษัทไม่สามารถดึงดูดให้ผู้จบการศึกษาใหม่ ๆ ที่มีความ สามารถเข้ามาทำงานกับบริษัทได้ เนื่องจากความผิดพลาด ในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัทเอง

5. ความสัมพันธ์ของนักลงทุนและการเข้าถึงเงินทุน ผู้ลงทุนจะเพิ่มความสนใจกับบริษัทที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าบริษัทที่ไม่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งแต่เดิม นักลงทุนจะถูกมองว่าไม่มีศีลธรรม ไม่สนใจสิ่งแวดล้อมและ สังคม แต่จากการวิจัยพบว่าไม่จริงเสียทั้งหมด จากงานเขียน “Built to Last” ของ James C. Collins. และ Jerry J. Porras. ระบุว่า สิ่งที่เป็นปัจจัยหลักในการแยกความแตกต่างระหว่าง กลุ่มบริษัทที่ประสบความสำเร็จสูง และต่อเนื่องยาวนานกับ บริษัทที่ประสบความสำเร็จบ้างเป็นครั้งคราวในช่วงระยะเวลา 50 ปี คือ การที่บริษัทเหล่านี้มีเป้าหมายที่ไกลกว่าการมุ่ง แสวงหากำไรอย่างเป็นทางการ หรือมีนโยบายที่ชัดเจนด้านการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสามารถนำมาเปรียบเทียบในเชิงมูลค่าได้ คือ เงินมูลค่า 1 ดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2469 ในบริษัทที่ทำกิจกรรมเพื่อสังคม นำมาสู่ผลตอบแทน มหาศาลถึง 6,356 ดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ.2533 ในขณะที่ บริษัทที่มุ่งเน้นกำไรเป็นหลักจะมีสถิติความสำเร็จแบบขึ้น ๆ ลง ๆ และไม่ประสพผลสำเร็จในเชิงรายได้สูงเท่ากับบริษัท กลุ่มแรก คือ 1 ดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ.2469 นำมาสู่ผลตอบแทน 955 ดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ.2533 นอกจากนี้ การที่ตลาดหลักทรัพย์เข้ามาสร้างมาตรฐาน หรือนวัตกรรม ทางการเงิน เช่น Socially Responsible Investment: SRI ทำให้นักลงทุนทั่วไปตื่นตัวและเห็นประโยชน์ของการลงทุนที่

รับผิดชอบต่อสังคม ทั้งประโยชน์ทางสังคมที่จะเกิดขึ้น และ ประโยชน์ทางการเงิน เมื่อเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ

6. การเรียนรู้และนวัตกรรม บริษัทที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมจะทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกล้าที่จะเข้ามาสร้าง นวัตกรรมใหม่ ๆ โดยสามารถใช้เป้าหมายที่วางไว้ส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมไปในแนวที่ยั่งยืนได้ เช่น กลุ่มบริษัทด้านเคมีร่วมมือกับกลุ่มบริษัทด้านเกษตรอุตสาหกรรม ในการพัฒนาไฟเบอร์ที่เกิดจากการใช้พลังงานที่นำมา Renewable หรือทำใหม่/ใช้ใหม่ได้ นำไปสู่การพัฒนาโพลี-เมอร์ใหม่ ๆ ที่เกิดจากอุตสาหกรรมเกษตร ไปจนถึงการผลิต เส้นใย และเฟอร์นิเจอร์ต่าง ๆ ซึ่งผลิตภัณฑ์ดังกล่าวสามารถ ลดการใช้พลังงานฟอสซิล และลดการปล่อยสารคาร์บอนไดออกไซด์สู่สิ่งแวดล้อมได้ถึง 20-50 เปอร์เซ็นต์ เมื่อเทียบกับวิธี การผลิตแบบเดิม ๆ นอกจากนี้ยังสามารถลดต้นทุนการผลิต สินค้าประเภทดังกล่าวให้ต่ำลงมาก ในขณะที่คุณภาพสินค้า เพิ่มขึ้น นำไปสู่ความสามารถในการแข่งขันและผลกำไรที่ เพิ่มขึ้นด้วย

7. ความสามารถทางการแข่งขันและจุดยืนในตลาด ในประเทศอังกฤษ 92 เปอร์เซ็นต์ของผู้บริโภค เชื่อว่าบริษัทควรมีมาตรฐานแรงงานสำหรับ Supplier ด้วย และ 14 เปอร์เซ็นต์ เชื่อว่าความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทนำไปสู่ การตัดสินใจซื้อสินค้า ซึ่งแนวคิดเช่นนี้กำลังแผ่ขยายไปทั่วโลก โดย Knox และ Maklan (Knox & Maklan, 2004) ได้ยืนยันถึงประเด็นนี้จาก การสำรวจด้านทัศนคติของผู้บริโภคต่อการรับผิดชอบต่อสังคม ใน 26 ประเทศทั่วโลก โดยระบุว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่พัฒนา ความคาดหวังและความประทับใจต่อบริษัทต่าง ๆ โดยมาจาก ปัจจัยด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทมากกว่าการ สร้างตราสินค้า หรือความสำเร็จทางการเงินของบริษัทนั้น ๆ

8. การยอมรับของสังคมต่อการดำเนินงานของบริษัท ความคาดหวังหรือทัศนคติของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการ แสดงความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทมีผลอย่างมากต่อ การยอมรับให้บริษัทดำเนินธุรกิจ ในสังคมได้ ในขณะที่บริษัท ที่ดำเนินกิจการโดยไม่ใส่ใจสังคมและสิ่งแวดล้อม มักจะพบ ปัญหา ความขัดแย้งอยู่เสมอ ๆ จากประชาชน และกลุ่มต่อต้านต่าง ๆ อย่างไรก็ตามพบว่า เมื่อบริษัทยอมรับฟังเสียง จากประชาชนอันนำไปสู่การเจรจาและปรับปรุงนโยบายของ บริษัท บริษัทนั้น ๆ จะได้รับโอกาสจากประชาชนเสมอ ในขณะที่เดียวกันกับบริษัทที่ดำเนินกิจการ โดยใส่ใจสังคมและ สิ่งแวดล้อมเสมอมา แต่ต้องประสบภาวะวิกฤตร้ายแรง บริษัท ยังคงได้รับโอกาสแก้ตัวจากประชาชนเช่นกัน

จากการศึกษาประโยชน์ที่องค์กรได้รับหลังจากเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมพบว่า ได้ส่งผลดีดังนี้

1. สร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กร มีความน่าเชื่อถือ ส่งเสริมให้เกิดความไว้วางใจจากสาธารณะเพิ่มมากขึ้นโดยผู้ประกอบการที่แสดงความรับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง มีโอกาสจะได้รับการสนับสนุนจากลูกค้ามากกว่าบริษัทที่ไม่ทำอะไรเพื่อสังคมเลย

2. เพิ่มโอกาสได้รับแหล่งเงินทุนได้ง่ายขึ้น เพราะทำให้นักลงทุนให้ความสนใจอยากจะเข้ามาร่วมเป็นหุ้นส่วนทางธุรกิจด้วย เพราะมีความมั่นคงสูงจากเนื่องจากมีฐานมวลชนที่ให้การสนับสนุนอยู่เป็นจำนวนมาก

3. สร้างการเรียนรู้และส่งเสริมนวัตกรรมใหม่ๆ เพราะสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมได้

4. พนักงาน เกิดความภาคภูมิใจในการทำงานร่วมกับองค์กร ได้รับความสุขจากการปฏิบัติงานในหน้าที่ นอกเหนือจากผลตอบแทนในรูปตัวเงิน ทำให้องค์กรสามารถที่จะรักษาพนักงานที่มีความสามารถไว้ และในขณะเดียวกัน ก็สามารถที่จะชักชวนบุคลากรที่มีคุณภาพและเป็นที่ต้องการ ให้เข้ามาทำงานกับองค์กรได้

1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการ

ศรัณญา อรุณภู (อรุณภู, 2557) ได้ศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจการบริหารของบริษัทเค่าเตอร์เซอร์วิส จำกัด ผลการวิจัยพบว่าสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจการบริหารของบริษัทเคาน์เตอร์ เซอร์วิส จำกัด ประกอบด้วยสมรรถนะ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านแรงจูงใจ ประกอบด้วย (1.1) มีความมุ่งมั่นในการทำงาน (1.2) มีความเป็นมืออาชีพ (1.3) มีความกระตือรือร้น (1.4) มีจิตวิญญาณของผู้ให้บริการ และ (1.5) มีความขยัน ในการทำงาน 2) ด้านคุณลักษณะเฉพาะ ประกอบด้วย (2.1) มีความรอบคอบระมัดระวัง และ (2.2) มีไหวพริบในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า 3) ด้านอัตมโนทัศน์ ประกอบด้วย (3.1) มีความซื่อสัตย์สุจริต (3.2) มีคุณธรรม และจริยธรรม และ (3.3) มีวินัยในตนเอง 4) ด้านความรู้ ประกอบด้วย (4.1) มาตรฐานกระบวนการรับชำระเงิน (4.2) กระบวนการการขายและการให้บริการลูกค้าที่ถูกต้อง (4.3) ช่องทางการติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (4.4) ความรู้ในเรื่องการรับชำระจากเอกสารประเภทต่าง ๆ และ (4.5) การสร้างโอกาสในการแข่งขันเพื่อเพิ่มยอดขาย และ 5) ด้านทักษะ ประกอบด้วย (5.1) การตัดสินใจ (5.2) เทคนิคการสื่อสารและการประสานงาน (5.3) การจัดการลูกค้าและการส่งเสริมการขาย (5.4) การหาแนวทางในการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต และ (5.5) การทำงานเป็นทีม

ศิริวัฒน์ ตั้งทรงเจริญ (ตั้งทรงเจริญ, 2558) ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาระดับปริญญาโท ด้านบริหารธุรกิจ ในเขตกรุงเทพมหานคร มี

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Orientation) ที่ส่งผลต่อการเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของนักศึกษา กับคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Orientation) ของนักศึกษาระดับปริญญาโทด้านบริหารธุรกิจ ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้นักศึกษาเตรียมตัวพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการประกอบธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ โดยคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ 5 ลักษณะ คือ การมีอิสระในการบริหารงาน (Autonomy) การมีนวัตกรรม (Innovativeness) ความกล้าเสี่ยง (Risk Taking) การทำงานเชิงรุก (Proactiveness) และความกล้าที่จะแข่งขัน (Competitive Aggressiveness) จากผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Orientation) ของนักศึกษาระดับปริญญาโทด้านบริหารธุรกิจในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่ได้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างนักศึกษาเพศชายและเพศหญิง มหาวิทยาลัยที่ศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และรายได้ต่อเดือน ในขณะที่อาชีพของนักศึกษา ประสบการณ์ในการทำธุรกิจของบิดามารดา และประสบการณ์ในการทำธุรกิจของนักศึกษา ที่แตกต่างกันส่งผลต่อคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Orientation) ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ศุภชัย เหมือนโพธิ์ (เหมือนโพธิ์, 2559) ได้การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประกอบกิจการวิสาหกิจ ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ คือการมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในกลุ่ม มีกฎระเบียบ แบ่งบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน อีกทั้งมีผู้นำที่มีความรู้ ความสามารถได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน ส่งผลให้กลุ่ม วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่ม

พนิดา วัชรระรังสี (วัชรระรังสี, 2560) ได้ศึกษาสมรรถนะและคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการของผู้เรียนในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยในเครือข่ายเบญจมมิตร โดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของสมรรถนะในการเป็นผู้ประกอบการ และคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการของผู้เรียนที่ศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต เครือข่ายเบญจมมิตร ประชากร คือ ผู้เรียนในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเครือข่ายเบญจมมิตรทั้ง 5 แห่งในปีการศึกษา 2558 โดยเก็บข้อมูลได้จำนวน 215 คน จากการวิจัยพบว่าสมรรถนะการเป็นผู้ประกอบการของผู้เรียนในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเครือข่ายเบญจมมิตร เมื่อเข้ารับการศึกษาดังกล่าวแล้วผู้เรียนมีสมรรถนะในการเป็นผู้ประกอบการรวม ทุกด้านอยู่

ในระดับที่ดีมาก ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านอัตมโนทัศน์ ด้านแรงจูงใจ และด้านอุปนิสัย และความสัมพันธ์ของสมรรถนะและคุณลักษณะในการเป็นผู้ประกอบการของ ผู้เรียนในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเครือข่ายเบญจมิตรมีค่าความสัมพันธ์กันเ็นทางบวกกับคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ ส่วนคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการจะประกอบด้วย การมีเป้าหมาย มีความมุ่งมั่น มีความอ่อนน้อม มีภาวะผู้นำ กล้าตัดสินใจ มีเทคนิคการทำงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความต้องการประกอบการ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ โดยผู้เรียนที่เข้ารับการศึกษิตตามหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตแล้วผู้เรียนมีคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการที่อยู่ในระดับที่ดีมากในทุกข้อ

Campos, de la Parra and Parellada (Montiel-Campos & Sole, 2012) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการกับกระบวนการตัดสินใจในการบริหารและความสามารถของ 14 ธุรกิจเกิดใหม่ จากผลการศึกษาพบว่า การมีนวัตกรรม ความกล้าเสี่ยง และการทำงานเชิงรุกมีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจในการบริหารอยู่ในระดับมากที่สุด

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นเป็นการวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมสมรรถนะและคุณลักษณะของผู้ประกอบการพบว่าสมรรถนะของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านอัตมโนทัศน์ ตลอดจนคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จคือ เป็นผู้ที่มีความกล้าที่จะแข่งขัน กล้าเสี่ยง มุ่งมั่นในการทำงาน มีความสามารถด้านการบริหารงาน มีนวัตกรรม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

จากการศึกษาความหมายของผู้ประกอบการ คุณลักษณะของผู้ประกอบการ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการพบว่าผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่อยู่ภายในตัว 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และด้านคุณลักษณะ ซึ่งคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ สมรรถนะผู้ประกอบการจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรส่งเสริมให้เกิดกับผู้เรียน เพราะคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อบุคคล โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ

2. แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ

2.1 ความหมายเกี่ยวกับสมรรถนะ

คุณลักษณะพื้นฐานที่มีอยู่ในตัวบุคคล ได้แก่ แรงจูงใจ อุปนิสัย อัตมโนทัศน์ ความรู้ และทักษะ โดยคุณลักษณะเหล่านี้จะเป็นตัวผลักดันให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบหรือสถานการณ์ ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นเป็นส่วนหนึ่งของสมรรถนะ โดย

สมรรถนะเป็นคุณลักษณะที่อยู่ภายในบุคคลที่นำไปสู่สาเหตุทำให้ผลงานมีประสิทธิภาพ ได้มีนักการศึกษาคือ สมหวัง วิทยาปัญญานนท์ (วิทยาปัญญานนท์, 2546) และ จิรประภา อัครบวร (อัครบวร, 2549) ได้กล่าวถึงความหมายของสมรรถนะไว้อย่างสอดคล้องกันว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณสมบัติที่ประกอบด้วยความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม ที่จะทำงานหนึ่ง ๆ โดยเฉพาะให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ได้เป็นอย่างดี แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1. ความรู้ คือ ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับงานที่จะทำ ซึ่งครอบคลุมทุกอย่างที่มีผลต่อความสำเร็จของงานได้เป็นอย่างดี

2. ทักษะ คือ ความชำนาญในการทำงานได้อย่างคล่องแคล่ว มีเทคนิคเฉพาะทุกอิริยาบถในทุกกระบวนการงานสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. พฤติกรรม คือ ลักษณะภายในของบุคคลนั้น โดยสมรรถนะในตำแหน่งหนึ่งๆ จะประกอบไปด้วย 3 ประเภท ได้แก่

1) สมรรถนะหลัก (Core Competency) คือ พฤติกรรมที่ดีที่ทุกคนในองค์กรต้องมี เพื่อแสดงถึงวัฒนธรรมและหลักนิยมขององค์กร

2) สมรรถนะบริหาร (Professional Competency) คือ คุณ สม บัติ ความสามารถด้านการบริหารที่บุคลากรในองค์กรทุกคนจำเป็นต้องมีในการทำงาน เพื่อให้งานสำเร็จ และสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ ขององค์กร

3) สมรรถนะเชิงเทคนิค (Technical Competency) คือ ทักษะด้านวิชาชีพที่จำเป็นในการนำไปปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ โดยจะแตกต่างกันตามลักษณะงาน โดยสามารถจำแนกได้ 2 ส่วนย่อย ได้แก่ สมรรถนะเชิงเทคนิคหลัก (Core technical Competency) และ สมรรถนะเชิงเทคนิคเฉพาะ (Specific technical Competency)

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงานข้าราชการพลเรือน, 2548), เสน่ห์ จุ้ยโต (จุ้ยโต, 2551), อานนท์ ศักดิ์วีระวิชัย (ศักดิ์วีระวิชัย, 2547), วัฒนา พัฒนพงศ์ (พัฒน์พงศ์, 2547) ได้กล่าวถึงความหมายของสมรรถนะไปในทางเดียวกันว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่จำเป็นของบุคลากรในการทำงาน เกี่ยวข้องกับผลสำเร็จของงาน และเกี่ยวข้องกับความรู้ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะส่วนบุคคลอื่น ๆ อันได้แก่ ค่านิยม จริยธรรม บุคลิกภาพ คุณลักษณะทางกายภาพและอื่น ๆ ซึ่งจำเป็นและสอดคล้องกับความเหมาะสมกับองค์กร สิ่งที่ควรจะต้องเน้น คือ สมรรถนะไม่ใช่ ความรู้ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ ของบุคคล แต่เป็น กลุ่มพฤติกรรมในการทำงาน ซึ่งเกิดมาจากการที่บุคคลมีความรู้ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับการทำงานให้ประสบ

ความสำเร็จ หรือมีผลงานโดดเด่น ดังนั้น ในการนำสมรรถนะมาใช้ นอกจาก จะยังประเมินเรื่อง ความรู้ทักษะ/ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ แล้ว ยังต้องคำนึงถึงกลุ่มพฤติกรรมในการ ทำงานเพิ่มเติมขึ้นอีกด้วย โดยระดับของความสามารถในการปรับและใช้กระบวน ทรรศน์ (Paradigm) ทักษะ พฤติกรรม ความรู้ และทักษะ เพื่อการปฏิบัติงานให้เกิดคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุดในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในองค์กร บุคลากรทุกคน ควรมีความสามารถพื้นฐานในหน้าที่ที่เหมือนกันครบถ้วนและเท่าเทียมกัน และควรพัฒนาตนเอง ให้มีความสามารถพิเศษที่แตกต่างกันออกไปนอกเหนือจากความสามารถของงานในหน้าที่ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับ ศักยภาพ ระดับความสามารถทางอารมณ์ (Emotional quotient : EQ) และ ความสามารถทางสติปัญญา (Intelligence quotient: IQ) ซึ่งสอดคล้องกับสเปนเซอร์ และ สเปน เซอร์ (Spencer & Spencer, 1993) ที่กล่าวว่า “สมรรถนะหมายถึงคุณลักษณะพื้นฐาน (Underlying Characteristic) ที่มีอยู่ภายในตัวบุคคล ได้แก่แรงจูงใจ (Motive) อุปนิสัย (Trait) อัต มโนทัศน์ (Self-concept) ความรู้ (Knowledge) และ ทักษะ (Skill) ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้จะเป็น ตัวผลักดันหรือมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal Relationship) ให้บุคคลสามารถปฏิบัติงาน ตามหน้าที่ความรับผิดชอบหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและ/หรือสูงกว่าเกณฑ์ บุคคลที่สามารถวัดและสังเกตเห็นได้ และในความหมายของสมรรถนะ (Competency) สามารถ เรียกว่า ความสามารถ ศักยภาพ และสมรรถนะ ที่มาของสมรรถนะ (Competency) ของคนเกิดได้ จาก 3 ทางคือ

1. เป็นพรสวรรค์ที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด
2. เกิดจากประสบการณ์การทำงาน
3. เกิดจากการศึกษาฝึกอบรม ประเภทของสมรรถนะ (Competency) แบ่ง

ออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. สมรรถนะหลัก (Core Competency)
2. สมรรถนะด้านงาน (Job Competency)
3. สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal Competency)

สมรรถนะหลัก หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่สะท้อนให้เห็นถึง ความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ความเชื่อ และอุปนิสัยของคนในองค์กรโดยรวม ที่จะช่วยสนับสนุนให้ องค์กรบรรลุ เป้าหมายตามวิสัยทัศน์ได้

สมรรถนะด้านงาน หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่จะทำให้อันหนึ่งเห็นถึงความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ และ อุปนิสัย ที่จะช่วยส่งเสริมให้คน ๆ นั้นสามารถสร้าง ผลงานในการ ปฏิบัติงานตำแหน่งนั้น ๆ ได้สูงกว่ามาตรฐาน

สมรรถนะส่วนบุคคล หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่จะทำให้อันหนึ่งเห็นถึงความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ และอุปนิสัย ที่ทำให้บุคคลนั้นมีความสามารถในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ โดดเด่นกว่าคนทั่วไป เช่น พวกที่สามารถอาศัยอยู่กับแมลงป่องหรือ อสรพิษได้ เป็นต้น ซึ่งเรา มักจะ เรียกว่าความสามารถพิเศษส่วนบุคคลตลอดจน ธรรมชาติวิทย์ แสหนทอง (แสหนทอง, 2547) ได้ ให้ความหมายของสมรรถนะ (Competency) โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่จะทำให้อันหนึ่งเห็นถึงความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) ทักษะ (Attitude) ความเชื่อ (Belief) และอุปนิสัย (Trait)

กลุ่มที่ 2 หมายถึง กลุ่มของความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และ คุณลักษณะของบุคคล (Attributes) หรือเรียกกันว่า KSAs ซึ่งจะทำให้อันหนึ่งเห็นจากพฤติกรรมในการ ทำงานที่แสดงออกมาของแต่ละ จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าสมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะที่อยู่ภายในบุคคลที่นำไปสู่สาเหตุทำให้ผลงานมีประสิทธิภาพคุณลักษณะของบุคคลที่ ประกอบด้วยความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม ที่จะทำงานหนึ่ง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ โดยเป็น คุณลักษณะที่อยู่ภายใน บุคคลที่นำไปสู่สาเหตุทำให้ผลงานมีประสิทธิภาพ ซึ่งที่มาของสมรรถนะมา จาก 3 ทางได้แก่ พรสวรรค์ที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด เกิดจากประสบการณ์การทำงาน หรือ เกิดจาก การศึกษาฝึกอบรม ซึ่งการใช้ขีดความสามารถ ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้การทำงาน ขององค์การประสบความสำเร็จ

2.2 องค์ประกอบของสมรรถนะ

นักการศึกษาได้กล่าวถึงองค์ประกอบของสมรรถนะไว้อย่างสอดคล้องกันดังนี้

แมคเคนแลนด์ (McClelland, 1961) กล่าวถึง องค์ประกอบของสมรรถนะ 5 ส่วน คือ

1. ความรู้ (Knowledge) คือ ความรู้เฉพาะในเรื่องที่ตัวเองรู้ เป็นความรู้ที่เป็น สารสำคัญ เช่น ความรู้ด้านเครื่องยนต์

2. ทักษะ (Skill) คือ สิ่งที่ต้องการให้ทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะทาง คอมพิวเตอร์ ทักษะทางการถ่ายทอดความรู้ เป็นต้น ทักษะที่เกิดขึ้นนั้นมาจากพื้นฐานทางความรู้ และสามารถปฏิบัติได้อย่างคล่องแคล่วว่องไว

3. บทบาททางสังคม (Social Role) หมายถึง สิ่งที่บุคคลต้องการสื่อให้บุคคลอื่น ใน สังคมเห็นว่าตัวเขามีบทบาทอย่างไรต่อสังคม เช่น ชอบช่วยเหลือผู้อื่น

4. ภาพพจน์หรือมโนทัศน์เกี่ยวกับตัวเอง (Self-image) หมายถึง ภาพพจน์หรือมโนทัศน์ ที่บุคคลมองตัวเองว่าเป็นอย่างไร เช่น เป็นผู้นำ เป็นผู้เชี่ยวชาญ เป็นศิลปิน เป็นต้น

5. แรงจูงใจ/ เจตนาคติ (Motive/ Attitude) เป็นแรงจูงใจหรือแรงขับภายใน ซึ่งทำให้ บุคคลแสดงพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมาย หรือมุ่งสู่ความสำเร็จ เป็นต้น

สเปนเซอร์ และสเปนเซอร์ (Spencer & Spencer, 1993) ได้ศึกษาพบว่า สมรรถนะหรือขีดความสามารถเป็นลักษณะเฉพาะของบุคคล (Underlying Characteristic) ที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal Relationship) จากความมีประสิทธิภาพของเกณฑ์ที่ใช้ (Criterion-Reference) หรือการปฏิบัติงานที่ได้ผลสูงสุด (Superior Performance) ซึ่งสามารถอธิบายลักษณะของสมรรถนะหรือขีดความสามารถได้ดังนี้

ลักษณะเฉพาะของบุคคล เป็นคุณลักษณะของบุคคลที่เป็นบุคลิกภาพที่มีอยู่ในส่วนลึกของแต่ละบุคคล และสามารถทำนายพฤติกรรมใน สถานการณ์และหน้าที่งานที่หลากหลาย คุณลักษณะของสมรรถนะหรือขีดความสามารถประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่

1. ด้านแรงจูงใจ (Motive) คือ แรงขับ ทิศทาง และการเลือก เป็นสิ่งที่ผู้ปฏิบัติงาน ต้องการหรือตรงกันในการกระทำซึ่งจะเป็นแรงขับหรือเลือกพฤติกรรมที่แสดงออกหรือเป้าหมาย และทำให้ถอยห่างจากสิ่งอื่น ๆ

2. ด้านลักษณะส่วนตัว (Traits) เป็นลักษณะนิสัยทั่วไปที่จะตอบสนองต่อข้อมูลหรือ สถานการณ์ที่เผชิญ โดยสามารถพิจารณา ได้จากความสามารถในการเรียนรู้ ความกระตือรือร้น และการร่วมมือ

3. ด้านอัตมโนทัศน์ (Self-concept) ความคิดของตน เป็นทัศนคติ คุณค่า และความคิดฝันของบุคคล ซึ่ง สิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดปฏิกิริยาต่อแรงจูงใจและทำนายถึงพฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ ต่าง ๆ ได้

4. ด้านความรู้ (Knowledge) เป็นข้อมูลซึ่งมีขอบเขตเนื้อหาเฉพาะด้านของบุคคล

5. ด้านทักษะ (Skill) เป็นขีดความสามารถในการปฏิบัติงานทั้งทางร่างกาย ความคิด และจิตใจของบุคคลในระดับที่สามารถคิดวิเคราะห์ ใช้ความคิดกำหนดเหตุและผล หรือการวางแผนในการจัดการ และในขณะเดียวกันก็ตระหนักในความซับซ้อนของข้อมูลได้

นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์. (นวกิจไพฑูรย์, 2562) กล่าวถึงองค์ประกอบของสมรรถนะตามแนวคิดของแมคเคิลแลนด์ ว่าองค์ประกอบของสมรรถนะประกอบด้วย 5 องค์ประกอบคือ

1. ความรู้ (knowledge) คือ ความรู้เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้ เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญ เช่น ความรู้เรื่องก่อสร้าง เรื่องการวิจัย รู้เรื่องโหราศาสตร์ เป็นต้น
2. ทักษะ (skill) คือ สิ่งที่ต้องการให้ทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะทางคอมพิวเตอร์ ทักษะการทำอาหาร ทักษะการพูด เป็นต้น ทักษะที่เกิดขึ้นนั้นมาจากพื้นฐานทางความรู้ และสามารถปฏิบัติได้อย่างแคล่วคล่องว่องไว
3. ลักษณะ (self – image) คือ เจตคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตน หรือสิ่งที่บุคคลเชื่อว่าตนเองเป็น เช่น ความมั่นใจในตนเอง เป็นต้น
4. บุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล (traits) เป็นสิ่งที่อธิบายถึงบุคคลนั้น เช่น คนที่น่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ หรือมีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นต้น
5. แรงจูงใจ / เจตคติ (motives / attitude) เป็นแรงจูงใจ หรือแรงขับภายใน ซึ่งทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมาย หรือมุ่งสูงความสำเร็จ เป็นต้นจากการศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะสามารถสรุปองค์ประกอบของสมรรถนะดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 3 ตารางแสดงองค์ประกอบของสมรรถนะ

นักการศึกษา/สมรรถนะ	ความรู้	ทักษะ	ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง	อัตมโนทัศน์	แรงจูงใจ	ลักษณะส่วนตัว
แมคเคนแลนด์ (David McClelland. 1973)	√	√		√	√	
สเปนเซอร์ และสเปนเซอร์ (Spencer & Spencer. 1993)	√	√		√	√	√
นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์. (2562. ออนไลน์)	√	√	√		√	√

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าสมรรถนะประกอบไปด้วยองค์ประกอบดังนี้

ด้านความรู้ (Knowledge) คือ รู้ในเรื่องงานที่จะทำ รู้สาระสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของงานได้เป็นอย่างดี

ด้านทักษะ (Skill) คือ ความสามารถในการปฏิบัติงาน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านอัตมโนทัศน์ (Self-concept) คือ ความคิดของตน เป็นเจตคติ คุณค่า และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตน โดยสิ่งเหล่านี้จะทำนายถึงพฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

ด้านแรงจูงใจ คือ แรงขับภายในซึ่งทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมาย หรือมุ่งสู่ความสำเร็จ

2.3 สมรรถนะผู้ประกอบการ

จะเห็นได้ว่าสมรรถนะเป็นคุณลักษณะที่อยู่ภายในตัวบุคคลที่นำไปสู่สาเหตุทำให้ประสบผลสำเร็จโดยมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงสมรรถนะผู้ประกอบการดังต่อไปนี้

ศรัณญา อรุณภู (อรุณภู, 2557) กล่าวถึงผู้ประกอบการ จะต้องมีความสมรรถนะที่จำเป็นทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านแรงจูงใจ (Motive) ด้านคุณลักษณะเฉพาะ (Traits) ด้านอัตมโนทัศน์ (Self-concept) ด้านความรู้ (Knowledge) และ ด้านทักษะ (Skill) จึงจะมีความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ แนวคิดของ Spencer & Spencer (Spencer & Spencer, 1993) ที่แบ่ง สมรรถนะออกเป็น 5 ด้าน สามารถสรุปดังนี้

1. ด้านแรงจูงใจ (Motive) ประกอบไปด้วย
  - 1.1 มีความมุ่งมั่นในการทำงาน
  - 1.2 ความเป็นมืออาชีพ
  - 1.3 มีความกระตือรือร้น
  - 1.4 มีจิตวิญญาณของผู้ให้บริการ
  - 1.5 มีความขยันในการทำงานมีความมุ่งมั่น ในการทำงาน
2. ด้านคุณลักษณะเฉพาะ (Traits) ประกอบไปด้วย
  - 2.1 มีความรอบคอบ ระมัดระวัง
  - 2.2 มีไหวพริบในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า
3. ด้านอัตมโนทัศน์ (Self-concept) ประกอบไปด้วย
  - 3.1 มีความซื่อสัตย์สุจริต
  - 3.2 มีคุณธรรมและ จริยธรรม
  - 3.3 มีวินัยในตนเอง
4. ด้านความรู้ (Knowledge) ประกอบไปด้วย
  - 4.1 มาตรฐานกระบวนการรับชำระเงิน
  - 4.2 กระบวนการขาย และการให้บริการลูกค้าที่ถูกต้อง

- 4.3 ช่องทางการติดต่อกับ หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 4.4 ความรู้ในเรื่องการรับชำระ จากเอกสารประเภทต่าง ๆ
- 4.5 การสร้างโอกาสในการ แข่งขันเพื่อเพิ่มยอดขาย
- 5. ด้านทักษะ (Skill) ประกอบไปด้วย
  - 5.1 การตัดสินใจ
  - 5.2 เทคนิคการสื่อสารและการประสานงาน
  - 5.3 การจัดการลูกค้าและการส่งเสริมการขาย
  - 5.4 การหาแนวทาง ในการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต
  - 5.5 การทำงานเป็นทีม

พนิดา วัชรระรังสี (วัชรระรังสี, 2560) ได้วิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะของการเป็นผู้ประกอบการของผู้เรียนพบว่า สมรรถนะในการเป็นผู้ประกอบการประกอบไปด้วย

1. ทักษะ (skill)
2. ความรู้ (Knowledge)
3. ภาพลักษณ์ภายในตนเอง (Self-Concept)
4. คุุณนิสัย (Habits)
5. แรงจูงใจ (Motive)

คณะกรรมการการยุโรป (Commission, 2016) ได้กล่าวถึงสมรรถนะของผู้ประกอบการ สรุปดังตารางต่อไปนี้

ด้านความคิด	ด้านความรู้	ด้านการปฏิบัติ
การจำ	การรับรู้ความสามารถของ	การริเริ่ม
ความคิดสร้างสรรค์	ตนเอง	การวางแผนและการจัดการ
การวาด	แรงจูงใจและความเพียร	การรับมือกับความไม่แน่นอน
ความคิด	การหาข้อมูล	ความคลุมเครือและความเสี่ยง
การคิดอย่างมีจริยธรรมและ	ความรู้ทางการเงินและ	การทำงานร่วมกับผู้อื่น
ยั่งยืน	เศรษฐกิจ	การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์

ที่มา : European Commission (2016), EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework, Publication Office of the European Union.

มุฮัมหมัด คาบิร (Kabir, 2017) กล่าวถึงสมรรถนะของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จไว้ดังนี้

1. ความสามารถด้านกลยุทธ์ (Strategic Competency) ความสามารถเชิงกลยุทธ์เป็นความสามารถของผู้ประกอบการ เพื่อติดตามการดำเนินการในการนำไปสู่เป้าหมาย

2. ความสามารถด้านโอกาส (Opportunity Competency) ความสามารถด้านโอกาสประกอบด้วยกิจกรรมผู้ประกอบการในการแสวงหาโอกาสใหม่และการพัฒนาโอกาส

3. ความสามารถในการจัดการ (Organizing Competency) ความสามารถในการจัดระเบียบ วางแผนเพื่อบรรลุเป้าหมาย

แอตเนอ์ มุกตาร์ (Mokhtar, 2017) กล่าวถึงสมรรถนะของผู้ประกอบการในโมเดล US Doleta ว่าประกอบไปด้วย

1. สมรรถนะส่วนบุคคล

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญในการประสบความสำเร็จทางธุรกิจ โดยโครงสร้างเพื่อประสิทธิภาพส่วนบุคคล ความสามารถประกอบด้วย การควบคุมตนเอง ความมั่นใจในตนเอง ความยืดหยุ่น และการจัดระเบียบ ความมุ่งมั่น

2. สมรรถนะสามารถทางวิชาการ

ความสามารถด้านวิชาการเป็นรากฐานที่สำคัญเพื่อในการพัฒนาความสามารถด้านอื่น ๆ รวมถึงการแยกแยะความสามารถขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

3. สมรรถนะในการทำงาน

ในการมีส่วนร่วมในความสำเร็จทางธุรกิจ ได้แก่ การจัดกระแสเงินสด การศึกษาหรือวางแผนงานล่วงหน้า และให้ความสำคัญกับความสามารถในการบริหารจัดการ

4. สมรรถนะทางเทคนิคของผู้ประกอบการ

การรับรู้ถึงความต้องการของผู้บริโภค การค้นหาผลิตภัณฑ์ และการบริการลูกค้า โดยบริการเพื่อผลประโยชน์สูงสุดของลูกค้า ยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง

5. สมรรถนะการค้าปลีกของผู้ประกอบการ

การพิจารณาถึงปัจจัยการผลิตที่จำเป็นต่อการค้าปลีก เช่น ความเหมาะสมสำหรับกลุ่มความสามารถสำหรับผู้ประกอบการ ความสามารถเฉพาะงาน

อากุส ซูโรโซ (Suroso, 2017), เอ็นดี ซาโวโก (Sarwoko, 2013) กล่าวถึงสมรรถนะของผู้ประกอบการว่าเป็นลักษณะส่วนบุคคลรวมถึงทัศนคติและพฤติกรรมซึ่งช่วยให้ผู้ประกอบการบรรลุความสำเร็จ ประกอบไปด้วย

1. ความสามารถเชิงกลยุทธ์ คือการพัฒนาวิสัยทัศน์และกลยุทธ์วางแผนล่วงหน้ากำหนดเป้าหมายความมุ่งมั่น คือพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงแรงจูงใจในการบรรลุเป้าหมาย
2. แนวคิดเรื่องสมรรถนะ แสดงให้เห็นถึงความสามารถทางสติปัญญา ทักษะการตัดสินใจ และการกล้าเสี่ยง
3. สมรรถนะด้านโอกาส คือความสามารถในการรับรู้โอกาส ความสามารถในการจับโอกาส ความสามารถในการระบุความต้องการของลูกค้า
4. สมรรถนะด้านความสัมพันธ์ คือการใช้ทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคลที่ดีมีความสามารถในการ โน้มน้าวผู้อื่น
5. สมรรถนะด้านการจัดการ การจัดระเบียบ คือ ความสามารถในการมอบหมายงาน วางแผนและกำหนดเวลางาน รับรู้และทำงานกับข้อบกพร่องของตัวเอง
6. ความสามารถในการเรียนรู้ คือ เรียนรู้ให้อย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้การเรียนรู้ เชิงรุก เน้นการใช้ทักษะและความรู้ได้จากการปฏิบัติจริง

โอบ้า โนโวเจน และ นินา บินาซ (Bimaz, 2019) กล่าวถึงสมรรถนะของผู้ประกอบการดังนี้

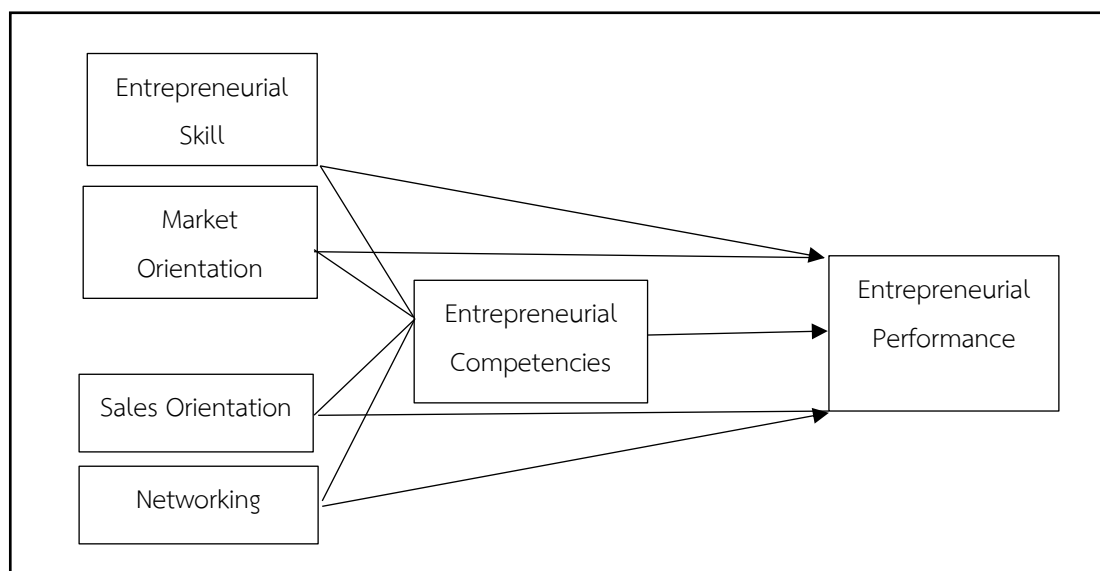
1. ด้านทักษะและความสามารถที่บุคคลมี และสามารถรับและปรับปรุงเพื่อให้เป็นเชิงรุกและเพื่อแสดงความคิดริเริ่ม
2. ด้านคุณลักษณะ หมายถึงถึงลักษณะสำคัญที่ควรมีในบุคคลเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจการใหม่ ยกตัวอย่างเช่น ความสามารถทางสังคม การจัดการ และการสร้างเครือข่าย
3. ด้านทัศนคติที่จำเป็นต่อการพัฒนาเพื่อจัดระเบียบและจัดการธุรกิจร่วมกับความเสี่ยงที่เกิดขึ้น

Marta Zarraga- Rodriguez (Robles & Zárraga-Rodríguez, 2015) กล่าวถึง
สมรรถนะของผู้ประกอบการดังตารางต่อไปนี้

สมรรถนะ	นิยาม
ยอมรับความเสี่ยง (Risk assumption)	ความสามารถในการทนต่อความคลุมเครือและสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนและตัดสินใจอย่างถูกต้องในสถานการณ์นี้ในขณะที่สามารถควบคุมอารมณ์ของตัวเองได้
ความมั่นใจในตนเอง (Self- confidence)	ความสามารถในการรับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ ด้วยทัศนคติที่เชื่อมั่นในความเป็นไปได้การตัดสินใจหรือมุมมองของตนเอง
ค้นหาและวิเคราะห์ข้อมูล (Search and analysis of Information)	ความสามารถในการค้นหาและแบ่งปันข้อมูลทางธุรกิจที่เป็นประโยชน์สำหรับการแก้ปัญหาโดยใช้ศักยภาพสูงสุดของบริษัท
คุณภาพของงาน (Quality of work)	ความสามารถในการทำงานอย่างเข้มข้นและจริงจังเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์แสวงหาการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
การสื่อสาร (Communication)	ความสามารถในการสื่อสารในการรับฟังถามคำถามแสดงความคิดและแนวคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ
ความรับผิดชอบ (Responsibility)	ความสามารถในการรักษาความสอดคล้องระหว่างการกระทำพฤติกรรมและคำพูดรับผิดชอบต่อความผิดพลาดของตนเอง
สมรรถนะ	นิยาม
ความสามารถในการเป็นผู้นำ (Leadership)	ชี้้นำการดำเนินการของกลุ่มมนุษย์ในทิศทางที่แน่นอนโดยการสร้างบรรยากาศแห่งพลังและความมุ่งมั่นตั้งเป้าหมายติดตามเป้าหมายเหล่านี้และให้ข้อเสนอแนะที่รวมมุมมองของผู้อื่น
ความซื่อสัตย์ (ntegrity)	ความสามารถในการปฏิบัติตามสิ่งที่พูดหรือถือว่าสำคัญ
ความสามารถในการทำงานเป็นทีม (Teamwork)	การมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการบรรลุเป้าหมายร่วมกันโดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัวต่อวัตถุประสงค์ของทีม

อ้างอิงจาก Pereira (2007) Borjas (2003) Sarasvanthy (2001) Kirby (2004) Gibb & Hannon (2006) Vainrub (2004) Shumpeter (1934) Begley & Boyd (1988) Pleitner (1986) Shapero (1982)

Abdullah Al Mamun (Mamun, 2019) กล่าวถึงสมรรถนะผู้ประกอบการว่าประกอบไปด้วย ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ แผนธุรกิจ แนวทางการขาย และความสามารถในการติดต่อเครือข่าย ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบ 3 ภาพแสดงสมรรถนะผู้ประกอบการ

ที่มา <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/APJIE-11-2018-0067/full/pdf>

โดย Abdullah Al Mamun (Mamun, 2019) กล่าวว่าทักษะการเป็นผู้ประกอบการ หมายถึงกิจกรรมหรือความรู้ที่สามารถสร้างและดำเนินการได้องค์กรประสบความสำเร็จ ในทางกลับกันผู้ประกอบการความสามารถถือเป็นคุณลักษณะคุณภาพเฉพาะที่แสดงถึงความสามารถของผู้ประกอบการในการ ผู้ประกอบการต้องใช้ทักษะต่าง ๆ พัฒนาความสามารถเฉพาะเพื่อจัดการองค์กร ตลอดจนทักษะการเป็นผู้ประกอบการครอบคลุมถึงการรับรู้การจับและการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นเช่นนั้นลักษณะสำคัญในการพัฒนาความสามารถแบบไดนามิกทักษะการเป็นผู้ประกอบการได้รับการเชื่อมโยงกับกลุ่มประชากรจิตวิทยาและลักษณะพฤติกรรมและความรู้ทางเทคนิคที่มีผลกระทบมากขึ้นประสิทธิภาพขององค์กร กล่าววาทักษะและความเชื่อของผู้ประกอบการมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับ บริษัทต่าง ๆ การวางแผนธุรกิจ หรือความสามารถของผู้ประกอบการการวางแผนตลาดหมายถึงการวางแผนของ บริษัท ในการส่งเสริมและสนับสนุนการรวบรวมการเผยแพร่และการตอบสนองต่อข้อมูลทางการตลาดเพื่อตอบสนองลูกค้าความ

ต้องการที่สามารถรับประกันประสิทธิภาพ การวางตลาดสะท้อนให้เห็นถึงการเรียนรู้แบบปรับตัวที่ช่วยให้ บริษัทต่าง ๆ สามารถระบุและตอบสนองต่อพวกเขาได้ การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่ปรับปรุงความสามารถเพื่อสร้างมูลค่าที่เหนือกว่าให้กับผู้ถือหุ้นเอง การวางแผนการขายและความสามารถของผู้ประกอบการแนวการขายหมายถึงผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการขายที่ต้องการ “การได้รับการขาย” จากลูกค้าทุกคน แนวทางนี้เน้นการขายมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้โดยที่ความต้องการของลูกค้าได้รับการจัดลำดับความสำคัญภายในการทำงานที่สนับสนุนสิ่งแวดล้อม โดยพฤติกรรมที่มุ่งเน้นการขายเป็นทรัพยากรที่ไม่สามารถทำซ้ำได้และไม่สามารถเลียนแบบได้เพื่อกระตุ้นความสามารถของผู้ประกอบการจึงสามารถแข่งขันได้ข้อได้เปรียบสามารถทำ ความสามารถในการติดต่อเครือข่าย และประสิทธิภาพขององค์กร เนื่องจากเครือข่ายมีผลอย่างมากต่อการเริ่มต้นการเติบโตและขั้นตอนการพัฒนาขององค์กร โดยบริษัท ต่าง ๆ จากอุตสาหกรรมเดียวกันทำงานแตกต่างกันเนื่องจากมีทรัพยากรและความสามารถของตนเอง กล่าวอีกนัยหนึ่งระบบเครือข่ายเป็นความสามารถเฉพาะที่กำหนดบริษัทประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่นเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพช่วยให้ผู้ประกอบการมีความเชี่ยวชาญและการสนับสนุนรูปแบบต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ต่อผลการดำเนินงานของบริษัท

Michael Houlihan & Bonnie Harvey (Harvey, 2020) กล่าวถึงสมรรถนะ 3 ประการที่ผู้ประกอบการต้องมีจึงจะประสบความสำเร็จได้แก่

1. การจัดการกระแสเงินสด (Cash Flow Management) มีความรู้และความสามารถในการบริการและจัดการเกี่ยวกับกระแสเงินสด การลงทุน หุ้น ทิศทางเศรษฐกิจ เพื่อควบคุมระบบการเงินในองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. การบริหารงานบุคคล (Personnel Management) ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จได้เรียนรู้จากประสบการณ์หลายปีคือวิธีการจ้างคนที่เหมาะสม สร้างแรงจูงใจและสนับสนุนให้คนในองค์กรทำงานให้ดีที่สุด อาจเริ่มต้นจากโบนัสสำหรับการขายการเติบโตและความสามารถในการทำกำไร ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการร่วมพัฒนาองค์กร และเกิดความรู้สึกเป็นทีมเดียวกันสร้างวัฒนธรรมของบริษัทในเชิงบวก

3. การจัดการการขาย (Distribution Management) ผู้ประกอบการต้องนำผลิตภัณฑ์สู่ตลาดซึ่งสิ่งต้องการการกระจายหลายระดับ โดยสินค้าต้องดีที่สุดก่อนถึงลูกค้า สิ่งนี้คือทักษะที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์รายใหม่มองข้ามไป เพราะมักจะให้ความสำคัญกับการผลิตและคิดว่าหากสินค้าของตนดีพอและราคาถูกก็ขายได้

สอดคล้องกับ Prats, Julia (Prats, 2020) ที่กล่าวถึงสมรรถนะ 3 ระดับที่ผู้ประกอบการทุกคนต้องมี คือ 1. ความสามารถส่วนบุคคล (Personal competencies) ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ความมุ่งมั่นความซื่อสัตย์ความดีอันความสมดุลทางอารมณ์และการวิจารณ์ตนเอง 2. ความสามารถระหว่างบุคคล (Interpersonal competencies) ได้แก่ การสื่อสารการมีส่วนร่วม / ความสามารถพิเศษการมอบหมายงานความเคารพ และ 3. ความสามารถทางธุรกิจ (Business competencies) ได้แก่ วิสัยทัศน์ทางธุรกิจการจัดการทรัพยากรเครือข่ายทักษะการเจรจาต่อรอง

จากการศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการและสมรรถนะของผู้ประกอบการที่นักการศึกษาแต่ละท่าน ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์สมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการแต่ละด้าน ดังตาราง

ตาราง 4 ตารางวิเคราะห์สมรรถนะผู้ประกอบการ

นักการศึกษา/สมรรถนะผู้ประกอบการ	ด้านแรงจูงใจ (Motive)	ด้านลักษณะส่วนตัว (Trait, habits)	ด้านอัตมโนทัศน์ (Self-concept)	ด้านความรู้ (Knowledge)	ด้านทักษะ (skill)
Spencer & Spencer (1993)	√	√	√	√	√
ณรงค์วิทย์ แสนทอง (2547 : 10-12)		√		√	√
นิสตาร์ก เวชยานนท์ (2549 : 93)					√
พนิดา วัชรระรังสี (2560: 118)	√	√	√	√	√
Adznir Mokhtar B.Sc Hons (Leeds). (2017)		√		√	√
ศรันญา อรุณงู (2557: 90)	√	√	√	√	√
Olga Novojen & Nina Birnaz (2019: 17)		√	√		√

ตาราง 4 (ต่อ)

นักการศึกษา/สมรรถนะ ผู้ประกอบการ	ด้าน แรงจูงใจ (Motive)	ด้านลักษณะ ส่วนตัว (Trait, habits)	ด้านอัตมโนทัศน์ (Self-concept)	ด้านความรู้ (Knowledge)	ด้านทักษะ (skill)
European Commission (2016)				√	√
Mohammed Kabir (2017)				√	√
Agus Suroso (2017) Endi Sarwoko (2013)	√	√		√	√

จากตารางพบว่านักการศึกษาส่วนใหญ่กล่าวถึงสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านความรู้ (knowledge) คือ ความรู้เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญ
2. ด้านทักษะ (skill) คือ สิ่งที่ต้องการให้นักเรียนทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ด้านลักษณะ (Trait, habits) คือ เจตคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของนักเรียน หรือสิ่งที่นักเรียนเชื่อว่าตนเองเป็น

จากการศึกษาสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านลักษณะ ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์สมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการแต่ละด้านดังตาราง 5-7

ตาราง 5 ตารางวิเคราะห์สมรรถนะของการเป็นผู้ประกอบการ (ด้านความรู้ (Knowledge))

นักการศึกษา/สมรรถนะ ผู้ประกอบการ	รู้เรื่อง เงิน	รู้เรื่องการ ลงทุน	เศรษฐกิจ	แผนธุรกิจ ของตน	การบริการ ลูกค้า
Spencer & Spencer (1993)					√
ศรัณญา อรุณภู (2557: 90)	√			√	
European Commission (2016)	√		√	√	
Adznir Mokhtar B.Sc Hons (Leeds). (2017)	√	√			√
Olga Novojen & Nina Birnaz (2019: 17)				√	
Abdullah Al Mamun. (2019:29)				√	

ตาราง 6 ตารางวิเคราะห์สมรรถนะของการเป็นผู้ประกอบการ (ด้านทักษะ (Skill))

นักการศึกษา/สมรรถนะ ผู้ประกอบการ	ด้านการ ตัดสินใจ	ด้านการ สื่อสาร	ด้านการทำงาน ร่วมกับผู้อื่น	ด้านการคิด
Spencer & Spencer (1993)				√
พนิดา วัชรระรังสี (2560: 118)		√		
ศรัณญา อรุณภู (2557: 90)	√	√	√	
Olga Novojen & Nina Birnaz (2019: 17)				√
European Commission (2016)			√	
Mohammed Kabir (2017)				√
Prats, Julia. (2020: online)		√	√	

ตาราง 7 ตารางวิเคราะห์สมรรถนะของการเป็นผู้ประกอบการ (ด้านลักษณะ (habits & self – concept))

นักการศึกษา/สมรรถนะ ผู้ประกอบการ	ความ มั่นใจใน ตนเอง	ความกล้า เสี่ยง	ความมีวินัย	ความมีคุณธรรม จริยธรรม
Spencer & Spencer (1993)	√			
ศรีธัญญา อรุณภู่ (2557: 90)			√	√
Olga Novojen & Nina Birnaz (2019: 17)		√		
European Commission (2016)	√	√	√	√
Mohammed Kabir (2017)		√	√	
Adznir Mokhtar B.Sc Hons (Leeds). (2017)	√			

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า สมรรถนะผู้ประกอบการ คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่อยู่ภายในตัวบุคคลไม่ว่าจะเป็นความรู้ ทักษะ ความสามารถ และทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงานตามตำแหน่งงานนั้น ๆ โดยสมรรถนะของการเป็นผู้ประกอบการแยกได้เป็น 3 ด้านดังนี้

1. ด้านความรู้ (knowledge) คือ สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษา การค้นคว้าหรือจากประสบการณ์ เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญ ประกอบด้วย

- 1.1 ความรู้ด้านการเงิน
- 1.2 ความรู้ด้านการลงทุน
- 1.3 แผนธุรกิจ

2. ด้านทักษะ (skill) คือ สิ่งที่ต้องการให้นักเรียนทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

- 2.1 ทักษะทางการคิด ซึ่งได้แก่

2.1.1 การคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (Problem Solving & Decision Making) คือ การคิดที่พยายามคลี่คลายปัญหาระหว่างสภาพจริงที่เกิดขึ้นกับสภาพความต้องการของบุคคลโดยตัดสินใจพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ที่เหมาะสมมาช่วยในการแก้ปัญหา ในสถานการณ์ที่เสี่ยง

2.1.2 การคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) คือการกระบวนการคิดในรูปแบบใหม่ๆ ความสามารถในการรับรู้ความคิดใหม่ๆ จากทักษะและกระบวนการคิดแบบต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ต่อผู้คน สังคม โลก ออกมาเป็นรูปธรรม และสามารถต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้

2.2 ทักษะทางการสื่อสาร คือความสามารถในการสื่อสารข้อความ การติดต่อสื่อสารมีอยู่ตลอดเวลาอาจกระทำด้วยวาจาและลายลักษณ์อักษร โดยทักษะที่เกิดขึ้นมาจากพื้นฐานทางความรู้ และสามารถปฏิบัติได้อย่างแคล่วคล่องว่องไว

3. ด้านลักษณะ (Trait, habits) คือ เจตคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของนักเรียน หรือสิ่งที่นักเรียนเชื่อว่าตนเองเป็น ประกอบด้วย 1) ความมั่นใจในตนเอง 2) ความกล้าเสี่ยง 3) มีวินัย และ 4) มีความรับผิดชอบต่อสังคม

2.4 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562b) การจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิด 10 สมรรถนะมีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. สมรรถนะหลักทุกด้านสามารถพัฒนาผู้เรียนได้หลายลักษณะ ทั้งพัฒนาผ่านกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือกิจกรรมที่เป็นกิจวัตรในโรงเรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน

2. สมรรถนะหลักทุกด้านสามารถพัฒนาผู้เรียนผ่านเนื้อหาสาระต่าง ๆ ในทุกกลุ่มสาระ และอาจจะเกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระต่าง ๆ (Subjects / Disciplines/Areas) ได้ ไม่เท่ากัน นอกจากนี้ยังพัฒนาผ่านสาระที่เป็นเรื่องราวเหตุการณ์และประเด็นสำคัญในปัจจุบัน (Current Issues) บริบท (Context) รวมทั้งประสบการณ์และกิจกรรม (Experiences & Activities)

3. ในการออกแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอาจจะผสมและบูรณาการหลาย ๆ สมรรถนะทั้งที่เป็นสมรรถนะย่อยในสมรรถนะหลักนั้น หรือสมรรถนะย่อยในสมรรถนะหลักอื่น ๆ

4. ในการออกแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะใด ๆ นั้นผู้สอนต้องวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ดังนี้

4.1 ความรู้ที่จำ เป็นต่อการเกิดสมรรถนะที่ต้องการ ซึ่งเลือกมาจากเนื้อหาสาระ มโนทัศน์ของศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ

4.2 ทักษะที่จำ เป็นต่อการเกิดสมรรถนะที่ต้องการ ซึ่งเลือกมาจากทั้งทักษะสำคัญของศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ และทักษะที่เป็นองค์ประกอบหลักของสมรรถนะ

4.3 เจตคติ คุณลักษณะนิสัย แรงจูงใจ ฯลฯ ที่จำ เป็นต่อการเกิดสมรรถนะ

4.4 สถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะนำ สมรรถนะที่ต้องการไปใช้ หลังจากนั้นจึงนำสมรรถนะมาแตกเป็นสมรรถนะย่อยตามระดับการเรียนรู้เพื่อออกแบบแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 51 ผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes / Specific Competencies) และออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning Experiences) ที่จะทำ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดความรู้ ทักษะ เจตคติ/คุณลักษณะ และสามารถนำ ความรู้ทักษะ เจตคติ/คุณลักษณะ ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

นอกจากนี้กล่าวถึงแนวทางการนำกรอบสมรรถนะหลักสู่การพัฒนาผู้เรียนการนำกรอบสมรรถนะหลักมาสู่การพัฒนาผู้เรียนในชั้นเรียนและในโรงเรียนทำ ได้หลายทาง ในที่นี้ขอเสนอแนะ 6 แนวทาง ซึ่งครูสามารถเลือกใช้ตามความพร้อมและบริบทโรงเรียนและความถนัดของตนดังนี้

แนวทางที่ 1 ใช้งานเดิม เสริมสมรรถนะเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสมรรถนะ ซึ่งครูเห็นว่าสอดคล้องกับบทเรียนนั้นเข้าไป และคิดกิจกรรมเสริมเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาสมรรถนะนั้นเพิ่มขึ้นเป็นการช่วยเพิ่มการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เข้มข้นมีความหมาย และเกิดสมรรถนะที่ต้องการ

แนวทางที่ 2 ใช้งานเดิม ต่อเติมสมรรถนะเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ต่อยอดเพิ่มเติมจากงานเดิมให้ต่อเนื่องไปถึงขั้นการฝึกฝนการนำ ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ได้เรียนรู้แล้วไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะในเรื่องที่เรียนรู้นั้น

แนวทางที่ 3 ใช้รูปแบบการเรียนรู้ สู่การพัฒนาสมรรถนะเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีการนำรูปแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ มาวิเคราะห์เชื่อมโยงกับสมรรถนะที่สอดคล้องกัน และเพิ่มเติมนกิจกรรมที่สามารถช่วยพัฒนาสมรรถนะนั้นให้เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน อันจะส่งผลให้การเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นด้วย

แนวทางที่ 4 สมรรถนะเป็นฐานผลงานตัวชี้เป็นการจัดการเรียนรู้โดยนำสมรรถนะที่ต้องการพัฒนาเป็นตัวตั้งและนำ ตัวชี้วัดที่สอดคล้องกันมาออกแบบการสอนร่วมกันเพื่อให้

ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งเนื้อหาสาระและทักษะตามที่ตัวชี้วัดกำหนดไปพร้อม ๆ กันกับการพัฒนาสมรรถนะหลักที่ต้องการ

แนวทางที่ 5 บูรณาการ ผสานหลายสมรรถนะเป็นการจัดการเรียนรู้โดยนำสมรรถนะหลักหลายสมรรถนะเป็นตัวตั้งและวิเคราะห์ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง แล้วออกแบบการสอนที่มีลักษณะเป็นหน่วยบูรณาการที่ช่วยให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้อย่างเป็นองค์รวมโดยเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชา/กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ

แนวทางที่ 6 สมรรถนะชีวิตในปัจจุบันเป็นการสอดแทรกสมรรถนะที่ส่งเสริมการทำกิจกรรมประจำวัน วันต่าง ๆ ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพมากขึ้น เป็นการใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวันที่ทำอยู่แล้วเป็นสถานการณ์ในการฝึกฝนสมรรถนะซึ่งนอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่ต้องการแล้วยังช่วยทำให้การทำ กิจกรรมประจำวันของผู้เรียนมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) กล่าวถึงหลักการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ หรือแนวทางการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะเป็นเป้าหมาย คือมุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในการประยุกต์ใช้ความรู้ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวม ในการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหาและการใช้ชีวิต เป็นการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เรียนรู้เพื่อให้สามารถใช้งานได้จริงในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตจริงเป็นการเรียนเพื่อใช้ประโยชน์ ไม่ใช่การเรียนเพื่อรู้เท่านั้นการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเน้น“การปฏิบัติ” โดยมีชุดของเนื้อหา ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการนำไปสู่สมรรถนะที่ต้องการจึงทำให้สามารถลดเวลาเรียน เนื้อหาจำนวนมากที่ไม่จำเป็นเอื้อให้ผู้เรียนมีเวลาในการเรียนรู้เนื้อหาที่จำเป็นในระดับที่ลึกซึ้งขึ้น และมีโอกาสได้ฝึกฝนการใช้ความรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะในระดับชำนาญหรือเชี่ยวชาญ เป็นการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานใดงานหนึ่ง จะได้รับการนำไปใช้เพื่อความสำเร็จของการปฏิบัติงาน การเรียนการสอนเป็นการบูรณาการมากขึ้นในการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะนั้น ผู้เรียนสามารถใช้เวลาในการเรียนรู้และมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ไปตามความถนัดและความสามารถของตน สามารถไปได้เร็ว – ช้าแตกต่างกันได้ โดยปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะประสบความสำเร็จ คือการให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนเพื่อการปรับปรุงพัฒนา

จะเห็นได้ว่าแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะเป็นการมุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถของนักเรียนในการประยุกต์ใช้ความรู้ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวม ในการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหา และการใช้ชีวิตเป็นการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เรียนรู้เพื่อให้สามารถใช้งานได้จริงในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตจริงเป็นการเรียนเพื่อใช้ประโยชน์ เน้นการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติ การออกแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนานักเรียนอาจจะผลงานและบูรณาการหลาย ๆ สมรรถนะทั้งที่เป็นสมรรถนะย่อยในสมรรถนะหลักนั้น หรือสมรรถนะย่อยในสมรรถนะหลักอื่น ๆ

2.5 แนวทางการประเมินสมรรถนะ

การประเมินสมรรถนะ หมายถึง เครื่องมือสำหรับนำไปสู่การจัดทำแผนการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรเป็นรายบุคคล ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบการบริหารบุคลากรบนพื้นฐานของความสามารถเชิงสมรรถนะ (Competency-Based Human Resources Management) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคลากร ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว อันจะเอื้อต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กรในที่สุด (กระทรวงสาธารณสุข, 2548) วิธีการประเมินพฤติกรรมที่ตรงไปตรงมามากที่สุด คือการสังเกตพฤติกรรม จดบันทึก และทำการประเมิน ในการสังเกตเพื่อประเมินพฤติกรรมนั้น มีสมมุติฐาน 2 ประการที่จะทำให้การสังเกตพฤติกรรมมีความถูกต้อง กล่าวคือ 1. ผู้ที่สังเกตและประเมินต้องทำด้วยความตรงไปตรงมา และ 2. ผู้ที่สังเกตและประเมินต้องใกล้ชิดเพียงพอที่จะสังเกตพฤติกรรมของผู้ที่ถูกประเมินได้การที่จะสร้างแบบวัดแบบข้อสอบที่มีการตอบแล้วให้คะแนนตามการตอบว่าผิดหรือถูกจึงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ หรือถ้าจะสร้างแบบวัดสมรรถนะแบบมีการตอบแล้วให้คะแนนตามการตอบว่าผิด หรือถูกจะเป็นการวัดความรู้เรื่องสมรรถนะ ไม่ใช่วัดว่าบุคคลมีพฤติกรรมที่แสดงสมรรถนะหรือไม่ และมากน้อยเท่าใดเครื่องมือประเมินผลการปฏิบัติงานจะมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับคุณสมบัติที่สำคัญของเครื่องมือในการวัด (ศาสตราจารย์, 2550) ผลที่ได้จากการประเมินจะได้แก่ความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น โดยที่ความเที่ยงตรงหมายถึงการวัดในสิ่งที่ต้องการวัดให้ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด ตรงประเด็นมากที่สุด และความเชื่อมั่น หมายถึงสิ่งที่ต้องการวัดซ้ำ ๆ ควรจะอยู่ในตำแหน่งเดียวกันทุกครั้งและความเที่ยงตรงของการวัดขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการวัดเป็นสำคัญ และการวัดที่เริ่มต้นจากการเขียนพฤติกรรมที่ชัดเจนยังไม่เพียงพอที่จะบอกความเที่ยงตรงได้ซึ่งการใช้วิธีศึกษาจากแหล่งข้อมูลร่วมด้วยจะช่วยให้แปลผลได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงานข้าราชการพลเรือน, 2548) กล่าวถึงการประเมินสมรรถนะ ซึ่งแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ 3 กลุ่ม คือ

1. แบบทดสอบการทำงาน (Tests of Performance) เป็นแบบทดสอบที่ให้ผู้รับการทดสอบทำงานบางอย่าง เช่น การเขียนอธิบายคำตอบ การเลือกตอบข้อที่ถูกที่สุด หรือการคิดว่าถ้ารูปทรงเรขาคณิตที่แสดงบนจอหมุนไปแล้วจะเป็นรูปใด

2. แบบสังเกตพฤติกรรม (Behavior Observations) เป็นแบบทดสอบที่เกี่ยวข้องกับการสังเกตพฤติกรรมของผู้รับการทดสอบในบางสถานการณ์ แบบทดสอบประเภทนี้ต่างจากประเภทแรกตรงที่ผู้เข้ารับการทดสอบไม่ได้ต้องพยายามทำงานอะไรบางอย่างที่ออกแบบมาเป็นอย่างดีแล้ว แต่เป็นการถูกสังเกตและประเมินพฤติกรรมในบางสถานการณ์ เช่น การสังเกตพฤติกรรมการเข้าสังคมพฤติกรรมการทำงาน การสัมภาษณ์ก็อาจจัดอยู่ในกลุ่มนี้ด้วย

3. แบบรายงานตนเอง (Self-Reports) เป็นแบบทดสอบที่ให้ผู้ตอบรายงานเกี่ยวกับตนเองเช่น ความรู้สึก ทักษะ ทักษะ ความเชื่อ ความสนใจ แบบทดสอบบุคลิกภาพแบบสอบถาม แบบสำรวจความคิดเห็นต่าง ๆ การตอบคำถามประเภทนี้ อาจจะไม่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกที่แท้จริงของผู้ตอบการสัมภาษณ์อาจเป็นการผสมกันระหว่าง การสังเกตพฤติกรรม (Behavior Observations) และรายงานตนเอง (Self-Reports) เพราะการถามคำถามในการสัมภาษณ์อาจเกี่ยวข้องกับ ความรู้สึก

เดสเลอร์ (Dressler, 1997) ได้กล่าวถึง เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน ที่เป็นทางการ มีดังนี้

1. วิธีการประเมินแบบกราฟ (Graphic Rating Scale Method) เป็นเทคนิควิธีที่นิยมใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงานมากที่สุด แบบประเมินจะมีสเกลแสดงรายการคุณลักษณะและช่วงของผลการปฏิบัติงานของบุคลากรแต่ละคน บุคลากรจะได้รับการจัดลำดับด้วยการให้คะแนนที่จะอธิบายถึงระดับการปฏิบัติงาน ในแต่ละคุณลักษณะ เช่น คุณภาพงาน ปริมาณงาน ความเชื่อถือได้ เป็นต้น

2. วิธีการจัดลำดับทางเลือก (Alternation Ranking Method) เป็นการจัดเรียงลำดับบุคลากรที่ปฏิบัติงานจากดีที่สุดไปสู่ปฏิบัติงาน โดยถือเกณฑ์คุณลักษณะงานเฉพาะอย่าง โดยการเขียนรายชื่อบุคลากรทุกคน จะให้ค่าคะแนน แล้วจัดเรียงลำดับบุคลากรจากผู้ที่ได้คะแนนมากที่สุดไปสู่ที่ได้คะแนนน้อยที่สุด

3. วิธีเปรียบเทียบเป็นคู่ (Paired Comparison Method) เป็นการประเมินผลการปฏิบัติงานที่บุคลากรแต่ละคนจะถูกเปรียบเทียบกับทุก ๆ คนในกลุ่มที่ลักษณะงานเปรียบเทียบกันได้ และการประเมินบุคลากรแต่ละคนเกี่ยวกับจุดเด่นและจุดด้อย

4. วิธีการกระจายความถี่ (Forced Distribution Method) เป็นการประเมินการทำงานของบุคลากรแต่ละคน ซึ่งผู้ประเมินจะต้องกำหนดบุคลากรเป็นกลุ่ม โดยยึดเกณฑ์การปฏิบัติงานแล้ว กระจายความถี่ในรูปโค้งปกติการตัดสินใจการกระจายบุคลากรมี ดังนี้

4.1 มีผลการปฏิบัติงานในระดับสูง ให้ร้อยละ 15

4.2 มีผลการปฏิบัติงานในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ให้ร้อยละ 20

4.3 มีผลการปฏิบัติงานในระดับปานกลาง ให้ร้อยละ 30

4.4 มีผลการปฏิบัติงานค่อนข้างต่ำ ให้ร้อยละ 20

4.5 มีผลการปฏิบัติงานในระดับต่ำ ให้ร้อยละ 15

5. วิธีการประเมินโดยใช้เหตุการณ์สำคัญ (Critical Incident Method)

เป็นการประเมินการทำงานที่ผู้ประเมินรายงานเหตุการณ์ที่จะอธิบายพฤติกรรมการทำงาน ข้อความที่รายงานถือว่าเป็นเหตุการณ์สำคัญที่จะใช้เป็นตัวอย่งการทำงานที่ดี หรือไม่ดีในการให้คะแนนบุคคล หัวหน้างานจะต้องบันทึกประจำวันเหตุการณ์พฤติกรรมการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ละคน และทุก 6 เดือนจะมาประชุมร่วมกัน เพื่ออภิปรายผลการปฏิบัติงานที่ดีและไม่ดีโดยใช้เหตุการณ์สำคัญตัวอย่าง

6. รูปแบบการเรียงความบรรยาย (Narrative Forms) เป็นการประเมินโดยการเขียนบรรยาย เพื่อประเมินบุคลากรในด้านมาตรฐาน ความก้าวหน้า และการพัฒนางานการวิเคราะห์และวางแผนปรับปรุงการประเมินผล เพื่อช่วยให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐาน ในขั้นสุดท้ายจะอภิปรายผลการปฏิบัติงาน โดยมุ่งเน้นด้านการแก้ปัญหาการปฏิบัติงาน

7. สากลการจัดลำดับพฤติกรรม (Behaviorally Anchored Rating Scales) เป็นวิธีการประเมิน โดยการรวมข้อดีของแบบเรียงความบรรยายและแบบใช้เหตุการณ์สำคัญและการจัดลำดับด้วยการกำหนดสเกลประมาณของผลการปฏิบัติงานว่าดี หรือไม่ดี พร้อมกับประเมินพฤติกรรม ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

7.1 การวิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญ

7.2 พัฒนาผลการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ

7.3 กำหนดเหตุการณ์ใหม่

7.4 กำหนดสเกลของเหตุการณ์

7.5 พัฒนาเครื่องมือ

8. วิธีการบริหารจัดการตามวัตถุประสงค์ (Management by Object Method) เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์การทำงานโดยบุคลากร การกำหนดแผนปฏิบัติ โดยระบุถึงวิธีการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ มีการยินยอมให้บุคลากรปฏิบัติตามแผนการวัดผลสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์ และแก้ไข วัตถุประสงค์ได้เมื่อจำเป็น รวมทั้งการกำหนดวัตถุประสงค์ใหม่ สำหรับอนาคต วิธีการดังกล่าว มี 6 ขั้นตอน คือ

8.1 กำหนดเป้าหมายขององค์กร (Set the Organization Goals)

8.2 กำหนดเป้าหมายของแผนก (Set Departmental Goals)

8.3 อภิปรายเป้าหมายของแผนก (Discuss Department Goals)

8.4 กำหนดขอบเขตและผลที่คาดหวัง (Define Expected Results /Set the Individual Goals)

8.5 ทบทวนผลการปฏิบัติ: การวัดผลลัพธ์ (Reviews Performance: Measurement the Results)

8.6 จัดให้มีการป้อนกลับ (Provide Feedback)

จากการวิเคราะห์รูปแบบของการประเมินพบว่ามีหลากหลายรูปแบบการประเมินที่แตกต่างกันดังเช่น

1. แบบทดสอบความรู้ ซึ่งเป็นเทคนิคการประเมินสมรรถนะโดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้หรือสมรรถนะตามที่กำหนด เช่น การเขียนอธิบายคำตอบ การเลือกตอบข้อที่ถูกต้องที่สุด

2. แบบสังเกตพฤติกรรม เป็นแบบทดสอบที่เกี่ยวข้องกับการสังเกตพฤติกรรมของผู้รับการทดสอบในบางสถานการณ์ เช่น การสังเกตพฤติกรรมการเข้าสังคมพฤติกรรมการทำงาน การสัมภาษณ์ก็อาจจัดอยู่ในกลุ่มนี้ด้วย

3. แบบรายงานตนเอง เป็นแบบทดสอบที่ให้ผู้ตอบรายงานเกี่ยวกับตนเองเช่น ความรู้สึก ทักษะคติ ความเชื่อ ความสนใจ แบบทดสอบบุคลิกภาพ แบบสอบถาม แบบสำรวจความคิดเห็นต่าง ๆ

3. การพัฒนาหลักสูตร

3.1 ความหมายของหลักสูตร

จากการศึกษาความหมายของหลักสูตร (Curriculum) จากนักพัฒนาหลักสูตรหลายท่านสรุปความหมายของหลักสูตรหมายถึงมวลประสบการณ์ที่จัดให้กับผู้เรียนที่สร้างขึ้นใน

ลักษณะของรายวิชาซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาสาระ ที่ได้จัดเรียงลำดับความยากง่ายหรือขั้นตอน อย่างดีแล้ว หรือกิจกรรมที่จัดให้แก่ผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียน โดยมีการวางแผนไว้ล่วงหน้า อย่างเป็นขั้นกำหนดไว้ในเอกสารเพื่อเป็นแม่บทในการจัดการเรียนการสอนตามระดับชั้น การศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดหมายที่ได้กำหนดไว้ สงัด อุทรานันท์ (อุทรานันท์, 2532), เอกวิทย์ ณ ถลาง (ถลาง, 2511) อารัง บัวศรี (บัวศรี, 2542), วิชัย ประสทธิ วุฒิเวชช์ (ประสทธิวุฒิเวชช์, 2542) และนิคม ชมพูลง (ชมพูลง, 2542)) นอกจากนี้วิชัย วงษ์ใหญ่ (วงษ์ใหญ่, 2554) กล่าวถึงหลักสูตรว่า หลักสูตรเป็นคำที่มีรากศัพท์จากคำในภาษาลาตินว่า “race – course” ซึ่งหมายถึง เส้นทางที่ใช้วิ่งแข่งขัน เนื่องมาจากเป้าหมายของหลักสูตรที่มุ่งหวัง ให้ผู้เรียนสามารถเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตอยู่ใน สังคมแห่งอนาคต ซึ่งการนิยามความหมายของหลักสูตรในปัจจุบันได้ให้ความหมายของหลักสูตร ว่าหมายถึงมวลประสบการณ์ทางการเรียนรู้ ที่กำหนดไว้ในรายวิชา กลุ่มวิชา เนื้อหาสาระ รวมทั้ง กิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอน จัดกิจกรรมให้แก่ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสุนีย์ เหมะประสิทธิ์ (เหมะประสิทธิ์, 2537) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตร 3 ฐานะ ดังนี้

1. หลักสูตรในฐานะที่เป็นวิชา (Courses) หรือเนื้อหาวิชา (Content) หรือกลุ่ม วิชา (A Sequence of Courses) ที่จัดไว้อย่างมีระบบ

2. หลักสูตรในฐานะที่เป็นเอกสาร (Document) ซึ่งในรูปแบบของเอกสาร หลักสูตร (Curriculum Guide หรือ Syllabus) คือ ตัวหลักสูตรประกอบด้วยหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง และเนื้อหาการเรียนการสอน เวลาเรียน การวัดประเมินผล ส่วนเอกสารประกอบ หลักสูตรนั้น คือ เอกสารที่ให้อายละเอียดเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปปฏิบัติ ได้แก่คู่มือครู โครงการ สอน แผนการสอน กลุ่มวิชาหรือรายวิชาต่าง ๆ คู่มือการประเมินผลการเรียน หนังสือแบบเรียน หนังสืออ่านประกอบ ตลอดจนสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนต่าง ๆ

3. หลักสูตรในฐานะที่เป็นกิจกรรมและประสบการณ์ (Activates and Experiences) หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้รับภายใต้การ กำกับของผู้สอน สถานศึกษา และนักการศึกษา โดยบูรณาการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ เทคนิค การสอนและ ประเมินผล ทั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความมองงามทั้งทางด้านพุทธิ พิ สัย (Cognitive domain) เจตพิ สัย (Affective domain) และทั กษะพิ สัย (Psychomotor domain)

จากที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่าหลักสูตรหมายถึง มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้ ผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ประกอบไปด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหากระบวนการ กิจกรรมทางการ

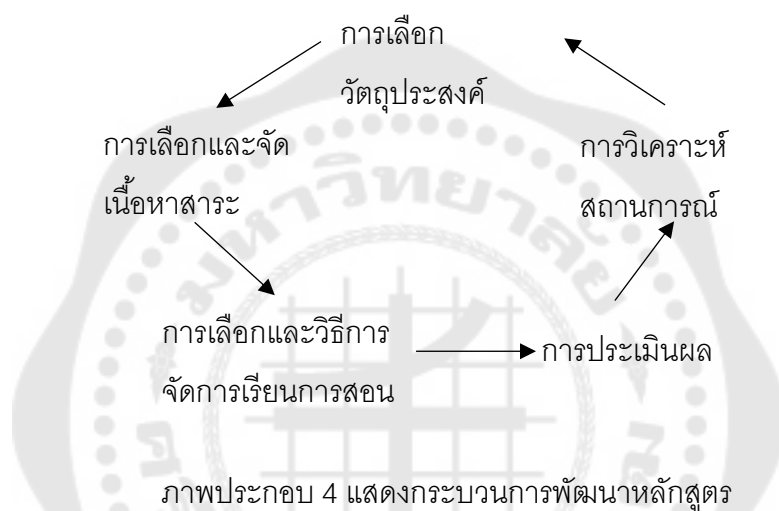
ศึกษา การเรียนรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้รับภายใต้กำกับของ ผู้สอน สถานศึกษา และ นักการศึกษาที่จัดให้กับผู้เรียนให้ได้รับความรู้ความเข้าใจ พัฒนาทักษะและเปลี่ยนเจตคติให้คิด และกระทำในสิ่งที่ถูกต้องตามความสามารถ มุ่งหวังที่จะให้เกิดการเรียนรู้แก่เด็กทำให้เด็กมีการ เปลี่ยนแปลง ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามความสามารถ เพื่อให้ผู้เรียนมี พัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดหมายที่ได้กำหนดไว้

3.2 การพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการวางแผน ด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัด เนื้อหาวิชา การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล และอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายอันใหม่ที่ วางไว้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามความมุ่งหมายและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ การพัฒนาหลักสูตรจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยมีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมาย สอดคล้องกันว่า การพัฒนาหลักสูตรแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ 1) การเปลี่ยนแปลงและการ ปรับปรุงหลักสูตรอันเดิมให้ดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัด เนื้อหาวิชา การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล และอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายอันใหม่ที่วางไว้ โดยการปรับปรุง หลักสูตรเป็นวิธีการพัฒนาหลักสูตรอย่างหนึ่งเพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน จุดมุ่งหมายของ การสอน วัสดุอุปกรณ์ วิธีการสอน รวมทั้งการประเมิน และ 2) การสร้างหลักสูตร (curriculum construction) หมายถึงการสร้างรายวิชาการจัดการเรียนการสอนขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานในการสร้างอยู่เลย โดยเปลี่ยนแปลง ทั้งระบบหรือเปลี่ยนแปลงทั้งหมด ตั้งแต่จุดมุ่งหมายและวิธีการ และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนี้จะมีผลกระทบทางด้านความคิด และความรู้สึกนึกคิดของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของทุกฝ่าย (ทาบกา (Taba, 1962), กู๊ด (Good, Merkel, & Phi Delta, 1973) และเซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor & Alexander, 1974)) สอดคล้องกับ สังข์ อุตหรานันท์ (อุตหรานันท์, 2532) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึงการดำเนินงานจัดทำ หลักสูตรขึ้นมาใหม่ หรือจัดทำหลักสูตรที่มี อยู่แล้วให้ดีขึ้น กล่าวโดยสรุป การพัฒนาหลักสูตร มีความหมายได้ 2 นัย คือ จัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ และปรับปรุงหลักสูตรเดิมให้สมบูรณ์ขึ้น

นอกจากนี้ธำรง บัวศรี (บัวศรี, 2542), วิชัย วงษ์ใหญ่ (วงษ์ใหญ่, 2554) และ อุดุล นาคะโร (นาคะโร, 2551) อ้างถึงในเซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor & Alexander, 1974) ได้ให้ความหมายสอดคล้องกันว่าการพัฒนาหลักสูตรหมายถึงการจัดทำหลักสูตรแม่บทเพื่อนำไปใช้โดย แพร่หลายทั้งระบบการศึกษา เป็นหลักสูตรที่ได้ทำการยกร่างและได้ผ่านกระบวนการทดลอง และ ทดสอบจนแน่ใจว่าสามารถนำไปใช้ได้ โดยทั่วไปมีลักษณะเป็นกระบวนการที่มีความเป็นระบบ และเป็นวงจรที่มีความสัมพันธ์กันระบบการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจรประกอบด้วย ระบบการ

ร่างหลักสูตร ระบบการใช้หลักสูตร และระบบการประเมินหลักสูตร ระบบการพัฒนาหลักสูตรทั้ง 3 ระบบที่ดีจะต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน เพื่อให้กระบวนการพัฒนาหลักสูตร การใช้หลักสูตร และการประเมินหลักสูตรมีประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายหรือผู้ใช้หลักสูตร ซึ่ง ออเดรย์ นิโคลล์ และฮาว์ด นิโคลล์ (Nicholls, 1976) ได้เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรในลักษณะวงจรเช่นกัน โดยมีแนวคิดพื้นฐานว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการที่พัฒนาต่อเนื่องและไม่สิ้นสุด ซึ่งต้องมีการปรับปรุงอยู่เสมอ ดังนั้นจึงได้เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรในลักษณะวงจร ดังภาพ

ภาพประกอบ 4 แสดงกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

โดยวิชัย วงษ์ใหญ่ได้สรุปแนวคิดและขั้นตอนกระบวนการพัฒนาหลักสูตรดังนี้ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2554: 57 - 58)

1. คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรกำหนดจุดมุ่งหมาย หลักการและโครงสร้าง และการ ออกแบบหลักสูตรขึ้นมา โดยอาศัยข้อมูลจากสภาพปัญหาและความต้องการของสังคม ปัจจุบัน โดยปรึกษาหารือกับผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาวิชาอย่างสม่ำเสมอ

2. ยก่างเนื้อหาสาระ แต่ละกลุ่มประสบการณ์ แต่ละหน่วยการเรียนรู้ และแต่ละรายวิชา โดยปรึกษาหารือจากผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาวิชา คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรร่วมกับ ผู้เชี่ยวชาญ แต่ละสาขาวิชาเป็นผู้กำหนดผลการเรียนรู้ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม หรือจุดประสงค์ การเรียนรู้ วางแผนการสอน ทำบันทึกการสอน ผลิต์สื่อการสอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็น กลุ่มหรือ รายบุคคล

3. นำหลักสูตรที่พัฒนาได้แล้วไปทดลองใช้ในสถานศึกษานำร่อง (สถานศึกษา ทดลองใช้ หลักสูตรใหม่) โดยคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรกำหนดไว้ ถ้ามีข้อบกพร่องก็ทำการ แก้ไข ปรับปรุง โดยปรึกษาหารือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาอยู่ตลอดเวลา

4. อบรมผู้สอน ผู้บริหารทุกระดับ และบุคลากรทางการศึกษาให้เข้าใจหลักสูตรใหม่ เพื่อจะได้ใช้หลักสูตรใหม่ให้ถูกต้องเหมาะสม ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ หลักสูตรให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

5. นำหลักสูตรไปปฏิบัติการสอนที่สถานศึกษาก่อนประกาศใช้หลักสูตร สนับสนุนให้ ผู้บริหารและผู้สอนนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในสถานศึกษาต่อไป กิจกรรมการใช้หลักสูตร ใหม่มี 4 ประการคือ

5.1 การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน คือ จัดทำวัสดุหลักสูตร ได้แก่ เอกสารหลักสูตร สื่อและอุปกรณ์การสอนที่จำเป็นที่จะต้องใช้ประกอบการเรียนการสอน

5.2 ผู้บริหารจัดเตรียมสิ่งต่าง ๆ เช่น บุคลากร วัสดุหลักสูตร และบริการต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่ อบรมผู้สอน และบุคลากรฝ่ายสนับสนุนการใช้หลักสูตร จัดห้องสมุด ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ แหล่งเรียนรู้ และสื่อการสอนทุกชนิด รวมทั้งจัดงบประมาณสนับสนุนการบริหารหลักสูตร

5.3 การสอน เป็นหน้าที่ของผู้สอนประจำการทั่วไปที่จะต้องดำเนินการจัดการเรียน การสอนให้ประสบความสำเร็จ ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

5.4 การประเมินผล เพื่อให้ ทราบข้อบกพร่องของหลักสูตร แล้วดำเนินการแก้ไข ปรับปรุงต่อไป การประเมินผลมี 2 ประเภท คือ การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และการประเมินผลหลักสูตร การประเมินผลหลักสูตร ได้แก่ การประเมินเอกสารหลักสูตร ประเมินผลการนำ หลักสูตรไปใช้ ประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ประเมินผลการใช้หลักสูตรในการประเมินผลหลักสูตร นั้นจะต้องประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพราะว่าทุกสิ่งทุกอย่างในสังคมปัจจุบันย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เครื่องมือสื่อสาร เครื่องอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิต และการ ประกอบอาชีพแต่ละสาขาวิชา ก็มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา

ตลอดจนรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของไทเลอร์ (Tyler Raph, 1964) ได้วางรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร โดยมีแหล่งข้อมูล จาก 3 แหล่งคือ ผู้เรียน สังคม และเนื้อหาวิชา ซึ่งในการจัดหลักสูตรและการสอนนั้นควรตอบคำถาม พื้นฐาน 4 ประการคือ

1. ความมุ่งหมายทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนควรแสวงหา
2. ประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนควรจัดขึ้นเพื่อช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
3. จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาอย่างไรให้การสอนมีประสิทธิภาพ

4. จะประเมินประสิทธิผลของประสบการณ์ในการเรียนอย่างไร
รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์มีขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ โดยก่อนที่จะกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร จะต้องอาศัยแหล่งข้อมูลจาก 3 แหล่ง คือ นักเรียน สังคม และเนื้อหาวิชา มากำหนดเป็น วัตถุประสงค์ชั่วคราว (tentative objectives) จากนั้นนำวัตถุประสงค์ชั่วคราวมาถ่วงน้ำหนักโดย ปรนัยการศึกษาและจิตวิทยาการเรียนรู้ จนทำให้ได้วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของหลักสูตร

2. การเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นการดำเนินการเพื่อตอบสนอง วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกดังนี้

- 1) ให้ผู้เรียนได้ฝึกกิจกรรม และเรียนรู้เนื้อหาตามที่ระบุในวัตถุประสงค์
- 2) กิจกรรมและประสบการณ์ควรทำให้ผู้เรียนพอใจที่จะปฏิบัติและปฏิบัติได้
- 3) กิจกรรมและประสบการณ์หลายๆ ด้านของการเรียนรู้

3. การประเมินผล เป็นการตรวจสอบว่าการจัดการเรียนรู้นั้นบรรลุตาม วัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ ต้องปรับปรุงแก้ไขอะไรบ้าง

นอกจากนี้ ทาบา ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรซึ่งมีขั้นตอนคล้ายรูปแบบ ของ ไทเลอร์ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการ เป็นการสำรวจสภาพปัญหา ความต้องการ และ ความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคมและผู้เรียน

2. กำหนดวัตถุประสงค์ เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนหลังจากที่ ศึกษา วิเคราะห์ความต้องการแล้ว

3. เลือกเนื้อหาสาระ เป็นการเลือกเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย วัย และความสามารถของผู้เรียน และต้องเชื่อถือได้

4. จัดรวบรวมเนื้อหาสาระ เป็นการจัดลำดับเนื้อหาโดยคำนึงถึงความต่อเนื่อง ความยากง่ายของเนื้อหา คุณิความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน

5. คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นขั้นที่ผู้สอนคัดเลือกประสบการณ์การ เรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

6. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดย คำนึงถึง เนื้อหาสาระและความต่อเนื่อง

7. กำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินผล เป็นการตัดสินใจว่าจะต้องประเมินอะไรเพื่อตรวจสอบผลว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ และกำหนดด้วยว่าจะใช้วิธีประเมินอย่างไร ใช้เครื่องมืออะไร

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตร หมายถึงการดำเนินการจัดทำหลักสูตร รวมทั้งกระบวนการต่าง ๆ ของหลักสูตรขึ้นมาใหม่ เพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน จุดมุ่งหมายของการสอน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของบุคคล และสภาพสังคม หรือการปรับปรุงหลักสูตรเดิมให้ดีขึ้น และสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยศึกษารูปแบบการสร้างหลักสูตรและนำมากำหนดเป็นขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) พัฒนาร่างหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร และ 4) การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร

3.3 องค์ประกอบของหลักสูตร

สังัด อุทรานันท์ (อุทรานันท์, 2532) กล่าวว่าหลักสูตรประกอบด้วย 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ 1) ส่วนประกอบที่จำเป็นสำหรับหลักสูตร ได้แก่ จุดมุ่งหมาย แบ่งออกเป็นจุดมุ่งหมายเฉพาะและจุดมุ่งหมายทั่วไป และเนื้อหาสาระและประสบการณ์เรียนรู้ ประกอบไปด้วยข้อเท็จจริงและความรู้ธรรมดา ความคิดรวบยอดและหลักการการแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ ทักษะทางกายและเจตคติและค่านิยม และ 2) ส่วนประกอบอื่นที่นำบรรจุไว้ในหลักสูตร ได้แก่ เหตุผลและความจำเป็นของหลักสูตร และการเสนอแนะแนวทางในการจัดการเรียนการสอน การเสนอแนะทางการใช้สื่อการเรียนการสอน และการเสนอแนะเกี่ยวกับการช่วยเหลือและส่งเสริมผู้เรียน นอกจากนี้ ยังได้เสนอไว้ว่า ควรเรียงลำดับขององค์ประกอบหลักสูตรดังนี้

1. เหตุผลและความจำเป็นของหลักสูตร
2. จุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะของหลักสูตร
3. เนื้อหาสาระและประสบการณ์
4. การเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอน
5. การเสนอแนะการใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิชาการในชุมชน

การประเมินผล

หลักสูตรทุกรูปแบบนั้นควรประกอบด้วยจุดประสงค์ (objective) เนื้อหาวิชา (Subject matters) วิธีการสอนและการจัดดำเนินการ (Methods and organization) และการประเมินผลหลักสูตร (Curriculum evaluation)

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (ประสิทธิ์วุฒิเวชช์, 2542) กล่าวว่า หลักสูตรไม่ว่าจะเป็นการ ออกแบบในลักษณะใดก็ตามจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

1. จุดหมายและจุดประสงค์ (Aims and objectives)

1.1 จุดหมายเป็นสิ่งที่กำหนดไว้กว้าง ๆ เน้นคุณลักษณะที่คาดหวังของผู้เรียน

1.2 จุดประสงค์เป็นสิ่งที่กำหนดเฉพาะเรื่องในระดับกลุ่มวิชากลุ่ม ประสพการณ์ และรายวิชา

2. เนื้อหาสาระและประสบการณ์ (Contents and experiences)

2.1 เนื้อหาสาระ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามจุดประสงค์

2.2 ประสบการณ์ เป็นการกำหนดคุณลักษณะ เจตคติค่านิยมอันพึงปรารถนาให้ผู้สอนได้นำไปพิจารณาตัดสินใจสร้างเป็นกิจกรรมการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับสภาพ ผู้เรียน และชั้นเรียน

3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum implementation) เป็นกระบวนการ ต่อเนื่องที่มีการปรับปรุงตลอดเวลาของการใช้หลักสูตร ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรในหน่วยงาน ต่าง ๆ และ มีการติดตามผล เป็นระยะ ๆ

4. การประเมินผล (Evaluation) เป็นการตรวจสอบสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรค้นหา สาเหตุของสิ่งที่ไม่สัมฤทธิ์ผลเป็นงานใหญ่ที่มีขอบเขตกว้างขวางจะต้องวางโครงการประเมินผลไว้ ล่วงหน้าอย่างเป็นกระบวนการ

ถาวร บัวศรี (บัวศรี, 2542) กล่าวถึง องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรว่ามี ดังต่อไปนี้

1. เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา (education goals and policies) หมายถึงสิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา

2. จุดหมายของหลักสูตร (curriculum aims) หมายถึงผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน หลังจากเรียนจบหลักสูตรไปแล้ว

3. รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร (types and structures) หมายถึง ลักษณะ และแผนผังที่แสดงการแจกแจงวิชาหรือกลุ่มวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์

4. จุดประสงค์ของวิชา (subject objectives) หมายถึงผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่ได้เรียนวิชานั้นไปแล้ว

5. เนื้อหา (content) หมายถึงสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทักษะและความสามารถที่ต้องการให้มีรวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ

6. จุดประสงค์ของการเรียนรู้ (instructional objectives) หมายถึงสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้มีทักษะและความสามารถ หลังจากที่ได้เรียนรู้เนื้อหาที่กำหนดไว้

7. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน (instructional strategies) หมายถึงวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีหลักเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุผลตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้

8. การประเมินผล (evaluation) หมายถึงการประเมินผลการเรียนรู้เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตร

9. วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน (curriculum materials and instructional media) หมายถึงเอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นฟิล์ม แถบวีดิทัศน์ ฯลฯ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เทคโนโลยีการศึกษาและอื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอน

ปทีป เมธาคณวุฒิ (เมธาคณวุฒิ, 2544) ได้อธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วน โดยในแต่ละส่วนจะมีบทบาทในการกำหนดจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชาในหลักสูตร ได้แก่

- การศึกษาทั่วไป (General Education)
- การศึกษาเฉพาะ (Specialized Education)
- การศึกษาเพิ่มเติม (Exploratory Education)
- การศึกษาเสริม (Enrichment Education)

สองส่วนหลังนี้มักพัฒนาเป็นหมวดวิชาเลือกเสรี การศึกษาเพิ่มเติม เป็นการจัดรายวิชาในหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนวิชาที่ตนสนใจนอกเหนือจากวิชาเฉพาะในสายวิชาชีพของตน ส่วนการศึกษาเสริมเป็นการจัดวิชาที่ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ด้านอื่น ๆ ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งอาจอยู่ในรูปของการเข้าร่วมชุมนุม หรือกิจกรรมต่าง ๆ

ตลอดจนวิชัย วงษ์ใหญ่ (วงษ์ใหญ่, 2554) กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรว่า หลักสูตรต่าง ๆ ไม่ว่าจะในรูปแบบใดหรือใช้กับกลุ่มเป้าหมายใดจะมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร หมายถึง คุณภาพของผู้เรียนเมื่อเรียนรู้จบหลักสูตร ประกอบด้วยความรู้ ในเนื้อหาสาระ ทักษะกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดขั้นสูงและคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมอันพึงประสงค์

2. เนื้อหาสาระ หมายถึง สาระการเรียนรู้ วิชาความรู้ รวมทั้งประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เรียน ต้องเรียนรู้ไปตามลำดับขั้นตอนเพื่อให้มีความรู้ความสามารถตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตร กำหนดไว้

3. การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการใช้หลักสูตรกับผู้เรียนในเชิงบูรณาการ ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องดำเนินการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระต่าง ๆ ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม รวมทั้ง มีทักษะในการ เรียนรู้ มีกระบวนการคิดที่มีประสิทธิภาพและมีพฤติกรรมที่งดงาม

4. การวัดและประเมินผล หมายถึง กระบวนการตรวจสอบและประเมินคุณภาพ ของ ผู้เรียนภายหลังการจัดการเรียนรู้ การประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการประเมิน ความเหมาะสมของจุดมุ่งหมายและเนื้อหาสาระของหลักสูตร

ทาบ (Taba, 1962) กล่าวถึง องค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้

วัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะ เนื้อหาและจำนวนชั่วโมงสอนแต่ละ วิชา วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และวิธีการประเมินผล

Tyler Raph W (Tyler Raph, 1964) ได้เสนอแนวคิดในการจัดหลักสูตรแบบ หลักการเหตุผล(The Rational Curriculum Model) ว่าหลักสูตรควรมีองค์ประกอบครอบคลุม ประเด็นสำคัญต่อไปนี้

1. จุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่ต้องการ ให้ผู้เรียนบรรลุผลสำเร็จ
2. ประสบการณ์เรียนรู้ซึ่งต้องจัดให้ผู้เรียน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตาม จุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนด
3. มวลประสบการณ์ที่จะทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ
4. วิธีการประเมินผลว่าการเรียนรู้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร ประกอบด้วย 4 ประการดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร หมายถึงคุณลักษณะที่คาดหวังของผู้เรียนหลังจาก เรียนจบหลักสูตรไปแล้ว
2. เนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ หมายถึงข้อความที่แสดงถึง เนื้อหาวิชาหรือความรู้ที่ผู้เรียนต้องได้รับ
3. แนวทางการจัดการเรียนรู้ หมายถึงวิธีการที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการ สอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยผู้สอนต้องคำนึงถึงกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. การประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึงกระบวนการดำเนินการด้านการกำกับควบคุม เพื่อติดตามผลการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

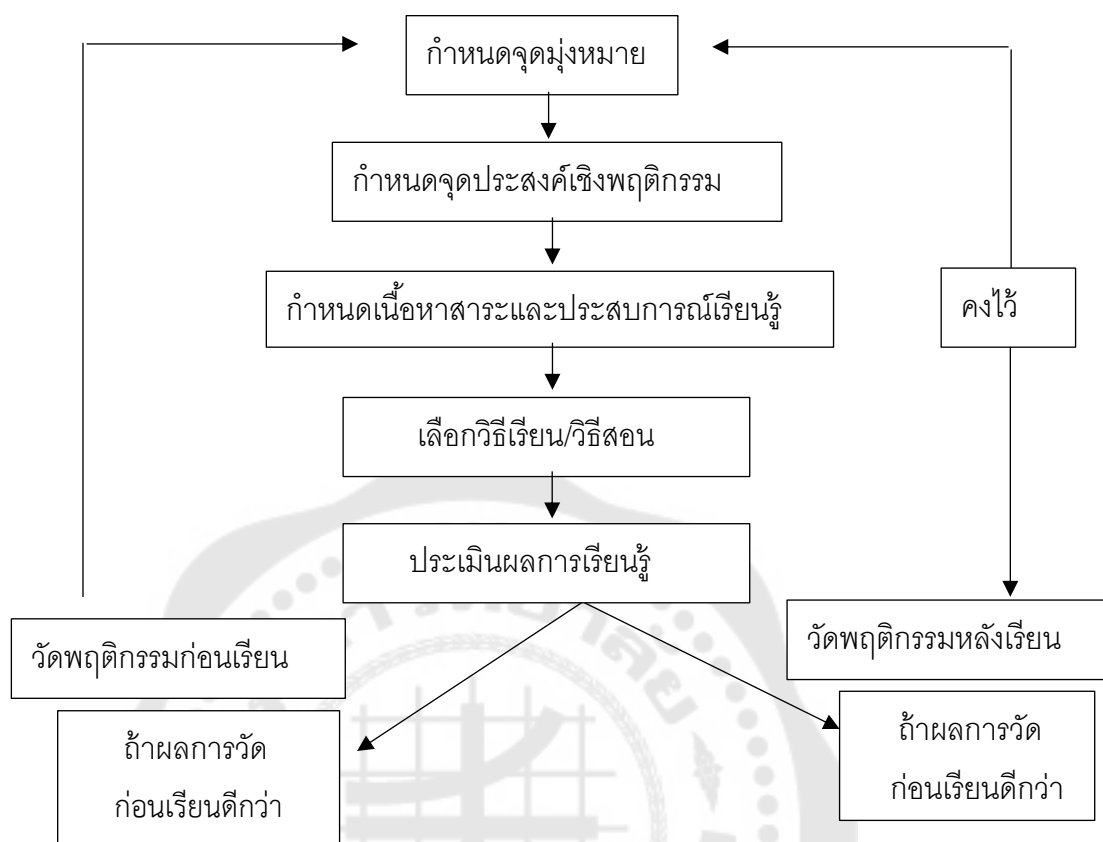
3.4 รูปแบบการประเมินหลักสูตร

ทิตนา แชมมณี (แชมมณี, 2551) กล่าวถึงการประเมินหลักสูตรที่ดีควรประเมินเป็นระยะ ๆ โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือระยะที่ 1 คือ เมื่อสร้างหลักสูตรเสร็จแล้ว ผู้สร้างหลักสูตรควรประเมินหลักสูตรว่า หลักสูตรที่สร้างเสร็จนั้น ดีหรือไม่เพียงใด และเป็นไปตามเจตจำนงที่ตั้งไว้หรือไม่ ระยะที่ 2 หลังจากที่นำหลักสูตรที่สร้างเสร็จและไปทดลองใช้ระยะหนึ่ง ผู้สร้างควร ประเมินหลักสูตรว่า หลักสูตรที่ได้ทดลองใช้นั้นให้ผลเพียงไร เพื่อที่จะตัดสินใจว่า ควรใช้หลักสูตร นั้นต่อไปหรือไม่ หรือจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร

3.4.1 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์ (Tyler)

ไทเลอร์ (Tyler Raph, 1964) เป็นผู้ที่วางรากฐานการประเมินหลักสูตร โดยเสนอแนะแนวคิดว่าการประเมินหลักสูตรเป็นการเปรียบเทียบว่าพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้หรือไม่ โดยการศึกษารายละเอียดขององค์ประกอบของคณะ กรรมการจัดการศึกษา 3 ส่วน คือ จุดมุ่งหมายทางการศึกษา การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ และการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยไทเลอร์ได้จัดลำดับการเรียนการสอนและการประเมินผลดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายอย่างกว้างๆ โดยการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ในการกำหนดจุดมุ่งหมาย (Goal Sources) คือ นักเรียน สังคม และเนื้อหาสาระส่วนปัจจัยที่กำหนด
2. กำหนดจุดประสงค์เฉพาะหรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมอย่างชัดเจน ซึ่งจะ เป็นพฤติกรรมที่ต้องการวัดหลังจากจัดประสบการณ์การเรียน
3. กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
4. เลือกวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมที่จะทำให้เนื้อหาหรือประสบการณ์ที่วางไว้ประสบความสำเร็จ
5. ประเมินผลโดยการตัดสินใจด้วยการวัดผลทางการศึกษา หรือการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
6. หากหลักสูตรไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ก็จะต้องมีการตัดสินใจที่จะ ยกเลิกหรือปรับปรุงหลักสูตรนั้น แต่ถ้าบรรลุตามจุดมุ่งหมายก็อาจจะใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงการกำหนดจุดมุ่งหมายให้สอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนแปลง หรือใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพของหลักสูตร การประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของไทเลอร์ เป็นการยึดความสำเร็จของผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ โดยอาศัยการวัดพฤติกรรมก่อนและหลังเรียน

ภาพประกอบ 5 แสดงกระบวนการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์

3.4.2 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสตัฟเฟิลบีม

รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสตัฟเฟิลบีม (Madaus, Scriven, & Stufflebeam, 1983) สตัฟเฟิลบีมได้ให้แนวคิดไว้ว่า การประเมินผลหลักสูตรนั้นมีสิ่งสำคัญที่เราต้องประเมินอยู่ 4 ด้าน คือ

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้หลักการและเหตุผลมากำหนดจุดมุ่งหมาย การประเมินสภาพแวดล้อมจะช่วยให้ผู้พัฒนาหลักสูตรรู้ว่า สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีอะไรบ้าง สภาพการณ์ที่คาดหวังและสภาพที่แท้จริงในสภาพแวดล้อมดังกล่าวเป็นอย่างไร มีความต้องการ หรือปัญหาอะไรบ้างที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองหรือแก้ไข มีโอกาสและสรรพกำลังที่จำเป็นอะไรบ้างที่ยังไม่ได้ถูกนำมาใช้ในการจัดการศึกษา และสืบเนื่องมาจากปัญหาอะไรบ้าง ฯลฯ ในการประเมินสภาพแวดล้อมนี้ ผู้ประเมินอาจใช้วิธีดังต่อไปนี้

1.1 การวิเคราะห์ความคิดรวบยอด (Conceptual Analysis)

1.2 การทำวิจัยด้วยการเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์จริง ๆ (Empirical Studies)

1.3 การอาศัยทฤษฎีและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ การประเมินสภาพแวดล้อมนี้จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจด้านการวางแผนหรือกำหนดจุดมุ่งหมาย (Planning Decision)

2. ประเมินตัวป้อน (Inputs Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลมาช่วยตัดสินใจว่า จะใช้ทรัพยากรหรือสรรพกำลังต่าง ๆ ที่มีอยู่เพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างไร จะขอความช่วยเหลือด้านทรัพยากรและสรรพกำลังจากแหล่งภายนอกดีหรือไม่ จะใช้วิธีจัดการเรียนการสอนแบบใดดีจึงจะประเมินด้วยตัวป้อนอาจจะทำได้โดย

2.1 จัดทำในรูปแบบของคณะกรรมการ

2.2 อาศัยผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีผู้ทำเอาไว้แล้ว

2.3 ว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญมาให้การปรึกษา

2.4 ทำการวิจัยเชิงทดลองเป็นการนำร่อง

สังเกตว่าวิธีการประเมินนี้มีความแตกต่างกันออกไปมากนับแต่ใช้วิธีง่ายๆ โดยอาศัยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ หรือของคณะกรรมการ ไปจนถึงวิธีการที่ซับซ้อน เช่น การวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับความต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงนั้นมีอยู่มากหรือน้อยนั่นเอง ตัวอย่างเช่น ในการตัดสินใจแบบ Homeostatic ที่ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยแต่ว่าข้อมูลที่จะมาช่วยในการสนับสนุนนั้นมีอยู่มากแล้วในบางกรณีอาจไม่จำเป็นต้องประเมินผลในลักษณะที่ยุ่งยากซับซ้อนแต่ประการใด อย่างไรก็ตาม ถ้าสถานการณ์การตัดสินใจแบบ Incremental หรือ Neomobilistic ที่ต้องการนำนวัตกรรมบางอย่างมาใช้ในหลักสูตร ประเมินผลเพื่อให้ได้ข้อมูลสนับสนุนจำเป็นต้องใช้วิธีการที่รอบคอบรัดกุมยิ่งขึ้นเพื่อให้ได้ผลที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้นั่นเอง

ฉะนั้นการประเมินตัวป้อนนี้จะช่วยให้เราได้ข้อมูลในการตัดสินใจ ถ้าเราจะจัดการศึกษาตามหลักสูตร เราควรจะขอความร่วมมือและช่วยเหลือจากแหล่งภายนอกหรือไม่ควรจะหาวิธีใด วิธีการหนึ่งที่มีอยู่แล้วหรือวิธีการที่คิดค้นขึ้นมาใหม่ การดำเนินงานในโรงเรียน เช่น การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างครู และนักเรียน ฯลฯ ควรเป็นอย่างไรจึงจะช่วยให้การนำหลักสูตรไป

ใช้ประสบความสำเร็จ การประเมินตัวบ่อนี้จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจด้านโครงสร้างหรือการวางรูปแบบในการดำเนินงาน (Structuring Decision)

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสืบค้นจุดอ่อนของรูปแบบการดำเนินงานตามที่คาดหวังเอาไว้ หรือจุดอ่อนของการดำเนินงานในขั้นตอนการใช้หลักสูตร เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเลือกวิธีการต่อไป ฉะนั้นต้องมีการจัดบันทึกผลการประเมินกระบวนการนั้นจำเป็นต้องอาศัยวิธีการหลายๆ อย่างต่าง ๆ กัน เช่น

3.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วมปฏิบัติ

3.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์

3.3 การสัมภาษณ์

3.4 การใช้แบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า

3.5 การเขียนรายงานประเภทปลายเปิด

อย่างไรก็ตาม ในการประเมินกระบวนการนี้บางครั้งจำเป็นต้องตั้งคณะกรรมการในการประเมินผลขึ้นมาโดยเฉพาะ และให้คณะกรรมการชุดนี้มีเวลาการทำประเมินอย่างเต็มที่ เช่นถ้าเป็นสถาบันระดับอุดมศึกษาก็อาจจะได้แก่ทีมงานในหน่วยวิจัยของสถาบันนั่นเอง แต่ถ้าเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาอาจจะได้แก่ศึกษานิเทศก์ของจังหวัดเพราะการตั้งครูในโรงเรียนทำหน้าที่ประเมินผลโดยเฉพาะทำได้ยากเนื่องจากมีข้อจำกัดอยู่หลายอย่าง เช่น เรื่องเวลาซึ่งมีความจำเป็นมากในกรณีที่สถานการณ์การตัดสินใจแบบ Incremental และ Neomobilistic เพราะมีข้อมูลที่ช่วยในการตัดสินใจอยู่แล้วน้อยมากแต่ถ้าหากสถานการณ์การตัดสินใจแบบ Homeobilistic ซึ่งต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยขณะเดียวกันก็มีข้อมูลที่จะนำมาใช้สนับสนุนอย่างมากแล้ว ผู้บริหารและครูในโรงเรียนอาจช่วยกันทำการประเมินก็ได้การประเมินกระบวนการนี้ให้ข้อมูลที่ช่วยในการตัดสินใจด้านการนำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติจริง ๆ (Implementing Decisions)

4. การประเมินผลผลิต (Products Evaluation) มีจุดมุ่งหมายจะตรวจสอบว่าผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนนั้นเป็นไปตามที่คาดหวังไว้มากเพียงใด อาจทำได้โดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์สัมพันธ์กับหลักสูตรอื่นที่มีอยู่ก็ได้ ในกระบวนการการศึกษานั้นการประเมินผลผลิตจะให้ข้อมูลที่จะนำมาช่วยตัดสินใจว่ามีกิจกรรมทางการศึกษาอะไรบ้างที่ควรทำต่อไป เลิกทำ หรือควรนำมาปรับปรุงแก้ไขเสียใหม่นอกจากนั้นยังให้ข้อมูลที่จะนำไปเชื่อมต่อหรือสานต่อเข้ากับขั้นตอนอื่น ๆ ของกระบวนการทางการศึกษาได้อีกด้วย เช่น โรงเรียนหนึ่งมีปัญหาครูไม่พอสอนหรือครูมี

ภารกิจมากจนไม่มีเวลาจะเตรียมการสอนให้ได้ผล จึงได้คิดค้นนวัตกรรมทางการสอนแบบ RIT (Reduced Instructional Time) ขึ้นมาใช้ เสร็จแล้วการทำประเมินผลผลิตของการเรียนแบบ RIT ดู พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนนั้นอยู่ในขั้นที่จะนำไปเผยแพร่ในโรงเรียนอื่น ๆ ที่ประสบปัญหาอย่างเดียวกันได้ เพราะเป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายไม่สิ้นเปลืองมากนัก อย่างไรก็ตามผู้บริหารการศึกษาก็อาจใช้ผลจากการประเมินดังกล่าวมาช่วยตัดสินใจประกาศให้โรงเรียนต่าง ๆ นำนวัตกรรม RIT ไปใช้จัดการเรียนการสอนต่อไป การประเมินผลผลิตนี้จะให้ข้อมูลที่ช่วยในการตัดสินใจว่า จะเก็บรักษาไว้ เลิกใช้หรือปรับปรุงแก้ไขใหม่ (Recycling Decisions) เนื่องจากสตัฟเฟิลบีมีให้แนวคิดว่าการประเมินผลหลักสูตรนั้นมีสิ่งที่จะต้องประเมินอยู่ 4 อย่าง คือ Context, Input, Process และ Products รูปแบบการประเมินผลของเขาจึงเป็นที่รู้จักโดยทั่วไปว่าเป็น CIPP Model

จากการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร ผู้วิจัยมีแนวคิดในการประเมินหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 การประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ ในด้านความเหมาะสมของหลักสูตรและความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบในหลักสูตร เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรและแบบประเมินความสอดคล้อง ระหว่างองค์ประกอบในหลักสูตร ขั้นตอนที่ 2 การประเมินประสิทธิผลของหลักสูตร ทำการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ ของหลักสูตรทั้งก่อนและหลังการนำหลักสูตรไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3.5 หลักสูตรฐานสมรรถนะ

ปัจจุบันหลักสูตรที่ใช้กันเป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน (Standards - Based Curriculum) ซึ่งกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดให้ครูใช้เป็นเป้าหมายในการจัดการเรียนการสอน โดยมาตรฐานและตัวชี้วัดจะครอบคลุม ความรู้ ทักษะ และเจตคติ หรือคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการบรรลุมาตรฐานและตัวชี้วัดนั้น ๆ แต่การเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วทำให้เนื้อหาสามารถเข้าถึงได้ง่าย ทั้งนี้เนื้อหาที่เปลี่ยนแปลงเร็ว เกิดใหม่มาก และล้าสมัยได้เร็ว สิ่งสำคัญมากคือเราคงต้องการผู้เรียนที่สามารถนำความรู้ไปใช้ได้สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ชีวิตของตนเอง และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมได้ จึงนำไปสู่ความสนใจเรื่องสมรรถนะที่เป็น “ความสามารถของบุคคลในการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนมีในการทำงานหรือการแก้ปัญหาต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จในระดับใดระดับหนึ่ง สมรรถนะ แสดงออกทางพฤติกรรมการปฏิบัติที่สามารถวัดและประเมินผลได้ สมรรถนะจึงเป็นผลรวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะ และความสามารถ

อื่น ๆ ที่ช่วยให้นักศึกษาหรือกลุ่มบุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน” (คณะกรรมการอิสระเพื่อ
การปฏิรูปการศึกษา, 2562)

3.5.1 ความหมายของหลักสูตรฐานสมรรถนะ

จากการศึกษาความหมายของหลักสูตรฐานสมรรถนะพบว่านักการศึกษาได้
กล่าวถึงหลักสูตรฐานสมรรถนะว่าเป็นหลักสูตรที่ยืดความสามารถที่ผู้เรียนพึงปฏิบัติได้ เป็นหลัก
เพื่อประกันว่าผู้ที่จบการศึกษาระดับหนึ่ง ๆ จะมีทักษะและความสามารถ ในด้านต่าง ๆ ตามที่
ต้องการ เป็นหลักสูตรที่ไม่ได้มุ่งเรื่องเนื้อหาความรู้จำนวนมากที่อาจไม่จำเป็นกับผู้เรียน และ
สถานศึกษา แต่จะมุ่งพัฒนาในด้านทักษะ ความสามารถ เจตคติและค่านิยม อันจะมีประโยชน์ต่อ
ชีวิตประจำวัน และอนาคตของผู้เรียนในอนาคต สามารถจัดการเรียนรู้ได้ตามความต้องการตาม
วิถีชีวิตของผู้เรียนและบริบทได้มากขึ้น ลดภาระประเมินตัวชี้วัด จำนวนมาก โดยมีกรอบสมรรถนะ
หลักของหลักสูตรฐานสมรรถนะเป็นเกณฑ์ที่ใช้เทียบเคียงในการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาที่
หลากหลาย หลักสูตรนี้มีโครงสร้างให้เห็นถึงเกณฑ์ความสามารถในด้านต่าง ๆ ที่ต้องการให้
ผู้เรียนปฏิบัติในแต่ละระดับการศึกษาและในแต่ละระดับชั้น ทักษะและความสามารถจะถูก
กำหนดให้มีความ ต่อเนื่องกัน โดยใช้ทักษะและความสามารถที่มีในแต่ละระดับเป็นฐานสำหรับ
เพิ่มพูนทักษะและความสามารถ ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาสมรรถนะหลักที่สำคัญต่อการดำรงชีวิต
อย่างมีคุณภาพ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562a),
ศาสตราจารย์ ดร. อารัง บัวศรี (บัวศรี, 2542), โครงการวิจัยและพัฒนากรอบสมรรถนะผู้เรียน
ระดับประถมศึกษาตอนต้น (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2563)

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นพบว่า หลักสูตรฐานสมรรถนะเป็นหลักสูตรที่เน้นให้มี
กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นหลักสูตรที่ต้องการบูรณาการวิชาการที่เกี่ยวข้องใน
ด้านนั้น เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะทางวิชาชีพผ่านการปฏิบัติจริง เป็นหลักสูตรที่ให้ผู้เรียนเป็น
ศูนย์กลางและสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของผู้เรียน

3.5.2 ลักษณะหลักสูตรฐานสมรรถนะ

มีเกณฑ์การปฏิบัติ เพื่อใช้ในการประเมินผลผู้เรียนที่แน่นอนสำนักงานเลขาธิการ
สภาการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562b) กล่าวถึงลักษณะของหลักสูตรฐาน
สมรรถนะว่าหลักสูตรฐานสมรรถนะจะกำหนดมาตรฐานสมรรถนะ (Competency Standards)
ขึ้นเป็นสมรรถนะขั้นต่ำที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ สมรรถนะที่
กำหนดให้ผู้เรียน โดยทั่วไปมี 2 ลักษณะ คือสมรรถนะหลักที่เรียกว่า Core Competency มี
ลักษณะเป็นสมรรถนะข้ามวิชาหรือคร่อมวิชา คือเป็นสมรรถนะที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นแก่
ผู้เรียนได้ ในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลาย หรือสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนา

ผู้เรียนให้เรียนรู้สาระต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ลึกซึ้งขึ้น สมรรถนะในลักษณะนี้ กล่าวได้ว่า เป็นสมรรถนะที่มีลักษณะ “content – free” คือ ไม่เกาะติดเนื้อหา หรือไม่ขึ้นกับเนื้อหา ตัวอย่างสมรรถนะประเภทนี้ เช่น สมรรถนะการคิดขั้นสูง สมรรถนะการทำงานแบบรวมพลัง สมรรถนะทักษะชีวิต ซึ่งสมรรถนะเหล่านี้ สามารถใช้เนื้อหาสาระใด ๆ ก็ได้ในการพัฒนา เพียงแต่ว่าสมรรถนะบางสมรรถนะ อาจพัฒนาได้ดีกว่าในเนื้อหาบางเนื้อหาสมรรถนะอีกประเภทหนึ่ง เรียกว่า สมรรถนะเฉพาะ Specific Competency เป็นสมรรถนะเฉพาะวิชา / สาขาวิชา สมรรถนะทั้ง 2 ลักษณะ ไม่ว่าจะ เป็นสมรรถนะหลัก หรือ สมรรถนะเฉพาะ ต่างก็มีระดับตั้งแต่ง่ายไปยาก ซึ่งหลักสูตรจะกำหนดให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้แบบใดระดับ ไปตามระดับ ความสามารถของตน ซึ่งจำเป็นสำหรับวิชานั้น ๆ เช่น ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จะมีสมรรถนะเฉพาะของวิชา เช่น สมรรถนะด้านการพูดในโอกาสต่าง ๆ สมรรถนะ ด้านการประพันธ์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ก็มีสมรรถนะด้านการวาดภาพ การปั้น การประดิษฐ์ สาระวิชาต่าง ๆ จะมีสมรรถนะเฉพาะวิชาของตน ซึ่งมีลักษณะเป็น “ทักษะ” (Skill) หากผู้เรียนได้รับการฝึกทักษะจนสามารถใช้งานได้ และสามารถประยุกต์ใช้ทักษะ นั้น หลักสูตรฐานสมรรถนะโดยทั่วไป จะกำหนดจุดประสงค์ การเรียนรู้เชิงสมรรถนะ (Learning Competencies) สำหรับผู้เรียนในช่วงวัยหรือช่วงชั้นต่าง ๆ ให้แก่ครู เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน หลักสูตรฐานสมรรถนะนอกจากจะกำหนดสมรรถนะไว้ให้แล้ว อาจกำหนดสาระ การเรียนรู้ขั้นต่ำสำหรับการพัฒนาสมรรถนะที่กำหนดให้แก่ผู้เรียนหรืออาจให้โรงเรียน และครู กำหนดได้ตามความเหมาะสม สมรรถนะ และสาระการเรียนรู้ที่กำหนดให้ นั้นเป็นขั้นต่ำที่จำเป็น สำหรับเด็กไทยทุกคน หลักสูตรจะต้องจัดให้มีพื้นที่สำหรับโรงเรียนและครูในการจัดการเรียนรู้ สาระ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะ เพื่อตอบสนองของความต้องการตามความแตกต่างกันของ ผู้เรียน ภูมิสังคม และบริบท ในสัดส่วนที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย การกำหนดสมรรถนะ ที่เป็นเกณฑ์กลาง/มาตรฐานกลางสำหรับการจัดการศึกษา ในแต่ละช่วงวัย จะเอื้ออำนวยให้ สถานศึกษาสามารถพัฒนาหลักสูตรในรูปแบบต่าง ๆ ตามแนวคิดของตนได้ โดยยึดสมรรถนะเป็น เกณฑ์กลาง

อ้าง บัวศรี (บัวศรี, 2542) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของหลักสูตรฐานสมรรถนะ ประกอบไปด้วย 4 ประการดังนี้

1. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่จำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีวิต โดยมี การกำหนดสมรรถนะหลักที่เหมาะสมแต่ละช่วงชั้น ให้ครูผู้สอนนำไปใช้เป็นหลัก ในการกำหนดจุดประสงค์และ สาระการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล

2. เป็นหลักสูตรที่ให้ความสำคัญกับพฤติกรรม การกระทำ การปฏิบัติของผู้เรียน มิใช่ที่การรู้หรือมี ความรู้เพียงเท่านั้น แต่ผู้เรียนต้องสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ ค่านิยม และคุณลักษณะต่าง ๆ ใน การแก้ปัญหาสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน

3. เป็นหลักสูตรที่ใช้ผลลัพธ์ (สมรรถนะ) นำสู่จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ มิใช่ หลักสูตร (เนื้อหาสาระ) นำสู่ผลลัพธ์ (สมรรถนะ)

4. เป็นหลักสูตรที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของผู้เรียน ครู และสังคม

สุจิตรา ปทุมลังการ (ปทุมลังการ, 2552) ได้กล่าวถึงการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน แบบฐานสมรรถนะ และสรุปลักษณะของการจัดการเรียนการสอนแบบฐานสมรรถนะดังตาราง ดังนี้

1. กำหนดผลการเรียนรู้อย่างชัดเจนว่าผู้เรียนสามารถทำอะไรได้เมื่อจบหลักสูตร
2. ใช้มาตรฐานสมรรถนะเป็นกรอบในการพัฒนาหลักสูตร วางแผนการจัดการ เรียน การสอนทำให้การเรียนการสอนเชื่อมโยงกับการประเมินผล และการรับรองคุณวุฒิ

ตาราง 8 ตารางแสดงลักษณะของการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ

แบบฐานสมรรถนะ	แบบดั้งเดิม
<p>1. กำหนดผลการเรียนรู้ (Learning outcomes/ Course outcomes) หรือเรียกว่า สมรรถนะหรือภาระงาน (Competencies or tasks) อย่างชัดเจน ซึ่งสมรรถนะที่กำหนดขึ้นเป็นสิ่งจำเป็นกับการศึกษา และการปฏิบัติงานในอาชีพต่าง ๆ ที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติได้เมื่อจบหลักสูตร ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามสมรรถนะที่กำหนด</p> <p>2. จัดกิจกรรมการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เลือกใช้สื่อ-อุปกรณ์ที่จะช่วยให้ผู้เรียนปฏิบัติ ภาระงาน (Task-oriented activities) ได้สำเร็จ ตามสมรรถนะที่กำหนด เน้นกระบวนการเรียนรู้ ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้เรียนเป็นระยะ เพื่อให้ผู้เรียนได้ปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานให้ได้ ตามเกณฑ์</p> <p>3. ให้เวลาผู้เรียนแต่ละคนเพียงพอที่จะปฏิบัติภาระงานหนึ่ง ๆ ให้สำเร็จก่อนที่จะไปสู่ภาระงานต่อไป</p> <p>4. ให้ผู้เรียนแต่ละคนปฏิบัติภาระงานให้สำเร็จตามเกณฑ์การปฏิบัติงานที่กำหนด ใช้การวัดผลแบบอิงเกณฑ์ (Criterion referenced) ในการประเมินผลความสำเร็จของผู้เรียนแต่ละคน</p>	<p>1. การเรียนการสอนอ้างอิงจากตำราเรียน หรือสื่อ ต่าง ๆ เพื่อนำมากำหนดเป็นเนื้อหารายวิชา ซึ่งอาจ ไม่เกี่ยวข้องกับอาชีพ ผู้เรียนไม่ทราบชัดเจนว่าต้องทำอะไรได้เมื่อจบหลักสูตร ครูยึดเนื้อหาตามตำราเรียนบทต่อบท หรือหน่วยต่อหน่วย</p> <p>2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นไปตามที่ ครูกำหนด ครูเป็นผู้สาธิตบรรยาย (Instructor-centered learning activities) ผู้เรียนได้รับข้อมูลย้อนกลับน้อย</p> <p>3. ให้เวลาผู้เรียนทุกคน ภายในเวลาที่กำหนดเท่ากัน และเรียนบทเรียนต่อไปพร้อมกัน ซึ่งอาจมากไปหรือ น้อยไปสำหรับผู้เรียนแต่ละคนที่มีศักยภาพแตกต่างกัน</p> <p>4. ใช้ข้อสอบวัดผลแบบอิงกลุ่ม (Norm referenced) โดยการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติกับผู้เรียนในกลุ่ม</p>

นอกจากนี้สุจิตรา ปทุมลังการ (ปทุมลังการ, 2552) ได้กล่าวถึงการประเมินผลแบบฐานสมรรถนะและ วิธีการประเมินผลแบบฐานสมรรถนะ ไว้ ดังนี้ การประเมินผลแบบฐานสมรรถนะ การประเมินผลเป็นการรวบรวมหลักฐานผลการเรียนรู้ว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าถึง เกณฑ์หรือ

ระดับที่กำหนดในมาตรฐาน หรือตามผลการเรียนรู้ที่กำหนดในหน่วยสมรรถนะ สมรรถนะย่อยและตัวชี้วัด เพื่อตัดสินว่าผู้เรียนสำเร็จตามสมรรถนะที่กำหนดหรือไม่การประเมิน ผลการจัดหลักสูตรแบบฐานสมรรถนะควรทำควบคู่ (Built in) กับการเรียนการสอน โดยวัดทั้ง ความรู้และทักษะและการนำไปประยุกต์ใช้ การประเมินผลแบบฐานสมรรถนะให้ความสำคัญกับสมรรถนะที่กำหนดในการฝึกอบรมหรือศึกษาทางวิชาชีพ การประเมินผลที่เน้นการปฏิบัติ (Performance based assessment) เน้นที่กระบวนการเรียนรู้และการปฏิบัติซึ่งมักจะประเมินทักษะ 4 ด้าน คือ 1. ทักษะตามภาระงาน (Task skills) ความสามารถในการปฏิบัติภาระงานแต่ละชิ้น 2. ทักษะการจัดการ (Task management skills) ความสามารถในการจัดการกับภาระ งาน และกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติภายใต้งานนั้น ๆ 3. ทักษะในสถานการณ์อุปสรรคปัญหาที่อาจเกิดขึ้น (Contingency skills) การประเมิน ทักษะใช้ได้ดีโดยกำหนดสถานการณ์จำลอง 4. ทักษะตามบทบาทและงานที่รับผิดชอบ และสภาพแวดล้อม (Job/ role environment) รวมถึงการทำงานร่วมกับผู้อื่นวิธีการประเมินผลแบบฐานสมรรถนะ วิธีการประเมินผลแบบฐานสมรรถนะ

1. เน้นกระบวนการเรียนรู้ (Learning process) และมีการประเมินให้ความสำคัญกับการประเมินแบบย่อย (Formative assessment) อย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามดูความก้าวหน้า วินิจฉัยจุดด้อย จุดเด่นของผู้เรียน ให้ข้อมูลย้อนกลับ และเป็นการประเมินการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนของครูไปด้วย ในขณะที่เดียวกันต้องมีการสอบสรุป (Summative assessment) เพื่อวัด และตัดสินกระบวนการเรียนรู้ (The end of learning process) ตอนเรียนจบรายวิชา

2. ใช้การอิงเกณฑ์ (Criterion referenced) วัดความสำเร็จในการปฏิบัติของผู้เรียน เป็นรายบุคคลเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาใช้ศักยภาพตามความสามารถโดยไม่ต้องเปรียบเทียบกับผู้อื่นและตัดสินแบบอิงกลุ่ม

3. ประเมินสมรรถนะที่สำคัญ (Crucial outcomes) ก่อน เพราะผลการเรียนรู้/ การปฏิบัติของทุกสมรรถนะมีความสำคัญไม่เท่ากัน บางสมรรถนะอาจมีความสำคัญกว่าอีกสมรรถนะหนึ่งที่เราจำเป็นต้องตั้งข้อจำกัดในการเรียนรู้และการประเมินผล

4. บูรณาการสมรรถนะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน ไม่ประเมินแยกตามหน่วยสมรรถนะ หรือหน่วยสมรรถนะย่อยออกจากกัน แม้ว่ากรอบมาตรฐานสมรรถนะจะกำหนดแยกเป็นหน่วยสมรรถนะ สมรรถนะย่อย และตัวบ่งชี้ไม่ได้หมายความว่าครูจะต้องสอนหรือ ประเมินผลแยกแต่ละสมรรถนะ เพราะในการจัดเนื้อหาการสอนแต่ละหน่วยอาจต้องเกี่ยวข้องกับ สมรรถนะต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องหรือต่อเนื่องกัน

5. ใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย ได้แก่ 1. การสังเกต (Observation), รายการประเมิน (Checklist) 2. การสาธิตและตั้งคำถาม (Demonstration and questioning) 3. แบบทดสอบและข้อสอบอัตนัย (Pen and paper test and essays) ซึ่งใช้ ประเมินด้านความรู้ 4. การสอบปากเปล่า (Oral test) 5. การทำโครงการงาน (Projects) 6. สถานการณ์จำลอง (Simulations) 7. แฟ้มผลงาน (Portfolios) 8. การประเมินผลโดยการใช้คอมพิวเตอร์ (Computer-based assessment) เป็นเครื่องมือในการสร้างแบบทดสอบและบันทึกผลได้

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าหลักสูตรฐานสมรรถนะเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่จำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีวิต ตลอดจนมีการกำหนดสมรรถนะหลักที่เหมาะสมแต่ละช่วงชั้นให้ครูผู้สอนนำไปใช้เป็นหลักในการกำหนดจุดประสงค์และสาระการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนปฏิบัติ เน้นกระบวนการเรียนรู้ ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนเป็นระยะ เพื่อให้ผู้เรียนได้ปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานให้ได้ ตามเกณฑ์ โดยมีเกณฑ์การปฏิบัติ เพื่อใช้ในการประเมินผลผู้เรียนที่แน่นอน

3.6 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสม ชัดเจน ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตร การเรียนการสอนในแต่ละระดับ นอกจากนั้นได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปีไว้ในหลักสูตรแกนกลาง และเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลาเรียนได้ตามความพร้อมและจุดเน้น อีกทั้งได้ปรับกระบวนการวัดและประเมินผลผู้เรียน เกณฑ์การจบการศึกษาแต่ละระดับ และเอกสารแสดงหลักฐานทางการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การ

ประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขมีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิด อย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสารการทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

การจัดเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมได้ตามความพร้อมและจุดเน้น โดยสามารถปรับให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาและสภาพของผู้เรียน ดังนี้

1. ระดับชั้นประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละ ไม่เกิน 5 ชั่วโมง
2. ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียนวันละไม่เกิน 6 ชั่วโมง คำนวณหน้าของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)

3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียน วันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง คัดนำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิตใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมง ต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)

จากการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ คือ 1. ความสามารถในการสื่อสาร 2. ความสามารถในการคิด 3. ความสามารถในการแก้ปัญหา 4. ความสามารถในการใช้ทักษะ 5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ตลอดจนมุ่งเน้นคุณลักษณะสำคัญ 8 ประการคือ 1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2. ซื่อสัตย์สุจริต 3. มีวินัย 4. ใฝ่เรียนรู้ 5. อยู่อย่างพอเพียง 6. มุ่งมั่นในการทำงาน 7. รักความเป็นไทย และ 8. มีจิตสาธารณะ ตลอดจนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6) เน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน สนองตอบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ มีทักษะในการใช้วิทยาการและเทคโนโลยี ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ มุ่งพัฒนาตนและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำ และผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่าง ๆ ซึ่งเมื่อศึกษาสาระและมาตรฐานการเรียนรู้พบว่ามีข้อกำหนดมาตรฐานโดยให้ความรู้เกี่ยวกับด้านอาชีพ และผู้ประกอบการ แต่ยังไม่ชัดเจนในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะผู้ประกอบการ

3.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

จันทิมา แสงเลิศอุทัย (แสงเลิศอุทัย, 2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้าง สมรรถภาพทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้น การเสริมสร้างสมรรถภาพทางด้านไอซีที ทั้งทางด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ โดยการพัฒนาหลักสูตรเสริมในครั้งนี้ ได้พัฒนาตามรูปแบบการวิจัยและพัฒนาตามแนวคิดของของไทเลอร์ และทาบ่า ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การสร้างหลักสูตรเสริม 3) การตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริม และ 4) การปรับปรุงหลักสูตรเสริม โดยกลุ่มตัวอย่างใน การวิจัย คือ นักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 3 ในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จำนวน 26 คน รูปแบบการทดลองใช้ หลักสูตรเสริมเป็นแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนหลัง ระยะเวลาของการใช้หลักสูตร คือ 9 สัปดาห์ ผลการทดลอง พบว่า

สมรรถภาพทางด้านไอซีทีภายหลังการทดลองใช้หลักสูตรเสริม สูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรเสริม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมพร หลิมเจริญ (หลิมเจริญ, 2552) ได้พัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 และประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรเสริมฯ โดยมีขั้นตอนดำเนินการ 4 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อเป็นแนวทาง การพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรและประเมินคุณภาพของหลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรเสริม และขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร โดยใช้แนวคิดของไทเลอร์ ผลการดำเนินการศึกษา ได้องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในครั้งนี้ ประกอบด้วยคุณลักษณะ 2 มิติ คือ 1) มิติด้านการคิด ได้แก่ ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และ ความคิดริเริ่มและ 2) มิติ ด้านจิตใจและบุคลิกภาพ ได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็น และความเชื่อมั่นในตนเอง หลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้เป็นหลักสูตรที่ไม่ยึดเนื้อหาเป็นหลัก (content free) มีสาระสำคัญประกอบด้วย แนวคิดหลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้างของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สื่อการเรียนรู้และการวัดและประเมินผล ในการพัฒนาเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ทั้งสองมิติผู้วิจัยได้นำหลักสูตรไปเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยมี โครงสร้างเนื้อหา 4 หน่วยการเรียนรู้และใช้ระยะเวลารวมทั้งสิ้น 29 ชั่วโมง กิจกรรมหลักที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ใช้เทคนิคการระดมพลังสมอง และกิจกรรมการสนทนา สอบสวนแบบอิงอริยสัจสี่ การตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้แผนแบบการทดลองแบบ randomized pretest-posttest control group design กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 2 ห้องเรียน ซึ่งเลือกมาโดยการใช้กระบวนการสุ่มโดยมี ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม กลุ่มตัวอย่าง มีจำนวนห้องเรียนละ 30 คน กำหนดเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมโดยใช้วิธีการสุ่ม ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนน ความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียน กลุ่มทดลองมีระดับความคิดเห็นต่อหลักสูตรเสริมอยู่ในระดับดีมาก ผลการประเมินหลักสูตรเสริม พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดหลังการทดลองผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแผนการ สอนด้านระยะเวลาและด้านภาษา ในคำชี้แจงในแผนการสอนบางหน่วย เพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้น แล้วจัดทำเป็นหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ฉบับสมบูรณ์

ประเสริฐ ลีอำนาจสกุล (ลีอำนาจสกุล, 2553) ได้วิจัยและพัฒนาหลักสูตร ผู้ประกอบการธุรกิจรุ่นเยาว์ ตามแนวคิดการฝึกทางปัญญาจากต้นแบบ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ

ทางธุรกิจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยหลักสูตรผู้ประกอบการธุรกิจรุ่นเยาว์ตามแนวคิดทางปัญญาจากต้นแบบ จัดทำขึ้นภายใต้ความต้องการของผู้เรียน และสภาพการประกอบธุรกิจที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ประกอบไปด้วยหน่วยการเรียนรู้ 5 หน่วยการเรียนรู้ ที่เน้นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียน แสวงหาความรู้สร้างความเข้าใจบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับการประกอบการธุรกิจ โดยให้ความสำคัญกับการให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ และเกิดความรู้ที่ยั่งยืน การประเมินคุณภาพของหลักสูตรผู้ประกอบการธุรกิจรุ่นเยาว์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 38 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ใช้เวลาทดลองจำนวน 18 สัปดาห์ รวม 36 ชั่วโมง (สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง) โดยหลักสูตรผู้ประกอบการธุรกิจรุ่นเยาว์ดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรผู้ประกอบการธุรกิจรุ่นเยาว์ ตามแนวคิดการฝึกทางปัญญาจากต้นแบบ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางธุรกิจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) การประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรผู้ประกอบการธุรกิจรุ่นเยาว์ตามแนวคิดการฝึกทางปัญญาจากต้นแบบ จากผลการทดลองใช้หลักสูตรผู้ประกอบการธุรกิจรุ่นเยาว์ พบว่า หลังการทดลองใช้หลักสูตรผู้ประกอบการธุรกิจรุ่นเยาว์ ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจทางธุรกิจ และความสามารถในการประกอบธุรกิจมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีแรงขับต่อพฤติกรรมกรรมการประกอบธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุทินันท์ บุญพัฒนาภรณ์ (บุญพัฒนาภรณ์, 2559) ได้พัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ โดยผู้วิจัยพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ (Tyler Raph, 1964) และทาบ่า (Taba, 1962) ซึ่งมีกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรที่กระชับ ชัดเจน มีความเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ โดยโครงสร้างของหลักสูตรประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล การประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรในด้านความเหมาะสมของหลักสูตรและความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบในหลักสูตร พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากและองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตร มีความสอดคล้องกัน ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยกึ่งทดลองเพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตร โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ pretest-posttest one group design กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มเติม โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 38 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจงอย่างมีจุดมุ่งหมาย เนื้อหาในหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 6 หน่วย ได้แก่ 1) การแก้ปัญหา 2) จำนวนและการดำเนินการ 3) การวัด 4) เรขาคณิต 5) พีชคณิต และ 6) การวิเคราะห์ข้อมูลและ

ความน่าจะเป็น ใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 32 คาบ ด้วยกระบวนการจัดการเรียนเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น 7 ขั้นตอนที่ผู้วิจัย พัฒนาขึ้นเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (constructivism) และการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา ให้นักเรียนได้เชื่อมโยงความรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง คือ 1) ขั้นกระตุ้นความคิด/เร้าความสนใจ 2) ขั้นเสนอและทำความเข้าใจปัญหา 3) ขั้นวางแผนแก้ปัญหา 4) ขั้นนำเสนอแผนที่วางไว้ 5) ขั้นดำเนินการแก้ปัญหา 6) ขั้นสำรวจคำตอบและสรุปความคิด และ 7) ขั้นขยายความคิด ผลการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตร พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยการคิดเชิงคณิตศาสตร์ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ทางคณิตศาสตร์ ด้านการดำเนินการทางการคิด และด้านอรรถศาสตร์ทางคณิตศาสตร์หลังทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อน ทดลองใช้หลักสูตรในทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพัฒนาการการคิดเชิงคณิตศาสตร์ของนักเรียนสูงขึ้นในทุกด้าน ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

อาทิศย์ โพธิ์ศรีทอง (โพธิ์ศรีทอง, 2559) ได้การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครู เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยการวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครู เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ทางด้านดนตรี ในศตวรรษที่ 21 2) ศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมครู เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ทางด้านดนตรี ในศตวรรษที่ 21 และ 3) ศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมครู เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ทางด้านดนตรี ในศตวรรษที่ 21 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรแบ่งออก 4 ขั้นตอน คือ 1.การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2.การจัดทำร่างหลักสูตร 3.การตรวจสอบประสิทธิผลของหลักสูตร 4. การประเมินและปรับปรุงหลักสูตรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) ที่ให้ความสำคัญกับความรู้สึกรักของผู้เรียนในการเรียนรู้โดยกล่าวว่าผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการกำหนด จุดประสงค์การเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้น บทบาทครูย่อมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยครูเป็นเพียงผู้ช่วยเอื้อ (Facilitator) ต่อการเรียนรู้เท่านั้น โดยผลการศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมครู เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ทางด้านดนตรี ในศตวรรษที่ 21 จากการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ พบว่าหลักสูตรฝึกอบรมครูที่พัฒนาได้ขึ้น เป็นหลักสูตรที่ดีมีความน่าสนใจ สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง มีความเหมาะสมกับยุคสมัยปัจจุบัน สามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาได้จริง และจากการตรวจสอบคุณภาพร่างหลักสูตร พบว่า มีระดับความเหมาะสมอยู่ใน

ระดับมากและมีค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาโดยรวมอยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

ณัชภิตษา เชาวนแหม่มชื่น (เชาวนแหม่มชื่น, 2561) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยการวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยดำเนินการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพ ปัญหาการจัดการเรียนรู้และแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง 2) พัฒนาหลักสูตร 3) ทดลองใช้หลักสูตร และ 4) ประเมินหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างคือ ครูสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร จำนวน 20 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการจัดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ปัญหาการจัดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง มี 2 ส่วน คือ สมรรถนะครูในด้านความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง 2) เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 3) ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงหลังการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-5 ที่เรียนจากการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง มีความรู้ทุกชั้นอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด (ร้อยละ 71.50 - 94.70) และ 4) ผลการประเมินหลักสูตร พบว่า มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำไปใช้ ทั้งด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการใช้หลักสูตร และด้านผลผลิต

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร สรุปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ ทาบามีผลการประเมินหลักสูตรมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้ มีดำเนินการ ตามขั้นตอน 4 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) พัฒนาร่างหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร และ 4) การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งการดำเนินการอย่างเป็นระบบจะทำให้ได้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพตามที่ต้องการ

4. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

4.1 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวดที่ 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 22 ได้กล่าวไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ” เป็นการเรียนการสอนที่ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียน การทำกิจกรรมอย่างกระฉับกระเฉงเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย ดังนั้นครูทุกคนจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากการเป็นผู้บอกความรู้ให้จบไปในแต่ละครั้งที่เข้าสอนมาเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน กล่าวคือเป็นผู้กระตุ้นส่งเสริมสนับสนุนจัดสิ่งไว้ และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพ ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคล การจัดกิจกรรมจึงต้องเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์วิจารณ์ สร้างสรรค์ศึกษาและค้นคว้าได้ลงมือปฏิบัติจนเกิดการเรียนรู้และค้นพบความรู้ด้วยตนเองเป็นสาระ ความรู้ด้วยตนเอง รักการอ่าน รักการเรียนรู้อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Long-life Education) และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (Learning Man) ครูจึงต้องสอนวิธีการแสวงหาความรู้ (Learn how to learn) มากกว่าสอนตัวความรู้สอนการคิดมากกว่าสอนให้ท่องจำสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าเน้นที่เนื้อหาวิชา (พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ (เตชะคุปต์, 2542), ทิศนา แคมมณี (แคมมณี, 2548), วิวัฒนาพร ระวังทุกข์ (ระวังทุกข์, 2542)) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544) ได้กำหนดลักษณะกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ 9 ประการ คือ 1. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน 2. กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์หาคำตอบและคิดสร้างสรรค์ 3. กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง 4. นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียน การสอน 5. ฝึกและส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมของผู้เรียน 6. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรีศิลปะ และกีฬา 7. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน 8. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนเอง และมีความกระตือรือร้นในการเรียน 9. ประเมินพัฒนาการผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง

จากความมุ่งหมายของการวิจัยที่ต้องการพัฒนาหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้าน

ความรู้ (knowledge) 2. ด้านทักษะ (skill) และ 3. ด้านลักษณะ (Trait, habits) โดยนำหลักแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่มีพื้นฐานจากทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญโดยเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาท กระบวนการจัดการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ การรวบรวมข้อมูลและสรุปความเห็น โดยใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและน่าสนใจ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมของตนเอง และเชื่อมโยงองค์ความรู้ใหม่จากการมีปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) มีหลักการสำคัญว่าในการเรียนผู้เรียน จะต้องเป็นผู้กระทำ (active) และสร้างความรู้ด้วยตนเอง ความเชื่อพื้นฐานของทฤษฎีนี้มีรากฐานมาจาก 2 แหล่งคือ จากทฤษฎีพัฒนาการทางเชาวันปัญญาของเพียเจต์และของวีกอทสกี (Vygotsky, 1978) นักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงประเด็นสำคัญของทฤษฎีการเรียนรู้ตาม constructivism อย่างสอดคล้องกันว่า ประเด็นสำคัญของทฤษฎีการเรียนรู้ตาม constructivism ประการแรกคือผู้เรียนเป็นผู้สร้าง (Construct) ความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม โดยใช้กระบวนการทางปัญญา (cognitive apparatus) ของตนเอง ประเด็นสำคัญประการที่สองของทฤษฎี คือ การเรียนรู้ตามแนว Constructivism คือ โครงสร้างทางปัญญา เป็นผลของความพยายามทางความคิด ผู้เรียนสร้างเสริมความรู้ผ่านกระบวนการทางจิตวิทยาด้วยตนเอง ครูไม่สามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาของผู้เรียนได้ แต่ครูสามารถช่วยผู้เรียนปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาได้โดยจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (ลักษณะ สรวัดณ์ (สรวัดณ์, 2557), สุรางค์ ไควตระกูล (ไควตระกูล, 2544), สุนีย์ เหมาะประสิทธิ์ (สุนีย์เหมาะประสิทธิ์, 2542), ทิศนา แคมมณี (แคมมณี, 2547)) โดยมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ดังนี้

4.2 การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

4.2.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งมีนักการศึกษา ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้บนเวล และ ไอน์สัน (Bonwell, 1991), เมเยอร์ส และโจนส์ (Chet Meyers, 1993) และ เพ็ทตี (Petty, 2004) ได้กล่าวถึงความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้อย่างสอดคล้องกันว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้เรียนคิดและลงมือทำเกี่ยวกับบางอย่างที่พวกเขากำลังปฏิบัติเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่เป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนประยุกต์ข้อมูลสารสนเทศ มโนทัศน์หรือทักษะใหม่ๆ ในการเรียนรู้เป็นความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ การสร้างสรรค์การทดสอบ และปรับปรุงแก้ไขของผู้เรียน ช่วยส่งเสริมให้ ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน ผู้สอนจะเป็นผู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มากกว่าการเรียนรู้ที่ผู้เรียนฟังบรรยายเพียงอย่างเดียว สอดคล้องกับแนวคิดของนักการศึกษาไทย อังคณา รุ่งกลับ (รุ่งกลับ, 2543), ปรีชาญ เดชศรี (เดชศรี, 2545), ญัฐพร

เดชะ และสุทธาสินี เกสร์ประทุม (เกสร์ประทุม, 2550), ปราวีนญา สุวรรณณัฐโชติ (สุวรรณณัฐโชติ, 2551) และเชิดศักดิ์ ภักดีวิโรจน์ (ภักดีวิโรจน์, 2556) ที่ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้อย่างสอดคล้องกันว่าการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากที่สุดโดยผู้เรียนจะต้องเป็นผู้พูด (ถาม อภิปราย ถกเถียง) ผู้ปฏิบัติและศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมากกว่าจะเป็นผู้นั่งฟังบรรยาย หรืออ่านจากตำราเพียงอย่างเดียว อีกทั้งยังต้องถ่ายทอดประสบการณ์ ความคิดของตนเอง รวมทั้งความรู้ที่ค้นคว้าหามาได้ให้กับกลุ่ม เป็นข้อมูลในการแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนที่มีกิจกรรมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติทั้งในเชิงทักษะต่าง ๆ เช่น การทดลอง การสำรวจ ตรวจสอบ และปฏิบัติเพื่อพัฒนาความรู้ปัญญา การคิดแก้ปัญหา วิเคราะห์วิจารณ์หรือการตัดสินใจเรื่องต่างเพื่อแทนที่การเรียนการสอนที่ครูบอกเล่าให้นักเรียนได้ฟังเพียงด้านเดียวซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนไม่เพียงแต่สามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว แต่ยังช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการคิดของผู้เรียน อาทิ การคิดอย่างมีระบบ การคิดเชิงวิเคราะห์และวิจารณ์ เป็นต้น

อีกทั้งการจัดการเรียนรู้เชิงรุกยังส่งเสริมการเรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย ซึ่งเป็นวิธี การเรียนรู้ ในระดับลึกผู้เรียนจะสร้างความเข้าใจ และค้นหาความหมายของเนื้อหาสาระ โดยเชื่อมกับ ประสบการณ์เดิมที่มี แยกแยะความรู้ใหม่ที่ตรงกับความรู้เก่าที่มี สามารถประเมินต่อเติมและสร้าง แนวคิดของตนเอง ซึ่งเรียกว่ามีการเรียนรู้เกิดขึ้น ซึ่งแตกต่างจากวิธีการเรียนรู้ในระดับผิวเผิน ซึ่งเน้น การรับข้อมูลและจดจำ ข้อมูลเท่านั้น ผู้เรียนลักษณะนี้ จะเป็น ผู้เรียนที่เรียนรู้วิธีการเรียน (Learning how to learn) เป็นผู้เรียนที่กระตือรือร้นและมีทักษะ ที่สามารถเลือกรับข้อมูล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ ข้อมูลได้อย่างมีระบบ

จากการศึกษาค้นคว้าข้างต้นผู้วิจัยได้สรุปว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าการเป็นผู้รับความเพียงอย่างเดียว เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน และเพื่อนในชั้นเรียน และสร้างองค์ความรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติ ระหว่างการเรียนการสอนผ่านการเขียน การพูด การฟัง การอ่าน และการอภิปรายสะท้อนความคิด เมื่อผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมความร่วมมือกัน ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนในชั้นเรียนจะนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่

4.2.2 ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

มีนักการศึกษา ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ดังนี้

เซงเคอร์ กอส และเบิร์นสไตน์ (Shenker, 1969) กล่าวถึง หลักการของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งลดการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอน และพัฒนาทักษะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน
2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนโดยการลงมือปฏิบัติมากกว่านั่งฟังบรรยายเพียงอย่างเดียว
3. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น อ่าน อภิปราย และเขียน
4. ผู้เรียนมีการสำรวจเจตคติและคุณค่าในตนเอง
5. ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดระดับสูงในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินผล และการนำไปใช้
6. ทั้งผู้เรียนและผู้สอนเกิดการสะท้อนความคิดได้อย่างรวดเร็วจากข้อมูลย้อนกลับ

การ์บิงเกอร์ (Garbinger, 1996) กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงรุก มีลักษณะที่สำคัญ 6 ประการ ดังนี้

1. การเรียนรู้ทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติ
2. การเรียนรู้ในสภาพจริง
3. ความรับผิดชอบของผู้เรียน
4. การเรียนรู้แบบร่วมมือ
5. กิจกรรมที่ส่งเสริมความรู้
6. การประเมินตามสภาพจริง

เชอร์แมนและเชอร์แมน (Sherman & Sherman, 2004) กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสรุปความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) กับการเรียนรู้ที่ครูเป็นศูนย์กลาง (Passive Learning) ดังนี้

ตาราง 9 ตารางแสดงความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) กับการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นฝ่ายรับอย่างเดียว (Passive Learning)

ประเด็น	Passive Learning	Active learning
บทบาทนักเรียน	เน้นการท่องจำเนื้อหา หลักการโดยขาดการ เชื่อมโยงความรู้หรือ ประสบการณ์	เน้นสร้างองค์ความรู้และเข้าใจ ผ่านความเข้าใจที่ ได้รับจากประสบการณ์ ชั้นค้นหาความคิดใหม่ๆ ด้วยตนเองถ่ายทอดความรู้ให้เพื่อนได้แสดง ความคิดเห็นและเสนอผลงานอย่างเหมาะสม
บทบาทครู	เสนอความรู้ให้นักเรียน ควบคุมห้องเรียนให้มี บรรยากาศเป็นทางการ	จัดกิจกรรมตามประสบการณ์ของนักเรียน ใช้ คำถามกระตุ้นให้เกิดการสื่อสารการอภิปราย การวิพากษ์ระหว่างนักเรียน ในสื่อการเรียนการสอน ยกตัวอย่างและอธิบาย ให้สมกับวัย ประสบการณ์นักเรียน ช่วยเหลือ นักเรียนให้สร้างความรู้ด้วยตนเอง
ทักษะการคิด	คาดหวังกับคำตอบของ นักเรียน	เน้นการทักษะการวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และ การคิดระดับสูง มีการตรวจสอบการคิดจากการ ทำงานของนักเรียน
หลักสูตร	เน้นทักษะพื้นฐานอย่างเดียว	เน้นการสร้างมโนทัศน์
วิธีการสอน	เน้นการบรรยายและ อภิปรายทั้งห้องเรียน	วิธีการสอนที่หลากหลายและใช้เทคนิคการเรียน แบบร่วมมือ
ลักษณะของ กิจกรรม	เรียนเป็นรายบุคคล หรือทั้ง ห้องเรียน	เรียนร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่และ รายบุคคล
วิธีการประเมิน	ใช้แบบทดสอบแบบ เลือกตอบ เน้นการหา คำตอบที่ถูกต้องที่สุด	ประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน โครงงาน นิทรรศการ การสังเกตการณ์ทำงาน และ แบบทดสอบ

อัมพิกา ภูเดช (ภูเดช, 2541) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีลักษณะประกอบด้วย

1. การมีวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ ที่เป็นของจริงที่ผู้สอนหาให้สำหรับผู้เรียนแต่ละคน ให้ผู้เรียนก่อสร้าง ทำโครงการสร้างสรรค์และแก้ปัญหา
2. การมีโอกาสสำหรับการใช้มือ สัมผัสจริง ผู้เรียนทำงานอย่างคล่องแคล่วกับวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ
3. มีตัวเลือกสำหรับผู้เรียน ผู้เรียนเลือกกิจกรรมของตนเอง ผู้สอนให้ผู้เรียนเลือกกิจกรรม งานย่อย หรือแก้ปัญหาด้วยวิธีการของแต่ละบุคคล
4. ภาษาจากผู้เรียน ผู้เรียนพูดเกี่ยวกับสิ่งที่กำลังทำกับผู้สอนและเพื่อน
5. การสนับสนุนของผู้สอน ผู้สอนใช้กลยุทธ์หลากหลาย เพื่อสนับสนุน ความพยายามของผู้เรียนและกระตุ้นเขาให้ลงมือทำสิ่งที่ท้าทายระยะยาวตามที่เขาพัฒนาความคิดของเขา ผู้สอน และเพื่อนช่วยผู้เรียนเกี่ยวกับการกระทำของเขา

ศักดา ไชกิจภิญโญ (ไชกิจภิญโญ, 2548) ได้อธิบายการเรียนรู้แบบ Active Learning ว่าประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้
  2. ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
  3. ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง คือ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผล
  4. ผู้เรียนมีทัศนคติอยากเรียนรู้ เช่น กระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม
- เชิดศักดิ์ ภักดีวิโรจน์ (ภักดีวิโรจน์, 2556) กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้
1. ใช้วิธีการและกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย
  2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน
  3. ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียนผ่านการอ่าน การพูด การฟัง การเขียน การอภิปรายสะท้อนความคิด
  4. ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
  5. ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน
  6. ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดระดับสูง
  7. ผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะประสบการณ์และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

จากการศึกษาค้นคว้าข้างต้นผู้วิจัยได้สรุปว่า หลักการของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีดังต่อไปนี้

1. ใช้วิธีการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้
3. ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหา
4. ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง
5. ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

4.2.3 บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ (วัฒนกุลเจริญ, 2551) กล่าวถึงบทบาทของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้

1. จัดให้ผู้สอนเป็นศูนย์กลางของการเรียนกิจกรรมหรือเป้าหมายที่ต้องการ ต้อง สะท้อนความต้องการที่จะพัฒนาผู้เรียน และเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียน
2. สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วมและการเจรจาโต้ตอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน
3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นพลวัตส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุก กิจกรรมที่สนใจ รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน กิจกรรมที่เป็นพลวัต ได้แก่ การฝึกแก้ปัญหา การศึกษาด้วยตนเอง เป็นต้น
4. จัดสภาพการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaboratory Learning) ส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือ ในกลุ่มผู้เรียน
5. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ท้าทาย และให้โอกาสผู้เรียนได้รับวิธีการสอนที่หลากหลายมากกว่าการบรรยายเพียงอย่างเดียวแม้รายวิชาที่เน้นทางการบรรยาย หลักการและทฤษฎี เป็นหลักก็สามารถจัดกิจกรรมเสริมการอภิปรายการแก้ไขสถานการณ์ที่กำหนดเสริมเข้ากับ กิจกรรมการบรรยาย
6. วางแผนในเรื่องของเวลาการสอนอย่างชัดเจนทั้งในเรื่องของเนื้อหาและ กิจกรรมทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตือรือร้น จำเป็นต้องใช้เวลาในการจัด กิจกรรมมากกว่าบรรยาย
7. ใจกว้าง ยอมรับความสามารถในการแสดงออกและแสดงความคิดเห็น ที่ผู้เรียนนำเสนอ

วัฒนา หงสกุล (หงสกุล, 2562) กล่าวถึงบทบาทของผู้สอน ต้องแสดงออกถึงพฤติกรรมดังนี้

1. เป็นผู้กระตุ้นให้เกิดเป็นห้องเรียนแห่งความสงสัย อยากเรียนรู้ อยากหาคำตอบ “Community of Inquiry” ต้องสอนน้อย แต่ให้ผู้เรียนเรียนรู้มาก

2. ส่งเสริมกระบวนการวิจัยให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม

3. กระตุ้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการคิดสร้างสรรค์ (Creative Learning) ให้นำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกที่มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อสร้างและพัฒนานำไปสู่การผลิตนวัตกรรม (Innovation) ขึ้นมาตอบสนองความต้องการของชุมชน สังคมและประเทศ

4. กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการทำงานร่วมกัน (Sharing Incentive)

5. กระตุ้นให้ใช้กระบวนการคิด วิเคราะห์ปัญหารายบุคคลแล้ว แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

6. เปลี่ยนจากผู้ถ่ายทอด (Transmitting) เป็นผู้ชี้แนะ (Mentoring)

7. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการการพัฒนาทักษะทางสังคม คุณธรรม จริยธรรม คารวธรรม การสร้างเสริมสุขภาพอนามัย การเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศและของโลก

8. กระตุ้นให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกขีดยึดประโยชน์ส่วนร่วมเป็นที่ตั้ง (Mindful People)

สัญญา ภัทรากร (ภัทรากร, 2552) สรุปบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวา ดังนี้

1. จัดกิจกรรมให้หลากหลาย ไร้ใจ และท้าทายความสามารถของผู้เรียน

2. จัดหาสื่อการสอนที่เป็นรูปธรรม และเหมาะสมกับเนื้อหาที่สอน

3. สร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

4. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนในชั้น

5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีการค้นคว้า และระดมความคิด

6. ผู้สอนต้องมีใจกว้าง ยอมรับความสามารถของผู้เรียน

7. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความร่วมมือกัน

8. วางแผนเวลาในการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนต้องสื่อสารให้ชัดเจน

จากการศึกษาค้นคว้าข้างต้นผู้วิจัยได้สรุปว่าบทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีดังต่อไปนี้

1. จัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้ทำท่าย และให้โอกาสผู้เรียนได้รับวิธีสอนที่หลากหลาย มากกว่าการบรรยายเพียงอย่างเดียว
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความร่วมมือกัน และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
3. ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและเกิดปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน
4. ผู้สอนต้องมีใจในการยอมรับความสามารถของผู้เรียนที่แตกต่างกัน
5. กระตุ้นให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกและยึดประโยชน์ส่วนร่วมเป็นที่ตั้ง (Mindful People)

4.2.4 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

มีนักการศึกษา ได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ดังนี้
 บาดวิน และวิลเลียมส์ (Baldwin, 1988) ได้เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกไว้ 4 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นเตรียมความพร้อม เป็นขั้นที่ผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียน โดยการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียน เกิดความกระตือรือร้นในการอยากที่จะเรียนรู้ต่อไป
2. ขั้นปฏิบัติงานกลุ่ม เป็นขั้นที่ผู้สอนให้ผู้เรียนเข้ากลุ่ม เพื่อทำงานร่วมกัน และสรุป ความคิดเห็นของกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่ม โดยที่ผู้สอนคอยเพิ่มเติมข้อมูล ให้สมบูรณ์
3. ขั้นประยุกต์ใช้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนทำแบบฝึกหัด หรือทำแบบทดสอบหลังเรียน
4. ขั้นติดตามผล เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าเพิ่มเติมโดยอาจจัดทำเป็นรายงาน เขียนบันทึก ประจำวัน รวมถึงให้ผู้เรียนเขียนสรุปความรู้ที่ได้รับในคาบเรียนนั้น

สุชาติดา นทีตานนท์ (นทีตานนท์, 2550) ได้เสนอขั้นตอนการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติจริง ดังนี้

1. ขั้นนำ เป็นการนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการสนทนา การตอบคำถาม เพื่อทบทวนประสบการณ์เดิมโดยครูมีบทบาทในการกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจและมีความพร้อมก่อนการปฏิบัติกิจกรรม
2. ขั้นปฏิบัติ เป็นขั้นที่เด็กได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น จากการ ค้นคว้า ทดลอง ปฏิบัติการ เพื่อสืบค้นหาคำตอบจนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
3. ขั้นสรุปเป็นการสนทนายร่วมกันระหว่างเด็กและครูเมื่อทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยเพื่อทบทวน ประสบการณ์และนำเสนอผลงานที่สะท้อนความคิดเห็นจากการลงมือปฏิบัติจริง

สัญญา ภัทรากร (ภัทรากร, 2552) ได้สรุปขั้นตอนการจัดการเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวาไว้ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อมเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ ทบทวนความรู้เดิมแนะนำหัวข้อที่จะเรียน แจกจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบ นำเสนอสัญลักษณ์ต่างที่ต้องใช้ ยกตัวอย่างสถานการณ์ให้ผู้เรียนเห็นตัวอย่าง และตั้งกติการ่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมและเกิด ความสนใจ

ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอสถานการณ์เป็นขั้นที่ผู้สอนนำเสนอสถานการณ์ปัญหามาสร้างความสนใจเพื่อ ให้ผู้เรียนได้ร่วมกันวางแผนการแก้ปัญหา และร่วมกันคิดวิเคราะห์ปัญหา และเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ชักถามในสิ่งที่สงสัย

ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติเป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ลงมือแก้ปัญหา ตามที่ได้วางแผนไว้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่มและทุกคนในกลุ่มต้องมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา โดยผู้สอนเป็นผู้ คอยแนะนำ

ขั้นที่ 4 ขั้นอภิปราย เป็นขั้นที่ผู้เรียนออกมานำเสนอแนวคิดหน้าชั้นเรียนโดยทุกกลุ่มมีหน้าที่ ตรวจสอบและมีสิทธิ์ที่จะถามผู้เรียนที่ออกไปนำเสนอแนวคิด

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุป เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันสรุปความรู้หรือแนวคิดที่ได้เพื่อสะท้อนความคิดที่ได้ จากการลงมือปฏิบัติ และเพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนมีการเรียนรู้จริง

เชิดศักดิ์ ภัคดีวิโรจน์ (ภัคดีวิโรจน์, 2556) ได้สรุปขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นที่ผู้สอนกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ โดยการ ใช้การสนทนา ตั้งคำถามหรือนำเสนอสื่ออย่างใดอย่างหนึ่ง และทบทวนความรู้เดิมที่จำเป็นสำหรับ ความรู้ใหม่ แจกจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบ

ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอสถานการณ์เป็นขั้นที่ผู้สอนนำเสนอสถานการณ์ปัญหาที่ทำทลายความสัมพันธ์กับประสบการณ์ของผู้เรียนตั้งกติการ่วมกันและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนชักถามข้อสงสัย

ขั้นที่ 3 ขั้นดำเนินการกิจกรรม เป็นขั้นที่ผู้เรียนวิเคราะห์ปัญหาและร่วมกันวางยุทธวิธีในการ แก้ปัญหาจากนั้นดำเนินตามยุทธวิธีที่วางไว้และมีการอภิปรายสะท้อนความคิดโดยทุกคนในกลุ่ม ต้องมีส่วนร่วม ซึ่งผู้สอนเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำและกระตุ้นความคิด

ขั้นที่ 4 ขั้นสร้างองค์ความรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนออกมานำเสนอแนวคิดของตนเอง หรือของกลุ่ม ให้ผู้เรียนคนอื่น ๆ ได้รับความรู้และอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดระหว่างกันจน และ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดระหว่างกันจนเกิดความเข้าใจที่ชัดเจน

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุป เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียน เพื่อ สะท้อนความคิด หรือความรู้ที่ได้และตรวจสอบความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการเรียน

จากการศึกษาค้นคว้าข้างต้นผู้วิจัยได้สรุปว่า ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มี ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเรียนแก่ผู้เรียน ทบทวนความรู้เดิม กระตุ้น ให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน มีการสร้างกติการ่วมกัน

ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอสถานการณ์ โดยเป็นสถานการณ์ที่น่าสนใจ เป็นปัญหาที่ ทำทนายให้ผู้เรียนอยากคิดแก้ปัญหาให้ผู้เรียนอยากคิดแก้ปัญหา มีการวิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน

ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติ ผู้เรียนได้ลงมือแก้ปัญหาตามแผนการที่วางไว้ ผู้เรียนมี ปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีความร่วมมือกัน

ขั้นที่ 4 ขั้นอภิปราย ผู้เรียนได้นำเสนอแนวคิดหน้าชั้นเรียนมีการอภิปราย ถกเถียงถึงข้อดี ข้อด้อย เพื่อทำการปรับปรุงแก้ไข ทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุป เป็นขั้นที่ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปความรู้ และแนวคิดที่ ได้จากการลงมือปฏิบัติ

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ผู้วิจัย ได้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับการเสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ดังแผนภาพต่อไปนี้

ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก		สรรณนะผู้ประกอบการ
1. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ท้าทาย และ ให้โอกาสนักเรียนได้รับวิธีการสอนที่ หลากหลาย มากกว่าการบรรยายเพียงอย่าง เดียว		ความรู้ (knowledge) 1. ความรู้ด้านการเงิน 2. ความรู้ด้านการลงทุน
2. ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความร่วมมือกัน และ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	→	ทักษะ (skill) 1. ทักษะทางการคิด 2. ทักษะการสื่อสาร
3. นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและเกิด ปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน		ลักษณะ (Trait, habits) 1. ความมั่นใจในตนเอง 2. ความกล้าเสี่ยง 3. มีวินัย 4. มีความรับผิดชอบต่อสังคม
4. ครูต้องมีใจในการยอมรับความสามารถของ นักเรียนที่แตกต่างกัน		
5. กระตุ้นให้นักเรียนมีจิตสำนึกและยึด ประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง (Mindful People)		

ภาพประกอบ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับการเสริมสร้างสรรณนะ
ผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

4.3 การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

4.3.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

อัญชลี ทองแถม (ทองแถม, 2561), พิมพ์พันธ์ุ เดชะคุปต์ พเยาว์ ยินดีสุข และราชน มีศรี (มีศรี, 2556), และอาภรณ์ ใจเที่ยง (ใจเที่ยง, 2550) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ โดยใช้โครงงานเป็นฐานว่าการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้หรือค้นคว้า หาคำตอบ ค้นพบความรู้ สิ่งประดิษฐ์ และวิธีการใหม่ ๆ ในสิ่งที่ผู้เรียนอยากรู้หรือสงสัยด้วยวิธีการ ต่าง ๆ อย่างหลากหลายเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้เลือกตามความสนใจของตนเองหรือของ กลุ่ม การตัดสินใจร่วมกันโดยใช้วิธีการ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทำให้ได้ชิ้นงานที่สามารถนำ ผลการศึกษาไปใช้ในชีวิตจริงได้ ซึ่งความรู้สิ่งประดิษฐ์หรือวิธีการใหม่นั้น ทั้งครูและนักเรียนไม่เคย รู้หรือมีประสบการณ์มาก่อน (unknow by all) การสอนแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม ร่วมกันคิด

ร่วมกันทำงานเพื่อเป้าหมายของความสำเร็จ ทั้งนี้มุ่งหวังให้ผู้เรียนรู้ เรื่องใดเรื่องหนึ่งจากความสนใจอยากรู้อยากเรียนของผู้เรียนเอง และมีครูอาจารย์หรือผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ให้คำปรึกษา โดยใช้กระบวนการและวิธีการทางวิทยาศาสตร์ผู้เรียนจะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ สอดคล้องกับทีศนา แชมมณี (แชมมณี, 2551) ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงการเป็นหลักไว้ว่า เป็นการ จัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนได้ร่วมกันเลือกทำโครงการที่ตนสนใจ โดยร่วมกันสำรวจ สังเกต และกำหนดเรื่องที่ตนสนใจ วางแผนในการทำโครงการร่วมกัน ศึกษาหาข้อมูลความรู้ที่จำเป็น และลงมือปฏิบัติงานตามแผนงานที่วางไว้จนได้ข้อค้นพบหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ แล้วจึงเขียนรายงานและนำเสนอต่อสาธารณชน เก็บข้อมูลแล้วนำผลงานประสบการณ์ทั้งหมดมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดกัน และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์ที่ได้รับทั้งหมด

ขณะที่ Solomon (Solomon, 2003), Nunan (Nunan, 2004) และ Patton (Patton, 2012) (อ้างถึงใน ภูริชญา เผือกพรหม(เผือกพรหม, 2559)) ได้อธิบายว่า แนวคิดการเรียนรู้อยู่โดยใช้โครงการเป็นฐาน คือผลของการศึกษาแบบบูรณาการที่มีผลสัมฤทธิ์เป็นชิ้นงาน โดยให้ผู้เรียนรับผิดชอบการเรียนรู้ของตัวเอง ผู้เรียนต้องทำงานร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาจริง ตามหลักสูตรพื้นฐานและการบูรณาการ ผู้เรียนต้องเรียนรู้ที่จะออกแบบผลงานของตนเอง ด้วยตัวเอง และตัดสินใจว่าจะรวบรวมข้อมูลจากแหล่งไหน อย่างไร

จากความหมายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการทำโครงการหมายถึง การศึกษาเพื่อค้นพบความรู้ วิธีการใหม่ ๆ ด้วยตัวของผู้เรียนเองโดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ และมีครูอาจารย์หรือผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ให้คำปรึกษา นอกจากนี้การใช้วิธีการสอนโครงการ ยังเป็นการให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดในแต่ละขั้นตอนซึ่งถือเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาการคิด หรือวิธีการสอนโครงการนั้นเป็นสิ่งช่วยพัฒนาการคิดของผู้เรียนนั่นเอง

4.3.2 ลักษณะสำคัญของแนวคิดการเรียนรู้อยู่โดยใช้โครงการเป็นฐาน

มีนักการศึกษา ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของแนวคิดการเรียนรู้อยู่โดยใช้โครงการเป็นฐานไว้ดังนี้

Thomas et al, (1999 อ้างถึงใน ภูริชญา เผือกพรหม(เผือกพรหม, 2559)) ได้กล่าวถึง ลักษณะสำคัญของแนวคิดการเรียนรู้อยู่โดยใช้โครงการเป็นฐาน ดังนี้

1. มุ่งเน้นไปที่แนวคิดหลักของการลงมือปฏิบัติ
2. การมีส่วนร่วมในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงนักเรียนเข้ากับโครงการของจริงที่มีความซับซ้อน โดยให้นักเรียนได้ฝึกพัฒนาและประยุกต์ใช้ทักษะและความรู้

3. เป็นการเรียนรู้ที่ผลักดันให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้และลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา

4. เป็นการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่จะจัดการและจัดสรรทรัพยากร เช่น เวลาและวัสดุ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 อ้างถึงใน อังคนา ตุงคะสมิต(ตุงคะสมิต, 2559)) ได้กำหนดลักษณะสำคัญของโครงงานไว้ 7 ประเด็น ดังนี้

1. เป็นวิธีการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักสูตรกับการจัดการเรียนรู้ได้อย่างกลมกลืนกัน

2. เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความสนใจใคร่รู้คำตอบของตัวผู้เรียนเอง

3. เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ (Construct) ด้วยตนเอง

4. เป็นวิธีการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลึกซึ้งกลุ่มเล็กด้วยวิธีการ มีระบบเป็นขั้นตอน และต่อเนื่อง

5. เป็นวิธีการเรียนรู้ที่แสวงหาความรู้และสรุปความรู้ด้วยตนเอง

6. เป็นวิธีการที่นำเสนอผลการศึกษาคำว่าด้วยวิธีการที่เหมาะสม โดยกระบวนการและผลงานที่พบ

7. สำหรับข้อค้นพบ สิ่งที่ค้นพบสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ “เป็นการหาคำตอบข้อสงสัยโดยใช้ทักษะการเรียนรู้และปัญญาหลาย ๆ ด้าน

จุไรรัตน์ สุตรุ่ง (สุตรุ่ง, 2547) ได้สรุปลักษณะสำคัญของการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนเป็นผู้วางกรอบแนวคิดและออกแบบวิธีการในการแก้ปัญหาและตัดสินใจทำงานด้วยตนเอง

2. เป็นการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูจะมีบทบาทหลัก คือ การให้การสนับสนุนและเสนอแนะตลอดทั้งกระบวนการ

3. ปัญหาหรือสิ่งที่สนใจไม่มีการเตรียมแก้ไขไว้ล่วงหน้า

4. มุ่งเน้นการบูรณาการการเรียนรู้เนื้อหา การพัฒนาการทักษะทางภาษาและกระบวนการทางสังคม

5. เป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน ผู้เรียนสามารถทำงานด้วยตนเองหรือเป็นกลุ่ม มีการแบ่งปันทรัพยากร ความคิด หรือความชำนาญตลอดเวลาที่ทำงาน

6. ผู้เรียนต้องมีการนำเสนอผลงาน รายงานความก้าวหน้าของสิ่งที่กำลังทำอยู่ สม่ำเสมอเป็นระยะ

7. มีผลงานเกิดขึ้นเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ (ไม่จำเป็นต้องเป็นวัตถุ) มีการนำเสนอให้ผู้อื่นรับทราบหรือมีส่วนร่วม เช่น การจัดนิทรรศการ การรายงาน เป็นต้น แต่คุณค่าของโครงการไม่ได้เน้นเฉพาะผลงานในตอนท้าย แต่มุ่งเน้นกระบวนการการทำงานที่นำไปใช้สู่จุดมุ่งหมายด้วย

8. การประเมินผลงานเน้นด้านคุณภาพ ไม่เน้นปริมาณ และเป็นการประเมินตามสภาพจริงอย่างต่อเนื่องตลอดกระบวนการในการทำโครงการ

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ พเยาว์ ยินดีสุข และราเชน มีศรี (2556 : 18-19) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการสอนคิดด้วยโครงการ สรุปได้ดังนี้ การสอนคิดด้วยโครงการเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ส่งผลให้ เกิดการพัฒนาพหุปัญญา พัฒนาสมองซีกซ้ายและขวา พัฒนาผู้เรียนเชิงรุก พัฒนาสมรรถนะทางการคิด และพัฒนาหลักฐานที่แสดงความเข้าใจอย่างคงทน ซึ่งเป็นความเข้าใจอย่างลึกซึ้งที่สามารถนำความรู้ไปใช้ ไป ประยุกต์ สรุปแล้วเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย

เทพกัญญา พรหมขัตแก้ว (2557: 16) เสนอองค์ประกอบสำคัญในการจัดการเรียนรู้แบบโครงการที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. ผู้เรียนได้เรียนรู้แนวคิดหลักตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้ของสาระการเรียนรู้ โดยมีความมุ่งหมายที่จะสอนเนื้อหาสาระที่สำคัญ

2. การพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นการคิดวิพากษ์การแก้ปัญหา ความร่วมมือร่วมใจ และสื่อสารในรูปแบบที่หลากหลาย การใช้คำถามนำการสร้างสรรค์ผลงานโดยที่ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือทำมากกว่าการท่องจำ การใช้ทักษะการคิดขั้นสูง การทำงานเป็นทีม เป็นต้น

3. การค้นหาคำตอบจากคำถาม ข้อเสนอแนะและข้อสรุป โดยการสืบเสาะหาความรู้เป็นกระบวนการในการเรียนรู้และสร้างสรรค์สิ่งใหม่

4. การเรียนรู้ที่ดำเนินการภายใต้คำถามนำ ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดและเกิดความท้าทายหรือปัญหาสำคัญในการเรียนรู้ที่มีจุดมุ่งหมายและลุ่มลึก

5. สร้างความตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้เนื้อหาและทักษะที่จำเป็น

6. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและเลือกที่จะศึกษาด้วยตนเอง

7. ผู้เรียนจะได้ให้และรับข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพของผลงานจากระบบการทบทวนและสะท้อนกลับผู้ชมสาธารณะเข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานของนักเรียนเพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนพยายามทำงานออกมาอย่างมีคุณภาพ ถูกต้องและน่าเชื่อถือ

ลัดดา ภูเกียรติ (2552: 28-67)กล่าวถึงลักษณะของการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานที่ดีมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เป็นโครงงานที่คิดโดยนักเรียนตั้งปัญหาที่ต้องการศึกษา
2. มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ในการคิดหาคำตอบเพื่อตอบคำถามว่าทำอะไร ทำไปทำไม และทำเพื่ออะไร
3. มีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอน นักเรียนต้องรู้จักคิดตัดสินใจ เลือกวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับตัวเองและกลุ่มเพื่อน โดยมีครูผู้สอนคอยให้คำแนะนำปรึกษา
4. ระหว่างที่ดำเนินการศึกษาค้นคว้าหากมีปัญหาเกิดขึ้นระหว่างดำเนินการต้องรีบหาสาเหตุและแก้ปัญหา เพื่อให้โครงงานสามารถดำเนินการต่อไปได้
5. การบันทึกการศึกษาค้นคว้า นักเรียนจะต้องนำข้อมูลที่ได้มาสรุปหรือสร้างความรู้ด้วยตัวเอง โดยทำความเข้าใจ วิเคราะห์สังเคราะห์สัมพันธ์เชื่อมโยง หาแนวโน้มและลงข้อสรุปผล ของการทำโครงงานออกมาเป็นความรู้หรือข้อค้นพบที่ได้รับ ซึ่งรวมถึงวิธีการที่ได้มาและผลที่ได้ ค้นพบ
6. การนำเสนอผลงานการศึกษาค้นคว้าจากการทำโครงงานเป็นขั้นตอนที่นักเรียน นำเสนอความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างเสริมต่อยอดหรือจุดประกาย ความรู้ความคิดให้ผู้อื่นได้รับรู้
7. การเผยแพร่เป็นการบอกเล่าให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจทั่วไปได้รับรู้ผลของการศึกษาที่มีประโยชน์ต่อชุมชน สังคม หรือแม้กระทั่งประเทศชาติโดยเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์ผ่าน สื่อ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ การจัดการเรียนรู้

จากความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-based Learning) นั้นจะทำให้เกิดทักษะในการปฏิบัติงานได้รู้จักการทำงานเป็นทีม และการทำงาน อย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอน อีกทั้งยังได้ฝึกการคิดสร้างสรรค์และการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง ส่งเสริมพัฒนาสมอง พัฒนาสมรรถนะทางการคิด และพัฒนาหลักฐานที่แสดงความเข้าใจอย่างคงทนช่วยให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความความหมาย

4.3.3 บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน

ทีศนา แชมมณี.(2555: 138-139) ได้เสนอตัวบ่งชี้ของการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานดังนี้

1. ครูและผู้เรียนมีการอภิปรายปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน ผู้เรียนมีการเลือกปัญหาที่ตนสนใจที่จะทำโครงงาน
2. ครูมีการชี้แจงหรือทำความเข้าใจกับผู้เรียนถึงวัตถุประสงค์ในการทำโครงงาน ความหวังต่อการทำโครงงาน วิธีการและกระบวนการในการดำเนินการ รวมทั้งบทบาทของผู้เรียน และ ครู
3. ผู้เรียนมีการร่วมกันศึกษาหาความรู้ในเรื่องที่จะทำจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย
4. ผู้เรียนมีการร่วมกันวางแผนการจัดทำโครงงาน ซึ่งมักประกอบด้วยความเป็นมา และความสำคัญของประเด็นปัญหาที่จะเป็นโครงงาน วัตถุประสงค์ ขั้นตอนในการดำเนินงาน แหล่งทรัพยากรและวัสดุต่าง ๆ ที่ต้องการ บทบาทหน้าที่ของบุคคลที่ร่วมโครงงาน เครื่องมือ เวลา และค่าใช้จ่ายที่ต้องการ ความรู้ และทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินโครงงาน การประเมินผลโครงงาน และการ อภิปรายผลการเรียนรู้ ครูมีการให้คำปรึกษาแนะนำ และความรู้ที่จำเป็นต่อการทำโครงงานตามความจำเป็น
5. ผู้เรียนมีการเขียนโครงงานและนำเสนอครู ครูอาจให้คำแนะนำ และความช่วยเหลือต่าง ๆ ตามความจำเป็น ไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไป ครูมีการให้ความเห็นชอบในการทำโครงงาน และช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ตามความจำเป็น
6. ผู้เรียนมีการดำเนินงานตามแผนงานที่ได้กำหนดจนกระทั่งสามารถผลิตชิ้นงาน ออกมาได้ ครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก ติดตามการทำงานของผู้เรียน ให้คำแนะนำ และความช่วยเหลือตามความจำเป็น และให้แรงเสริมตามสมควร
7. ครูและผู้เรียนมีการนำผลงานของผู้เรียนออกมาแสดงชี้แจงและร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์ผลงาน แลกเปลี่ยนกัน
8. ผู้เรียนมีการปรับปรุงผลงานและเขียนรายงาน
9. ผู้เรียนมีการนำผลงานออกแสดงต่อสาธารณชน (อาจจะเป็นชั้นเรียนในโรงเรียน ในชุมชน ฯลฯ) และเก็บข้อมูล
10. ครูมีการจัดให้ผู้เรียนนำผลงาน ประสพการณ์ และข้อมูลทั้งหมดมา อภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากการทำโครงงาน

11. ครูมีการวัดและประเมินผลทั้งทางด้านผลผลิต คือชิ้นงานงานจากการทำโครงการ และเนื้อหาความรู้ที่ได้เรียนรู้ กระบวนการและทักษะต่าง ๆ ที่ได้พัฒนาและเจตคติที่เกิดขึ้น

บทบาทของผู้สอน มีดังนี้

1. อภิปรายปัญหาร่วมกับผู้เรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เรียน
2. ชี้แจงจุดประสงค์ในการทำโครงการ วิธีการและกระบวนการในการทำโครงการ
3. อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้
4. วัดและประเมินผลด้านผลผลิตและเนื้อหาความรู้ กระบวนการและทักษะ

โครงการ

บทบาทของผู้เรียน มีดังนี้

1. อภิปรายปัญหาร่วมกับผู้สอน
2. ผู้เรียนเลือกปัญหาที่ตนสนใจจะทำโครงการ
3. ศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
4. ร่วมกันวางแผนการจัดทำโครงการ
5. ลงมือทำโครงการ
6. จัดแสดงโครงการต่อสาธารณชน

4.3.4 ประโยชน์ของการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน

อัลทูลี ทองเฮม (2561: 197) กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนรู้โดยใช้โครงการว่าเป็นการมุ่งให้เด็กพัฒนาความรู้ความเข้าใจ โลกที่อยู่รอบ ๆ ตัวเขาและปลูกฝังคุณลักษณะความอยากรู้อยากเรียนให้กับผู้เรียนทำให้ผู้เรียนได้ ปฏิบัติกิจกรรมทั้งที่เป็นกิจกรรมทางวิชาการเป็นการเรียนรู้ผ่านการเล่นและการมีปฏิสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว กิจกรรมในสถานศึกษาจึงควรเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนิน ชีวิตปกติการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและผู้คนรอบ ๆ ตัวเด็ก เด็ก ๆ ทุกคนมีลักษณะเฉพาะตัว การสอนแบบโครงการเปิดโอกาสให้เด็กแต่ละคนได้แสดงออกถึงคุณลักษณะ ความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อของตน โดยที่ครูไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็ก แต่เป็นผู้คอยกระตุ้น ชี้แนะ และ ให้ความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน

วิมลศรี สุวรรณรัตน์ และมาษะ ทิพย์ศิริ (2547: 10) กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบโครงการว่าถือเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถส่งเสริมผู้เรียนให้รู้จักการแสวงหาความรู้ ได้ทำกิจกรรม พัฒนาทักษะกระบวนการและสามารถประยุกต์ความรู้มาใช้ในการแก

ปัญหาได้ เพราะการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าวิจัยทาง วิทยาศาสตร์ทำให้นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและรู้จักนำวิธีการทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ ในการแก้ปัญหาจึงเป็นการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญ ในกระบวนการแสวงหาความรู้ได้ครบถ้วนยิ่งขึ้นกว่าการเรียนในกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติ อีกทั้งยังช่วยให้เกิดการพัฒนาเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ส่งผลให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิทยาศาสตร์และ นักเรียนสามารถเข้าใจลักษณะและธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ดียิ่งขึ้น

สุพิน ดิษฐสกุล (2543: 52) กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนรู้จากการทำโครงงานว่าทำให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองหลายด้าน ได้แก่

1. ได้พัฒนาทักษะการค้นคว้าสารนิเทศ จากการที่นักเรียนต้องใช้แหล่งทรัพยากรต่าง ๆ เช่น หนังสือสารานุกรม พจนานุกรม อินเทอร์เน็ต จะทำให้นักเรียนมีความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศ
2. ทำให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศระหว่างผู้ที่ทำงานร่วมกัน
3. สร้างกระบวนการภายในกลุ่มและจัดระบบภายในกลุ่ม
4. เพิ่มความสามารถในการแก้ปัญหา
5. พัฒนาทักษะการคิดระดับสูง เช่น การคิดแก้ปัญหา การคิดวิจารณ์ญาณ การคิดตัดสินใจ การคิดสร้างสรรค์
6. พัฒนาทักษะในการจัดการ เช่น เรื่องการบริหารเวลา การใช้แหล่งทรัพยากรให้คุ้มค่า ทำให้เกิดทักษะทางสังคม เช่นทักษะการเป็นผู้นำ ทักษะการเจรจาต่อรอง
7. มีการพัฒนาความสามารถภายในของตนเอง และความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น
8. ส่งเสริมให้นักเรียนใช้พหุปัญญาของตนเองจากการแบ่งงานกันทำตามความสามารถและความถนัด ทำให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ
9. ส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น มีแรงจูงใจที่จะมีส่วนร่วมในชิ้นงานซึ่งจะพัฒนาให้นักเรียนสามารถทำได้
10. พัฒนาทักษะในการเรียนและการทำงาน
11. ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองที่ได้มีส่วนร่วมในชิ้นงานซึ่งจะพัฒนาให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น

12. เพิ่มแรงจูงใจในการเรียน จากการที่นักเรียนและกลุ่มเพื่อนได้เฝ้าดูผลงานที่สร้างขึ้น

13. ทำให้เกิดความหลากหลายในบรรยากาศเรียนรู้จากการที่นักเรียนนำเสนอผลงานในรูปแบบที่แตกต่างกันและทำให้นักเรียนค้นพบวิธีการเรียนของตนเอง

14. ทำให้ครูเกิดการเรียนรู้ที่จะค้นหาและพัฒนาคุณลักษณะโครงการที่ดีที่เหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้

ซาตรี เกิดธรรม (2547: 5) กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ ดังนี้ นักเรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมกระบวนการคิด ได้แสดงออกถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ลงมือปฏิบัติจริง สามารถสร้างผลงาน และแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้พร้อมกับฝึกภาวะความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีเป็นการบูรณาการความรู้ความคิด

จิราภรณ์ ศิริทวี (2542: 35) กล่าวถึงสิ่งที่นักเรียนจะได้รับจากการศึกษาด้วยโครงการคือ

1. ความรู้ในเนื้อหาวิชานั้น ๆ
2. ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
3. ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
4. ความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้
5. เจตคติที่ดีต่อการศึกษา
6. คุณสมบัติทางบวกอื่น ๆ ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ ความเชื่อมั่นในตนเอง

ความมีวินัย ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกับผู้อื่น ฯลฯ

ลัดดา ภูเกียรติ (2544: 48) กล่าวว่า การเรียนรู้ในรูปแบบโครงการเป็นการจัดโอกาสให้นักเรียนสามารถใช้ความรู้ความชำนาญ ทักษะที่มีอยู่รวมทั้งจุดเด่นของตนเองที่อาจไม่มีโอกาสได้แสดงออกในที่ไหนมาก่อนมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเต็มที่ ส่งเสริมให้นักเรียนได้ตัดสินใจด้วยตนเอง มีส่วนร่วมในการคิดกิจกรรมในการสร้างความรู้ แทนที่จะเป็นผู้รับอย่างเดียว ซึ่งไม่มีวันที่จะได้รับทั้งหมด แต่ถ้าผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเองเขาจะจดจำสิ่งเหล่านั้นติดตัวไปตลอดชีวิตโดยไม่มีวันลืม

สุคนธ์ สินธพานนท์(2545: 76) อธิบายถึงประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ โครงการคือ

1. เป็นการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนมีบทบาท มีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้ ปฏิบัติจริงคิดเองทำเองอย่างละเอียดรอบคอบ อย่างเป็นระบบ

2. ผู้เรียนรู้จักวิธีแสวงหาข้อมูล สร้างองค์ความรู้และสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง

3. ผู้เรียนมีทักษะในการแก้ปัญหา มีทักษะกระบวนการในการทำงาน

4. ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการใช้เครื่องมือ ทักษะการเคลื่อนไหวทางกาย

5. ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

6. ผู้เรียนได้ฝึกความเป็นประชาธิปไตย คือการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันมีการยอมรับในความรู้ความสามารถซึ่งกันและกัน

7. ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

8. ผู้เรียนได้ฝึกลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงาน เช่น การสังเกต การจดบันทึก ข้อมูล การเก็บข้อมูลอย่างมีระบบ ความรับผิดชอบ ความซื่อตรง ความเอาใจใส่ความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน รู้จักทำงานอย่างมีระบบ ทำงานอย่างมีแผน

9. ฝึกให้ผู้เรียนเป็นคนมีเหตุผล รู้จักพึ่งพาตนเอง ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

10. ผู้เรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสามารถนำความรู้ความคิด หรือแนวทางที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิต หรือในสถานการณ์อื่น ๆ ได้

จากที่กล่าวประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานข้างต้นสรุปประโยชน์จากการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานได้ดังนี้

1. เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้
2. ส่งเสริมให้นักเรียนได้ตัดสินใจด้วยตนเองส่งผลให้เกิดความรู้สึกรักภาคภูมิใจในตนเอง

3. ส่งเสริมการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น

4. พัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย

5. ส่งเสริมพัฒนาทักษะการคิด เช่น การคิดแก้ปัญหา การคิดวิจารณ์ญาณการคิดตัดสินใจ การคิดสร้างสรรค์

6. พัฒนาทักษะในการจัดการ เช่น เรื่องการบริหารเวลา การใช้แหล่งทรัพยากรให้คุ้มค่า

7. ทำให้เกิดทักษะทางสังคม เช่นทักษะการเป็นผู้นำ ทักษะการเจรจาต่อรอง

4.3.5 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

ลัดดา ภูเกียรติ (ภูเกียรติ, 2552) กล่าวว่า ในการทำโครงงานผู้สอนจะต้องเป็นที่เลี้ยงให้คำแนะนำช่วยเหลือและฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นการปูพื้นฐานก่อนประกอบไปด้วยขั้นตอน 7 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 การหาหัวข้อและการเลือกหัวเรื่องที่จะทำโครงงาน หัวข้อเรื่องต้องเป็นหัวข้อที่ผู้เรียนสนใจจริง ๆ ในระยะแรกจึงไม่ควรกำหนดเป็นรายวิชาแต่เป็นเรื่องอะไรก็ได้ที่ผู้เรียนสนใจอยากค้นคว้าหาคำตอบ ผู้สอนจะต้องพิจารณาข้อมูลต่าง ๆ ประกอบเสียก่อนว่ามีข้อมูล ตลอดจนแหล่งเรียนรู้เพียงพอหรือไม่ในการทำโครงงานนั้น

ขั้นที่ 2 การวางแผนในการทำโครงงาน ผู้เรียนต้องคิดวางแผนล่วงหน้าว่าทำอย่างไร ช่วงเวลาใด จากการเขียนเค้าโครงการทำโครงงานเสนอผู้สอน โดยทั่วไปจะเป็นการตอบคำถามว่าจะทำอะไร ทำไมต้องทำ ใครบ้างเป็นผู้กระทำ กระทำเมื่อใด ทำที่ไหน และจะอย่างไร ดังนั้นรายละเอียดในเค้าโครงการทำโครงงานจะเป็นเค้าโครงของสิ่งที่คาดหวังว่าจะต้องปฏิบัติ กำหนดวิธีทำงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และรายละเอียดในการทำงานที่จะช่วยให้การปฏิบัติ ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 3 การลงมือทำโครงงาน เป็นการปฏิบัติการตามแผนที่วางไว้ที่ได้รับ การเห็นชอบจากผู้สอน

ขั้นที่ 4 การบันทึกผลการปฏิบัติงาน เมื่อได้ข้อมูลจากการบันทึกแล้วผู้เรียนจะต้องแปลผลและสรุปผลการทดลองพร้อมทั้งอภิปรายผลของการศึกษาค้นคว้า หากไม่ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้จะต้องบอกข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นได้

ขั้นที่ 5 การเขียนรายงาน เป็นการเสนอผลจากการศึกษาค้นคว้าในรูปแบบของรายงานเพื่อให้ผู้อื่นได้ทราบและเข้าใจถึงแนวคิด วิธีการศึกษาค้นคว้าและสิ่งที่ทำการศึกษาว่ามีผลเป็นอย่างไรด้วยการใช้ภาษาที่อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจน สั้น ตรงไปตรงมา และครอบคลุมหัวข้อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงงาน

ขั้นที่ 6 การนำเสนอโครงงาน หลังจากที่ได้ศึกษาและหาวิธีการในการแก้ปัญหาได้ผลออกมาแล้วจะต้องนำความรู้ที่ได้มาเผยแพร่ให้ผู้อื่นได้รับทราบในรูปแบบของรายงานหรือเอกสาร หรือรายงานปากเปล่าด้วยสื่อเพาเวอร์พอยต์ (Power Point) หรือ นิทรรศการเป็นต้น

ขั้นที่ 7 การประเมินผลโครงงานควรประเมินให้ครบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมการดำเนินงาน ด้านการดำเนินงาน และด้านผลของโครงการ

อัญชลี ทองเอม (ทองเอม, 2561) กล่าวว่าขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้
โครงการเป็นฐานประกอบด้วย

1. ชี้นำเสนอ หมายถึง ขั้นที่ครูให้นักเรียนศึกษาใบความรู้กำหนด
สถานการณ์ศึกษาสถานการณ์เกมสลับแบบ หรือการใช้เทคนิคการตั้งคำถามเกี่ยวกับสาระการ
เรียนรู้ที่กำหนดให้ ในแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผน เช่น สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรและสาระ
การเรียนรู้ที่เป็นขั้นตอนของโครงการเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการเรียนรู้

2. ชี้นำวางแผน หมายถึง ขั้นที่นักเรียนร่วมกันวางแผน โดยการระดมความคิด
อภิปรายหรือข้อสรุปของกลุ่มเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

3. ขั้นปฏิบัติหมายถึง ขั้นที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม เขียนสรุปรายงานผลที่
เกิดขึ้นจากการวางแผนร่วมกัน

4. ขั้นประเมินผล หมายถึง ขั้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยให้
บรรลุลจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้โดยมีครูนักเรียนและเพื่อนร่วม
ประเมิน

จิราภรณ์ ศิริทวี (ศิริทวี, 2542), รุ่งนภา สรรค์สวาสดี (สรรค์สวาสดี, 2550) และน
หทัย นันทวิสุทธิ (นันทวิสุทธิ, 2552) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน
ไปในแนวทางสอดคล้องกันดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหาหรือหัวข้อที่ต้องการศึกษา โดยผู้เรียนต้องตั้งต้นด้วย
คำถามที่ตนเองต้องการศึกษา เพื่อนำมากำหนดเป็นหัวเรื่อง

ขั้นที่ 2 วางแผนการปฏิบัติ หมายถึง นักเรียนวางแผนร่วมกัน เป็นการระดม
ความคิด

ขั้นที่ 3 ลงมือปฏิบัติ หมายถึง นักเรียนลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 4 เขียนรายงาน หมายถึง เขียนสรุปรายงานผลที่เกิดขึ้นจากการ
วางแผนร่วมกัน

ขั้นที่ 5 นำเสนอผลงาน หมายถึงการนำเสนอผลงานให้ผู้อื่นได้ทราบถึงผลที่
ได้จากการดำเนินโครงการ

จากขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานที่กล่าวข้างต้น สามารถ
สรุปได้ว่าขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐานประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 ชี้นำกำหนดปัญหา หมายถึง ขั้นที่ครูให้นักเรียนศึกษาใบความรู้
กำหนดสถานการณ์ ศึกษาสถานการณ์ปัญหา

ขั้นที่ 2 ขั้นวางแผน หมายถึง ขั้นที่นักเรียนร่วมกันระดมความคิดและวางแผนร่วมกัน อภิปรายหรือข้อสรุปของกลุ่มเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติ หมายถึง ขั้นที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมตามแผน เขียนสรุปรายงานผลที่เกิดขึ้นจากการวางแผนร่วมกัน

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล หมายถึง ขั้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ว่าตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานกับการเสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

ประโยชน์จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน	→	สมรรถนะผู้ประกอบการ
1. เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้		ความรู้ (knowledge) 1. ความรู้ด้านการเงิน 2. ความรู้ด้านการลงทุน
2. ส่งเสริมให้นักเรียนได้ตัดสินใจด้วยตนเอง ส่งผลให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบในตนเอง		ทักษะ (skill) 1. ทักษะทางการคิด 2. ทักษะการสื่อสาร
3. ส่งเสริมการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น		ลักษณะ (self – concept) 1. ความมั่นใจในตนเอง 2. ความกล้าเสี่ยง 3. มีวินัย 4. มีความรับผิดชอบต่อสังคม
4. พัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย		
5. ส่งเสริมพัฒนาทักษะการคิด เช่น การคิดแก้ปัญหา การคิดวิจารณ์ การคิดตัดสินใจ การคิดสร้างสรรค์		
6. พัฒนาทักษะในการจัดการ เช่น เรื่องการบริหารเวลา การใช้แหล่งทรัพยากรให้คุ้มค่า		
7. ทำให้เกิดทักษะทางสังคม เช่น ทักษะการเป็นผู้นำ ทักษะการเจรจาต่อรอง		

ภาพประกอบ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานกับการเสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

4.4 การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL)

4.4.1 ความหมายการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL)

จากการศึกษาความหมายเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน นักการศึกษา ได้ให้ความหมายไปในแนวทางสอดคล้องกับว่าการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หมายถึง การใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นการจัดสภาพการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นเครื่องมือ ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย โดยผู้สอนอาจนำผู้เรียนไปพบกับสภาพปัญหาจริง หรือผู้สอนอาจจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเผชิญกับปัญหา ฝึกกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาและแก้ปัญหา ร่วมกันเป็นกลุ่ม ทิศนา แชมมณี (แชมมณี, 2551) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของมัทธรา ธรรมบุศย์ (ธรรมบุศย์, 2545), ราตรี เกตบุตรดา (เกตบุตรดา, 2546) ที่ได้กล่าวถึงความหมายของการใช้ปัญหาเป็นฐานว่าเป็นกระบวนการกระตุ้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ปัญหานั้นให้เข้าใจอย่างชัดเจน ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมโดยใช้กระบวนการกลุ่มในการทำกิจกรรม ซึ่งเป็นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ฝึกทักษะการคิดระดับสูง การแก้ปัญหา และทักษะการทำงานเป็นทีม ตลอดจน อารมณ์ แสงรัศมี (แสงรัศมี, 2543) วลัย สัตยาศัย (สัตยาศัย, 2547) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ว่าการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มต้นด้วยปัญหา เพื่อเป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้และแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ต้องการที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จากแหล่งวิทยาการที่หลากหลาย เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาซึ่งอยู่บนพื้นฐานความต้องการของผู้เรียน โดยที่ผู้เรียนมีการทำงานเป็นทีม ครูเป็นเพียงผู้สนับสนุนในการเรียน และให้คำแนะนำช่วยเหลือ

จากความหมายข้างต้นจึงสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นวิธีการจัดสภาพการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยที่เริ่มต้นด้วยปัญหาที่เกิดขึ้นจริงหรือสถานการณ์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และค้นคว้าหาคำตอบ และได้ทำการศึกษาค้นพบค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยครูผู้สอนเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือในการเรียน

4.4.2 ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้แบบ PBL

กรมวิชาการ (กรมวิชาการ, 2550) อธิบายลักษณะสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สรุปได้ดังนี้

1. ต้องมีสถานการณ์ที่เป็นปัญหา และเริ่มจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยการใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้

2. ปัญหาที่นำมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ควรเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นพบเห็นได้ในชีวิตจริงของผู้เรียน หรือมีโอกาสที่เกิดขึ้นจริง

3. ผู้เรียนเรียนรู้โดยการนำตนเอง ค้นหาแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง ดังนั้นผู้เรียนจึงต้องวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง บริหารเวลา คัดเลือกวิธีการเรียนรู้ รวมทั้งประเมินผล การเรียนรู้ด้วยตนเอง

4. ผู้เรียนเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยเพื่อประโยชน์ในการค้นหาความรู้ ข้อมูลร่วมกัน เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาด้วยเหตุผล ฝึกให้ผู้เรียนรับส่งข้อมูล เรียนรู้เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคล และฝึกการจัดระบบตนเองเพื่อพัฒนาความสามารถในการทำงานเป็นทีม

5. การเรียนรู้มีลักษณะการบูรณาการความรู้ และบูรณาการทักษะกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้และคำตอบที่กระจ่างชัด

6. การประเมินผลเป็นการประเมินผลจากสภาพจริง โดยการพิจารณาจากการปฏิบัติของผู้เรียน

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (สุเสารัจ, 2556) ได้สรุปความสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ ปัญหาเป็นฐานไว้ดังนี้

1. ต้องมีสถานการณ์ที่เป็นปัญหาและเริ่มต้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยการใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้

2. ปัญหาที่นำมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ควรเป็นปัญหาที่เกิดขึ้น หรือเป็นปัญหาที่พบเห็นได้ในชีวิตจริงของผู้เรียนหรือมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นจริง

3. ผู้เรียนเรียนรู้โดยการนำตนเอง (Self-Directed Learning) ค้นหาและแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง ผู้เรียนจึงต้องวางแผนการเรียนเอง บริหารเวลาเอง คัดเลือกวิธีการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และประสบการณ์เรียนรู้เอง รวมทั้งประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

4. ผู้เรียนเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยเพื่อประโยชน์ในการค้นหาความรู้ ข้อมูล มีทักษะรับส่งข้อมูล ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคลและฝึกจัดระเบียบตนเอง เพื่อพัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกันเป็นทีม ความรู้คำตอบที่ได้มาอย่างหลากหลายจะมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์และมีการตัดสินใจร่วมกัน

5. การเรียนรู้จะเป็นการบูรณาการความรู้ และบูรณาการทักษะกระบวนการต่าง ๆ อย่างหลากหลายเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ คำตอบที่กระจ่างชัด

6. ความรู้ที่เกิดขึ้นนั้นจะได้มาหลังจากผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานแล้วเท่านั้น หมายความว่า จะไม่ทราบหรือมีความรู้มาก่อนการเรียนรู้

7. การประเมินผลเป็นการประเมินจากสภาพจริง โดยพิจารณาจากการปฏิบัติงานของผู้เรียน และประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปรูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน หรือ PBL มีลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน สรุปได้ดังนี้

1. ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ โดยจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มทีม หรือเป็นกลุ่มย่อย
2. ใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ โดยกำหนดสถานการณ์ที่เป็นปัญหาและเริ่มต้นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ด้วยการใช้ปัญหาตัวกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้
3. ปัญหาที่นำมาใช้ในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ควรเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นพบเห็นในชีวิต ได้ในชีวิตจริงของผู้เรียนหรือมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นได้จริง
4. ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก หรือผู้ให้คำแนะนำ
5. ผู้เรียนเป็นผู้แก้ปัญหาโดยการแสวงหาข้อมูลใหม่ ๆ ด้วยตนเอง
6. การประเมินผลใช้การประเมินผลจากสถานการณ์จริง พิจารณาจากผลงานที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้

4.4.3 บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (ส. กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานดังนี้

บทบาทผู้สอน

ผู้สอนคือผู้ที่มีบทบาทสำคัญโดยตรงต่อการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรวมถึงการประเมินผลการเรียนรู้ที่นำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา

1. มุ่งมั่นและรู้จักแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
2. รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล เข้าใจศักยภาพของผู้เรียน
3. เข้าใจขั้นตอนการจัดการเรียนรู้อย่างถ่องแท้
4. มีทักษะและศักยภาพสูงในการจัดการเรียนรู้และติดตามประเมินผล
การพัฒนาของผู้เรียน
5. อำนวยความสะดวกในการจัดหาและสนับสนุนสื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมและเพียงพอ
6. มีจิตใจสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดการตื่นตัวที่จะเรียนรู้ตลอดเวลา

7. ปรับทัศนคติของผู้เรียนให้เข้าใจและเห็นคุณค่าการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

8. มีความรู้ ความสามารถด้านการวัดประเมินผลตามสภาพจริง

บทบาทผู้เรียน

ผู้เรียนต้องเป็นผู้รู้จักการเรียนรู้ นำตนเองและสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านปัญหาที่เป็นตัวกระตุ้นสำคัญให้เกิดความงอกงามทางปัญญา

1. ปรับทัศนคติต่อบทบาทและหน้าที่ในการเรียนรู้ของตนเอง

2. ต้องพัฒนาพื้นฐานและทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้

3. มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน และรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

4. พัฒนาทักษะการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (สุเสารัจ, 2556) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้เรียนและผู้สอนดังนี้

บทบาทของผู้เรียน

กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เกิดจากการใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นจนเกิดการค้นคว้าเพื่อแสวงหาคำตอบ ลักษณะของผู้เรียนที่จะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ ควรมีดังนี้

1. ผู้เรียนต้องมีความรู้เดิมที่เหมาะสมและเพียงพอกับปัญหาที่กำหนด

หากผู้เรียนมีความรู้น้อยเกินไป ไม่เหมาะสมกับปัญหา จะทำให้ผู้เรียนเกิดความยากลำบาก และเสียเวลามากในการค้นหาคำตอบ

2. เนื่องจากเป็นการเรียนเป็นกลุ่มย่อย ผู้เรียนต้องมีทักษะการทำงานกลุ่ม และความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับคนอื่นในกลุ่มซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกในกลุ่มประสบผลสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น เช่น บทบาทการเป็นผู้นำผู้ตาม เป็นต้น

3. เนื่องจากเป็นการเรียนกลุ่มย่อย ผู้เรียนจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของการทำงานเป็นทีม ผู้เรียนจะต้องมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายและดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายและร่วมมือกับเพื่อนในกลุ่มในการทำงาน

4. ผู้เรียนต้องมีทักษะความสามารถพื้นฐานในการทำงาน อาทิ ทักษะสื่อสาร ทักษะการค้นหา เก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ

บทบาทของผู้สอน

บทบาทของผู้สอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก ผู้สอนจะไม่ใช่ว่าผู้ทรงความรู้หรือผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้คอยบอกความรู้หรือผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนเพียงแต่อย่างเดียวยังอีกต่อไป บทบาทของครูผู้สอนมีดังนี้

1. เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียน โดยคอยกระตุ้นยั่วยุให้เกิดความอยากรู้และอยากแสวงหาความรู้ เป็นผู้จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน
2. เป็นผู้เชี่ยวชาญในการป้องกันความรู้ที่ตนเชี่ยวชาญให้แก่ผู้เรียน (หากผู้เรียนต้องการ) ควรระมัดระวังการบอกคำตอบหรือข้อมูลแก่ผู้เรียน ควรกระตุ้นให้ผู้เรียนไปค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งอื่นมากกว่าจากครูผู้สอน
3. กระตุ้น แนะนำให้ผู้เรียนไปค้นคว้าข้อมูลข่าวสารอย่างลึกซึ้ง โดยการใช้คำถามที่ดีกระตุ้นให้รู้จักคิดและไตร่ตรองได้เอง
4. แนะนำให้ผู้เรียนให้เรียนรู้ผ่านขั้นตอนการเรียนรู้ที่ละชั้น และให้กำลังใจในการค้นคว้า
5. ครูอาจไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญสาขาใด ๆ แต่ต้องถ่ายทอดทักษะกระบวนการค้นหาความรู้แก่ผู้เรียน ตลอดจนจัดเตรียมสื่อ เอกสาร ทัศนูปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ต่าง โดยครูอาจมีการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับผู้เรียน

โดยสรุปแล้ววิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยใช้ปัญหาเป็นหลักนั้นมีลักษณะที่สำคัญคือ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ของการเรียนรู้อย่างแท้จริง ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกหรือให้คำแนะนำ ใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้โดยบทบาทของครูและนักเรียนมีบทบาทดังนี้

1. ครูสร้างเจตคติปัญหาที่สามารถกระตุ้นให้เกิดการสร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้
2. ครูเป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือ และคอยให้คำแนะนำ
3. นักเรียนเป็นผู้มีความรู้เพียงพอเกี่ยวกับปัญหาที่กำหนด
4. นักเรียนเป็นผู้มีความสามารถในการทำงานร่วมกันเป็นทีม

4.4.4 ขั้นตอนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

อนุชา โสมาบุตร (โสมาบุตร, 2556) กล่าวถึงขั้นตอนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 6 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา เป็นขั้นที่ผู้สอนจัดสถานการณ์ต่าง ๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและมองเห็นปัญหา สามารถกำหนดสิ่งที่เป็นปัญหาที่ผู้เรียนอยากรู้หรืออยากเรียนได้ และเกิดความสนใจที่ค้นคำตอบ

ขั้นที่ 2 ทำความเข้าใจกับปัญหา ผู้เรียนทำความเข้าใจปัญหาที่ต้องเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องอธิบายสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาได้

ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า ผู้เรียนกำหนดสิ่งที่ต้องเรียนดำเนินการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองด้วยวิธีการหลากหลาย

ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้ สรุปและประเมินค่าของคำตอบ ผู้เรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลงานของกลุ่มตนเองและประเมินผลงานว่าข้อมูลที่ศึกษาค้นคว้า

ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินค่าของคำตอบ ผู้เรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลงานของกลุ่มตนเอง และประเมินผลงานว่าข้อมูลที่ศึกษาค้นคว้ามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด โดยพยายามตรวจสอบแนวคิดภายในกลุ่มของตนเองอย่างอิสระ ทุกกลุ่มช่วยกันสรุปองค์ความรู้ในภาพรวมของปัญหาอีกครั้ง

ขั้นที่ 6 นำเสนอและประเมินผลงาน ผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้มาจัดระบบองค์ความรู้และนำเสนอเป็นผลงานในรูปแบบที่หลากหลาย ผู้เรียนทุกกลุ่มรวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาร่วมกันประเมินผลงานมีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด

ไพศาล สุวรรณน้อย (สุวรรณน้อย, 2556) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

1. Clarifying unfamiliar terms กลุ่มผู้เรียนทำความเข้าใจคำศัพท์ ข้อความที่ปรากฏอยู่ในปัญหาให้ชัดเจน โดยอาศัยความรู้ พื้นฐานของสมาชิกในกลุ่มหรือการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารตำราหรือสื่ออื่น ๆ

2. Problem definition กลุ่มผู้เรียนระบุปัญหาหรือข้อมูลสำคัญร่วมกัน โดยทุกคนในกลุ่มเข้าใจปัญหา เหตุการณ์ หรือ ปรากฏการณ์ใดที่กล่าวถึงในปัญหานั้น

3. Brainstormกลุ่มผู้เรียนระดมสมองวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ และหาเหตุผลมาอธิบาย โดยอาศัยความรู้เดิมของ สมาชิกกลุ่ม เป็นการช่วยกันคิดอย่างมีเหตุมีผล สรุปรวบรวมความรู้และแนวคิดของกลุ่มเกี่ยวกับกลไกการเกิดปัญหา เพื่อนำไปสู่การสร้างสมมติฐานที่สมเหตุสมผลเพื่อใช้แก้ปัญหานั้น

4. Analyzing the problem กลุ่มผู้เรียนอธิบายและตั้งสมมติฐานที่เชื่อมโยงกันกับปัญหาตามที่ได้ระดมสมองกัน แล้วนำผลการวิเคราะห์มาจัดลำดับความสำคัญ โดยใช้พื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน การแสดงความคิดอย่างมี เหตุผล

5. Formulating learning issues กลุ่มผู้เรียนกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้เพื่อค้นหาข้อมูลที่จะอธิบายผลการวิเคราะห์ที่ตั้งไว้ ผู้เรียนสามารถบอกได้ว่าความรู้ส่วนใดรู้แล้ว ส่วนใดต้องกลับไปทบทวน ส่วนใดยังไม่รู้หรือจำเป็นต้องไปค้นคว้าเพิ่มเติม

6. Self-study ผู้เรียนค้นคว้ารวบรวมสารสนเทศจากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed learning)

7. Reporting จากรายงานข้อมูลสารสนเทศใหม่ที่ได้เข้ามา กลุ่มผู้เรียนนำม้อภิปราย วิเคราะห์ สังเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ แล้วนำมาสรุปเป็นหลักการและแนวทางเพื่อนำไปใช้โอกาสต่อไป

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (สุเสารัจ, 2556) กล่าวถึงขั้นตอนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มี 7 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นจัดเตรียมและแบ่งกลุ่ม
2. ขั้นกำหนดปัญหา ขั้นนี้ครูจัดสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นยั่วเย้าให้ผู้เรียนเกิดความตื่นตัว สนใจและมองปัญหาต่าง ๆ
3. ขั้นทำความเข้าใจปัญหาที่กำหนด ในขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะต้องทำความเข้าใจในปัญหาที่ต้องการเรียน ซึ่งผู้เรียนจะต้องอธิบายสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับปัญหาได้ เช่น
  - 3.1 ให้คำนิยามหรือความหมายของปัญหานั้น
  - 3.2 อธิบายสถานการณ์ซึ่งเป็นปัญหา
  - 3.3 กำหนดสิ่งที่ผู้เรียนไม่รู้และต้องแสวงหาความรู้
4. ขั้นดำเนินการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
  - 4.1 อภิปรายเพื่อแสวงหาแนวทางในการศึกษาค้นคว้า อธิบายวิธีการแสวงหาข้อมูล
  - 4.2 กำหนดวิธีการและแหล่งทรัพยากรในการค้นคว้า จัดเรียงลำดับการปฏิบัติงาน
  - 4.3 สมาชิกในกลุ่มแบ่งหน้าที่ แบ่งงานกันไปปฏิบัติอย่างอิสระ
  - 4.4 ดำเนินการศึกษาค้นคว้าข้อมูลอย่างอิสระและบันทึก

5. ขั้นสังเคราะห์ความรู้ เมื่อสมาชิกในกลุ่มได้ค้นหาความรู้แล้วก็นำความรู้ นั้นมาแลกเปลี่ยนความรู้ ทำการอภิปรายและสังเคราะห์ความรู้ที่ได้มาว่ามีความเหมาะสมหรือไม่

6. ขั้นสรุปและประเมินค่าของคำตอบ ในขั้นนี้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลงาน ของตนเองและประเมินผลงานของตนว่าข้อมูลที่ค้นคว้ามามีความเหมาะสมหรือไม่ มากน้อย เพียงใด

7. ขั้นนำเสนอและประเมินผลงาน ขั้นนี้ผู้เรียนจะนำข้อมูลความรู้ที่ได้มา นำเสนอผลงาน โดยอาจเสนอแผนการดำเนินงานของกลุ่ม ตั้งแต่ขั้นตอนแรกไปจนถึงขั้นตอน สุดท้าย ในขั้นนี้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงผลงานของกลุ่มตน และมีโอกาสประเมินผลงานของกลุ่ม ตนเองและกลุ่มเพื่อน

จากขั้นตอนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานสรุปได้ว่าได้แบ่งขั้นตอนการสอน ออกเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นกำหนดปัญหา โดยครูใช้ปัญหาที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิด
2. ขั้นทำความเข้าใจปัญหาที่กำหนด โดยนักเรียนจะต้องทำความเข้าใจใน ปัญหาที่ต้องการเรียนซึ่งนักเรียนจะต้องอธิบายสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับปัญหาได้
3. ขั้นดำเนินการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
  - 3.1 นักเรียนในกลุ่มแบ่งหน้าที่ และปฏิบัติงาน
  - 3.2 นักเรียนศึกษาค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง
4. ขั้นสังเคราะห์ความรู้ เมื่อนักเรียนได้ค้นหาความรู้แล้วก็นำความรู้ นั้นมา แลกเปลี่ยนความรู้ ทำการอภิปรายและสังเคราะห์ความรู้ที่ได้มาว่าเหมาะสมหรือไม่
5. ขั้นสรุปและนำเสนอ เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สื่อสาร ซึ่งการ นำเสนอมีส่วนสนับสนุนให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้

ตาราง 10 ตารางแสดงการสังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการ

ชื่อวิธี/ รูปแบบการจัดการเรียนรู้	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้
<p>การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)</p> <p>บอดวิน และวิลเลียมส์ (Baldwin; & Williams. 1988: 187)</p> <p>สุซาดา นทีตานนท์ (2550: 5)</p> <p>สัญญา ภัทรากร (2552: 21)</p> <p>เชิดศักดิ์ ภัทติวิโรจน์ (2556: 24)</p>	<p>ขั้นที่ 1 ขั้นนำ</p> <p>ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเรียนแก่นักเรียน ทบทวนความรู้เดิม กระตุ้น ให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจ ในการเรียน มีการสร้างกติการ่วมกัน</p> <p>ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอสถานการณ์</p> <p>โดยเป็นสถานการณ์ที่น่าสนใจ เป็นปัญหาที่ท้าทายให้นักเรียนอยากคิดแก้ปัญหาให้นักเรียนอยากคิดแก้ปัญหา มีการวิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน</p> <p>ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติ นักเรียนได้ลงมือแก้ปัญหาตามแผนการที่วางไว้ นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีความร่วมมือกัน</p> <p>ขั้นที่ 4 ขั้นอภิปราย นักเรียนได้นำเสนอแนวคิดหน้าชั้นเรียน มีการอภิปรายถกเถียงถึง ข้อดี เพื่อทำการปรับปรุงแก้ไข ทำให้นักเรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง</p> <p>ขั้นที่ 5 ขั้นสรุป เป็นขั้นที่นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้และแนวคิดที่ได้จากการลงมือปฏิบัติความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับการเสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม</p>

ตาราง 10 (ต่อ)

ชื่อวิธี/ รูปแบบการจัดการเรียนรู้	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้
<p>การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน</p> <p>ลัดดา ภูเกียรติ (2552 : 28)</p> <p>อัญชลี ทองเอน (2561: 192)</p> <p>จิราภรณ์ ศิริทวี (2542: 35)</p> <p>รุ่งนภา สวรรค์สวัสดิ์ (2550: 10)</p> <p>และนหทัย นันทวิสุทธิ (2552: 7)</p>	<p>ขั้นที่ 1. ขั้นกำหนดปัญหา หมายถึง ขั้นที่ครูให้นักเรียนศึกษาใบความรู้กำหนดสถานการณ์ ศึกษาสถานการณ์ปัญหา</p> <p>ขั้นที่ 2. ขั้นวางแผน หมายถึง ขั้นที่นักเรียนร่วมกันระดมความคิดและวางแผนร่วมกัน อภิปรายหรือข้อสรุปของกลุ่มเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ</p> <p>ขั้นที่ 3. ขั้นปฏิบัติหมายถึง ขั้นที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมตามแผน เขียนสรุปรายงานผลที่เกิดขึ้นจากการวางแผนร่วมกัน</p> <p>ขั้นที่ 4. ขั้นประเมินผล หมายถึง ขั้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ว่าตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่</p>
<p>การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL)</p> <p>อนุชา โสมานบุตร (2556: online)</p> <p>ไพศาล สุวรรณน้อย (2556: 4)</p> <p>ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2556: 299)</p>	<p>1. ขั้นกำหนดปัญหา โดยครูใช้ปัญหาที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิด</p> <p>2. ขั้นทำความเข้าใจปัญหาที่กำหนด โดยนักเรียนจะต้องทำความเข้าใจในปัญหาที่ต้องการเรียน ซึ่งนักเรียนจะต้องอธิบายสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับปัญหาได้</p> <p>3. ขั้นดำเนินการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง</p> <p>3.1 นักเรียนในกลุ่มแบ่งหน้าที่ และปฏิบัติงาน</p> <p>3.2 นักเรียนศึกษาค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง</p> <p>4. ขั้นสังเคราะห์ความรู้ เมื่อนักเรียนได้ค้นหาความรู้แล้วก็นำความรู้ที่นำมาแลกเปลี่ยนความรู้ ทำการอภิปรายและสังเคราะห์ความรู้ที่ได้มาว่าเหมาะสมหรือไม่</p> <p>5. ขั้นสรุปและนำเสนอ เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สื่อสาร ซึ่งการนำเสนอมีส่วนสนับสนุนให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้</p>

ผู้วิจัยสังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดปัญหา ครูใช้สถานการณ์ปัญหากระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิด เป็นขั้นที่ครูกำหนดปัญหา ซึ่งเป็นปัญหาที่น่าสนใจ และหลากหลายทั้งปัญหาในชีวิตจริง ปัญหาที่ไม่คุ้นเคย และปัญหาปลายเปิด เพื่อกระตุ้น ให้นักเรียนต้องการที่จะคิด

ขั้นที่ 2 ขั้นวางแผนแก้ปัญหา นักเรียนทำความเข้าใจปัญหาที่กำหนด และร่วมดำเนินการคิดแก้ปัญหา โดยครูให้นักเรียนร่วมกันวางแผนแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ครูให้ นักเรียนวิเคราะห์ปัญหาแล้วนำความรู้เกี่ยวกับผู้ประกอบการมาใช้ในการแก้ปัญหา และกระตุ้นให้นักเรียนใช้เหตุผลในการวางแผนและคาดการณ์คำตอบที่เป็นไปได้ โดยใช้คำถามกระตุ้น

ขั้นที่ 3 ขั้นดำเนินการ นักเรียนปฏิบัติตามกิจกรรมตามแผนที่ได้วางไว้ในขั้นที่ 2 โดย เป็นขั้นที่นักเรียนทำตามแผนที่วางไว้ร่วมกัน โดยเริ่มจากการตรวจสอบความเป็นไปได้ของแผน แล้วลงมือ แก้ปัญหากระทั่งหาคำตอบของปัญหาได้ถูกต้อง นอกจากนี้ในระหว่างดำเนินการแก้ปัญหา นักเรียนต้องวิเคราะห์ด้วยว่าแนวคิด ที่เลือกใช้มีความเหมาะสมหรือไม่และมีวิธีอื่นที่สามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหา และประสบผลสำเร็จ

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปและนำเสนอ เป็นขั้นที่นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้ และแนวคิดที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ โดยนักเรียนนำเสนอผลการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยได้ดำเนินขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (R&D) แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ตามแนวคิดของไทเลอร์และทาบา ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (R_1) แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น โดยศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา ความต้องการของนักเรียน และแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม และแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ระยะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร (D_1) เป็นการยกร่างหลักสูตรให้สอดคล้องกับความหมายองค์ประกอบเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 จัดทำหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

ขั้นที่ 2 หาประสิทธิภาพของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นที่ 3 ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

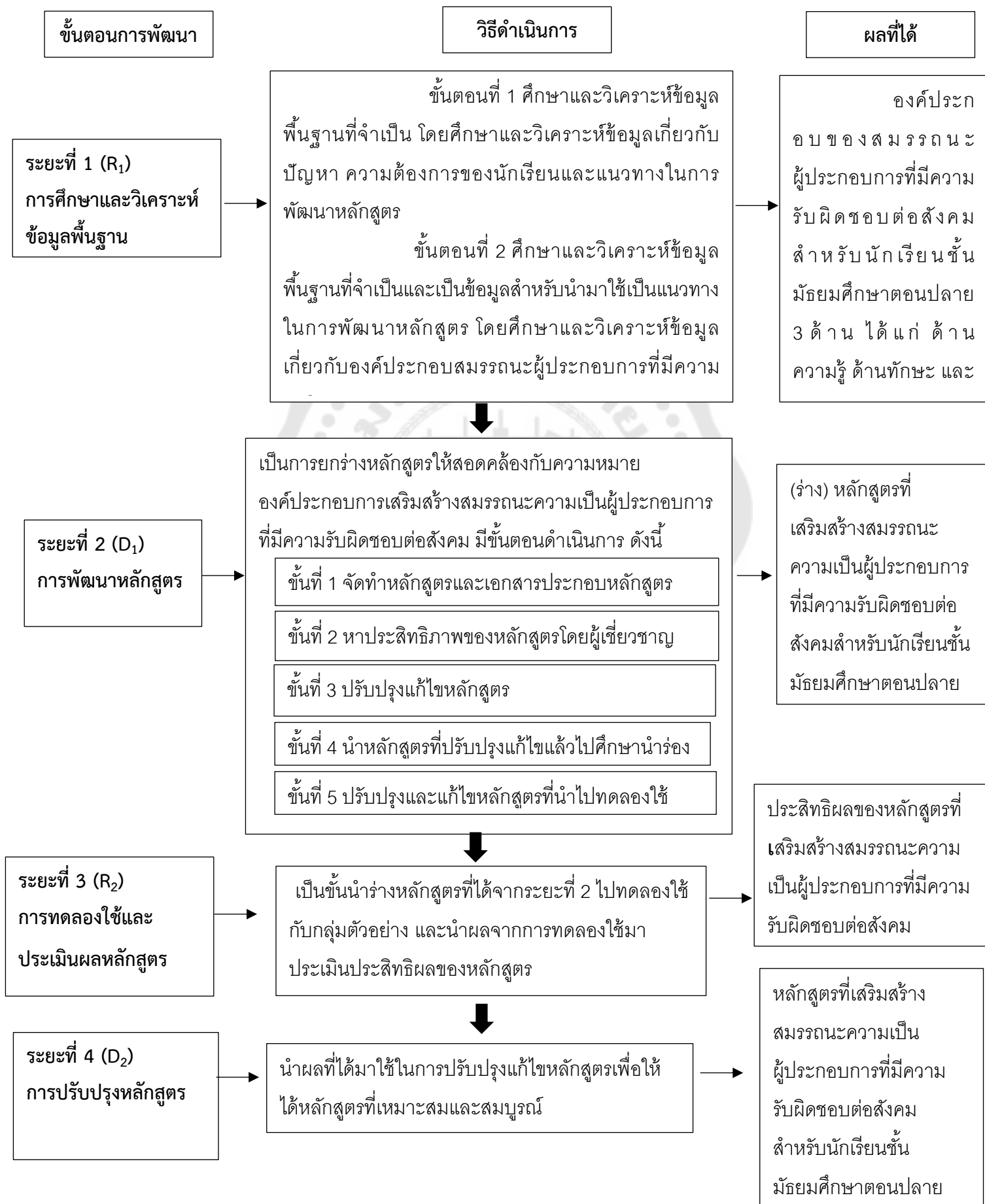
ขั้นที่ 4 นำหลักสูตรไปศึกษานำร่อง

ขั้นที่ 5 ปรับปรุงและแก้ไขหลักสูตรเพื่อนำไปทดลองใช้ต่อไป

ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรและประเมินผลหลักสูตร (R_2) เป็นขั้นนำร่างหลักสูตรที่ได้จากระยะที่ 2 ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 ห้องเรียน โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One group pretest-posttest design ในการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตร โดยมีการทดสอบก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตร และนำคะแนนมาหาค่าสถิติพื้นฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test แบบ dependent)

ระยะที่ 4 การปรับปรุงหลักสูตร (D_2) เป็นการนำผลจากการทดลองที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรเพื่อให้ได้หลักสูตรที่เหมาะสมและสมบูรณ์

การพัฒนาหลักสูตรตามที่กล่าวมาสามารถแสดงแผนภาพดำเนินการได้ดังภาพต่อไปนี้

รายละเอียดของการวิจัยแต่ละขั้นตอน มีดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น โดยศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา ความต้องการของนักเรียน และแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร ศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร จากตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ((Tyler Raph, 1964), (Taba, 1962), (บัวศรี, 2542), อดุล นาคะโร (นาคะโร, 2551), (Good et al., 1973), Saylor, & Alexander(Saylor & Alexander, 1974)และ (วงษ์ใหญ่, 2554))

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นและเป็นข้อมูลสำหรับนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร โดยศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะผู้ประกอบการ และการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

1. ศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะผู้ประกอบการ จากเอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมข้อมูลสำหรับกำหนดขอบเขตในการศึกษา สมรรถนะผู้ประกอบการ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ในประเด็นเกี่ยวกับ ความหมาย และองค์ประกอบของสมรรถนะผู้ประกอบการ ((เทียนพุด, 2532), (ศรีสุขะโต, 2543), (บางโม, 2553), (ศรีประเสริฐ, 2545), (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2544), (โสภาสานนท์, 2543), (วุฒิศะโร, 2554), (ทีปะपाल, 2552), (Steinhoff & Burgess, 1993) และ(McClelland, 1961), (Abrahamson, 1990), (Farecard & Motahari, 2017), (Hisrich et al., 2007))

2. ศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการ งานวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ พบว่าการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ช่วยส่งเสริมนักเรียนดังนี้ 1) ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ 2) ส่งเสริมให้นักเรียนได้ตัดสินใจด้วยตนเองส่งผลให้เกิดความรู้สึกลึกภาคภูมิใจในตนเอง 3) ส่งเสริมการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น 4) พัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย 5) ส่งเสริมพัฒนาทักษะการคิด เช่น การคิดแก้ปัญหา การคิดวิจารณ์ญาณ การคิดตัดสินใจ การคิดสร้างสรรค์ 6) พัฒนาทักษะในการจัดการ เช่น เรื่องการบริหารเวลา การใช้แหล่งทรัพยากรให้คุ้มค่า 7) ทำให้เกิดทักษะทางสังคม เช่น ทักษะการเป็นผู้นำ ทักษะการเจรจาต่อรอง และช่วยส่งเสริมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการดังภาพแสดงความสัมพันธ์ ดังแผนภาพต่อไปนี้

การจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะ ผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	สมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความ รับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย
1. เป็นการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนมีส่วนร่วม ในการจัดกระบวนการเรียนรู้	ด้านความรู้ (knowledge) 1. ความสำคัญของผู้ประกอบการ 2. หน้าที่ผู้ประกอบการ 3. การวิเคราะห์การเป็นผู้ประกอบการ
2. ส่งเสริมให้นักเรียนได้ตัดสินใจด้วยตนเอง ส่งผลให้เกิดความรู้สึกรักภาคภูมิใจในตนเอง	ด้านทักษะ (skill) 1. ทักษะทางการคิด 1.1 การคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ 1.2 การคิดสร้างสรรค์ 2. ทักษะทางการสื่อสาร
3. ส่งเสริมการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น	ด้านลักษณะ (Trait, habits) 1. ความมั่นใจในตนเอง 2. ความกล้าเสี่ยง 3. ความมีวินัย 4. ความอดทน 5. ความรับผิดชอบต่อสังคม
4. พัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเกิด การเรียนรู้ที่มีความหมาย	
5. ส่งเสริมพัฒนาทักษะการคิด เช่น การคิด แก้ปัญหา การคิดวิจารณ์ญาณ การคิด ตัดสินใจ การคิดสร้างสรรค์	
6. พัฒนาทักษะในการจัดการ เช่น เรื่องการ บริหารเวลา การใช้แหล่งทรัพยากรให้คุ้มค่า	
7. ทำให้เกิดทักษะทางสังคม เช่น ทักษะการ เป็นผู้นำ ทักษะการเจรจาต่อรอง	

ภาพประกอบ 8 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะ
ผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมกับสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อ
สังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้วิจัยสังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นกระบวนการส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดปัญหา ครูใช้สถานการณ์ปัญหากระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิด เป็นขั้นที่ครูกำหนดปัญหา ซึ่งเป็นปัญหาที่น่าสนใจ และหลากหลายทั้งปัญหาในชีวิตจริง ปัญหาที่ไม่คุ้นเคย และปัญหาปลายเปิด เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนต้องการที่จะคิด

ขั้นที่ 2 ขั้นวางแผนแก้ปัญหา นักเรียนทำความเข้าใจปัญหาที่กำหนด และร่วมดำเนินการคิดแก้ปัญหา โดยครูให้นักเรียนร่วมกันวางแผนแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ครูให้นักเรียนวิเคราะห์ปัญหาแล้วนำความรู้เกี่ยวกับผู้ประกอบการมาใช้ในการแก้ปัญหา และกระตุ้นให้นักเรียนใช้เหตุผลในการวางแผนและคาดการณ์คำตอบที่เป็นไปได้ โดยใช้คำถามกระตุ้น

ขั้นที่ 3 ขั้นดำเนินการ นักเรียนปฏิบัติตามกิจกรรมตามแผนที่ได้วางไว้ในขั้นที่ 2 โดย เป็นขั้นที่นักเรียนทำตามแผนที่วางไว้ร่วมกัน โดยเริ่มจากการตรวจสอบความเป็นไปได้ของแผน แล้วลงมือ แก้ปัญหากระทั่งหาคำตอบของปัญหาได้ถูกต้อง นอกจากนี้ในระหว่างดำเนินการแก้ปัญหา นักเรียนต้องวิเคราะห์ด้วยว่าแนวคิด ที่เลือกใช้มีความเหมาะสมหรือไม่และมีวิธีอื่นที่จะสามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหา และประสบผลสำเร็จ

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปและนำเสนอ เป็นขั้นที่นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้ และแนวคิดที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ โดยนักเรียนนำเสนอผลการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ตลอดจนสร้างแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมให้สอดคล้องกับกระบวนการส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม เป็น 4 หน่วยดังนี้

หน่วยที่ 1 ผู้ประกอบการเริ่มต้น เป็นขั้นที่นักเรียนค้นพบความถนัด และอาชีพที่สนใจโดยครูกำหนดปัญหา ซึ่งเป็นปัญหาที่น่าสนใจ และหลากหลายทั้งในชีวิตจริง ปัญหาที่ไม่คุ้นเคย และปัญหาปลายเปิด เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนต้องการที่จะคิด

หน่วยที่ 2 คณิตศาสตร์สำหรับผู้ประกอบการเบื้องต้น เป็นขั้นนักเรียนศึกษาความรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการด้านที่ตนสนใจ ตลอดจนศึกษาเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของผู้ประกอบการ หน้าที่ผู้ประกอบการ และการวิเคราะห์การเป็นผู้ประกอบการ

หน่วยที่ 3 ปฏิบัติการผู้ประกอบการ นักเรียนปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ในขั้นที่ 2 ระหว่างดำเนินการแก้ปัญหานักเรียนต้องวิเคราะห์ด้วยว่าแนวคิดที่เลือกใช้ มีความเหมาะสมหรือไม่ และมีวิธีอื่นที่จะสามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหา และประสบผลสำเร็จ

หน่วยที่ 4 ผู้ประกอบการที่ดี เป็นขั้นที่นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้และแนวคิดที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ โดยนักเรียนนำเสนอผลการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

จากนั้นตรวจสอบยืนยันข้อมูลที่สรุปได้ โดยผู้เชี่ยวชาญจากนั้นนำข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินการตรวจสอบยืนยันดังนี้

1. คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบยืนยันข้อมูล โดยผู้วิจัยได้กำหนดผู้เชี่ยวชาญทางด้านการพัฒนาหลักสูตร และการพัฒนาสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ จำนวน 5 ท่าน โดยผู้วิจัยได้กำหนดผู้เชี่ยวชาญให้มีหลากหลายครอบคลุมทั้งด้านธุรกิจ ด้านการสอนผู้ประกอบการ ด้านหลักสูตรและด้านการทำวิจัยหลักสูตรเพื่อส่งเสริมสมรรถนะ

2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของข้อมูลที่วิเคราะห์และสรุปได้จากเอกสาร ตำรา และเว็บไซต์ โดยสร้างเป็นแบบประเมินดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม และแนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.2 แบบประเมินความสอดคล้องสำหรับผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาความสอดคล้องของข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.3 แบบประเมินความเหมาะสมสำหรับผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาความเหมาะสมของแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมโดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ เหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย เหมาะสมน้อยที่สุด

ตัวอย่าง แบบประเมินความสอดคล้องของข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความ
รับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ที่	รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		เห็นด้วย +1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่เห็นด้วย -1	
1. ด้านความรู้ เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม					
1.1	ด้านความรู้ (knowledge) คือ สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษา การค้นคว้าหรือจากประสบการณ์เฉพาะในเรื่องที่ต่องรู้ เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญของเป็นผู้ประกอบการเบื้องต้น				
2. ด้านทักษะ เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม					
2.1	ด้านทักษะ (skill) คือ สิ่งที่ต้องการให้นักเรียนทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยทักษะทางการคิด ซึ่งได้แก่การคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (Problem Solving & Decision Making) คือ ความสามารถในการคิดที่พยายามคลี่คลายปัญหาระหว่างสภาพจริงที่เกิดขึ้นกับสภาพความต้องการของบุคคลโดยตัดสินใจพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ที่เหมาะสมมาช่วยในการแก้ปัญหาทางธุรกิจ ในสถานการณ์ที่เสี่ยง				
2.2	การคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) คือความสามารถในการคิดริเริ่มรูปแบบใหม่ๆ ที่เกิดประโยชน์ต่อผู้คน สังคมโลก มองเห็นโอกาสและช่องทางในการสร้างธุรกิจ ขึ้นมา สามารถต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้				

ร.ร.	ข้อความคำถาม	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		เห็นด้วย +1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่เห็นด้วย -1	
2. ด้านทักษะ เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม (ต่อ)					
2.3.	ด้านทักษะ (skill) (ต่อ) 2) ทักษะทางการสื่อสาร คือ ความสามารถในการรับ และส่งสารทางธุรกิจ โดยการติดต่อ อาจกระทำด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษร โดยทักษะที่เกิดขึ้นนั้นมาจากพื้นฐานความรู้ และสามารถปฏิบัติอย่างคล่องแคล่วว่องไว				
3. ด้านลักษณะ เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม					
3.1	ด้านลักษณะ (Trait, habits) คือ เจตคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ ของนักเรียน หรือสิ่งที่นักเรียนเชื่อว่าตนเองเป็น ประกอบด้วย 1) ความมั่นใจในตนเอง 2) ความกล้าเสี่ยง 3) ความมีวินัย 4) ความอดทน 5) มีความรับผิดชอบต่อสังคม				
3.2	ความมั่นใจในตนเอง คือ การแสดงออกถึง ความเชื่อมั่นในตนเองว่ามีความสามารถหรือ ศักยภาพในการรับมือกับความท้าทาย สภาพแวดล้อมทางธุรกิจใหม่ๆ ด้วยทัศนคติที่ เชื่อมั่น				
3.3	ความกล้าเสี่ยง คือ การแสดงออกถึง ความสามารถในตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ ทางธุรกิจที่ไม่แน่นอน และสามารถใช้ความ พยายามควบคุมเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ ต้องการ				

3. นำแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม และแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมครบถ้วนสมบูรณ์ และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

4. สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้เชี่ยวชาญในด้านธุรกิจหรือด้านการสอนผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมจำนวน 5 ท่าน เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) โดยมีประเด็นข้อคำถามอย่างกว้าง ๆ เกี่ยวกับ 1) ความหมายของผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม 2) องค์ประกอบของสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมด้านความรู้ (Knowledge aspect) 3) องค์ประกอบของสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมด้านทักษะ (skill aspect) และ 4) องค์ประกอบของสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมด้านลักษณะ (Relevant trait aspect)

5. สังเคราะห์ข้อมูลและนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่และเรียงเรียงให้เป็นระบบ และทำเป็นข้อสรุป นำเสนอข้อมูลในรูปของตารางบรรยายข้อมูลเปรียบเทียบคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน

6. นำข้อสรุปที่ได้จากการสังเคราะห์สมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-debt Interview) มาสร้างเป็นแบบสอบถามความเหมาะสมของสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับโดยใช้มาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert)

7. นำแบบสอบถามความเหมาะสมไปหาคุณภาพ โดยพิจารณาหาค่าความตรง (Validity) โดยวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผลจำนวน 3 ท่าน ซึ่งแปลผลจากข้อมูลที่ได้มาเป็นคะแนนดังนี้

เห็นด้วย	หมายถึง	1
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	0
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	-1

$$\text{สูตร } IOC = \sum R/N$$

IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้อง

R หมายถึง คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การตัดสิน ถ้าค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่คำนวณได้ในแต่ละข้อมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ถือว่ามีความเหมาะสม ไม่ต้องดำเนินการปรับปรุงหรือเพิ่มเติม แต่ถ้าค่าดัชนีความสอดคล้องในแต่ละข้อมีค่ามากกว่า 0.5 ถือว่ามีความถูกต้องเหมาะสม และดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ส่วนข้อเสนอแนะเพิ่มเติมหากมีความเห็นตรงกันของผู้เชี่ยวชาญมากกว่าร้อยละ 50 จะดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

8. นำแบบสอบถามความเหมาะสมของสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ไปเก็บข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญในด้านธุรกิจหรือด้านการสอนผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม จำนวน 5 ท่านที่เคยให้สัมภาษณ์เชิงลึก โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 103)

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 อยู่ในระดับ เหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 อยู่ในระดับ เหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 อยู่ในระดับ เหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 อยู่ในระดับ เหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 อยู่ในระดับ เหมาะสมน้อยที่สุด

ระยะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร

เป็นการสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับความหมาย องค์ประกอบการเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ มีขั้นตอนดำเนินการ 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การจัดทำหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. กำหนดกรอบโครงร่างหลักสูตร

2. จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร

รายละเอียดขั้นตอนเป็นดังนี้

1. กำหนดกรอบโครงร่างหลักสูตรประกอบด้วย 6 องค์ประกอบคือ 1) หลักการของหลักสูตร 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) โครงสร้างเนื้อหาและโครงสร้างเวลาเรียน 4) แนวทางการจัดการเรียนรู้ 5) สื่อการเรียนรู้ 6) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

1.1 หลักการของหลักสูตร เป็นการกำหนดแนวทางหรือทิศทางในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรให้สามารถบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นการกำหนดคุณลักษณะและพฤติกรรม ต่าง ๆ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน เมื่อผ่านกระบวนการเรียนรู้ในหลักสูตร

1.3 โครงสร้างเนื้อหาและโครงสร้างเวลาเรียน เป็นการกำหนดกิจกรรมมีการกำหนดขอบเขตหรือเนื้อหาสาระ และระยะเวลาที่ใช้เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย ซึ่งโครงสร้างหลักสูตรแบ่งออกเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้

หน่วยที่ 1 ผู้ประกอบการเริ่มต้น

หน่วยที่ 2 คณิตศาสตร์สำหรับผู้ประกอบการเบื้องต้น

หน่วยที่ 3 ปฏิบัติการของผู้ประกอบการ

หน่วยที่ 4 ผู้ประกอบการที่ดี

ในแต่ละหน่วยจะประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ 6 ส่วน ได้แก่

1. คำอธิบายหน่วยการเรียนรู้ เป็นคำอธิบายกรอบแนวคิดหลักในการจัดการเรียนรู้ในหน่วย นั้น ๆ โดยกำหนดให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2. จุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นการกำหนดข้อความที่ระบุคุณลักษณะการเรียนรู้และความสามารถที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน หลังจากที่นักเรียนได้ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอน

3. สาระเนื้อหาการเรียนรู้ เป็นการกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดย (Posner, 1973) ได้กล่าวถึงลักษณะของเนื้อหาการเรียนรู้ว่า

1) เนื้อหาที่มีการจัดแบบผสมผสานสาระวิชา (cross subject matter)

2) ใช้ชุมชนเป็นแหล่งข้อมูลหรือแหล่งความรู้เพื่อใช้ในการเรียนการสอน มากกว่าตำราและเนื้อหาวิชา

3) นักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เน้นการเรียนเป็นกลุ่มย่อย การเรียนการสอนเน้นการ เรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หรือร่วมมือการเรียนรู้ (cooperative learning) มากกว่าเรียนแบบเป็นกลุ่มใหญ่ที่เน้นการ แข่งขัน

4) เนื้อหาที่ใช้สอนมักมีลักษณะเป็นงาน กิจกรรม หรือโครงการ/โครงการงาน ที่น่าสนใจ หรือกำลังเป็นปัญหา ปัจจุบันของสังคมหรือชุมชนในขณะนั้น

4. วิธีการจัดการเรียนรู้ ในการกำหนดวิธีการจัดการเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จะยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางเน้นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ

5. สื่อการเรียนรู้ การใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหา และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ใช้สถานการณ์จำลอง ใบงานการฝึกปฏิบัติ

6. การวัดและประเมินผล การกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลเพื่อตรวจสอบกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ว่าสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ได้หรือไม่

1.4 แนวทางการจัดการเรียนรู้เป็นการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่จะนำนักเรียนไปสู่จุดมุ่งหมายของหลักสูตรโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร ซึ่งใช้การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

1.5 สื่อการเรียนรู้ กำหนดสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้

1.6 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นการตรวจสอบว่าแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้บรรลุตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ และตลอดจนนำข้อมูลไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

2. จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร

จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรซึ่งประกอบไปด้วยแผนการจัดการเรียนรู้และแบบวัดสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

2.1 การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ดำเนินการดังนี้

2.1.1 กำหนดกรอบของกิจกรรมการเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้ทั้ง 4 หน่วย
ดังนี้

หน่วยที่ 1 ผู้ประกอบการเริ่มต้น จำนวน 3 คาบ

หน่วยที่ 2 คณิตศาสตร์สำหรับผู้ประกอบการเบื้องต้น จำนวน 10 คาบ

หน่วยที่ 3 ปฏิบัติการผู้ประกอบการ จำนวน 4 คาบ

หน่วยที่ 4 ผู้ประกอบการที่ดี จำนวน 3 คาบ

2.1.2 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 6 แผน รวมทั้งสิ้น 20 คาบ โดยแต่ละแผนการเรียนรู้ประกอบไปด้วย หน่วยการเรียนรู้และเวลาที่ใช้ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

2.1.3 นำกิจกรรมการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม ชี้แนะปรับปรุง และแก้ไข แล้วจึงเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านประเมินความเหมาะสม

2.2 การสร้างแบบวัดสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย

1. แบบวัดสมรรถนะด้านความรู้ เรื่องผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีรายละเอียดการสร้างและหาคุณภาพดังนี้

1.1 ศึกษาจากหนังสือ ตำรา วารสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ องค์ประกอบด้านความรู้ของสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

1.2 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อใช้ในการสร้างแบบวัดสมรรถนะด้าน ความรู้ เรื่องผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

1.3 สร้างแบบวัดสมรรถนะด้านความรู้ เรื่องผู้ประกอบการที่มีความ รับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นแบบปรนัยจำนวน 40 ข้อ ชนิด 4 ตัวเลือก มีเกณฑ์การให้คะแนนคือ แต่ละข้อมีคำตอบถูก 1 คำตอบ ข้อละ 1 คะแนน ข้อสอบ ทั้งหมด 40 ข้อ รวม 40 คะแนน

1.4 นำแบบวัดสมรรถนะด้านความรู้ เรื่องผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา ตรวจสอบ และ ให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข

1.5 นำแบบวัดสมรรถนะด้านความรู้ เรื่องผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยเกณฑ์ในการ คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ขึ้นไป โดยมีค่าระหว่าง 0.6-1.00

1.6 นำแบบวัดสมรรถนะด้านความรู้ เรื่องผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ไปทดสอบกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตร KR-20 โดยคัดเลือกข้อสอบจำนวน 30 ข้อ ที่ คุณภาพข้อสอบรายข้อได้ค่าความยากอยู่ที่ระหว่าง 0.37-0.77 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.2-0.53 และแบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.87 ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่มีคุณภาพนำไปใช้ ได้

1.7 เตรียมนำแบบวัดสมรรถนะด้านความรู้เรื่องผู้ประกอบการที่มีความ รับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ผ่านเกณฑ์แล้วจำนวน 30 ข้อ ไป ใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ซึ่งมีรายละเอียดการสร้างและหาคุณภาพดังนี้

2.1 ศึกษาจากหนังสือ ตำรา วารสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบด้านทักษะการคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจของสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

2.2 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อใช้ในการสร้างแบบวัดสมรรถนะด้านความรู้ เรื่องผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

2.3 สร้างแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ เป็นแบบอัตนัยจำนวน 2 ข้อ มีเกณฑ์การให้คะแนนคือ ข้อละ 10 คะแนน รวม 20 คะแนน โดยใช้สถานการณ์ ข้อความที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับทักษะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

2.4 นำแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา ตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข

2.5 นำแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ขึ้นไป โดยมีค่าระหว่าง 0.6-1.00

2.6 นำแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ทดสอบกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งมีเกณฑ์ความเชื่อมั่น 0.6 ขึ้นไป โดยคัดเลือกข้อสอบจำนวน 2 ข้อที่คุณภาพข้อสอบรายข้อได้ค่าความยากอยู่ที่ระหว่าง 0.45-0.70 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.28-0.51 และแบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.60 ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่มีคุณภาพนำไปใช้ได้

2.7 เตรียมนำแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ที่ผ่านเกณฑ์แล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3. แบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายด้านทักษะ และแบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายด้านลักษณะ ซึ่งมีรายละเอียดการสร้างและหาคุณภาพดังนี้

3.1 ศึกษาจากหนังสือ ตำรา วารสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ
พฤติกรรมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

3.2 จัดทำแบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมสมรรถนะความเป็น
ผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมด้านทักษะ จำนวน 3 ข้อ และแบบสังเกตและประเมิน
พฤติกรรมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมด้านลักษณะ จำนวน
5 ข้อ แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ในแต่ละข้อมีการประเมินค่า 4 ระดับ

3.3 สร้างเกณฑ์การให้คะแนนครอบคลุมพฤติกรรมที่กำหนดแบบรูบริก
(rubric) โดยสร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ (Analytic score)

3.4 นำแบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ
ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมด้านทักษะ และแบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมสมรรถนะความ
เป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมด้านลักษณะ ให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา
ตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข

3.5 นำแบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ
ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมด้านทักษะ และแบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมสมรรถนะความ
เป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมด้านลักษณะ ที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน
เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยเกณฑ์ใน
การคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ขึ้นไป โดยมีค่าระหว่าง
0.6-1.00

3.6 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินพฤติกรรมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ
ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมด้านทักษะ และแบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมสมรรถนะความ
เป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมด้านลักษณะที่ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา
และผู้เชี่ยวชาญ แล้วจัดทำแบบประเมินฉบับสมบูรณ์

ตัวอย่าง เกณฑ์การให้คะแนนแบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ
ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านทักษะ

รายการที่ทำการประเมิน	ระดับ คะแนน	เกณฑ์การให้คะแนน
ด้านทักษะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม		
1. การคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (Problem Solving & Decision Making) คือ ความสามารถในการคิดที่พยายาม คลี่คลายปัญหาระหว่างสภาพจริงที่เกิด ขึ้นกับสภาพความต้องการของบุคคลโดย ตัดสินใจพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ที่ เหมาะสมมาช่วยในการแก้ปัญหาทาง ธุรกิจ ในสถานการณ์ที่เสี่ยง	4	สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและชัดเจน
	3	สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพแต่ไม่ชัดเจน
	2	สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน ได้แต่ยังไม่มีประสิทธิภาพและไม่ชัดเจน
	1	ไม่สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการ ปฏิบัติงานได้
2. การคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) คือความสามารถในการคิดริเริ่มรูปแบบ ใหม่ๆ ที่เกิดประโยชน์ต่อผู้คน สังคม โลก มองเห็นโอกาสและช่องทางในการสร้าง ธุรกิจ ขึ้นมา สามารถต่อยอดในเชิง พาณิชย์ได้	4	ความสามารถในการคิดริเริ่มรูปแบบใหม่ๆ ที่เกิดประโยชน์ ต่อธุรกิจ และต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้
	3	ความสามารถในการคิดริเริ่มรูปแบบใหม่ๆ ที่เกิดประโยชน์ ต่อธุรกิจ แต่ไม่สามารถต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้
	2	ความสามารถในการคิดริเริ่มรูปแบบใหม่ๆ แต่ไม่เกิด ประโยชน์ต่อธุรกิจและไม่สามารถต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้
	1	ไม่สามารถคิดริเริ่มรูปแบบใหม่ๆ ที่เกิดประโยชน์ต่อ ธุรกิจและต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้
3. ทักษะทางการสื่อสาร คือ ความสามารถในการรับ และส่งสารทาง ธุรกิจ โดยการติดต่ออาจกระทำด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษร โดยทักษะที่เกิดได้ นั้นมาจากพื้นฐานความรู้ และสามารถ ปฏิบัติอย่างคล่องแคล่วว่องไว	4	การติดต่อด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษรในการรับ และ ส่งสารทางธุรกิจอย่างคล่องแคล่วและมีประสิทธิภาพ
	3	การติดต่อด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษรในการรับ และ ส่งสารทางธุรกิจอย่างคล่องแคล่วแต่ไม่มีประสิทธิภาพ
	2	การติดต่อด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษรในการรับ และ ส่งสารทางธุรกิจไม่คล่องแคล่วและไม่มีประสิทธิภาพ
	1	ไม่สามารถติดต่อด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษรในการ รับ และส่งสารทางธุรกิจได้

ตัวอย่าง เกณฑ์การให้คะแนนแบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านลักษณะ

รายการที่ทำการประเมิน	ระดับคะแนน	เกณฑ์การให้คะแนน
ด้านคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม		
1. ความมั่นใจในตนเอง คือ การแสดงออกถึงความเชื่อมั่นในตนเองว่ามีความสามารถหรือศักยภาพในการรับมือกับความท้าทายทางธุรกิจได้โดย	4	แสดงออกถึงความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความสามารถหรือศักยภาพในการรับมือกับความท้าทายทางธุรกิจได้โดยไม่มีผู้ชี้แนะ ควบคุม
	3	แสดงออกถึงความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสามารถหรือศักยภาพในการรับมือกับความท้าทายทางธุรกิจได้ โดยมีผู้ชี้แนะ ควบคุม
	2	แสดงออกถึงความเชื่อมั่นในตนเอง แต่ไม่มีความสามารถหรือศักยภาพในการรับมือกับความท้าทายทางธุรกิจได้โดยไม่มีผู้ชี้แนะ ควบคุม
	1	แสดงออกถึงความไม่เชื่อมั่นในตนเอง ไม่มีความสามารถหรือศักยภาพในการรับมือกับความท้าทายทางธุรกิจได้โดยไม่มีผู้ชี้แนะ ควบคุม
2. ความกล้าเสี่ยง คือ การแสดงออกถึงความสามารถในตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ทางธุรกิจที่ไม่แน่นอน และสามารถใช้ความพยายามควบคุมเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ	4	สามารถในตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ทางธุรกิจที่ไม่แน่นอน และสามารถใช้ความพยายามควบคุม ให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการโดยไม่มีผู้ชี้แนะ ควบคุม
	3	สามารถในตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ทางธุรกิจที่ไม่แน่นอน และสามารถใช้ความพยายามควบคุม ให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการโดยมีผู้ชี้แนะ ควบคุม
	2	สามารถในตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ทางธุรกิจที่ไม่แน่นอน และสามารถใช้ความพยายามควบคุม แต่ไม่ได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการโดยไม่มีผู้ชี้แนะ ควบคุม
	1	ไม่สามารถในตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ทางธุรกิจที่ไม่แน่นอน และสามารถใช้ความพยายามควบคุม ให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการโดยมีผู้ชี้แนะ ควบคุม

ขั้นที่ 2 หาประสิทธิภาพของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ
เป็นขั้นที่ผู้วิจัยนำร่างหลักสูตรที่ได้จากขั้นที่ 1 โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหลักสูตรฉบับร่างให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทตรวจสอบและเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข

2. นำหลักสูตรฉบับร่างที่ปรับปรุงแก้ไขเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านเพื่อตรวจสอบร่างหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรที่จัดทำขึ้นตอนดำเนินการ ดังนี้

2.1. ตรวจสอบร่างหลักสูตร โดยพิจารณาแต่ละองค์ประกอบภายในร่างหลักสูตร ได้แก่ แนวคิดของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ตลอดจนการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ ภายในเอกสารประกอบร่างหลักสูตร

2.2 ลักษณะของเครื่องมือเพื่อการประเมินความเหมาะสม ขององค์ประกอบภายในร่างหลักสูตร เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ

ระดับคะแนน 5 หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
ระดับคะแนน 4 หมายถึง	เหมาะสมมาก
ระดับคะแนน 3 หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
ระดับคะแนน 2 หมายถึง	เหมาะสมน้อย
ระดับคะแนน 1 หมายถึง	เหมาะสมน้อยที่สุด

โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 อยู่ในระดับ เหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 อยู่ในระดับ เหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 อยู่ในระดับ เหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 อยู่ในระดับ เหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 อยู่ในระดับ เหมาะสมน้อยที่สุด

ตัวอย่าง แบบประเมินความเหมาะสมของร่างหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็น
ผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ที่	รายการประเมิน	ระดับคะแนน					ข้อเสนอแนะ
		1	2	3	4	5	
1	หลักการของหลักสูตร						
	1.1 การแสดงถึงลักษณะของหลักสูตร ในเรื่องการเสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม						
	1.2 การแสดงถึงแนวคิด ในเรื่องการเสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม						
	1.3 การแสดงถึงแนวทางในการเสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม						
2	ด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตร						
	การระบุทิศทางในการส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม						
	มีการระบุทิศทางในการนำไปปฏิบัติได้จริง						
	มีความกระชับ เข้าใจง่าย						
3	ด้านเนื้อหา						
	3.1 เนื้อหาแต่ละหน่วยมีความเหมาะสมกับกระบวนการส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการ						
	3.2 เนื้อหาแต่ละหน่วยมีความเหมาะสมกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง						
	3.3 เนื้อหาแต่ละหน่วยมีความเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้						
	3.4 เนื้อหาแต่ละหน่วยมีความเหมาะสมกับเวลา						
4	ด้านแนวทางการจัดการเรียนรู้						
	4.1 แนวทางการจัดการเรียนรู้เหมาะสมกับหลักการจัดการเรียนรู้						

2.3 ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรโดยสร้างเป็นแบบประเมินความสอดคล้องสำหรับผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาความสอดคล้องของหลักสูตรส่งเสริมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม เอกสารประกอบหลักสูตร แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ

ตัวอย่าง แบบประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ที่	รายการประเมิน	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		เห็นด้วย +1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่เห็นด้วย -1	
1.	หลักการของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร				
2.	หลักการของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับโครงสร้างเนื้อหาและเวลาเรียนของหลักสูตร				
3.	หลักการของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้				

ความหมายของคะแนนความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้

เห็นด้วย หมายถึง 1

ไม่แน่ใจ หมายถึง 0

ไม่เห็นด้วย หมายถึง -1

$$\text{สูตร } IOC = \sum R/N$$

IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้อง

R หมายถึง คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การตัดสิน ถ้าค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่คำนวณได้ในแต่ละข้อมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ถือว่ามีความเหมาะสม ไม่ต้องดำเนินการปรับปรุงหรือเพิ่มเติม แต่ถ้าค่าดัชนีความสอดคล้องในแต่ละข้อมีค่าน้อยกว่า 0.5 ถือว่าไม่มีความถูกต้องเหมาะสมจะดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นที่ 3 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้จากขั้นที่ 2 มาเป็นเกณฑ์ในการปรับปรุงร่างหลักสูตร โดยการหาประสิทธิภาพของหลักสูตร ในด้านความเหมาะสมของหลักสูตร และความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบในหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งสิ้น 5 ท่าน และปรับปรุงแก้ไข หลักสูตรตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ พิจารณา ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมขององค์ประกอบภายในร่างหลักสูตร เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พบว่ามีค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

2. ผลประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.5 ทุกรายการประเมิน โดยมีค่าระหว่าง 0.6 - 1.00 สามารถนำไปใช้ได้ ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอให้ปรับแนวทางการจัดการเรียนรู้สะท้อนจุดเน้นของการใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในเรื่องการใช้ปัญหาเป็นฐานให้มากขึ้น

3. นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญที่ได้จากการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของหลักสูตร มาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ก่อนนำไปศึกษานำร่อง

ขั้นที่ 4 นำหลักสูตรไปศึกษานำร่อง

นำหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ คือ มีความเหมาะสม และมีความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบในหลักสูตร ไปทดลองกับนักเรียนที่เรียนเพื่อศึกษาความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของหลักสูตร โดยในระหว่างการศึกษา นำร่อง กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน ที่เลือกเรียนรายวิชาอาชีพผู้ประกอบการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ผู้วิจัยจดบันทึกข้อค้นพบและปัญหา จากการนำหลักสูตรไปใช้แล้วนำข้อมูลที่ได้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อขอข้อเสนอแนะและนำมาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ก่อนนำไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

เป็นขั้นนำร่องหลักสูตรที่ได้จากระยะที่ 2 ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. แบบแผนการทดลองใช้หลักสูตร

ในการทดลองใช้หลักสูตรในครั้งนี้เพื่อหาประสิทธิภาพของสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การวิจัยเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ใช้แบบแผนการวิจัยแบบศึกษากลุ่มเดียวก่อนหลัง (One-Group Pretest-Posttest Design) ดังแผนภาพต่อไปนี้

การวัดก่อนการทดลอง	ตัวแปรจัดกระทำ	การวัดหลังการทดลอง
O ₁	X	O ₂

O₁ การวัดสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมก่อนทดลอง

X การใช้หลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

O₂ การวัดสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมหลังทดลอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสงวนหญิง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 223 คน คน ที่เลือกเรียนรายวิชาอาชีพผู้ประกอบการ (Occupation) จำนวน 7 ห้อง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสงวนหญิงจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 ที่เลือกเรียนรายวิชาอาชีพผู้ประกอบการ (Occupation)

2. นำหลักสูตรไปทดลองใช้

2.1 ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่าง ด้วยเครื่องมือต่อไปนี้

2.1.1 แบบวัดสมรรถนะด้านความรู้ เรื่องผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.1.2 แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ

2.2 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร โดยเริ่มจัดการเรียนการสอนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนา ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ตั้งแต่ 1 มิถุนายน 2564 - 31 กันยายน 2564 ใช้เวลา 20 คาบ คาบละ 50 นาที

2.3 ในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครูดำเนินการวัดพฤติกรรมโดยใช้แบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมด้านทักษะ และแบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมด้านลักษณะ

2.4 หลังดำเนินการใช้หลักสูตรให้นักเรียนทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบวัดสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้แก่

2.4.1 แบบวัดสมรรถนะด้านความรู้ เรื่องผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.4.2 แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ

2.5 นำแบบวัดสมรรถนะด้านความรู้ เรื่องผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ แบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมด้านทักษะ และแบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมด้านลักษณะ มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ ทดสอบค่า t (t-test dependent samples) เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการใช้หลักสูตร และหลักการใช้หลักสูตรกับเกณฑ์ เพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตร

ระยะที่ 4 การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร

หลังจากนำหลักสูตรไปทดลองใช้แล้วจะทำการรวบรวมข้อมูลและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่ได้จากการทดลองใช้หลักสูตรมาประเมินผลตามเกณฑ์ที่กำหนดและนำมาปรับปรุงแก้ไข ทั้งในด้านโครงสร้างหลักสูตร และรายละเอียดที่เป็นองค์ประกอบของหลักสูตรเพื่อให้หลักสูตรมีความถูกต้องและเหมาะสม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) มีผลดังนี้

1. ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ดังตารางนี้

ตาราง 11 เปรียบเทียบองค์ประกอบของสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมตามแนวคิดการวิจัยกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

องค์ประกอบสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมตามกรอบแนวคิดการวิจัย	องค์ประกอบของสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ
ด้านความรู้ (Knowledge aspect) คือ สิ่งที่สังสมมาจากการศึกษา การค้นคว้าหรือจากประสบการณ์เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญ	ด้านความรู้ (Knowledge aspect) คือ สิ่งที่สังสมมาจากการศึกษาการค้นคว้าหรือจากประสบการณ์เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้ เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญในเรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วย
1.1) ความรู้ด้านการเงิน	1.1 ความสำคัญของผู้ประกอบการ
1.2) ความรู้ด้านการลงทุน	1.2 หน้าที่ของผู้ประกอบการ
1.3) ความรู้ด้านแผนธุรกิจ	1.3 การวิเคราะห์การเป็นผู้ประกอบการ

ตาราง 11 (ต่อ)

องค์ประกอบสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความ รับผิดชอบต่อสังคมตามกรอบแนวคิดการวิจัย	องค์ประกอบของสมรรถนะผู้ประกอบการที่มี ความรับผิดชอบต่อสังคมที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ
2. ด้านทักษะ (skill aspect) คือ สิ่งที่ต้องการ ให้นักเรียนทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 2.1) ทักษะทางการคิด ซึ่งได้แก่ 2.1.1) การคิดแก้ปัญหาและการ ตัดสินใจ 2.1.2) การคิดสร้างสรรค์ 2.2) ทักษะทางการสื่อสาร	2. ด้านทักษะ (skill aspect) คือ สิ่งที่ต้องการ ให้นักเรียนทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 2.1 ทักษะการคิดซึ่งได้แก่ 2.1.1 แก้ปัญหาและการตัดสินใจ (Problem Solving & Decision Making) 2.2.2 ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) 2.2) ทักษะทางการสื่อสาร (communication)
3. ด้านลักษณะ (Relevant trait aspect) คือ ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนซึ่ง แสดงออกถึงความมั่นใจในตนเอง ความมีวินัย ซื่อสัตย์ กล้าตัดสินใจ 3.1) ความมั่นใจในตนเอง 3.2) ความมีวินัย 3.3) ซื่อสัตย์ 3.4) กล้าตัดสินใจ	3. ด้านลักษณะ (Relevant trait aspect) คือ เจตคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับ ภาพลักษณ์ของนักเรียน หรือสิ่งที่นักเรียนเชื่อ ว่าตนเองเป็น ประกอบด้วย 3.1) ความมั่นใจในตนเอง 3.2) ความกล้าเสี่ยง 3.3) ความมีวินัย 3.4) ความอดทน 3.5) ความรับผิดชอบต่อสังคม

จากตาราง 11 พบว่าองค์ประกอบของสมรรถนะของการเป็นผู้ประกอบการแบ่งได้เป็น 3 ด้านได้แก่ 1.ด้านความรู้ (Knowledge aspect) 2. ด้านทักษะ (Skill aspect) 3. ด้านลักษณะ (Relevant trait aspect) โดย 1. ด้านความรู้(Knowledge aspect) ประกอบด้วย 1.1 ความรู้เรื่องความสำคัญของผู้ประกอบการ 1.2 หน้าที่ของผู้ประกอบการ 1.3 การวิเคราะห์การเป็นผู้ประกอบการ 2. ด้านทักษะ (skill aspect) ประกอบด้วย 2.1) ทักษะทางการคิด ซึ่งได้แก่ การคิด

แก้ปัญหาและการตัดสินใจ (Problem Solving & Decision Making) และ การคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) 2.2) ทักษะทางการสื่อสาร 3. ด้านลักษณะ (Relevant trait aspect) ประกอบด้วย 3.1) ความมั่นใจในตนเอง 3.2) ความกล้าเสี่ยง 3.3) ความมีวินัย 3.4) ความอดทน 3.5) มีความรับผิดชอบต่อสังคม

2. ผลที่ได้จากการสังเคราะห์สมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มาสร้างเป็นแบบสอบถามความเหมาะสมของสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับโดยใช้มาตราส่วนประมาณค่าของ ลิเคิร์ท (Likert)

2.1 ผลการนำแบบสอบถามความเหมาะสมไปหาคุณภาพ โดยพิจารณาหาค่าความตรง (Validity) โดยวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผลจำนวน 3 ท่าน ได้ค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.6 – 1.00

2.2 ผลการนำแบบสอบถามความเหมาะสมของสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ไปเก็บข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญในด้านธุรกิจหรือด้านการสอนผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม จำนวน 5 ท่านที่เคยให้สัมภาษณ์เชิงลึก ได้ผลการประเมินความเหมาะสมของสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมมีค่าเฉลี่ย 4.88 และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเฉลี่ยมีค่า 0.31 ซึ่งอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 12 ผลการประเมินความเหมาะสมของสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ระดับความเหมาะสม		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ความหมาย				
ผู้ประกอบการ	บุคคลที่มีความอดทน มุ่งมั่น กล้าตัดสินใจ บุคคลที่มีโอกาส และผลประโยชน์ในธุรกิจเป็นผู้ มีความรู้ และความเข้าใจในเรื่องการเงิน การ จัดการวัตถุดิบ และการเผชิญกับความเสี่ยงใน การริเริ่ม และกล้าเสี่ยงในการที่จะนำความคิด สร้างสรรค์ใหม่ ๆ ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ	4.86	0.38	เหมาะสม มากที่สุด

ตาราง 12 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ระดับความเหมาะสม		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ความหมาย				
ผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	บุคคลที่มีความอดทน มุ่งมั่นกล้าตัดสินใจ บุคคลที่มีโอกาสประสบความสำเร็จในการทำกิจการใด ๆ เป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการเบื้องต้น มีความสามารถด้านการสื่อสาร มีความสามารถเผชิญกับความเสี่ยงในการริเริ่มที่จะนำความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ไปสู่ความสำเร็จ ประกอบกิจการด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนมีความตระหนักถึงผลกระทบต่อ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
สมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่อยู่ภายในตัวบุคคล ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ทักษะ ความสามารถ และทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงานตามตำแหน่งงานนั้น ๆ โดยสมรรถนะของการเป็นผู้ประกอบการแยกได้เป็น 3 ด้านได้แก่ ด้านความรู้ (Knowledge aspect) ด้านทักษะ (Skill aspect) ด้านลักษณะ (Relevant trait aspect)	4.43	1.51	เหมาะสมมาก
ด้านความรู้ (Knowledge aspect)				
สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญในเรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ	1. ความสำคัญของผู้ประกอบการ	4.86	0.38	เหมาะสมมากที่สุด
	2. หน้าที่ของผู้ประกอบการ			
	3. การวิเคราะห์การเป็นผู้ประกอบการ			

ตาราง 12 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ระดับความเหมาะสม		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านทักษะ (skill aspect)				
สิ่งที่ต้องการให้นักเรียนทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1. การคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (Problem Solving & Decision Making) คือ ความสามารถในการคิดที่พยายามคลี่คลายปัญหาระหว่างสภาพจริงที่เกิดขึ้นกับสภาพความต้องการของบุคคลโดยตัดสินใจพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ที่เหมาะสมมาช่วยในการแก้ปัญหาทางธุรกิจ ในสถานการณ์ที่เสี่ยง	4.86	0.38	เหมาะสมมากที่สุด
	2. การคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) คือความสามารถในการคิดริเริ่มรูปแบบใหม่ๆ ที่เกิดประโยชน์ต่อผู้คน สังคม โลก มองเห็นโอกาสและช่องทางในการสร้างธุรกิจ ขึ้นมา สามารถต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้	4.86	0.38	เหมาะสมมากที่สุด
	3. ทักษะทางการสื่อสาร คือ ความสามารถในการรับ และส่งสารทางธุรกิจ โดยการติดต่ออาจกระทำด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษร โดยทักษะที่เกิดขึ้นนั้นมาจากพื้นฐานความรู้ และสามารถปฏิบัติอย่างคล่องแคล่วว่องไว	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด

ตาราง 12 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ระดับความเหมาะสม		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านลักษณะ (Relevant trait aspect)				
เจตคติ ค่านิยม และ ความคิดเห็น เกี่ยวกับภาพลักษณ์ ของนักเรียน หรือสิ่ง ที่นักเรียนเชื่อว่า ตนเองเป็น ประกอบด้วย 1) ความมั่นใจใน ตนเอง 2) ความกล้าเสี่ยง 3) ความมีวินัย 4) ความอดทน 5) มีความ รับผิดชอบต่อสังคม	1. ความมั่นใจในตนเอง คือ การแสดงออกถึงความ เชื่อมั่นในตนเองว่ามีความสามารถหรือศักยภาพในการ รับมือ กับความท้าทายสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ใหม่ๆ ด้วยทัศนคติที่เชื่อมั่น	4.86	0.38	เหมาะสม มากที่สุด
	2. ความกล้าเสี่ยง คือ การแสดงออกถึงความสามารถ ในตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ทางธุรกิจที่ไม่แน่นอน และสามารถใช้ความพยายามควบคุมเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ ตามที่ต้องการ	5.00	0.00	เหมาะสม มากที่สุด
	3. ความมีวินัย คือ การแสดงออกถึงการเคารพต่อ ระเบียบ รู้ถึงสิทธิของตน และการเคารพผู้อื่น ปฏิบัติ ตามเงื่อนไขทางธุรกิจที่กำหนดไว้ได้	5.00	0.00	เหมาะสม มากที่สุด
	4. ความอดทน คือ การแสดงออกถึงการยอมรับ ในสิ่งที่ตนไม่พอใจ หรือปัญหาทางธุรกิจที่ไม่สามารถ เปลี่ยนแปลงได้ ไม่กล่าวการล้มเหลว หากครั้งแรกไม่ สำเร็จก็ไม่ละความพยายาม ไม่ท้อถอย	5.00	0.00	เหมาะสม มากที่สุด
	5. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การแสดงออกถึง การประกอบกิจการด้วยความดูแลใส่ใจต่อลูกค้า เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม โดยดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปด้วยความ ซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใสและยุติธรรม มีความตระหนักถึง ผลกระทบทางลบต่อ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม	4.86	0.38	เหมาะสม มากที่สุด
รวมค่าเฉลี่ย		4.88	0.31	เหมาะสม มากที่สุด

จากตาราง 12 พบว่าผลการประเมินความเหมาะสมของสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีค่าเฉลี่ย 4.88 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีค่า 0.31 ซึ่งอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้วิจัยนำเสนอรายละเอียด 2 ข้อ ดังนี้

1. ผลการสร้างหลักสูตรเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. ผลการศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

1. ผลการสร้างหลักสูตรเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ผลการจัดทำหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

ขั้นที่ 1 การกำหนดหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายดังนี้

1. เป็นหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ที่ใช้การเรียนรู้ตามแนวการเรียนรู้เชิงรุก Active learning โดยใช้โครงงาน (Project based learning) และการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เป็นหลัก

2. เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาให้นักเรียนบูรณาการความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ที่เสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

3. เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่มุ่งพัฒนาให้นักเรียนสามารถนำสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์หลักการของหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ร่วมกับการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อให้เกิดกับนักเรียนเมื่อจบหลักสูตร ดังนี้

พัฒนานักเรียนให้เกิดสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมทั้ง 3 ด้านดังนี้

ด้านความรู้ (Knowledge aspect) คือ สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาการค้นคว้าหรือจากประสบการณ์เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้ เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญในเรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วย 1. ความรู้เรื่องความสำคัญของผู้ประกอบการ 2.หน้าที่ผู้ประกอบการ 3.การวิเคราะห์การเป็นผู้ประกอบการ

ด้านทักษะ (skill aspect) คือ สิ่งที่ต้องการให้นักเรียนทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

1. ทักษะการคิด ประกอบด้วย

1.1 การคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (Problem Solving & Decision Making) คือ ความสามารถในการคิดที่พยายามคลี่คลายปัญหาระหว่างสภาพจริงที่เกิดขึ้นกับสภาพความต้องการของบุคคลโดยตัดสินใจพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ที่เหมาะสมมาช่วยในการแก้ปัญหาทางธุรกิจ ในสถานการณ์ที่เสี่ยง

1.2 ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) คือความสามารถในการคิดริเริ่มรูปแบบใหม่ๆ ที่เกิดประโยชน์ต่อผู้คน สังคม โลก มองเห็นโอกาสและช่องทางในการสร้างธุรกิจ สามารถต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้

2. ทักษะทางการสื่อสาร คือ ความสามารถในการรับ และส่งสารทางธุรกิจ โดยการติดต่ออาจจะทำด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษร โดยทักษะที่เกิดขึ้นนั้นมาจากพื้นฐานความรู้ และสามารถปฏิบัติอย่างคล่องแคล่วว่องไว

ด้านลักษณะ (Relevant trait aspect) คือ เจตคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของนักเรียน หรือสิ่งทีนักเรียนเชื่อว่าตนเองเป็น ประกอบด้วย

1.ความมั่นใจในตนเอง คือ การแสดงออกถึงความเชื่อมั่นในตนเองว่ามีความสามารถหรือศักยภาพในการรับมือกับความท้าทายสภาพแวดล้อมทางธุรกิจใหม่ๆ ด้วยทัศนคติที่เชื่อมั่น

2. ความกล้าเสี่ยง คือ การแสดงออกถึงความสามารถในตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ทางธุรกิจที่ไม่แน่นอน และสามารถใช้ความพยายามควบคุมเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ

3. ความมีวินัย คือ การแสดงออกถึงการเคารพต่อระเบียบ รู้ถึงสิทธิของตน และการเคารพผู้อื่น ปฏิบัติตามเงื่อนไขทางธุรกิจที่กำหนดไว้ได้

4. ความอดทน คือ การแสดงออกถึงการยอมรับในสิ่งที่ตนไม่พอใจ หรือปัญหาทางธุรกิจที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ไม่กล่าวการล้มเหลว หากครั้งแรกไม่สำเร็จก็ไม่ละความพยายาม ไม่ท้อถอย

5. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การแสดงออกถึงการประกอบกิจการด้วยความดูแลใส่ใจต่อลูกค้า เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม โดยดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใสและยุติธรรม มีความตระหนักถึงผลกระทบทางลบต่อ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ขั้นที่ 2 กำหนดโครงสร้างเนื้อหาและเวลาเรียนของหลักสูตร

เพื่อให้นักเรียนได้รับการเสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านลักษณะ ผู้วิจัยสังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการเป็น 4 ขั้นตอน และสร้างเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 13 แสดงกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ

กระบวนการส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม
ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดปัญหา	หน่วยที่ 1 ผู้ประกอบการเริ่มต้น
ขั้นที่ 2 ขั้นวางแผนแก้ปัญหา	หน่วยที่ 2 คณิตศาสตร์สำหรับผู้ประกอบการเบื้องต้น
ขั้นที่ 3 ขั้นดำเนินการ	หน่วยที่ 3 ปฏิบัติการผู้ประกอบการ
ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปและนำเสนอ	หน่วยที่ 4 ผู้ประกอบการที่ดี

ผู้วิจัยสังเคราะห์เนื้อหาของหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม และสร้างเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 14 แสดงโครงสร้างเนื้อหา เวลา และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

หน่วยที่	เนื้อหา	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
หน่วยที่ 1 ผู้ประกอบการเบื้องต้น	ผู้ประกอบการเบื้องต้น - ความหมายของผู้ประกอบการ - ทักษะผู้ประกอบการ - ลักษณะผู้ประกอบการที่ดี	- นักเรียนเข้าใจหลักการเป็นผู้ประกอบการเบื้องต้น และสามารถประยุกต์ความรู้เพื่อสำรวจความถนัดของตนเอง
หน่วยที่ 2 คณิตศาสตร์สำหรับผู้ประกอบการเบื้องต้น	1. สถิติและความน่าจะเป็นสำหรับผู้ประกอบการ - การใช้ระเบียบวิธีการทางสถิติสำหรับผู้ประกอบการเบื้องต้น - สถิติและความน่าจะเป็นเพื่อการตัดสินใจของผู้ประกอบการ 2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณทางธุรกิจ - กำหนดการเชิงเส้น - การจำลองสถานการณ์ (Simulation) - การเงินและการลงทุน	- นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับความรู้เรื่องความสำคัญของผู้ประกอบการ การลงทุน และแผนธุรกิจ - นักเรียนนำความรู้ทางคณิตศาสตร์มาประยุกต์ในการเขียนแผนธุรกิจที่ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมได้
หน่วยที่ 3 ปฏิบัติการผู้ประกอบการ	ถอดบทเรียนผู้ประกอบการ - บัญชีสำเร็จรูป	- นักเรียนสามารถดำเนินการแก้ปัญหาทางธุรกิจได้ - นักเรียนสามารถปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ได้
หน่วยที่ 4 ผู้ประกอบการที่ดี	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ การสร้างคุณค่าทางธุรกิจ (value Creation) - คณิตศาสตร์กับการเพิ่มมูลค่า	- นักเรียนสามารถนำเสนอผลการประกอบการทางธุรกิจ - นักเรียนสามารถนำผลที่ได้จากการประกอบการทางธุรกิจมาสร้างคุณค่าต่อสังคมได้

ผู้วิจัยสังเคราะห์โครงสร้างเนื้อหา เวลา และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง มาจัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้ ดังตารางนี้

ตาราง 15 แสดงแผนการจัดการเรียนรู้และสาระการจัดการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตร

หน่วยที่	แผนการจัดการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา/ คาบ
หน่วยที่ 1 ผู้ประกอบการ เริ่มต้น	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ผู้ประกอบการเริ่มต้น	- ความหมายของผู้ประกอบการ - ทักษะผู้ประกอบการ - ลักษณะผู้ประกอบการที่ดี	3
หน่วยที่ 2 คณิตศาสตร์ สำหรับ ผู้ประกอบการ เบื้องต้น	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 สถิติ เบื้องต้นกับผู้ประกอบการ	- การใช้ระเบียบวิธีการทางสถิติสำหรับ ผู้ประกอบการเบื้องต้น - สถิติและความน่าจะเป็นเพื่อการ ตัดสินใจของผู้ประกอบการ	3
	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เตรียมพร้อมผู้ประกอบการ	- กำหนดการแข่งขัน - การจำลองสถานการณ์ (Simulation) - การเงินและการลงทุน	3
	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 แผนที่ ผู้ประกอบการ	- องค์ประกอบของแผนธุรกิจ - แบบฟอร์มการเขียนแผนธุรกิจ	4
หน่วยที่ 3 ปฏิบัติการ ผู้ประกอบการ	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 ถอดบทเรียนผู้ประกอบการ	- องค์ประกอบของสมรรถนะ ผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อ สังคม	4
หน่วยที่ 4 ผู้ประกอบการที่ดี	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่องเล่าผู้ประกอบการ	- คณิตศาสตร์กับการเพิ่มมูลค่า	3
			20

ขั้นที่ 3 กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ในการเสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้วิจัยสังเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยยึดนักเรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งเน้นในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้
2. ส่งเสริมให้นักเรียนได้ตัดสินใจด้วยตนเองส่งผลให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบในตนเอง

ในตนเอง

3. ส่งเสริมการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น
4. พัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย
5. ส่งเสริมพัฒนาทักษะการคิด เช่น การคิดแก้ปัญหา การคิดวิจารณ์ การคิดตัดสินใจ การคิดสร้างสรรค์
6. พัฒนาทักษะในการจัดการ เช่น เรื่องการบริหารเวลา การใช้แหล่งทรัพยากรให้คุ้มค่า
7. ทำให้เกิดทักษะทางสังคม เช่น ทักษะการเป็นผู้นำ ทักษะการเจรจาต่อรอง โดยมีแนวทางการจัดการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 16 แสดงแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความ
รับผิดชอบต่อสังคม

หน่วยที่	แนวทางการจัดการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ที่ คาดหวัง	สมรรถนะ
หน่วยที่ 1 ผู้ประกอบการ เริ่มต้น	การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning), การสอนที่เน้นทักษะกระบวนการคิด (Thinking Based Learning) และการเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด (Think – Pair – Share) เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้การเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้คิด และแสวงหาคำตอบ ใช้วิธีการเสนอตัวอย่างบุคคลประสบความสำเร็จศึกษาไปความรู้ และใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อร่วมกันอภิปรายสรุปผล	- นักเรียนเข้าใจ หลักการเป็น ผู้ประกอบการ เบื้องต้น และ สามารถประยุกต์ ความรู้เพื่อ สำรวจความถนัด ของตนเอง	ด้านความรู้ ความสำคัญของ ผู้ประกอบการ ด้านทักษะ - การแก้ปัญหา และการ ตัดสินใจ - การสื่อสาร ด้านคุณลักษณะ - ความมั่นใจในตนเอง - ความมีวินัย - ความรับผิดชอบต่อสังคม

ตาราง 16 (ต่อ)

หน่วยที่	แนวทางการจัดการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ที่ คาดหวัง	สมรรถนะ
หน่วยที่ 2 คณิตศาสตร์ สำหรับ ผู้ประกอบการ เบื้องต้น	การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) สถานการณ์จำลอง (Simulation) และ กระบวนการกลุ่ม (Group Process) เพื่อ ส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหา ส่งเสริม ให้นักเรียนได้ตัดสินใจด้วยตนเอง และ ส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยใช้ สถานการณ์สมมติ ประกอบการถามตอบ และใช้การระดมสมองในประเด็นเกี่ยวกับ ปัญหา ศึกษาไปความรู้ ตลอดจนใช้ กิจกรรมกลุ่มเพื่อร่วมอภิปรายผล	- นักเรียนเข้าใจ เกี่ยวกับความรู้ ความสำคัญของ ผู้ประกอบการ การลงทุน และ แผนธุรกิจ - นักเรียนนำ ความรู้ทาง คณิตศาสตร์มา ประยุกต์ในการ เขียนแผนธุรกิจที่ ตระหนักถึงความ รับผิดชอบต่อ สังคมได้	ด้านความรู้ การเงิน, แผนธุรกิจ ด้านทักษะ - การแก้ปัญหาและการ ตัดสินใจ - การสื่อสาร - การคิดสร้างสรรค์ ด้านคุณลักษณะ - ความกล้าเสี่ยง - ความมีวินัย - ความรับผิดชอบต่อสังคม

ตาราง 16 (ต่อ)

หน่วยที่	แนวทางการจัดการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	สมรรถนะ
หน่วยที่ 3 ปฏิบัติการ ผู้ประกอบการ	การเรียนรู้โดยใช้โครงงาน (Project based learning), การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Experimental Instruction), การการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการคิด (Thinking Based Learning), และกระบวนการกลุ่ม (Group Process) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาทักษะทางสังคม และทักษะด้านการจัดการ โดยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง ตลอดจนใช้การระดมสมองในประเด็นเกี่ยวกับปัญหา ศึกษาไปความรู้ และใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อร่วมอภิปรายผล	- นักเรียนสามารถ ดำเนินการ แก้ปัญหาทาง ธุรกิจได้ - นักเรียนสามารถ ปฏิบัติตามแผนที่ วางไว้ได้	ด้านความรู้ การเงิน, แผนธุรกิจ ด้านทักษะ - การแก้ปัญหาและการ ตัดสินใจ - การสื่อสาร - การคิดสร้างสรรค์ ด้านคุณลักษณะ - ความกล้าเสี่ยง - ความมีวินัย - ความอดทน - ความรับผิดชอบต่อสังคม
หน่วยที่ 4 ผู้ประกอบการ ที่ดี	การสอนที่เน้นทักษะกระบวนการคิด (Thinking Based Learning) และการแลกเปลี่ยนพูดคุยกัน (Discussion Group) เพื่อการนำเสนอผลงาน กิจกรรมกลุ่มร่วมอภิปรายผลเกี่ยวกับ ประเด็นปัญหา	- นักเรียนสามารถ นำเสนอผลการ ประกอบการทาง ธุรกิจ - นักเรียนสามารถ นำผลที่ได้จากการ ประกอบการทาง ธุรกิจมาสร้าง คุณค่าต่อสังคมได้	ด้านความรู้ ความสำคัญของผู้ประกอบการ การเงิน, แผนธุรกิจ ด้านทักษะ - การแก้ปัญหา และการ ตัดสินใจ - การสื่อสาร ด้านคุณลักษณะ - ความมั่นใจในตนเอง - ความรับผิดชอบต่อสังคม

ขั้นที่ 4 กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยผู้วิจัยกำหนดการวัดประเมินผลไปพร้อมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อประเมินสมรรถนะทั้ง 3 ด้าน คือ

1. **ด้านความรู้ (Knowledge aspect)** คือ สิ่งที่ตั้งสมมาจากการศึกษาการค้นคว้าหรือจากประสบการณ์เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้ เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญในเรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วย 1. ความรู้เรื่องความสำคัญของผู้ประกอบการ 2.หน้าที่ผู้ประกอบการ 3.การวิเคราะห์การเป็นผู้ประกอบการซึ่งวัดได้จากแบบวัดสมรรถนะด้านความรู้ เรื่องผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. **ด้านทักษะ (skill)** คือ การวัดการประเมินความสามารถของนักเรียนในการแก้ปัญหา การให้เหตุผล และการลงมือปฏิบัติ ซึ่งประกอบไปด้วย 2.1. ทักษะการคิดแก้ปัญหา และการตัดสินใจ 2.2. ทักษะการคิดสร้างสรรค์ 2.3. ทักษะทางการสื่อสารซึ่งสามารถประเมินได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกิจกรรม และแบบทดสอบความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ

3. **ด้านลักษณะ (Relevant trait aspect)** คือ เจตคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของนักเรียน หรือสิ่งที่นักเรียนเชื่อว่าตนเองเป็น ประกอบด้วย 3.1ความมั่นใจในตนเอง 3.2ความกล้าเสี่ยง 3.3 ความมีวินัย 3.4 ความอดทน 3.5 ความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสามารถประเมินได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน และภาระงานของนักเรียน โดยมีแนวทางการวัดประเมินผล เพื่อประเมินสมรรถนะ ทั้ง 3 ด้านดังนี้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ดังนี้

สมรรถนะด้านความรู้	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
ความสำคัญของผู้ประกอบการ	การทดสอบ	แบบวัดสมรรถนะด้านความรู้ เรื่องผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	นักเรียนทำแบบทดสอบ
หน้าที่ผู้ประกอบการ			ความรู้ความเข้าใจของ
การวิเคราะห์การเป็นผู้ประกอบการ			การเป็นผู้ประกอบการ ได้คะแนนเกินร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านทักษะดังนี้

สมรรถนะด้านทักษะ	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
ทักษะการคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ	การทดสอบ	แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ	นักเรียนทำแบบทดสอบการคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจผู้ประกอบการได้คะแนนเกินร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
ทักษะการคิดสร้างสรรค์	การทดสอบ	แบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	นักเรียนได้คะแนนเกินร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
ทักษะทางการสื่อสาร	การทดสอบ/ การสังเกต	แบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	นักเรียนได้คะแนนเกินร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านคุณลักษณะดังนี้

สมรรถนะด้านคุณลักษณะ	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
ความมั่นใจในตนเอง	การสังเกต/ การประเมินชิ้นงาน	แบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	นักเรียนได้คะแนนเกินร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
ความกล้าเสี่ยง	การสังเกต/ การประเมินชิ้นงาน	แบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	นักเรียนได้คะแนนเกินร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน

สมรรถนะด้าน คุณลักษณะ	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
ความมีวินัย	การสังเกต/ การ ประเมินชิ้นงาน	แบบสังเกตและประเมิน พฤติกรรมสมรรถนะความ เป็นผู้ประกอบการที่มีความ รับผิดชอบต่อสังคม	นักเรียนได้คะแนนเกินร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
ความอดทน	การสังเกต/ การ ประเมินชิ้นงาน	แบบสังเกตและประเมิน พฤติกรรมสมรรถนะความ เป็นผู้ประกอบการที่มีความ รับผิดชอบต่อสังคม	นักเรียนได้คะแนนเกินร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
ความรับผิดชอบต่อ สังคม	การสังเกต/ การ ประเมินชิ้นงาน	แบบสังเกตและประเมิน พฤติกรรมสมรรถนะความ เป็นผู้ประกอบการที่มีความ รับผิดชอบต่อสังคม	นักเรียนได้คะแนนเกินร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน

2. ผลการศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตร ในด้านความเหมาะสมของหลักสูตร และ ความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบในหลักสูตร โดยผู้วิจัยตรวจสอบโดยการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งสิ้น 5 ท่าน และปรับปรุงแก้ไข หลักสูตรตาม ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ พิจารณา ดังนี้

ตาราง 17 แสดงผลประเมินความเหมาะสมสำหรับผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาความเหมาะสมของ
หลักสูตรส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

ที่	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม		ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ
		ระดับ	ความเหมาะสม	
1.	หลักการของหลักสูตร	4.00	มาก	
	1.1 การแสดงถึงลักษณะของหลักสูตร ในเรื่องการเสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	4.00	มาก	
	1.2 การแสดงถึงแนวคิด ในเรื่องการเสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	4.00	มาก	
	1.3 การแสดงถึงแนวทางในการเสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	4.00	มาก	
2	ด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.20	มาก	
	การระบุทิศทางในการส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	4.20	มาก	
	มีการระบุทิศทางในการนำไปปฏิบัติได้จริง	4.20	มาก	
	มีความกระชับ เข้าใจง่าย	4.20	มาก	
3	ด้านเนื้อหา	4.80	มากที่สุด	
	3.1 เนื้อหาแต่ละหน่วยมีความเหมาะสมกับกระบวนการส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการ	4.80	มากที่สุด	
	3.2 เนื้อหาแต่ละหน่วยมีความเหมาะสมกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	4.80	มากที่สุด	ผลการเรียนรู้ควรครอบคลุมกับจุดมุ่งหมาย
	3.3 เนื้อหาแต่ละหน่วยมีความเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้	4.80	มากที่สุด	
	เนื้อหาแต่ละหน่วยมีความเหมาะสมกับเวลา	4.80	มากที่สุด	

ตาราง 17 (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	ระดับ ความเหมาะสม		ข้อเสนอแนะ จากผู้เชี่ยวชาญ
4	ด้านแนวทางการจัดการเรียนรู้ 4.1 แนวทางการจัดการเรียนรู้เหมาะสมกับหลักการจัดการเรียนรู้	4.20	มาก	แนวทางการสอน ต้องสะท้อน หลักการของ Active และ PBL ให้ชัดเจน
	4.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้เหมาะสมกับสมรรถนะ ผู้ประกอบการในแต่ละหน่วย	4.20	มาก	
5	ด้านสื่อการเรียนรู้ 5.1 สื่อการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความ รับผิดชอบต่อสังคม	4.20	มาก	
	5.2 สื่อการเรียนรู้ทำให้การเรียนรู้บรรลุตามจุดประสงค์ของ หลักสูตร	4.00	มาก	ระบุสื่อและการ วัดผลที่ชัดเจน
6	ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ 6.1 วิธีการวัดสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อ สังคม	4.80	มากที่สุด	
	6.2 เครื่องมือวัดสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อ สังคม	4.80	มากที่สุด	
	6.3 เกณฑ์การประเมินสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความ รับผิดชอบต่อสังคม	4.80	มากที่สุด	
7.	ด้านคู่มือครู 7.1 ความเหมาะสมของคำแนะนำสำหรับครู	4.00	มาก	ระบุบทบาทครู/ นร. ในแต่ละหน่วย ให้ชัดเจน
	7.2 ความเหมาะสมของสาระการเรียนรู้	4.20	มาก	
	7.2 ความเหมาะสมของบทบาทครู และนักเรียน	4.20	มาก	
รวมเฉลี่ย		4.36	มาก	

จากการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตร ในด้านความเหมาะสมของหลักสูตร โดยการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญพบว่าด้านความเหมาะสมของหลักสูตรพบว่ามีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.36 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.34 ซึ่งอยู่ในระดับเหมาะสมมาก

ตาราง 18 แสดงผลการประเมินความสอดคล้องสำหรับผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาความสอดคล้องของหลักสูตรที่ส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

ที่	รายการประเมิน	ระดับความสอดคล้อง		ข้อเสนอแนะ
1.	หลักการของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	0.80	สอดคล้อง	
2.	หลักการของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับโครงสร้างเนื้อหาและเวลาเรียนของหลักสูตร	0.80	สอดคล้อง	
3.	หลักการของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้	0.80	สอดคล้อง	
4.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับโครงสร้างเนื้อหาและเวลาเรียนของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง	
5.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้	0.80	สอดคล้อง	แนวทางควรสะท้อนจุดเน้นของ Active และ PBL ให้มากขึ้น
6.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับการวัดและประเมินผล	1.00	สอดคล้อง	
7.	โครงสร้างเนื้อหาและเวลาเรียนของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง	
8.	โครงสร้างเนื้อหาและเวลาเรียนของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับสื่อการจัดการเรียนรู้	0.80	สอดคล้อง	
9.	โครงสร้างเนื้อหาและเวลาเรียนของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับการวัดและประเมินผล	1.00	สอดคล้อง	

ตาราง 18 (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	ระดับความ สอดคล้อง		ข้อเสนอแนะ
10	แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความ สอดคล้องกับสื่อการจัดการเรียนรู้	0.60	สอดคล้อง	แนวทางกับสื่อแบ่งแยกตาม แผน/หน่วยให้ชัดและครบ
11	แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความ สอดคล้องกับการวัดและประเมินผล	0.80	สอดคล้อง	
12	ความสอดคล้องของหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 กับ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง	
13	ความสอดคล้องของหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 กับ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง	
14	ความสอดคล้องของหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 กับ วัตถุประสงค์การเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง	
15	ความสอดคล้องของหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 กับ วัตถุประสงค์การเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง	
รวม		0.89	สอดคล้อง	

จากการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตร ในด้านความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบ
ในหลักสูตร โดยผู้วิจัยตรวจสอบโดยการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญพบว่าด้านความสอดคล้อง
ระหว่างองค์ประกอบในหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.89 และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบภายใน
หลักสูตรพบว่าหลักสูตรมีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.06 - 1.00

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้วิจัยดำเนินการนำหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 เพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 19 แสดงผลการวิเคราะห์สมรรถนะของนักเรียนก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

สมรรถนะผู้ประกอบการ	ค่าเฉลี่ย		t-test	sig
	ก่อนเรียน	หลังเรียน		
ด้านความรู้ (30 คะแนน)				
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ	20.00	21.97	3.511*	.001
ด้านทักษะ (28 คะแนน)				
ทักษะการคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (20)	11.10	13.00	6.399*	.000
ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (4 คะแนน)	3.13	3.50	2.257*	.032
ทักษะทางการสื่อสาร (4 คะแนน)	3.13	3.77	4.535*	.000
ด้านลักษณะ (20 คะแนน)				
ความมั่นใจในตนเอง (4 คะแนน)	3.37	3.63	3.247*	.003
ความกล้าเสี่ยง (4 คะแนน)	3.13	3.57	3.261*	.003
ความมีวินัย (4 คะแนน)	3.27	3.73	3.500*	.002
ความอดทน (4 คะแนน)	2.90	3.73	6.530*	.000
ความรับผิดชอบต่อสังคม (4 คะแนน)	2.97	3.80	6.113*	.000
รวม	53	60.7		

*p < .05

จากตาราง พบว่า คะแนนสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านคุณลักษณะ หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรเสริมสร้าง

สมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 20 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และค่าสถิติ t-test ของคะแนนสมรรถนะด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ หลังการทดลองใช้หลักสูตร กับเกณฑ์ร้อยละ 70

สมรรถนะผู้ประกอบการ	ค่าเฉลี่ย	เกณฑ์	t-test	sig
ด้านความรู้ (คะแนนเต็ม 30 คะแนน)	21.97	21	2.511*	.018
ด้านทักษะ (12 คะแนน)				
ทักษะการคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (4)	3.77	2.8	12.308*	.000
ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (4 คะแนน)	3.50	2.8	7.539*	.000
ทักษะทางการสื่อสาร (4 คะแนน)	3.77	2.8	12.308*	.000
ด้านลักษณะ (20 คะแนน)				
ความมั่นใจในตนเอง (4 คะแนน)	3.63	2.8	9.312*	.000
ความกล้าเสี่ยง (4 คะแนน)	3.57	2.8	8.332*	.000
ความมีวินัย (4 คะแนน)	3.73	2.8	11.366*	.000
ความอดทน (4 คะแนน)	3.73	2.8	11.366*	.000
ความรับผิดชอบต่อสังคม (4 คะแนน)	3.80	2.8	13.463*	.000
รวม	51.47	43.4		

*p < .05

จากตาราง พบว่า คะแนนสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านคุณลักษณะ หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยในการวิจัยครั้งนี้มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรและศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขั้นตอนการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (R_1) แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น โดยศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา ความต้องการของนักเรียน และแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นและเป็นข้อมูลสำหรับนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร โดยศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบสมรรถนะผู้ประกอบการ และการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ก่อนนำไปพัฒนาเป็นร่างหลักสูตรเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ระยะที่ 2 การพัฒนาร่างหลักสูตร (D_1) เป็นการยกร่างหลักสูตรให้สอดคล้องกับ ความหมาย องค์ประกอบเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ ประสิทธิภาพของหลักสูตร และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรและประเมินผลหลักสูตร (R_2) เป็นขั้นนำร่างหลักสูตรที่ได้จากระยะที่ 2 ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 ห้องเรียน โดยใช้แบบแผนการออกแบบ One group pretest-posttest design ใช้มาประเมินประสิทธิผลของหลักสูตร โดยมีการทดสอบก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตร และนำคะแนนมาหาสถิติพื้นฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test แบบ dependent)

ระยะที่ 4 การปรับปรุงหลักสูตร (D_2) เป็นการนำผลจากการทดลองที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรเพื่อให้ได้หลักสูตรที่เหมาะสมและสมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สรุปผลการวิจัยดังนี้

องค์ประกอบของสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายประกอบไปด้วย 3 ด้านได้แก่ 1.ด้านความรู้ (Knowledge aspect) 2. ด้านทักษะ (Skill aspect) 3. ด้านลักษณะ (Relevant trait aspect) โดย

ด้านความรู้ (Knowledge aspect) คือสิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษา การค้นคว้าหรือจากประสบการณ์เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้ เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญในเรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วย 1.1 ความรู้เรื่องความสำคัญของผู้ประกอบการ 1.2 หน้าที่ของผู้ประกอบการ 1.3 การวิเคราะห์การเป็นผู้ประกอบการ โดยมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ (Knowledge aspect) คิดเป็น 4.86 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.38 ซึ่งอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

ด้านทักษะ (skill aspect) คือสิ่งที่ต้องการให้นักเรียนทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (Problem Solving & Decision Making) คือ ความสามารถในการคิดที่พยายามคลี่คลายปัญหาระหว่างสภาพจริงที่เกิดขึ้นกับสภาพความต้องการของบุคคลโดยตัดสินใจพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ที่เหมาะสมมาช่วยในการแก้ปัญหาทางธุรกิจ ในสถานการณ์ที่เสี่ยง มีค่าเฉลี่ยคิดเป็น 4.86 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.38 ซึ่งอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

การคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) คือความสามารถในการคิดริเริ่มรูปแบบใหม่ๆ ที่เกิดประโยชน์ต่อผู้คน สังคม โลก มองเห็นโอกาสและช่องทางในการสร้างธุรกิจ ขึ้นมา สามารถต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้ มีค่าเฉลี่ยคิดเป็น 4.86 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.38 ซึ่งอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

ทักษะทางการสื่อสาร คือ ความสามารถในการรับ และส่งสารทางธุรกิจ โดยการติดต่ออาจกระทำด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษร โดยทักษะที่เกิดได้นั้นมาจากพื้นฐานความรู้ และสามารถปฏิบัติอย่างคล่องแคล่วว่องไว มีค่าเฉลี่ยคิดเป็น 5.00 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.00 ซึ่งอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

ด้านลักษณะ (Relevant trait aspect) คือ เจตคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของนักเรียน หรือสิ่งที่นักเรียนเชื่อว่าตนเองเป็น ประกอบด้วย

ความมั่นใจในตนเอง คือ การแสดงออกถึงความเชื่อมั่นในตนเองว่ามีความสามารถหรือศักยภาพในการรับมือกับความท้าทายสภาพแวดล้อมทางธุรกิจใหม่ๆ ด้วยทัศนคติที่เชื่อมั่น มีค่าเฉลี่ยคิดเป็น 4.86 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.38 ซึ่งอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

ความกล้าเสี่ยง คือ การแสดงออกถึงความสามารถในตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ทางธุรกิจที่ไม่แน่นอน และสามารถใช้ความพยายามควบคุมเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการเชื่อมั่น มีค่าเฉลี่ยคิดเป็น 5.00 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.00

ความมีวินัย คือ การแสดงออกถึงการเคารพต่อระเบียบ รู้ถึงสิทธิของตน และการเคารพผู้อื่น ปฏิบัติตามเงื่อนไขทางธุรกิจที่กำหนดไว้ได้ เชื่อมั่น มีค่าเฉลี่ยคิดเป็น 5.00 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.00 ซึ่งอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

ความอดทน คือ การแสดงออกถึงการยอมรับในสิ่งที่ตนไม่พอใจ หรือปัญหาทางธุรกิจที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ไม่กลัวการล้มเหลว หากครั้งแรกไม่สำเร็จก็ไม่ละความพยายามไม่ท้อถอย เชื่อมั่น มีค่าเฉลี่ยคิดเป็น 5.00 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.00 ซึ่งอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การแสดงออกถึงการประกอบกิจการด้วยความดูแลใส่ใจต่อลูกค้า เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม โดยดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใสและยุติธรรม มีความตระหนักถึงผลกระทบทางลบต่อ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเชื่อมั่น มีค่าเฉลี่ยคิดเป็น 4.86 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.38 ซึ่งอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สรุปผลการวิจัยดังนี้

ผลการพัฒนาหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้หลักสูตรประกอบไปด้วย

1. หลักการของหลักสูตร: 1) เป็นหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ที่ใช้การเรียนรู้ตามแนวการเรียนรู้เชิงรุก Active learning โดยใช้โครงงาน (Project based learning) และการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เป็นหลัก 2). เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาให้นักเรียนบูรณาการความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ที่เสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม 3). เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่มุ่งพัฒนาให้นักเรียนสามารถนำสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร: เพื่อพัฒนานักเรียนให้เกิดสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1). ด้านความรู้ (Knowledge aspect) 2). ด้านทักษะ (skill aspect) 3). ด้านลักษณะ (Relevant trait aspect)

3. โครงสร้างเนื้อหาและเวลาเรียนของหลักสูตร: เพื่อให้นักเรียนได้รับการเสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านลักษณะ จึงได้กำหนดเนื้อหาแบ่งออกเป็น 4 หน่วย โดย ผู้วิจัยสังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการเป็น 4 ขั้นตอน และสร้างเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยที่ 1 ผู้ประกอบการเริ่มต้น จำนวน 3 คาบ หน่วยที่ 2 คณิตศาสตร์สำหรับผู้ประกอบการเบื้องต้น จำนวน 10 คาบ หน่วยที่ 3 ปฏิบัติการผู้ประกอบการ จำนวน 3 คาบ หน่วยที่ 4 ผู้ประกอบการที่ดี จำนวน 4 คาบ

4. แนวทางการจัดการเรียนรู้ : การจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกประกอบด้วยการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน (Project based learning), การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) สถานการณ์จำลอง (Simulation) จากประสบการณ์จริง (Experimental Instruction), การสอนที่เน้นทักษะกระบวนการคิด (Thinking Based Learning), และกระบวนการกลุ่ม (Group Process) โดยกำหนดแนวทางการสอนเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้ 1). ขั้นกำหนดปัญหา 2). ขั้นทำความเข้าใจปัญหา 3). ขั้นดำเนินการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง 4). ขั้นสังเคราะห์ความรู้ 5). ขั้นสรุปและนำเสนอข้อมูลสื่อการจัดการเรียนรู้ : ลักษณะของสื่อการเรียนรู้ ที่จะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรมีความหลากหลายเหมาะสม

สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ และเนื้อหา ยกตัวอย่างเช่น ใบกิจกรรม ใบความรู้ บทความ สถานการณ์ เป็นต้น

การวัดประเมินผล : การวัดประเมินผล ดำเนินการไปพร้อมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อประเมินสมรรถนะทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

ด้านความรู้ (Knowledge aspect) คือ สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาการค้นคว้าหรือจากประสบการณ์เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้ เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญในเรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วย 1. ความรู้เรื่องความสำคัญของผู้ประกอบการ 2. หน้าที่ผู้ประกอบการ 3. การวิเคราะห์การเป็นผู้ประกอบการซึ่งวัดได้จากแบบวัดสมรรถนะด้านความรู้ เรื่องผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ด้านทักษะ (skill) คือ การวัดการประเมินความสามารถของนักเรียนในการแก้ปัญหา การให้เหตุผล และการลงมือปฏิบัติ ซึ่งประกอบไปด้วย 2.1. ทักษะการคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ 2.2. ทักษะการคิดสร้างสรรค์ 2.3. ทักษะทางการสื่อสารซึ่งสามารถประเมินได้จากแบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมด้านทักษะ

ด้านลักษณะ (Relevant trait aspect) คือ เจตคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของนักเรียน หรือสิ่งที่นักเรียนเชื่อว่าตนเองเป็น ประกอบด้วย 3.1 ความมั่นใจในตนเอง 3.2 ความกล้าเสี่ยง 3.3 ความมีวินัย 3.4 ความอดทน 3.5 ความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสามารถประเมินได้จากแบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมด้านลักษณะ

ตอนที่ 3 ผลการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรในด้านความเหมาะสมและความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบในหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า หลักสูตรโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.34) และแสดงผลการประเมินความสอดคล้องสำหรับผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาความสอดคล้องของหลักสูตร ส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม เท่ากับ 0.89

ผลการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรจากคะแนนสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักเรียนก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตร มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนหลังทดลองใช้หลักสูตร กับ

เกณฑ์ ผลปรากฏว่า สมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนหลังการทดลองใช้หลักสูตรมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลการศึกษาพบได้ว่าองค์ประกอบของสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายประกอบไปด้วย 3 ด้านได้แก่ 1.ด้านความรู้ (Knowledge aspect) 2. ด้านทักษะ (Skill aspect) 3. ด้านลักษณะ (Relevant trait aspect) มีความสอดคล้องกับสมรรถนะนักเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (Ministry of Education Thailand, 2018) ดังนี้

ด้านความรู้ (Knowledge aspect) คือสิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษา การค้นคว้า หรือจากประสบการณ์เฉพาะในเรื่องที่ต่องรู้ เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญในเรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วย 1.1 ความรู้เรื่องความสำคัญของผู้ประกอบการ 1.2 หน้าที่ของผู้ประกอบการ 1.3 การวิเคราะห์การเป็นผู้ประกอบการ เนื่องจากผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการวางแผนดำเนินงาน มีเจตคติที่ดี มีความรอบคอบในการตัดสินใจ พร้อมตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นผู้ประกอบการ สอดคล้องกับคำกล่าวของ (Srivarom, 2019) ว่าความรู้ช่วยทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ สร้างนวัตกรรมใหม่เพื่อใช้ในการพัฒนาองค์การให้ดียิ่งขึ้น ตลอดจนช่วยลดขั้นตอนการทำงาน การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในส่วนราชการซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคล หรือเอกสารมาพัฒนาให้เป็นระบบเพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในเชิงแข่งขันสูงสุด

ด้านทักษะ (skill aspect) คือสิ่งที่ต้องการให้นักเรียนทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1. การคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (Problem Solving & Decision Making) คือความสามารถในการคิดที่พยายามคลี่คลายปัญหาระหว่างสภาพจริงที่เกิดขึ้นกับสภาพความต้องการของบุคคลโดยตัดสินใจพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ที่เหมาะสมมาช่วยในการแก้ปัญหาทางธุรกิจ ในสถานการณ์ที่เสี่ยง เนื่องจากจากการคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพ เพราะการตัดสินใจทางธุรกิจเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง หากผู้บริหารหรือผู้ประกอบการไม่มีเทคนิคหรือวิธีการในการตัดสินใจ ก็จะมีผลอย่างยิ่ง

ต่อการดำเนินงานแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่สำคัญในการดำเนินธุรกิจได้ (Prawatrungruang, 2017)

2. การคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) คือความสามารถในการคิดริเริ่มรูปแบบใหม่ๆ ที่เกิดประโยชน์ต่อผู้คน สังคม โลก มองเห็นโอกาสและช่องทางในการสร้างธุรกิจ ขึ้นมา สามารถต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้ เนื่องจาก ความคิดสร้างสรรค์เป็นเงื่อนไขสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เศรษฐกิจยุคใหม่ที่เน้นการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการด้วยความคิดสร้างสรรค์ ในฐานะที่เป็นพลังขับเคลื่อนเพื่อให้สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ โดยเฉพาะการประกอบธุรกิจที่จำเป็นต้องสร้างความแตกต่าง และตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างทั่วถึง ซึ่งผู้ประกอบการเป็นบุคคลสำคัญในการดำเนินธุรกิจในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยต้องมีการปรับตัวเพื่อให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยการพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์ สินค้าและบริการรูปแบบใหม่ให้มีจุดเด่น และสามารถต่อยอดด้วยความคิดและนวัตกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด และก้าวทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก (Tanhakorn, 2018)

3. ทักษะทางการสื่อสาร คือ ความสามารถในการรับ และส่งสารทางธุรกิจ โดยการติดต่ออาจจะทำด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษร โดยทักษะที่เกิดขึ้นนั้นมาจากพื้นฐานความรู้ และสามารถปฏิบัติอย่างคล่องแคล่วว่องไว เนื่องมาจากการสื่อสารมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งสำหรับมนุษย์เปรียบเสมือนลมหายใจและเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะเป็นตัวกำหนดและส่งผลให้การดำรงชีวิตของมนุษย์เกิดประสิทธิผลสูงสุด สอดคล้องกับคำกล่าวของ (Stawetin, 2021) ว่าการสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญของกระบวนการสังคม ยิ่งสังคมมีความสลับซับซ้อนมาก และประกอบด้วยคนจำนวนมากขึ้นเท่าใด การสื่อสารก็ยิ่งมีความสำคัญมากขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและสังคม จะนำมาซึ่งความสลับซับซ้อน หรือความสับสนต่าง ๆ จนอาจก่อให้เกิดความไม่เข้าใจและไม่แน่ใจแก่สมาชิกของสังคม จึงต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือเพื่อแก้ไขปัญหา

ด้านลักษณะ (Relevant trait aspect) คือ เจตคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของนักเรียน หรือสิ่งทีนักเรียนเชื่อว่าตนเองเป็น ประกอบด้วย 1. ความมั่นใจในตนเอง คือ การแสดงออกถึงความเชื่อมั่นในตนเองว่ามีความสามารถหรือศักยภาพในการรับมือกับความท้าทายสภาพแวดล้อมทางธุรกิจใหม่ๆ ด้วยทัศนคติที่เชื่อมั่น เนื่องจากความมั่นใจในตนเองเป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการที่จะทำให้เด็ก สามารถพัฒนาไปสู่ความสามารถในด้านอื่นๆ เช่น พัฒนาการทางสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการคิดอย่าง มีเหตุผล ความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหาต่างๆได้อย่างเหมาะสม การ

ยอมรับประสบการณ์และการเปลี่ยนแปลง ใหม่ๆที่เกิดขึ้น การเป็นผู้มุ่งอนาคตมากกว่าอดีต เป็นต้น ดังนั้น ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญ ที่ควรเสริมสร้างให้มีในตัวเด็กที่อยู่ร่วมกันในสังคม (Kiatkun, 2021) 2. ความกล้าเสี่ยง คือ การแสดงออกถึงความสามารถในตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ทางธุรกิจที่ไม่แน่นอน และสามารถใช้ความพยายามควบคุมเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการเชื่อมั่น เนื่องจากผู้ประกอบการ ต้องมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการความเสี่ยงและ ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการความเสี่ยง ศึกษาและทำความเข้าใจในปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง ทั้งปัจจัยที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายใน และ สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร และติดตามดูแลการ จัดการความเสี่ยง (Risk Management) ในแต่ละ ประเภทของความเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง ให้มีความสำคัญกับ ทุกขั้นตอน พร้อมทั้งการสื่อสารแผนกลยุทธ์การจัดการ ความเสี่ยงขององค์กรไปยังทุกหน่วยงานในองค์กร เพื่อให้มีทิศทางในการปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งหาก กิจการสามารถจัดการความเสี่ยงได้อย่างเป็นระบบจะ นำไปสู่ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยงของธุรกิจได้ในที่สุด (Phuanpoh, 2019) 3. ความมีวินัย คือ การแสดงออกถึงการเคารพต่อระเบียบ รู้ถึงสิทธิของตน และการเคารพผู้อื่น ปฏิบัติตามเงื่อนไขทางธุรกิจที่กำหนดไว้ได้อย่างเชื่อมั่น สอดคล้องกับคำกล่าวของ (Srisa-Ard, 2012) กล่าวว่า วินัยในตนเอง (Self-Discipline) เป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก การ มีวินัยในตนเองนอกจากจะส่งผลให้บุคคลประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตได้รับการยอมรับนับถือ ชื่นชม จากบุคคลอื่น ๆ ที่รู้จักแล้ว ยังส่งผลให้ชุมชน สังคม ประเทศชาติ มีความสงบสุขเจริญก้าวหน้า เป็นสังคมที่มี คุณภาพ ดังนั้นความสามารถในการจูงใจตนเองให้มีความเพียรพยายามไม่ย่อท้อจนกว่าจะบรรลุเป้าหมายก็คือ ความมีวินัยในตนเอง 4. ความอดทน คือ การแสดงออกถึงการยอมรับในสิ่งที่ตนไม่พอใจหรือปัญหาทางธุรกิจที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ไม่กลัวการล้มเหลว หากครั้งแรกไม่สำเร็จก็ไม่ละความพยายาม ไม่ท้อถอย เชื่อมั่น สอดคล้องกับคำกล่าวของ (Sorasemsombat, 2017) ว่า บุคคลที่มีแนวโน้มเป็นผู้ประกอบการจะมีระดับความอดทนต่อภาวะคลุมเครือสูงกว่าบุคคลที่ไม่มีแนวโน้มเป็นผู้ประกอบการ อาจกล่าวได้ว่า ความอดทนต่อภาวะคลุมเครือเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่ทำให้ ผู้ประกอบการแตกต่างจากบุคคลทั่วไปที่ไม่ได้เป็นผู้ประกอบการ 5. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การแสดงออกถึงการประกอบกิจการด้วยความดูแลใส่ใจต่อลูกค้า เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม โดยดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใสและยุติธรรม มีความตระหนักถึงผลกระทบทางลบต่อ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเชื่อมั่น เนื่องจากการส่งเสริมให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคมจะช่วยพัฒนาทั้งสังคมและองค์กรช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับบริษัท มีวิธีการประเมินฯ เพื่อให้

ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ รวมทั้งยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี ต่อสินค้า และองค์กรซึ่งอาจช่วยยอดขายได้ทางอ้อมอีกด้วย (Eua-Arporn, 2017) โดยจะเห็นได้ว่าความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) เอื้อให้ภาพลักษณ์ทางสังคมขององค์กรดีขึ้น ตลอดจนเงินทุนและเงินน้อยกว่าการทำแผน โฆษณาประชาสัมพันธ์ เพราะสามารถดึงกลุ่มลูกค้าและไม่ใช้ลูกค้า เข้ามาร่วมกิจกรรมเพื่อสังคมได้ด้วย ในแง่ของประโยชน์ทางตรงที่สามารถสัมผัสจับต้องได้ของการทำกิจกรรมที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม คือ พนักงาน เกิดความภาคภูมิใจในการทำงานร่วมกับองค์กร ขณะเดียวกันก็สามารถที่ดึงดูดบุคลากรที่มีคุณภาพ ให้เข้ามาทำงานกับองค์กรได้และยังทำให้องค์กรสามารถสร้างรายได้และส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้น เพราะแนวโน้ม ลูกค้าที่ให้ความสำคัญกับการซื้อสินค้าและบริการจากองค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมมีจำนวนเพิ่มขึ้น ส่วนประโยชน์ที่เป็นนามธรรมไม่สามารถจับต้องได้คือทำให้ลูกค้าเกิดความภักดีต่อตราสินค้าโดยการทำกิจกรรมรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกับการทำการตลาด

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรในด้านความเหมาะสมและความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบในหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า หลักสูตรโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

โดยหลักสูตรเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบของไทเลอร์ (Tyler, 1949) และ ทาบา (Taba, 1962) เนื่องจากเป็นรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน ขึ้นบนพื้นฐานความรู้ และประสบการณ์ ตลอดจนเป็นรูปแบบหลักสูตรที่ถูกใช้เป็นแม่แบบสำหรับการพัฒนาหลักสูตรของนักวิชาการ ผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 4 ระยะเวลา คือ ระยะเวลาที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ระยะเวลาที่ 2 การพัฒนาร่างหลักสูตร ระยะเวลาที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร ระยะเวลาที่ 4 การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร สอดคล้องกับการพัฒนาหลักสูตรของ ประเสริฐ ลีอำนาจกุล (2553:118-159) ที่พัฒนาหลักสูตรผู้ประกอบการรุ่นเยาว์ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางธุรกิจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยพบว่าหลังการทดลองใช้หลักสูตรผู้ประกอบการรุ่นเยาว์ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 จนหลักสูตรมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจินันท์ บุญพัฒนาภรณ์ (2559: 96-111) ที่ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรที่เสริมสร้างการคิดเชิงคณิตศาสตร์ที่อาศัยแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบของไทเลอร์และทาบา โดยดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1

การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร และขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและ ปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่พัฒนา ขึ้นมีโครงสร้างของหลักสูตร ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาของ หลักสูตร การจัดกิจกรรม การเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ผลการประเมินประสิทธิภาพของ หลักสูตรในด้านความเหมาะสมของหลักสูตรและความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบในหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีผลสัมฤทธิ์ทางการคิดเชิงคณิตศาสตร์หลังทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตร ส่งผลให้เป็นหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม 3 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านความรู้ (Knowledge aspect) 2. ด้านทักษะ (Skill aspect) 3. ด้านลักษณะ (Relevant trait aspect) มีความสอดคล้องกับสมรรถนะผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (Ministry of Education Thailand, 2018) จากนั้นผู้วิจัยสังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการเป็น 4 ขั้นตอน และสร้างเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย หน่วยที่ 1 ผู้ประกอบการเริ่มต้น หน่วยที่ 2 คณิตศาสตร์สำหรับผู้ประกอบการเบื้องต้น หน่วยที่ 3 ปฏิบัติการผู้ประกอบการ หน่วยที่ 4 ผู้ประกอบการที่ดี

โดยจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ที่ใช้การเรียนรู้ตามแนวการเรียนรู้เชิงรุก Active learning โดยใช้โครงงาน (Project based learning) และการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เป็นหลัก สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563:21-31) ได้เสนอกลยุทธ์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ การเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัว ทั้งทางร่างกาย (physically active) การคิดและสติปัญญา (intellectually active) อารมณ์ และ จิตใจ (emotionally active) และทางสังคม (socially active) จะส่งผลให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ดีขึ้น ศาสตร์ทางการสอนซึ่งประกอบด้วยทฤษฎี หลักการ และแนวคิดในการ จัดการเรียนการสอน รูปแบบการเรียนการสอน (instructional models) วิธีสอน (teaching methods) และเทคนิคการสอน (teaching techniques) ที่หลากหลายสามารถนำมาใช้เป็นกลยุทธ์ในการสอนได้อย่างดี และเลือกให้เหมาะสม ตรงตามความต้องการเฉพาะในการสอน แต่ละครึ่งกลยุทธ์หลากหลายที่ช่วยกระตุ้นและส่งเสริมการเรียนรู้

สำหรับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้หลักสูตรเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีวิธีการวัดที่หลากหลาย ได้แก่ แบบวัดสมรรถนะด้านความรู้ เรื่องผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ แบบสังเกตและประเมินพฤติกรรม สมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยใช้การมีการวัดเพื่อเปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตร และหลังการทดลองใช้หลักสูตรกับเกณฑ์สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563: 28) ที่กล่าวถึงการประเมินผลรวบยอดจะมุ่งวัดสมรรถนะที่เป็นองค์รวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ไม่ใช่เวลามากกับการสอบตามตัวชี้วัดจำนวนมาก วัดจากพฤติกรรม การกระทำ การปฏิบัติที่แสดงออกถึงความสามารถ ในการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ตามเกณฑ์การปฏิบัติ (Performance Criteria) ที่กำหนด เป็นการวัดอิงเกณฑ์ มิใช่อิงกลุ่ม และมี หลักฐานการปฏิบัติ (Evidence) ที่ตรวจสอบได้ ใช้การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) จากสิ่งที่ผู้เรียน ได้ปฏิบัติจริง และความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน เช่น การประเมินจากการปฏิบัติ (Performance assessment) การใช้แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio Assessment) การประเมินตนเอง (Student Self-assessment) และการประเมินโดยเพื่อน (Peer Assessment) ใช้สถานการณ์เป็นฐาน เพื่อให้บริบทการวัดและประเมินเป็นสภาพจริง มากขึ้น

ผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในด้านความเหมาะสมและความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบในหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผล ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอน พบว่าหลักสูตรโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถนำไปใช้ในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลได้

ผลการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรผลการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรจากคะแนนสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักเรียนก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตร มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนหลังทดลองใช้หลักสูตร กับเกณฑ์ ผลปรากฏว่า สมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนหลังการทดลองใช้หลักสูตรมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีรายละเอียดดังนี้

ด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ผู้วิจัยสังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการเป็น 4 ขั้นตอน และสร้างเป็น 4 หน่วยการ

เรียนรู้ ประกอบด้วย หน่วยที่ 1 ผู้ประกอบการเริ่มต้น หน่วยที่ 2 คณิตศาสตร์สำหรับผู้ประกอบการ เบื้องต้น หน่วยที่ 3 ปฏิบัติการผู้ประกอบการ หน่วยที่ 4 ผู้ประกอบการที่ดี โดยมุ่งพัฒนาให้นักเรียนบูรณาการความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ที่เสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถนำสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลี ทองเอน (ทองเอน, 2561) ที่กล่าวว่า แนวคิดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียน เป็นสำคัญ เป็นการเรียนรู้เกิดจากการปฏิบัติจริง จากการหาความรู้และการลงมือกระทำ มีความสามารถในการใช้ความรู้ นั้น ๆ เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด การเรียนรู้โดยใช้โครงงานนั้น ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมกับความรู้ใหม่แล้วสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม ขั้นตอนการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน ประกอบด้วย (1) ขั้นการนำเสนอ (2) ขั้นวางแผน (3) ขั้นปฏิบัติ และ (4) ขั้นประเมินผล ทุกขั้นตอนมีการทำงานแบบความร่วมมือที่ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตาม ยอมรับฟัง ความคิดเห็นของผู้อื่น และให้เกียรติซึ่งกันและกัน คุณค่าของการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นการเรียนรู้ ที่สร้างทักษะการเรียนรู้ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะทางอารมณ์ ทักษะการสื่อสารหรือการนำเสนอที่สร้างความเข้มแข็งต่อผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยยึดหลักการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เน้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน และการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) โดยสังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการเป็น 4 ขั้นตอนขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดปัญหา ครูใช้สถานการณ์ปัญหากระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิด เป็นขั้นที่ครูกำหนดปัญหา ซึ่งเป็นปัญหาที่น่าสนใจ และหลากหลายทั้งปัญหาในชีวิตจริง ปัญหาที่ไม่คุ้นเคย และปัญหาปลายเปิด เพื่อกระตุ้น ให้นักเรียนต้องการที่จะคิด ขั้นที่ 2 ขั้นวางแผนแก้ปัญหา ผู้เรียนทำความเข้าใจปัญหาที่กำหนด และร่วมดำเนินการคิดแก้ปัญหา โดยครูให้นักเรียนร่วมกันวางแผนแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ครูให้ นักเรียนวิเคราะห์ปัญหา แล้วนำความรู้เกี่ยวกับผู้ประกอบการมาใช้ในการแก้ปัญหา และกระตุ้นให้นักเรียนใช้เหตุผลในการวางแผนและคาดการณ์คำตอบที่เป็นไปได้ โดยใช้คำถามกระตุ้น ขั้นที่ 3 ขั้นดำเนินการ ผู้เรียนปฏิบัติตามกิจกรรมตามแผนที่ได้วางไว้ในขั้นที่ 2 โดย เป็นขั้นที่นักเรียนทำตามแผนที่วางไว้ร่วมกัน โดยเริ่มจากการตรวจสอบความเป็นไปได้ของแผน แล้วลงมือ แก้ปัญหากระทั่งหาคำตอบของปัญหาได้ถูกต้อง นอกจากนี้ในระหว่างดำเนินการแก้ปัญหานักเรียนต้องวิเคราะห์ด้วยว่าแนวคิด ที่เลือกใช้มีความเหมาะสมหรือไม่และมีวิธีอื่นที่จะสามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหา และประสบผลสำเร็จ

และขั้นที่ 4 ขั้นสรุปและนำเสนอ เป็นขั้นที่ผู้เรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้และแนวคิดที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ โดยผู้เรียนนำเสนอผลการปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวดที่ 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 22 ได้กล่าวไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ” เป็นการเรียนการสอนที่ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียน การทำกิจกรรมอย่างกระฉับกระเฉงเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย ดังนั้นครูทุกคนจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากการเป็นผู้บอกความรู้ให้จบไปในแต่ละครั้งที่เข้าสอน มาเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนกล่าวคือเป็นผู้กระตุ้นส่งเสริมสนับสนุนจัดสิ่งเร้า และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพ ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคล และตรงกับแนวทางการพัฒนาผู้เรียนของกระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 6) ที่กล่าวว่าในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูต้องจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในการเตรียมเข้าสู่อนาคต เช่น การเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ด้วยตนเอง และกระบวนการพัฒนานิสัย เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

1. ครูสามารถปรับเวลายืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม สำหรับนำไปปรับใช้ใน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. ผู้นำหลักสูตรไปใช้ ควรศึกษารายละเอียดของหลักสูตรและควรเป็นผู้มีประสบการณ์ มีความชำนาญด้านทักษะปฏิบัติ มุ่งเน้นให้ ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง
3. ผู้สอนควรเป็นผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญในเรื่องทักษะผู้ประกอบการ และความรู้ทางคณิตศาสตร์

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรทำการวิจัยกับนักเรียนในโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อเป็นการเผยแพร่การพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

2. ควรจัดทำเป็นหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อให้ผู้ที่สนใจทั่วไปซึ่งอาจจะไม่อยู่ในวัยเรียน ได้
เข้ารับการอบรม

บรรณานุกรม

- 26000, I. (2010). Practical overview of the linkages between Guidance on social responsibility, and OECD Guidelines for Multinational Enterprises (2011). Retrieved from <https://www.iso.org/files/live/sites/isoorg/files/store/en/PUB100418.pdf>
- (กนอ.), ก. (2563). คู่มือการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในกระบวนการ (Corporate Social Responsibility (CSR)) เพื่อความยั่งยืน ของ กนอ. Retrieved from <https://www.ieat.go.th/assets/uploads/attachment/file/20191010152635445577335.pdf>
- Abrahamson, P. a. (1990). *Small Business Management (Wiley Series in Management)*. USA: Better World Books.
- Baldwin, J. W., H. (1988). *Active Learning : a Trainer's Guide*. England: Blackwell Education.
- Birnaz, O. N. a. N. (2019). *Model of Forming Mathematical Notional-terminological Apparatus in Elementally school Children*.
- Bolton, B., & Thompson, J. (2004). Entrepreneurs: Talent, temperament, technique: Second edition. *Entrepreneurs: Talent, Temperament, Technique: Second Edition*, 1-415. doi:10.4324/9780080472683
- Bonwell, C. C. E., James A. (1991). *Active Learning: Creating Excitement in the Classroom* Washington, D.C.: Jossey-Bass.
- Chet Meyers, T. B. J., Jones Tb. (1993). *Promoting Acitve Learning : Strategies for the College Classroom*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Chigunta, F., Schnurr, J., James-Wilson, D., & Torres, V. (2005). Being "Real" about Youth Entrepreneurship in Eastern and Southern Africa Implications for Adults, Institutions and Sector Structures.
- Commission, E. (2016). *EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework*: Publicztion Office of the European Union.
- Eager, B., Grant, S., & Maritz, A. (2017). Time-orientation as a Precursor to Coping Responses in Entrepreneurs.

- Good, C. V., Merkel, W. R., & Phi Delta, K. (1973). *Dictionary of education*. New York: McGraw-Hill.
- Goswami, K., Hazarika, B., & Handique, K. (2017). Determinants of financial risk attitude among the handloom micro-entrepreneurs in North East India. *Asia Pacific Management Review*. doi:10.1016/j.apmr.2017.07.013
- Group, W. B. (2019). *Doing Business 2019 Training for Reform*.
- Harvey, M. H. B. (2020). The 3 Core Competencies Entrepreneurs Must Master to Succeed. Retrieved from <https://thebarefootspirit.com/3-core-competencies-entrepreneurs-must-master-succeed/>
- Hatten, T. S. (2006). *Small business management : entrepreneurship and beyond* (3rd ed. ed.). Boston: Houghton Mifflin Co.
- Hisrich, R., Langan-Fox, J., & Grant, S. (2007). Entrepreneurship Research and Practice: A Call to Action for Psychology. *The American psychologist*, 62, 575-589. doi:10.1037/0003-066X.62.6.575
- Kabir, M. (2017). Entrepreneurial Competency As Determinant For Success Of Female Entrepreneurs In Nigeria. *Indonesian Journal of Business and Entrepreneurship* 2017, 3(2).
- Madaus, G. F., Scriven, M., & Stufflebeam, D. L. (1983). *Evaluation Models Viewpoints on Educational and Human Services Evaluation* (1st ed. 1983. ed.). Dordrecht: Springer Netherlands : Imprint: Springer.
- Mamun, A. A. (2019). Entrepreneurial knowledge, skills, competencies and performance A study of micro-enterprises in Kelantan, Malaysia. Retrieved from <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/APJIE-11-2018-0067/full/pdf>
- McClelland, D. C. (1961). *The achieving society*. Princeton, N.J.: Van Nostrand.
- Ministry of Education Thailand (2018). Basic Education Core Curriculum. Retrieved from <https://drive.google.com/file/d/1SjQZqQbmU52DP1ODySpOmVEcUzW-7xP7/view>.
- Mokhtar, A. (2017). *A research thesis submitted in partial fulfilment of the requirements for the degree of Doctor of Business Administration*. Southern Cross University,

Australia.

- Montiel-Campos, H., & Sole, F. (2012). The Entrepreneurial Orientation-Dominant Logic-Performance Relationship in New Ventures: an Exploratory Quantitative Study. *BAR - Brazilian Administration Review*, 9. doi:10.1590/S1807-76922012000500005
- Nicholls, N. a. (1976). *H.development a curriculum*. London: Allen& Unwin.
- Petty, G. (2004). Active Learning Work : the evidence. Retrieved from <http://www.geoffpetty.com>
- Petvirojchai, S. (2561). ทักษะการเป็นผู้ประกอบการที่การศึกษาไทยไม่ค่อยสอน. Retrieved from <https://thematter.co/sponsor/tmb-biz-wow/51401>
- Podile, V., Sree, C., & Lakshmi, K. R. (2011). *Entrepreneurial Competencies*.
- Posner, G. J. (1973). Beauchamp's "Basic Components of a Curriculum Theory": A Rejoinder. *Curriculum Theory Network*, 4(1), 56-60. doi:10.2307/1179131
- Prats, J. (2020). THREE COMPETENCIES EVERY ENTREPRENEUR SHOULD DEVELOP. Retrieved from <https://www.ideasforleaders.com/ideas/three-competencies-every-entrepreneur-should-develop>
- Prawatrungruang, S. (2017). Decision Making Techniques in Business. *Journal of Humanities and Social Sciences Thonburi University*, 8(16), 152-159.
- Robles, L., & Zárrega-Rodríguez, M. (2015). Key Competencies for Entrepreneurship. *Procedia Economics and Finance*, 23, 828-832. doi:10.1016/S2212-5671(15)00389-5
- Sarwoko, E. (2013). Entrepreneurial Characteristics and Competency as Determinants of Business Performance in SMEs. *IOSR Journal of Business and Management*, 7, 31-38. doi:10.9790/487X-0733138
- Saylor, J. G., & Alexander, W. M. (1974). *Planning curriculum for schools*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Shenker, J. I., Goss, S.A. and Bernstein, D.A. (1969). Instructor's resource manual for psychology: Implementing active learning in the classroom. Retrieved from <http://s.psych/uiuc.edu/~jskenker/active.html>
- orasersombat, P. (2017). Influence of Psychological Factors on Business Start-ups of

- Hotel Entrepreneurs in Thailand, Journal of Management Science Chinghai Rajabhat University, 12(2), 17-41
- Spencer, L. M., & Spencer, S. M. (1993). *Competence at work : models for superior performance*. New York: Wiley.
- Srivarom, K. (2019). The Concept of Knowledge Management. Journal of Association of Professional Development of Educational Administration of Thailand .1(14),41-50.
- Stawetin, L. (2021). Public Relations Works and Reputation Building for Organization. Retrieved from https://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/jan_mar_11/pdf/aw27.pdf
- Steinhoff, D., & Burgess, J. F. (1993). *Small business management fundamentals*. New York: McGraw-Hill.
- Suroso, A. (2017). Optimizing SMEs' Business Performance Through Human Capital. *European Research Studies Journal*, 20(4B), 588-599.
- Taba, H. (1962). *Curriculum development ; theory and practice*. New York: Harcourt, Brace & World.
- Tanhakorn, T. (2018). Success Factors for Creative Entrepreneurs in the Creative Economy. *Veridian E Journal, Silpakorn University*, 11(1), 396-41
- Tyler Raph, W. A. (1964). *Basic Principles of Curriculum and Instruction*. Chicago: University of Chicago Press.
- Zarefard, M., & Cho, S. (2017). RELATIONSHIP BETWEEN ENTREPRENEURS' MANAGERIAL COMPETENCIES AND INNOVATIVE START-UP INTENTIONS IN UNIVERSITY STUDENTS: AN IRANIAN CASE.
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2562). การจดทะเบียนธุรกิจ ประจำเดือนธันวาคม 2562. Retrieved from https://www.dbd.go.th/news_view.php?nid=469416833
- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2544). *SMEs สร้างไทยมั่นคง* (1 Ed.). กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551* (4 ed.). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ, ส. (2550). *การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการ

พิมพ์.

เกสรประทุม, ณ. เ. (2550). Active Learning. รายงานการสรุปกิจกรรมระหว่างวันที่ 15-21 ตุลาคม 2550, 1.

แซมมณี, ท. (2547). ศาสตร์การสอน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แซมมณี, ท. (2548). รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย (3 ed.). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แซมมณี, ท. (2551). ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). แผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา. Retrieved from https://km.thai.ac/client-upload/km/download/66223_

ไคว์ตระกูล, ส. (2544). จิตวิทยาการศึกษา (5 ed.). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จ๋วยโต, เ. (2551). พจนานุกรมสมรรถนะ(Competency Dictionary). In: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน.

เจริญวงศ์ศักดิ์, เ. (2551). CSR สำคัญอย่างไรต่อการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน. Retrieved from <http://www.kriengsak.com/issues/csr>

ใจเที่ยง, อ. (2550). หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง) (4 ed.). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

เขาวนเข้มชื่น, ณ. (2561). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 20(2). Retrieved from https://so06.tci-thaijo.org/in-depth/edujournal_nu/active/view/130896/98631

ไซกิจปัญญา, ศ. (2548). สอนอย่างไรให้ Active Learning. นวัตกรรมการเรียนการสอน, 2(3), 12-15.

เดชศรี, ป. (2545). การเรียนรู้แบบ Active Learning : ทำได้อย่างไร. วารสาร สสวท, 30(116), 53-55.

ตั้งทรงเจริญ, ศ. (2558). คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษา ระดับปริญญาโทด้านบริหารธุรกิจในเขตกรุงเทพมหานคร. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, Retrieved from http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2015/TU_2015_5702030767_2923_1899.pdf

ตุังคะสมิต, อ. (2559). สังคมศึกษาในโลกอาเซียน = *Social studies in ASEAN Community*.

- ขอนแก่น: สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ถलग, เ. ณ. (2511). การบริหารงานหลักสูตร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ทองเอม, อ. (2561). การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. วารสารวไลย
อลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 8(3). Retrieved from
http://acad.vru.ac.th/Journal/journal%208_3/8_3_15.pdf
- ทีปะपाल, พ. (2552). การเป็นผู้ประกอบการ (1 ed.). กรุงเทพฯ: อมรรการพิมพ์.
- เทียนพุด, ด. (2532). 110 ไอเดีย จาก 80 ยอดนักบริหารชั้นนำของเมืองไทย.
กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). ทิศทางเศรษฐกิจไทยปี 2563. *BOT พระสยาม Magazine*(2).
Retrieved from
<https://www.bot.or.th/Thai/BOTMagazine/Documents/PhraSiam0163/CoverStory>
- ธีระชนชัยกุล, ก. (2562). การเป็นผู้ประกอบการและการสร้างธุรกิจใหม่. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ธีระวนิช, อ. (2547). ผู้ประกอบการ. กรุงเทพฯ: บริษัท ซี.วี.แอล.การพิมพ์.
- นทีदानนท์, ส. (2550). ผลการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติจริงที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก
ปฐมวัย. (ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- นวกิจไพฑูรย์, น. (2562). องค์ประกอบของสมรรถนะ. Retrieved from
<https://www.gotoknow.org/posts/500930>
- ในพระบรมราชูปถัมภ์, ส. (2562). ประโยชน์ของ CSR. Retrieved from
http://www.thaicrs.com/2005/09/blog-post_112747511569655705.html
- บัวศรี, ธ. (2542). ทฤษฎีหลักสูตร: การออกแบบและการพัฒนา. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- บางโม, ส. (2553). การเป็นผู้ประกอบการ *Entrepreneurship*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
เอสเคบีคส์.
- บุญพัฒนาภรณ์, ส. (2559). การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. (ปริญญาานิพนธ์ ปร.ด.). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ปทุมลังการ, ส. (2552). ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรฐานสมรรถนะและการประเมินผล. กรุงเทพฯ: สำนัก
มาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ประสิทธิ์วุฒิเวชช์, ว. (2542). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น: สถานที่ที่ท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร:
บริษัทเซ็นเตอร์ดีสคัฟ เวอร์ จำกัด.
- เฟือกพรหม, ภ. (2559). การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้อังกฤษตามแนวคิดการบูรณาการ

- เนื้อหาเกี่ยวกับภาษา และการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พัฒนพงศ์, ว. (2547). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการวัดการเพิ่มผลผลิตภาคบริการ. กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- โพธิ์ศรีทอง, อ. (2559). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครู เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ทางด้านดนตรีในศตวรรษที่ 21. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ภักดีวิโรจน์, เ. (2556). ผลของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่องทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและความเชื่อมั่นในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. (วิทยานิพนธ์ กศ.ม.). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
- ภัทรากร, ส. (2552). ผลของการจัดการเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวาที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหา และการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่องความน่าจะเป็น. (วิทยานิพนธ์. กศ.ม.). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ
- ภูเกียรติ, ล. (2552). การสอนแบบโครงงานและการสอนแบบใช้วิจัยเป็นฐาน: งานที่ครูประถมนำทำได้. กรุงเทพฯ: สาสะแอนด์ซันพริ้นติ้ง จำกัด.
- ภูเดช, อ. (2541). การเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (Active Learning). การศึกษาเอกชน, 7(72), 57-58.
- มัชฌิมา กุญชร ณ อยุธยา, ณ. บ. (2555). แนวทางความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ (1 ed.). สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม (Corporate Social Responsibility Institute : CSRI) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: บริษัท เมจิกเพรส จำกัด.
- มีศรี, พ. เ. พ. ย. แ. (2556). การสอนคิดด้วยโครงงานการเรียนรู้การสอนแบบบูรณาการ ทักษะในศตวรรษที่ 21 (3 ed.). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมธาคณวุฒิ, ป. (2544). หลักสูตรอุดมศึกษา: การประเมินและการพัฒนา (1 Ed.). กรุงเทพฯ: นิธิินแอดเวอ์ไทซิง กรุ๊ป.
- ยอดพุดติการณ, พ. (2557). CSR จากแนวคิดทางธุรกิจสู่วิถีชีวิตตนเอง (1 ed.). นครราชสีมา: สมบูรณ์การพิมพ์.
- ระงับทุกข์, ว. (2542). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (3 ed.). กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- รุ่งกล้า, อ. (2543). ระบบการฝึก-ศึกษาของ สรส.ทำไมหนอต้อง Active Learning.วารสารนาวิกศาสตร์, 83(12), 2.

- ลีอานันต์สกุล, ป. (2553). การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรผู้ประกอบการธุรกิจรุ่นเยาว์ ตามแนวคิดการฝึกทางปัญญาจากต้นแบบ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางธุรกิจของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วงศ์ประเสริฐ, ร. (2552). ความรับผิดชอบขององค์กรธุรกิจต่อสังคม (Corporate Social Responsibility, CSR). วารสาร นักบริหาร (กรกฎาคม-กันยายน 2552), 26(3), 32-34.
- วงศ์อนุตรโรจน์, ป. (2535). จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริม กรุงเทพ. วงษ์ใหญ่, ว. (2554). การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา (2 ed.). กรุงเทพฯ: อาร์แอนด์ ปรินทร์ จำกัด.
- วัชรวงษ์, พ. (2560). สมรรถนะและคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการของผู้เรียนในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยในเครือข่ายเบญจมิตร์. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- วัฒนกุลเจริญ, ท. (2551). การเรียนเชิงรุก (Active Learning). Retrieved from <http://blog.eduzones.com/images/blog/sasitthep/File/activet.pdf>
- วิงวอน, บ. (2555). การเป็นผู้ประกอบการเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิทยาณานนท์, ส. (2546). การสร้างความปรึกษาสามารถเชิงพุทธ. Retrieved from <http://www.bumgt.com>
- วิริยะพันธุ์, ท. (2559). ประโยชน์ที่ SMEs จะได้รับเมื่อนำ CSR ไปใช้ในองค์กร. Retrieved from <https://www.smartsme.co.th/content/20011>
- วุฒิศะโร, อ. (2554). “สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.”. In อุตสาหกรรมสาร (Vol. 43, pp. 4 – 5).
- เวชยานนท์, น. (2549). *Competency-based approach*. กรุงเทพฯ: กราฟิโกซิสเต็มส์.
- ศรีประเสริฐ, น. (2545). 108 วิธีคิด 1009 วิธีการของผู้ประกอบการ เล่ม 1. กรุงเทพฯ: ทิปปิ้งพ้อยท์.
- ศรีสุขะโต, ถ. ธ. (2543). เคล็ดลับการทำธุรกิจ SMEs. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดบุ๊คเซ็นเตอร์.
- ศักดิ์วรวิชัย, อ. (2547). แนวคิดเรื่องสมรรถนะ Competency: เรื่องเก่าที่เรายังหลงทาง. *Chulalongkorn Review*, 16(64).
- ศาสตราจารย์, ป. (2550). การพัฒนาเกณฑ์สมรรถนะในการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. (ปริญญาานิพนธ์)

- ศ.ด. (การศึกษาผู้ใหญ่). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ศิริทวี, จ. (2542). “โครงการทางเลือกใหม่ของการสร้างปัญญาชน”. 2(8), 33-38.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2563). ผู้ประกอบการเผชิญโจทย์ท้าทายมากขึ้นหลัง COVID-19. กระแสทรรศน์(3102). Retrieved from <https://mgronline.com/stockmarket/detail/9630000045320>
- ศรีสะอาด. บ. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- สถาบันไทยพัฒนา. (2563). 6 ทิศทาง CSR ปี'63 สร้างภาวะผู้ประกอบการความยั่งยืน. Retrieved from http://www.thaicrs.com/2006/03/blog-post_20.html
- สถาบันพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน. (2556). ความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อความยั่งยืนขององค์กร (CSR for Corporate Sustainability). Retrieved from https://www.set.or.th/yfs/main/download/YFS2018_ExamReading01.pdf
- สริวัฒน์, ล. (2557). จิตวิทยาสำหรับครู. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินติ้ง เฮ้าส์.
- สำนักงานข้าราชการพลเรือน. (2548). การปรับใช้สมรรถนะในการบริหารทรัพยากรมนุษย์. Retrieved from <http://www.competency.mju.ac.th/doc/11562.pdf>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education). กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562a). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สกศ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562b). เข้าใจสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับประชาชน และเข้าใจหลักสูตร รฐานสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา (1 ed.). กรุงเทพฯ: บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). เอกสารประกอบการบรรยายการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก. In.
- สุโคตรพรหมมี, ศ. (2559). กลยุทธ์ธุรกิจระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น. บมจ.
- สุดรุ่ง, จ. (2547). การพัฒนาหลักสูตรแบบเน้นกระบวนการทำโครงการเพื่อเสริมทักษะภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต.). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- สุทธิเสริม, ณ. (2561). การเป็นผู้ประกอบการ. Retrieved from <https://sites.google.com/site/natpatai24456/hnwy-thi4-kar-pen-phu-prakxb-kar>

- สุนีย์เหมะประสิทธิ์. (2542). สารานุกรมศึกษาศาสตร์ฉบับเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ. In. กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวรรณณัฐโชติ, ป. (2551). การเรียนเชิงรุก (*Active Learning*). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สุวรรณน้อย, ไ. (2556). การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (*Problem-based Learning: PBL*). In. สุเสาร์จ, ป. (2556). การพัฒนาการคิด. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- แสงเลิศอุทัย, จ. (2550). การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (*ICT*) สำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู. (ปริญญาานิพนธ์ กศ.ด.). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
- แสนทอง, ณ. (2547). มารู้จัก *Competency* กันเถอะ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดบุ๊คเซ็นเตอร์.
- โสมมาบุตร, อ. (2556). การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน. Retrieved from <https://teacherweekly.wordpress.com/2013/09/25/problem-based-learning>
- หงสกุล, ว. (2562). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคไทยแลนด์ 4.0 : *Active learning management in Thailand 4.0*. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ *Gradute School Conference 2018*. Retrieved from <https://journalgrad.ssru.ac.th/index.php/miniconference/article/view/1642/1521>
- หนูนิล, ส. (2559). การพัฒนาโมเดลความรับผิดชอบต่อสังคมเชิงกลยุทธ์เพื่อผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนของธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร,
- หลิมเจริญ, ส. (2552). การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2. (ปริญญาานิพนธ์ กศ.ด.). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.:
- หัตถิธรรม, อ. (2563). 8 หลุมพรางแห่งความล้มเหลวของการทำธุรกิจ. Retrieved from <https://www.smartsme.co.th/content/58033>
- เหมะประสิทธิ์, ส. (2537). การพัฒนาหลักสูตรและการสอนในระดับประถมศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
- เหมือนโพธิ์, ศ. (2559). การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการชุมชน ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร,

- เหล่าศิริหงส์ทอง, ต. (2552). ความรับผิดชอบต่อสังคมกับการบริหารห่วงโซ่อุปทาน. Retrieved from http://www.tpa.or.th/publisher/pdfFileDownloadS/fq143_p62-66.pdf
- อดุลย์ วังศิริคุณ. (2557). การศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 ผลผลิตและแนวทางการพัฒนา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 8(1).
- อรุณภู, ศ. (2557). การศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจ การบริการของบริษัทเคาน์เตอร์เซอร์วิส จำกัด. Retrieved from <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pimjournal/article/view/20061/17457>
- อัศวร, จ. (2549). สร้างคนสร้างผลงาน. กรุงเทพมหานคร: ก.พลพิมพ์ (1996).
- อุทรานันท์, ส. (2532). พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร (3 ed.). กรุงเทพมหานคร: มิตรสยาม.
- เอื้ออาภรณ์, ว. (2014). DNA CSR แบบไทยๆ ตามกระแสโลก พัฒนาการของซีเอสอาร์ในประเทศไทย. Retrieved from http://www.tpa.or.th/tpanews/upload/mag_content/86/ContentFile1737.pdf
- ไธยกานนท์, บ. (2556). 4C's การตลาดปฎิวัติ.
- โสภาสานนท์, ช. (2543). ก้าวสู่ความเป็นผู้ประกอบการ : คู่มือนักลงทุน = *How to start your business*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของสมรรถนะผู้ประกอบการ
และแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

1. รศ. ผจงศักดิ์ หมวดสง

คณบดีคณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. ผศ. ดร.สิทธิกร สุมาลี

ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ และอาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน

3. รศ.ดร. ชลวิทย์ เจียรจิตต์

คณบดีคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

4. อาจารย์ ดร. พิเศษฐ์ ชำนาญนา

หัวหน้าภาควิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

5. อาจารย์ ดร.กนก จันทรา

อาจารย์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม ตำแหน่งอาจารย์สาธิตชำนาญการ

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบประเมินความสอดคล้องของแบบประเมินความเหมาะสมของ
ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม และแบบประเมินความ
เหมาะสมของแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

1. อาจารย์ ดร. บุญสม ศรีศักดิ์

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนสงวนหญิง

2. อาจารย์ ดร. สุรเดช อนันตสวัสดิ์

กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนดลิ่งชั้นวิทยา

3. อาจารย์ ดร. พรพิมล ยังฉิม

กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนบางปลาม้าสูงสุมากรมดุงวิทย์

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาความเหมาะสม และความสอดคล้องของหลักสูตร
ส่งเสริมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้
เพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

1. รศ. ดร. มารุต พัฒนาผล

อาจารย์สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. อาจารย์ ดร.ธีรเชษฐ์ เรืองสุขอนันต์

อาจารย์ประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)
เชี่ยวชาญด้านคณิตศาสตร์ศึกษา

3. ผู้อำนวยการ ดร.เพ็ญพัทธ์ ภูมมาลา

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองคูขาดมหาสารคาม ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ

4. อาจารย์ ดร. พีชาณิกา เพชรสังข์

อาจารย์สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

5. อาจารย์ ดร. กฤษฏา วรพิน

อาจารย์สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ภาคผนวก ข

หลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

คำนำ

ผู้ประกอบการถือว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในโลกธุรกิจสมัยใหม่ เนื่องจากเป็นผู้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพลังทางเศรษฐกิจด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างงาน การประดิษฐ์คิดค้น การบุกเบิกตลาดทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนเป็นผู้จุดชนวนความเติบโตทางเศรษฐกิจในมิติต่าง ๆ จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กล่าวถึงระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นระดับการศึกษาที่มุ่งเน้นการเพิ่มพูนความรู้ และทักษะเฉพาะด้าน สนองตอบความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนทั้งด้านวิชาการ และวิชาชีพ มีทักษะในการใช้วิทยาการ และเทคโนโลยี ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ สมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรส่งเสริม และเริ่มมีการสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้วิจัยจึงสนใจการพัฒนาหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานทางการศึกษา และครูสามารถนำไปปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป

ผู้วิจัย

หลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

1. หลักการของหลักสูตร

1. เป็นหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ที่ใช้การเรียนรู้ตามแนวการเรียนรู้เชิงรุก Active learning โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project based learning) และการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เป็นหลัก
2. เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาให้นักเรียนบูรณาการความรู้ ทักษะ และลักษณะ ที่เสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม
3. เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่มุ่งพัฒนาให้นักเรียนสามารถนำสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1. พัฒนานักเรียนให้เกิดสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

ด้านความรู้ (Knowledge aspect) คือ สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาการค้นคว้า หรือจากประสบการณ์เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้ เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญในเรื่องความรู้เบื้องต้น เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วย 1. ความรู้เรื่องความสำคัญของผู้ประกอบการ 2. หน้าที่ผู้ประกอบการ 3. การวิเคราะห์การเป็นผู้ประกอบการ

ด้านทักษะ (skill aspect) คือ สิ่งที่ต้องการให้นักเรียนทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1. ทักษะการคิด ได้แก่ 1.1 ทักษะการคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (Problem Solving & Decision Making) คือ ความสามารถในการคิดที่พยายามคลี่คลายปัญหาระหว่างสภาพจริงที่เกิดขึ้นกับสภาพความต้องการของบุคคลโดยตัดสินใจพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ที่เหมาะสมมาช่วยในการแก้ปัญหาทางธุรกิจ ในสถานการณ์ที่เสี่ยง 1.2 ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) คือความสามารถในการคิดริเริ่มรูปแบบใหม่ๆ ที่เกิดประโยชน์ต่อผู้คน สังคม โลก มองเห็นโอกาสและช่องทางในการสร้างธุรกิจ สามารถต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้ 2. ทักษะทางการสื่อสาร คือ ความสามารถในการรับ และส่งสารทางธุรกิจ โดยการติดต่ออาจกระทำด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษร โดยทักษะที่เกิดขึ้นนั้นมาจากพื้นฐานความรู้ และสามารถปฏิบัติอย่างคล่องแคล่วว่องไว

ด้านลักษณะ (Relevant trait aspect) คือ เจตคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของนักเรียน หรือสิ่งที่นักเรียนเชื่อว่าตนเองเป็น ประกอบด้วย

ความมั่นใจในตนเอง คือ การแสดงออกถึงความเชื่อมั่นในตนเองว่ามีความสามารถ หรือศักยภาพในการรับมือกับความท้าทายสภาพแวดล้อมทางธุรกิจใหม่ๆ ด้วยทัศนคติที่เชื่อมั่น

ความกล้าเสี่ยง คือ การแสดงออกถึงความสามารถในตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ทางธุรกิจที่ไม่แน่นอน และสามารถใช้ความพยายามควบคุมเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ

ความมีวินัย คือ การแสดงออกถึงการเคารพต่อระเบียบ รู้ถึงสิทธิของตน และการเคารพผู้อื่น ปฏิบัติตามเงื่อนไขทางธุรกิจที่กำหนดไว้ได้

ความอดทน คือ การแสดงออกถึงการยอมรับในสิ่งที่ตนไม่พอใจ หรือปัญหาทางธุรกิจที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ไม่กลัวการล้มเหลว หากครั้งแรกไม่สำเร็จก็ไม่ละความพยายาม ไม่ท้อถอย

ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การแสดงออกถึงการประกอบกิจการด้วยความดูแลใส่ใจต่อลูกค้า เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม โดยดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใสและยุติธรรม มีความตระหนักถึงผลกระทบทางลบต่อ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

2. นักเรียนสามารถนำเสนอสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์จริงได้

3. โครงสร้างเนื้อหาและเวลาเรียนของหลักสูตร

เพื่อให้นักเรียนได้รับการเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านลักษณะ จึงได้กำหนดเนื้อหาแบ่งออกเป็น 4 หน่วย โดย ผู้วิจัยสังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการเป็น 4 ขั้นตอน และสร้างเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้ ดังตารางต่อไปนี้

<p>กระบวนการส่งเสริมสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความ รับผิดชอบต่อสังคม</p>	<p>แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะ ผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม</p>
<p>ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดปัญหา</p> <p>ครูใช้สถานการณ์ปัญหากระตุ้นให้นักเรียนเกิด ความคิด เป็นขั้นที่ครูกำหนดปัญหา ซึ่งเป็นปัญหาที่น่าสนใจ และหลากหลายทั้งปัญหาในชีวิตจริง ปัญหาที่ไม่คุ้นเคย และ ปัญหาปลายเปิด เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนต้องการที่จะคิด</p>	<p>หน่วยที่ 1 ผู้ประกอบการเริ่มต้น</p> <p>การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem- based Learning), การสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ คิด (Thinking Based Learning) และการเรียนรู้แบบ แลกเปลี่ยนความคิด (Think – Pair – Share)</p>
<p>ขั้นที่ 2 ขั้นวางแผนแก้ปัญหา</p> <p>นักเรียนทำความเข้าใจปัญหาที่กำหนด และร่วม ดำเนินการคิดแก้ปัญหา โดยครูให้นักเรียนร่วมกันวางแผน แก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ครูให้ นักเรียนวิเคราะห์ ปัญหาแล้วนำความรู้เกี่ยวกับผู้ประกอบการมาใช้ในการ แก้ปัญหา และกระตุ้นให้นักเรียนใช้เหตุผลในการวางแผน และคาดการณ์คำตอบที่เป็นไปได้ โดยใช้คำถามกระตุ้น</p>	<p>หน่วยที่ 2 คณิตศาสตร์สำหรับผู้ประกอบการเบื้องต้น</p> <p>การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem- based Learning) สถานการณ์จำลอง (Simulation) และกระบวนการกลุ่ม (Group Process)</p>
<p>ขั้นที่ 3 ขั้นดำเนินการ</p> <p>นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่ได้วางไว้ในขั้นที่ 2 โดย เป็นขั้นที่นักเรียนทำตามแผนที่วางไว้ร่วมกัน โดยเริ่มจากการ ตรวจสอบความเป็นไปได้ของแผน แล้วลงมือ แก้ปัญหา กระทั่งหาคำตอบของปัญหาได้ถูกต้อง นอกจากนี้ในระหว่าง ดำเนินการแก้ปัญหานักเรียนต้องวิเคราะห์ด้วยว่าแนวคิด ที่เลือกใช้มีความเหมาะสมหรือไม่และมีวิธีอื่นที่จะสามารถ นำมาใช้ในการแก้ปัญหา และประสบผลสำเร็จ</p>	<p>หน่วยที่ 3 ปฏิบัติการผู้ประกอบการ</p> <p>การเรียนรู้โดยใช้โครงงาน (Project based learning), การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Experimental Instruction), การการสอนที่เน้นทักษะ กระบวนการคิด (Thinking Based Learning), และ กระบวนการกลุ่ม (Group Process)</p>
<p>ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปและนำเสนอ</p> <p>เป็นขั้นที่นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้และ แนวคิดที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ โดยนักเรียนนำเสนอผลการ ปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่วางไว้</p>	<p>หน่วยที่ 4 ผู้ประกอบการที่ดี</p> <p>การสอนที่เน้นทักษะกระบวนการคิด (Thinking Based Learning) และการแลกเปลี่ยน พูดคุยกัน (Discussion Group)</p>

เนื้อหาของหลักสูตร

เนื้อหาของหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แบ่งออกเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้ เวลา 20 ชั่วโมง

หน่วยที่	เนื้อหา	ผลการเรียนรู้	เวลา (คาบ)
หน่วยที่ 1 ผู้ประกอบการเบื้องต้น	ผู้ประกอบการเบื้องต้น - ความหมายของผู้ประกอบการ - ทักษะผู้ประกอบการ - ลักษณะผู้ประกอบการที่ดี	- นักเรียนเข้าใจหลักการเป็นผู้ประกอบการเบื้องต้น และสามารถประยุกต์ความรู้เพื่อสำรวจความถนัดของตนเอง	3
หน่วยที่ 2 คณิตศาสตร์สำหรับผู้ประกอบการเบื้องต้น	1. สถิติและความน่าจะเป็นสำหรับผู้ประกอบการ - การใช้ระเบียบวิธีการทางสถิติสำหรับผู้ประกอบการเบื้องต้น - สถิติและความน่าจะเป็นเพื่อการตัดสินใจของผู้ประกอบการ 2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณทางธุรกิจ - กำหนดการเชิงเส้น - การจำลองสถานการณ์ (Simulation) - การเงินและการลงทุน	- นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับความรู้เรื่องความสำคัญของผู้ประกอบการ - นักเรียนนำความรู้ทางคณิตศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการเขียนแผนธุรกิจที่ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมได้	10
หน่วยที่ 3 ปฏิบัติการผู้ประกอบการ	ถอดบทเรียนผู้ประกอบการ - บัญชีสำเร็จรูป	- นักเรียนสามารถดำเนินการแก้ปัญหาทางธุรกิจได้ - นักเรียนสามารถปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ได้	4
หน่วยที่ 4 ผู้ประกอบการที่ดี	กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ การสร้างคุณค่าทางธุรกิจ (value Creation) - คณิตศาสตร์กับการเพิ่มมูลค่า	- นักเรียนสามารถนำเสนอผลการประกอบการทางธุรกิจ - นักเรียนสามารถนำผลที่ได้จากการประกอบการทางธุรกิจมาสร้างคุณค่าต่อสังคมได้	3

แสดงแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

หน่วยที่	แผนการจัดการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา/คาบ
หน่วยที่ 1 ผู้ประกอบการเริ่มต้น	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ผู้ประกอบการเริ่มต้น	- ความหมายของ ผู้ประกอบการ - ทักษะผู้ประกอบการ - ลักษณะผู้ประกอบการที่ดี	3
หน่วยที่ 2 คณิตศาสตร์สำหรับ ผู้ประกอบการเบื้องต้น	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 สถิติ เบื้องต้นกับผู้ประกอบการ	- การใช้ระเบียบวิธีการทาง สถิติสำหรับผู้ประกอบการ เบื้องต้น - สถิติและความน่าจะเป็นเพื่อ การตัดสินใจของผู้ประกอบการ	3
	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เตรียมพร้อมผู้ประกอบการ	- กำหนดการเชิงเส้น - การจำลองสถานการณ์ (Simulation) - การเงินและการลงทุน	3
	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 แผน ที่ผู้ประกอบการ	- องค์ประกอบของแผนธุรกิจ - แบบฟอร์มการเขียนแผน ธุรกิจ	4
หน่วยที่ 3 ปฏิบัติการผู้ประกอบการ	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 ถอดบทเรียนผู้ประกอบการ	- บัญชีสำเร็จรูป	4
หน่วยที่ 4 ผู้ประกอบการที่ดี	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่องเล่าผู้ประกอบการ	- คณิตศาสตร์กับการเพิ่ม มูลค่า	3
			20

4. แนวทางการจัดการเรียนรู้

แนวทางการจัดการเรียนรู้ยึดหลักการจัดการเรียนรู้อย่างนี้

1. ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้
2. ส่งเสริมให้นักเรียนได้ตัดสินใจด้วยตนเองส่งผลให้เกิดความรู้สึภาคภูมิใจในตนเอง
3. ส่งเสริมการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น
4. พัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย

5. ส่งเสริมพัฒนาทักษะการคิด เช่น การคิดแก้ปัญหา การคิดวิจารณ์ญาณ การคิด ตัดสินใจ การคิดสร้างสรรค์
6. พัฒนาทักษะในการจัดการ เช่น เรื่องการบริหารเวลา การใช้แหล่งทรัพยากรให้คุ้มค่า
7. พัฒนาให้เกิดทักษะทางสังคม เช่นทักษะการเป็นผู้นำ ทักษะการเจรจาต่อรอง โดยมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยดังนี้

หน่วยที่	แนวทางการจัดการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	สมรรถนะ
หน่วยที่ 1 ผู้ประกอบการ เริ่มต้น	การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning), การสอนที่เน้นทักษะกระบวนการคิด (Thinking Based Learning) และการเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด (Think – Pair – Share) เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้การเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้เกิด และแสวงหาคำตอบ ใช้วิธีการเสนอตัวอย่างบุคคล ประสบความสำเร็จ ศึกษาไปความรู้ และใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อร่วมกันอภิปรายสรุปผล	- นักเรียนเข้าใจหลักการ เป็นผู้ประกอบการ เบื้องต้น และสามารถประยุกต์ความรู้เพื่อสำรวจความถนัดของตนเอง	ด้านความรู้ ความสำคัญของผู้ประกอบการ ด้านทักษะ - การแก้ปัญหา และการตัดสินใจ - การสื่อสาร ด้านลักษณะ - ความมั่นใจในตนเอง - ความมีวินัย - ความรับผิดชอบต่อสังคม
หน่วยที่ 2 คณิตศาสตร์ สำหรับ ผู้ประกอบการ เบื้องต้น	การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) สถานการณ์จำลอง (Simulation) และกระบวนการกลุ่ม (Group Process) เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหา ส่งเสริมให้นักเรียนได้ตัดสินใจด้วยตนเอง และส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยใช้สถานการณ์สมมติ ประชวรการถามตอบ และใช้การระดมสมองในประเด็นเกี่ยวกับปัญหา ศึกษาไปความรู้ ตลอดจนใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อร่วมกันอภิปรายผล	- นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับ ความรู้ความสำคัญของผู้ประกอบการ การลงทุน และแผนธุรกิจ - นักเรียนนำความรู้ทางคณิตศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการเขียนแผนธุรกิจที่ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมได้	ด้านความรู้ การเงิน, แผนธุรกิจ ด้านทักษะ - การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ - การสื่อสาร - การคิดสร้างสรรค์ ด้านลักษณะ - ความกล้าเสี่ยง - ความมีวินัย - ความรับผิดชอบต่อสังคม

หน่วยที่	แนวทางการจัดการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	สมรรถนะ
หน่วยที่ 3 ปฏิบัติการ ผู้ประกอบการ	การเรียนรู้โดยใช้โครงงาน (Project based learning), การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Experimental Instruction), การการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการคิด (Thinking Based Learning), และกระบวนการกลุ่ม (Group Process) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาทักษะทางสังคม และทักษะด้านการจัดการ โดยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง ตลอดจนใช้การระดมสมองในประเด็นเกี่ยวกับปัญหา ศึกษาใบความรู้ และใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อร่วมอภิปรายผล	- นักเรียนสามารถดำเนินการแก้ปัญหาทางธุรกิจได้ - นักเรียนสามารถปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ได้	ด้านความรู้ การเงิน, แผนธุรกิจ ด้านทักษะ - การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ - การสื่อสาร - การคิดสร้างสรรค์ ด้านลักษณะ - ความกล้าเสี่ยง - ความมีวินัย - ความอดทน - ความรับผิดชอบต่อสังคม
หน่วยที่ 4 ผู้ประกอบการที่ดี	การสอนที่เน้นทักษะกระบวนการคิด (Thinking Based Learning) และการแลกเปลี่ยนพูดคุยกัน (Discussion Group) เพื่อการนำเสนอผลงาน กิจกรรมกลุ่มร่วมอภิปรายผลเกี่ยวกับประเด็นปัญหา	- นักเรียนสามารถนำเสนอผลการประกอบการทางธุรกิจ - นักเรียนสามารถนำผลที่ได้จากการประกอบการทางธุรกิจมาสร้างคุณค่าต่อสังคมได้	ด้านความรู้ ความสำคัญของผู้ประกอบการ การเงิน, แผนธุรกิจ ด้านทักษะ - การแก้ปัญหา และการตัดสินใจ - การสื่อสาร ด้านลักษณะ - ความมั่นใจในตนเอง - ความรับผิดชอบต่อสังคม

5. สื่อการจัดการเรียนรู้

ลักษณะของสื่อการเรียนรู้ ที่จะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรมีความหลากหลายเหมาะสม สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ และเนื้อหา ยกตัวอย่างเช่น ใบกิจกรรม ใบความรู้ บทความสถานการณ์ เป็นต้น

6. การวัดประเมินผล

การวัดประเมินผล ดำเนินการไปพร้อมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อประเมินสมรรถนะ ทั้ง 3 ด้าน คือ

1. **ด้านความรู้ (Knowledge aspect)** คือ สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาการค้นคว้าหรือจากประสบการณ์เฉพาะในเรื่องที่ต่องรู้ เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญในเรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วย 1. ความรู้เรื่องความสำคัญของผู้ประกอบการ 2. หน้าที่ผู้ประกอบการ 3. การวิเคราะห์การเป็นผู้ประกอบการซึ่งวัดได้จากแบบวัดสมรรถนะด้านความรู้ เรื่องผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. **ด้านทักษะ (skill)** คือ การวัดการประเมินความสามารถของนักเรียนในการแก้ปัญหา การให้เหตุผล และการลงมือปฏิบัติ ซึ่งประกอบไปด้วย 2.1. ทักษะการคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ 2.2. ทักษะการคิดสร้างสรรค์ 2.3. ทักษะทางการสื่อสารซึ่งสามารถประเมินได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน และแบบทดสอบความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ

3. **ด้านลักษณะ (Relevant trait aspect)** คือ เจตคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของนักเรียน หรือสิ่งที่นักเรียนเชื่อว่าตนเองเป็น ประกอบด้วย 3.1 ความมั่นใจในตนเอง 3.2 ความกล้าเสี่ยง 3.3 ความมีวินัย 3.4 ความอดทน 3.5 ความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสามารถประเมินได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน และภาระงานของนักเรียน โดยมีแนวทางการวัดประเมินผล เพื่อประเมินสมรรถนะ ทั้ง 3 ด้านดังนี้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ดังนี้

สมรรถนะด้านความรู้	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
ความสำคัญของ ผู้ประกอบการ	การทดสอบ	แบบวัดสมรรถนะด้านความรู้ เรื่องผู้ประกอบการที่มีความ รับผิดชอบต่อสังคม สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	นักเรียนทำแบบทดสอบ ความรู้ความเข้าใจของการ เป็นผู้ประกอบการ ได้ คะแนนเกินร้อยละ 70 ถือ ว่าผ่าน
หน้าที่ผู้ประกอบการ			
การวิเคราะห์การเป็น ผู้ประกอบการ			

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านทักษะดังนี้

สมรรถนะด้านทักษะ	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
ทักษะการคิดแก้ปัญหา และการตัดสินใจ	การทดสอบ	แบบวัดความสามารถในการ คิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ	นักเรียนทำแบบทดสอบการคิด แก้ปัญหาและการตัดสินใจ ผู้ประกอบการ ได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
ทักษะการคิดสร้างสรรค์	การทดสอบ	แบบสังเกตและประเมิน พฤติกรรมสมรรถนะความเป็น ผู้ประกอบการที่มีความ รับผิดชอบต่อสังคม	นักเรียนได้คะแนนเกินร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
ทักษะทางการสื่อสาร	การทดสอบ/ การสังเกต	แบบสังเกตและประเมิน พฤติกรรมสมรรถนะความเป็น ผู้ประกอบการที่มีความ รับผิดชอบต่อสังคม	นักเรียนได้คะแนนเกินร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านลักษณะดังนี้

สมรรถนะด้านลักษณะ	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
ความมั่นใจในตนเอง	การสังเกต/ การประเมิน ชิ้นงาน	แบบสังเกตและประเมินพฤติกรรม สมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	นักเรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
ความกล้าเสี่ยง	การสังเกต/ การประเมิน ชิ้นงาน	แบบสังเกตและประเมินพฤติกรรม สมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	นักเรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
ความมีวินัย	การสังเกต/ การประเมิน ชิ้นงาน	แบบสังเกตและประเมินพฤติกรรม สมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	นักเรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
ความอดทน	การสังเกต/ การประเมิน ชิ้นงาน	แบบสังเกตและประเมินพฤติกรรม สมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	นักเรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
ความรับผิดชอบต่อ สังคม	การสังเกต/ การประเมิน ชิ้นงาน	แบบสังเกตและประเมินพฤติกรรม สมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	นักเรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน

เอกสารประกอบหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ
ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

คู่มือการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

1. หลักการของหลักสูตร

1. เป็นหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ที่ใช้การเรียนรู้ตามแนวการเรียนรู้เชิงรุก Active learning โดยใช้โครงงาน (Project based learning) และ การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เป็นหลัก

2. เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาให้นักเรียนบูรณาการความรู้ ทักษะ และลักษณะ ที่เสริมสร้างสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

3. เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่มุ่งพัฒนาให้นักเรียนสามารถนำสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

หลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. พัฒนานักเรียนให้เกิดสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

ด้านความรู้ (Knowledge aspect) คือ สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาการค้นคว้า หรือจากประสบการณ์เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้ เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญในเรื่องความรู้เบื้องต้น เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วย 1. ความรู้เรื่องความสำคัญของผู้ประกอบการ 2. หน้าที่ผู้ประกอบการ 3. การวิเคราะห์การเป็นผู้ประกอบการ

ด้านทักษะ (skill aspect) คือ สิ่งที่ต้องการให้นักเรียนทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

1. ทักษะการคิด ได้แก่

1.1 ทักษะการคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (Problem Solving & Decision Making) คือ ความสามารถในการคิดที่พยายามคลี่คลายปัญหาระหว่างสภาพจริงที่เกิดขึ้นกับสภาพความต้องการของบุคคลโดยตัดสินใจพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ที่เหมาะสมมาช่วยในการแก้ปัญหาทางธุรกิจ ในสถานการณ์ที่เสี่ยง

1.2. ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) คือความสามารถในการคิดริเริ่มรูปแบบใหม่ๆ ที่เกิดประโยชน์ต่อผู้คน สังคม โลก มองเห็นโอกาสและช่องทางในการสร้างธุรกิจ ขึ้นมา สามารถต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้

2. ทักษะทางการสื่อสาร คือ ความสามารถในการรับ และส่งสารทางธุรกิจ โดยการติดต่ออาจกระทำด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษร โดยทักษะที่เกิดขึ้นนั้นมาจากพื้นฐานความรู้ และสามารถปฏิบัติอย่างคล่องแคล่วว่องไว

ด้านลักษณะ (Relevant trait aspect) คือ เจตคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของนักเรียน หรือสิ่งที่นักเรียนเชื่อว่าตนเองเป็น ประกอบด้วย

ความมั่นใจในตนเอง คือ การแสดงออกถึงความเชื่อมั่นในตนเองว่ามี ความสามารถ หรือศักยภาพในการรับมือกับความท้าทายสภาพแวดล้อมทางธุรกิจใหม่ๆ ด้วยทัศนคติที่เชื่อมั่น

ความกล้าเสี่ยง คือ การแสดงออกถึงความสามารถในตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ทางธุรกิจที่ไม่แน่นอน และสามารถให้ความพยายามควบคุมเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ

ความมีวินัย คือ การแสดงออกถึงการเคารพต่อระเบียบ รู้ถึงสิทธิของตน และการเคารพผู้อื่น ปฏิบัติตามเงื่อนไขทางธุรกิจที่กำหนดไว้ได้

ความอดทน คือ การแสดงออกถึงการยอมรับในสิ่งที่ตนไม่พอใจ หรือปัญหาทางธุรกิจที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ไม่กล่าวการล้มเหลว หากครั้งแรกไม่สำเร็จก็ไม่ละความพยายาม ไม่ท้อถอย

ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การแสดงออกถึงการประกอบกิจการด้วยความดูแลใส่ใจต่อลูกค้า เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม โดยดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใสและยุติธรรม มีความตระหนักถึงผลกระทบทางลบต่อ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

2. นักเรียนสามารถนำสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์จริงได้

3. คำแนะนำสำหรับครูผู้สอน

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งนี้ ครูมีหน้าที่

1. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้คำถามกระตุ้นความคิด และนักเรียนได้รับวิธีการเรียนรู้ตามแนวการเรียนรู้เชิงรุก Active learning โดยใช้โครงงาน (Project based learning) และ การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เป็นหลัก
2. ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความร่วมมือกัน โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม และส่งเสริมสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยการให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เกิดปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน
3. ครูต้องมีใจในการยอมรับความสามารถของนักเรียนที่แตกต่างกัน โดยส่งเสริมให้นักเรียนมีการนำเสนอผลงาน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
4. กระตุ้นให้นักเรียนให้ความสำคัญของการเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมโดยเน้นย้ำถึงความสำคัญ และประโยชน์ของการมีความรับผิดชอบต่อสังคมในทุกกิจกรรมที่นักเรียนทำ

4. สารการเรียนรู้

สารการเรียนรู้ประกอบไปด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

หน่วยที่ 1 ผู้ประกอบการเริ่มต้น

- นักเรียนเข้าใจหลักการเป็นผู้ประกอบการเบื้องต้น และสามารถประยุกต์ความรู้เพื่อสำรวจความถนัดของตนเอง

หน่วยที่ 2 คณิตศาสตร์สำหรับผู้ประกอบการเบื้องต้น

- นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับ 1. ความรู้เรื่องความสำคัญของผู้ประกอบการ 2.หน้าที่ผู้ประกอบการ 3.การวิเคราะห์การเป็นผู้ประกอบการ

- นักเรียนนำความรู้ทางคณิตศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการเขียนแผนธุรกิจที่ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมได้

หน่วยที่ 3 ปฏิบัติการผู้ประกอบการ

- นักเรียนสามารถดำเนินการแก้ปัญหาทางธุรกิจได้
- นักเรียนสามารถปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ได้

หน่วยที่ 4 ผู้ประกอบการที่ดี

- นักเรียนสามารถนำเสนอผลการประกอบการทางธุรกิจ
- นักเรียนสามารถนำผลที่ได้จากการประกอบการทางธุรกิจมาสร้างคุณค่าต่อสังคมได้

5. บทบาทของครู และนักเรียน

หน่วยการเรียนรู้	บทบาทของครู	บทบาทของนักเรียน
<p>หน่วยที่ 1</p> <p>ผู้ประกอบการ เริ่มต้น</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างบรรยากาศให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ได้แก่ การใช้คำถามกระตุ้นความคิดนักเรียน (Problem-based Learning) - ส่งเสริมให้นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน (Think-Pair-Share) - ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการค้นคว้า และระดมความคิดโดยการใช้กิจกรรมกลุ่ม (Thinking Based Learning) - กระตุ้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญของความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญ และประโยชน์ของความรับผิดชอบต่อสังคมในทุกกิจกรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนมีการร่วมกันศึกษาหาความรู้ในเรื่องที่จะทำจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย
<p>หน่วยที่ 2</p> <p>คณิตศาสตร์ สำหรับ ผู้ประกอบการ เบื้องต้น</p>	<p>จัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่กระตุ้นให้นักเรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประสบความสำเร็จในการเรียน กิจกรรมที่ได้แก่ การฝึกแก้ปัญหา (Problem-based Learning) การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและใช้กระบวนการกลุ่ม (Group Process) เป็นต้น - จัดหาสื่อการสอนที่เป็นรูปธรรมสอดคล้องในชีวิตประจำวัน และเหมาะสมกับเนื้อหาที่สอน เช่น การใช้สถานการณ์จำลอง (Simulation) - กระตุ้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญของความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญ และประโยชน์ของความรับผิดชอบต่อสังคมในทุกกิจกรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนมีการวางแผนการประกอบการ โดยการลงพื้นที่สำรวจ และเก็บรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจทำธุรกิจ - นักเรียนมีการเขียนแผนธุรกิจนำเสนอครู เพื่อเป็นแนวทางในการลงมือปฏิบัติจริง
<p>หน่วยที่ 3</p> <p>ปฏิบัติการ ผู้ประกอบการ</p>	<p>เปลี่ยนจากผู้ถ่ายทอด (Transmitting) เป็นผู้ชี้แนะ (Mentoring) เป็นผู้อำนวยความสะดวก ติดตามการทำงาน ทำงานของนักเรียน ให้คำแนะนำ และความช่วยเหลือตามความจำเป็น และให้แรงเสริมตามสมควร (Project based learning)</p>	<p>นักเรียนมีการดำเนินงานตามแผนธุรกิจที่ได้กำหนดไว้</p>

หน่วยการเรียนรู้	บทบาทของครู	บทบาทของนักเรียน
หน่วยที่ 3 ปฏิบัติการ ผู้ประกอบการ (ต่อ)	เน้นทักษะกระบวนการคิด (Thinking Based Learning), และ กระบวนการกลุ่ม (Group Process) ส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และเกิดปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การให้นักเรียนลงมือทำใน สถานการณ์จริง (Experimental Instruction) เป็นต้น กระตุ้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญของความ รับผิดชอบต่อสังคม โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญ และประโยชน์ ของความรับผิดชอบต่อสังคมในทุกกิจกรรม	
หน่วยที่ 4 ผู้ประกอบการที่ ดี	จัดกิจกรรมให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับ ครูและเพื่อนในชั้น (Thinking Based Learning) และการ แลกเปลี่ยนพูดคุยกัน (Discussion Group) กระตุ้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญของความ รับผิดชอบต่อสังคม โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญ และประโยชน์ ของความรับผิดชอบต่อสังคมในทุกกิจกรรม	นักเรียนมีการนำ ผลงานออกแสดงต่อ สาธารณชน

6. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

หน่วยที่	แผนการจัดการเรียนรู้	แนวทางการจัดการเรียนรู้
หน่วยที่ 1 ผู้ประกอบการ เริ่มต้น	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ผู้ประกอบการเริ่มต้น	<p>การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นนำ</p> <p>นำเข้าสู่บทเรียนด้วยคำถามกระตุ้นความ สนใจนักเรียนเกี่ยวกับผู้ประกอบการที่นักเรียนรู้จักครูใช้ เทคนิคการเรียนรู้แบบ (Think-Pair-Share) เพื่อให้ นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้ประกอบการที่ ตนรู้จักซึ่งกันและกัน</p> <p>ขั้นสอน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กระตุ้นความคิดนักเรียนโดยใช้การอภิปราย กลุ่มถึงความหมายของการเป็นผู้ประกอบการ 2. ครูถามกระตุ้นการคิดของนักเรียนถึงแนวคิด ของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ และใช้คำถาม กระตุ้นเพื่อให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงทักษะจำเป็นที่มี ในตัวของผู้ประกอบการ ตลอดจนคุณลักษณะของ ผู้ประกอบการที่ดี 3. นักเรียนทำกิจกรรม “สำรวจตัวตน” โดยเป็น กิจกรรมที่ให้นักเรียนสำรวจว่าตนเองมีลักษณะของ ผู้ประกอบการที่ดีใดในตนเอง เพื่อค้นพบความถนัดของ นักเรียน <p>ขั้นสรุป</p> <p>ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปถึงความหมาย ของผู้ประกอบการ ทักษะผู้ประกอบการ ลักษณะ ผู้ประกอบการที่ดี ใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนค้นหาอาชีพ ที่ตนสนใจและอยากประกอบธุรกิจนั้นเพื่อมานำเสนอใน คาบถัดไป</p>

หน่วยที่	แผนการจัดการเรียนรู้	แนวทางการจัดการเรียนรู้
หน่วยที่ 2 คณิตศาสตร์ สำหรับ ผู้ประกอบการ เบื้องต้น	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 สถิติเบื้องต้นกับ ผู้ประกอบการ	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นนำ นำเข้าสู่บทเรียนด้วยการใช้การถามกระตุ้น ความคิดถึงอาชีพการประกอบอาชีพที่นักเรียนแต่ละคน สนใจ ครูแจกหมวกผู้ประกอบการให้นักเรียนแต่ละคน และให้เขียนอาชีพที่สนใจประกอบการลงบนหมวกของ ตนเองและสวมหมวกไว้ ขั้นสอน 1. ครูให้นักเรียนออกเดินเพื่อตามหาเพื่อนที่สวม หมวกที่มีอาชีพเหมือนหรือคล้ายกับตนเองและให้จับกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดถึงสาเหตุที่แต่ละคนเลือกอาชีพ ประกอบอาชีพนี้ และแต่ละคนมีข้อมูลใดเกี่ยวกับอาชีพนี้ บ้าง 2. ครูให้นักเรียนที่สนใจประกอบการอาชีพ เดียวกันจับกลุ่ม จากนั้นให้นักเรียนให้ลงพื้นที่สำรวจ ตลาดอาชีพของตนเองโดยสามารถนำความรู้ทางสถิติ และการเก็บรวบรวมข้อมูลมาประยุกต์ใช้ 3. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอข้อมูลที่ได้จาก การลงสำรวจข้อมูล 4. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงความรู้ทาง สถิติที่นักเรียนต้องใช้ในการลงสำรวจข้อมูล เพื่อนำมา เป็นแนวทางในการวางแผนประกอบอาชีพในลำดับถัดไป ขั้นสรุป ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับความรู้ ทางคณิตศาสตร์ที่นำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา กระตุ้นให้นักเรียนค้นหาอาชีพที่ตนสนใจและอยาก ประกอบธุรกิจนั้นและหาข้อมูลของอาชีพที่ตนสนใจ เพิ่มเติมเพื่อนำมาเสนอในคาบถัดไป

หน่วยที่	แผนการจัดการเรียนรู้	แนวทางการจัดการเรียนรู้
หน่วยที่ 2 คณิตศาสตร์ สำหรับ ผู้ประกอบการ เบื้องต้น	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เตรียมพร้อมผู้ประกอบการ	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นนำ นำเข้าสู่บทเรียนด้วยการใช้คำถามกระตุ้น ความคิดถึงการประกอบกิจการที่นักเรียนสนใจหลังจากลง สำรวจแนวโน้ม ความต้องการ หรือได้ข้อมูลเกี่ยวกับธุรกิจ ที่ตนสนใจมาแล้วนั้น พบจุดอ่อน และจุดแข็งอะไรใน อาชีพประกอบการของตน ที่จะนำออกไปแข่งขันกับตลาด ภายนอก ขั้นสอน 1. ครูใช้การยกตัวอย่างสถานการณ์จำลองที่ เกี่ยวข้องกับเรื่องธุรกิจและการประกอบการ และใช้ คำถามกระตุ้นความคิดนักเรียนเพื่อให้นักเรียนลงมือ ตัดสินใจและแก้ปัญหาภายใต้สถานการณ์จำลอง (Simulation) ที่ครูกำหนดมาให้ 2. ครูใช้คำถามกระตุ้นถึงแนวทางการใช้ความรู้ ทางคณิตศาสตร์เพื่อเข้าไปช่วยในการแก้ปัญหาจาก สถานการณ์ปัญหาจำลองที่ครูกำหนดมาให้ ขั้นสรุป ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับความรู้ทาง คณิตศาสตร์เกี่ยวกับกำหนดการเชิงเส้น ตลอดจนการเงิน การลงทุนที่นำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา
	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 แผนสำหรับผู้ประกอบการ	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นนำ ครูสำรวจความพร้อม และความเชื่อมั่นใน ตนเองของนักเรียนเกี่ยวกับอาชีพประกอบการที่ตนสนใจ ว่าหลังจากมีพื้นฐานความรู้ วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ของ อาชีพประกอบการของตน นักเรียนให้ความมั่นใจว่าจะ ประสบความสำเร็จเมื่อลงมือทำมากน้อยเพียงใด

หน่วยที่	แผนการจัดการเรียนรู้	แนวทางการจัดการเรียนรู้
	<p>แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4</p> <p>แผนที่ผู้ประกอบการ (ต่อ)</p>	<p>การวางแผนที่ดีจะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและนำทางให้อาชีพประกอบการประสบผลสำเร็จ ซึ่งคาบนี้จะมาเรียนเกี่ยวกับการเขียนแผนธุรกิจ</p> <p>ชั้นสอน</p> <p>ครูใช้คำถามกระตุ้นถึงแนวทางการวางแผนธุรกิจว่าต้องประกอบด้วยอะไรบ้างครูให้นักเรียนศึกษาและลองเขียนแผนธุรกิจของตนเอง โดยครูทำหน้าที่ป้อนคำถามที่ให้นักเรียนเห็นข้อบกพร่องหรือจุดอ่อน เพื่อหาแนวทางการแก้ไข</p> <p>ชั้นสรุป</p> <p>ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการเขียนแผนธุรกิจของแต่ละกลุ่มอาชีพประกอบการครูให้นักเรียนลงมือทำตามแผนที่ตนวางไว้</p>
หน่วยที่ 3	<p>แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5</p> <p>ถอดบทเรียนผู้ประกอบการ</p>	<p>การจัดกิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>ชั้นนำ</p> <p>นำเข้าสู่บทเรียนด้วยกิจกรรม “คิดแบบผู้ประกอบการ” ซึ่งเป็นการกล่าวถึงเหตุการณ์ที่ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จประสบพบเจอก่อนที่จะมาเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ</p> <p>ชั้นสอน</p> <p>1. นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมาอภิปรายถึงเหตุการณ์และปัญหาที่นักเรียนได้ประสบพบเจอเมื่อได้ลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้แต่ละสัปดาห์</p> <p>2. นักเรียนร่วมกันอภิปรายและแลกเปลี่ยนถึงปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาที่นักเรียนได้ใช้เมื่อพบเจอปัญหาในแต่ละสัปดาห์ (จำนวน 4 สัปดาห์)</p> <p>ชั้นสรุป</p> <p>ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปถึงปัญหาและแนวทางแก้ไข</p>

หน่วยที่	แผนการจัดการเรียนรู้	แนวทางการจัดการเรียนรู้
หน่วยที่ 4 ผู้ประกอบ การ ที่ดี	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 ผู้ประกอบ การ ที่ดี	<p>การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นนำ</p> <p>นำเข้าสู่บทเรียนด้วยกิจกรรม “ปฏิบัติการ ผู้ประกอบ” ซึ่งเป็นการกล่าวถึงสรุปภาพเหตุการณ์ที่ นักเรียนที่ประสบพบเจอตลอดระยะเวลาการลงมือปฏิบัติ กิจกรรม</p> <p>ขั้นสอน</p> <p>ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปถึงผลลัพธ์จาก การไปปฏิบัติการเป็นผู้ประกอบการ ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงแนวทางต่อยอด โดยการสร้างคุณค่าทางธุรกิจต่อได้</p> <p>ขั้นสรุป</p> <p>ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปถึงคุณค่าและ ความสำคัญของการเป็นผู้ประกอบการที่มีความ รับผิดชอบต่อสังคม และแนวทางการพัฒนาตนเองให้มี สมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อ สังคมเพิ่มขึ้น</p>

7. สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมควรมีความหลากหลายเหมาะสมสอดคล้องกับ
วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ประกอบไปด้วย ใบงาน ใบความรู้ สถานการณ์สมมติ เป็นต้น

8. การวัดประเมินผลการเรียนรู้

การวัดประเมินผลการเรียนรู้ใช้วิธีการวัดที่หลากหลาย ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรมขณะ
ปฏิบัติกิจกรรม การวัดประเมินผลจากใบงาน ใบความรู้ การแก้ปัญหาจากสถานการณ์สมมติ
แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้ประกอบการ เป็นต้น

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ดังนี้

สมรรถนะด้านความรู้	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
ความสำคัญของ ผู้ประกอบการ หน้าที่ผู้ประกอบการ การวิเคราะห์การเป็น ผู้ประกอบการ	การทดสอบ	แบบวัดสมรรถนะด้านความรู้ เรื่องผู้ประกอบการที่มีความ รับผิดชอบต่อสังคม สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	นักเรียนทำแบบทดสอบ ความรู้ความเข้าใจของการ เป็นผู้ประกอบการ ได้ คะแนนเกินร้อยละ 70 ถือ ว่าผ่าน

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านทักษะดังนี้

สมรรถนะด้านทักษะ	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
ทักษะการคิดแก้ปัญหา และการตัดสินใจ	การทดสอบ	แบบวัดความสามารถในการคิด แก้ปัญหาและการตัดสินใจ	นักเรียนทำแบบทดสอบ การคิดแก้ปัญหาและการ ตัดสินใจผู้ประกอบการ ได้คะแนนเกินร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
ทักษะการคิดสร้างสรรค์	การทดสอบ	แบบสังเกตและประเมินพฤติกรรม สมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	นักเรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
ทักษะทางการสื่อสาร	การทดสอบ/ การสังเกต	แบบสังเกตและประเมินพฤติกรรม สมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	นักเรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านลักษณะดังนี้

สมรรถนะด้านลักษณะ	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
ความมั่นใจในตนเอง	การสังเกต/ การประเมิน ชิ้นงาน	แบบสังเกตและประเมินพฤติกรรม สมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	นักเรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
ความกล้าเสี่ยง	การสังเกต/ การประเมิน ชิ้นงาน	แบบสังเกตและประเมินพฤติกรรม สมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	นักเรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
ความมีวินัย	การสังเกต/ การประเมิน ชิ้นงาน	แบบสังเกตและประเมินพฤติกรรม สมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	นักเรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
ความอดทน	การสังเกต/ การประเมิน ชิ้นงาน	แบบสังเกตและประเมินพฤติกรรม สมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	นักเรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
ความรับผิดชอบต่อ สังคม	การสังเกต/ การประเมิน ชิ้นงาน	แบบสังเกตและประเมินพฤติกรรม สมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม	นักเรียนได้คะแนนเกิน ร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน

**แบบวัดสมรรถนะด้านความรู้ เรื่องผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย**

ชื่อ.....นามสกุล..... เลขที่..... ชั้น.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ความหมายของการประกอบการข้อใดกล่าวถูกต้อง

ก. บุคคลที่จัดองค์กรธุรกิจโดยยอมรับความเสี่ยงภัย ผู้ที่มีความคิดที่จะดำเนินธุรกิจโดยการก่อตั้งธุรกิจขึ้นมาเพื่อหวังผลกำไร

ข. การจัดตั้งองค์กรหรือกิจการเพื่อดำเนินการผลิต การจำหน่ายและการให้บริการโดยนำปัจจัยต่างๆมาลงทุน

ค. บุคคลที่มีความอดทน มุ่งมั่น กล้าตัดสินใจ บุคคลที่มีโอกาส และผลประโยชน์ในธุรกิจ เป็นผู้ มีความรู้ และความเข้าใจในเรื่องการเงิน การจัดการวัตถุดิบ และการเผชิญกับความเสี่ยงในการริเริ่ม และกล้าเสี่ยงในการที่จะนำความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ

ง. กลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคลร่วมมือกันทำงานในการผลิต เป็นผู้มุ่งมั่นกล้าตัดสินใจ บุคคลที่มีโอกาสประสบความสำเร็จในการทำกิจการใด ๆ

2. คุณสมบัติของผู้ประกอบการที่สำคัญที่สุดคือข้อใด

ก. ความชอบธุรกิจ

ข. ความรู้ในธุรกิจ

ค. ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำ

ง. มีการพัฒนาตนเอง

3. ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมข้อใดกล่าวถูกต้อง

ก. ความสามารถด้านการสื่อสาร มีความสามารถเผชิญกับความเสี่ยงในการริเริ่มที่จะนำความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ไปสู่ความสำเร็จ ประกอบกิจการด้วยความซื่อสัตย์

ข. ประกอบกิจการด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนมีความตระหนักถึงผลกระทบต่อ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ค. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่อยู่ภายในตัวบุคคลไม่ว่าจะเป็นความรู้ ทักษะ ความสามารถ และทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงานเพื่อสังคม

ง. การประกอบกิจการด้วยอย่าง มีคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนมีความตระหนักถึงผลกระทบต่อสังคม

4. ข้อใดไม่ถูกต้อง

ก. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ คือ สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาการค้นคว้าหรือจากประสบการณ์เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้ เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญในเรื่องหน้าที่ของผู้ประกอบการ

ข. สมรรถนะผู้ประกอบการ หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่อยู่ภายในตัวบุคคลไม่ว่าจะเป็นความรู้ ทักษะ ความสามารถ และทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงานตามตำแหน่งงาน นั้น ๆ

ค. สมรรถนะของการเป็นผู้ประกอบการแยกได้เป็น 3 ด้านได้แก่ ด้านความรู้ (Knowledge aspect) ด้านทักษะ (Skill aspect) ด้านคุณลักษณะ (Relevant trait aspect)

ง. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การแสดงออกถึงการประกอบกิจการด้วยความดูแลใส่ใจต่อลูกค้า เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม โดยดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใสและยุติธรรม มีความตระหนักถึงผลกระทบทางลบต่อ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

5. การแสดงออกถึงความเชื่อมั่นในตนเองว่ามีความสามารถหรือศักยภาพในการรับมือกับความท้าทายสภาพแวดล้อมทางธุรกิจใหม่ๆ ด้วยทัศนคติที่เชื่อมั่น ตรงกับคุณลักษณะใด

ก. ความมั่นใจในตนเอง

ข. ความกล้าเสี่ยง

ค. ความมีวินัย

ง. ความอดทน

6. การแสดงออกถึงการเคารพต่อระเบียบ รู้ถึงสิทธิของตน และการเคารพผู้อื่น ปฏิบัติตามเงื่อนไขทางธุรกิจที่กำหนดไว้ได้

ก. ความมั่นใจในตนเอง

ข. ความกล้าเสี่ยง

ค. ความมีวินัย

ง. ความรับผิดชอบต่อสังคม

7. ร้านอุทัยพาณิชย์ มียอดซื้อสินค้าประจำเดือนมิถุนายน 2548 จำนวน 50,000 บาท ยอดขายสินค้า 70,000 บาท อัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม 7 % ดังนั้นร้านรวมค้าปลีกจะต้องชำระเงินภาษีมูลค่าเพิ่ม หรือได้รับคืนเงินภาษีจำนวนเท่าใด

ก. ชำระเพิ่ม 1,350 บาท

ข. ชำระเพิ่ม 1,400 บาท

ค. ชำระเพิ่ม 1,450 บาท

ง. ได้รับคืน 1,400 บาท

8. ร้านเสริมสวยซลดตาจ่ายค่าวัสดุสิ้นเปลืองและค่าใช้จ่ายต่างๆที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นเงิน 65,000 บาท รายได้ค่าบริการมีจำนวน 45,000 บาท อัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม 7% ดังนั้นร้านเสริมสวยซลดตาจะต้องชำระเงินภาษีมูลค่าเพิ่มหรือได้รับคืนเงินภาษีจำนวนเท่าใด

ก. ชำระเพิ่ม 1,410 บาท

ข. ชำระเพิ่ม 1,420 บาท

ค. ได้รับคืน 1,400 บาท

ง. ได้รับคืน 1,410 บาท

9. บริษัทแห่งหนึ่งผลิตเก้าอี้โยกมีกำไรต่อตัวละ 50 บาท และผลิตเก้าอี้นั่งธรรมดามีกำไรต่อตัวละ 30 บาท ถ้าบริษัทนี้ผลิตเก้าอี้โยก x ตัวต่อวัน และเก้าอี้นั่งธรรมดา y ตัวต่อวัน และมีเงื่อนไขการผลิตดังนี้ $6x + 3y \leq 900$, $3x + 4y \leq 600$ จงหาว่าบริษัทนี้มีกำไรต่อวันมากที่สุดเท่าไร

ก. บริษัทนี้ได้กำไรต่อวันมากที่สุดเท่ากับ 6,800 บาท

ข. บริษัทนี้ได้กำไรต่อวันมากที่สุดเท่ากับ 7,800 บาท

ค. บริษัทนี้ได้กำไรต่อวันมากที่สุดเท่ากับ 8,800 บาท

ง. บริษัทนี้ได้กำไรต่อวันมากที่สุดเท่ากับ 9,800 บาท

10. ในการตัดกางเกงและกระโปรงขายส่งร้านจำหน่ายเสื้อผ้าจากผ้าที่มีอยู่ 60 เมตร ถ้ากางเกงแต่ละตัวใช้ผ้า 1.2 เมตร และกระโปรงแต่ละตัวใช้ผ้า 1.5 เมตร ผู้ตัดควรตัดกางเกงและกระโปรงอย่างละเท่าไร จึงจะได้เงินจากการขายมากที่สุด ถ้าผู้ตัดขายกางเกงตัวละ 150 บาท และกระโปรงตัวละ 180 บาท จะได้เงินจากการขายมากที่สุดเท่าไร

ก. ควรตัดเฉพาะกางเกง 50 ตัว ทำให้ได้เงินจากการขายสูงสุดเป็น 7,500 บาท

ข. ควรตัดเฉพาะกระโปรง 50 ตัว ทำให้ได้เงินจากการขายสูงสุดเป็น 7,500 บาท

ค. ควรตัดเฉพาะกางเกง 50 ตัว ทำให้ได้เงินจากการขายสูงสุดเป็น 8,500 บาท

ง. ควรตัดเฉพาะกระโปรง 50 ตัว ทำให้ได้เงินจากการขายสูงสุดเป็น 8,500 บาท

แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ
(Problem Solving & Decision Making)

ชื่อ.....นามสกุล..... เลขที่..... ชั้น.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านกรณีตัวอย่าง จากนั้นตอบคำถามต่อไปนี้

ข้อที่ 1 สถานการณ์ : คุณใจประกอบธุรกิจขายไอศกรีมมะพร้าวจากสวนบ้านแพ้วโดยเลือกทำเลที่ตั้งเป็นตลาดนัดสวนรถไฟ เพื่อขายนักท่องเที่ยวต่างชาติและชาวไทยในกรุงเทพฯ โดยมีสโลแกนให้คนได้ทานไอศกรีมเหมือนทานจากสวนบ้านแพ้วเพราะด้วยความสด สะอาดของมะพร้าวและกะทิที่มาจากสวน โดยคุณใจสามารถผลิต ไอศกรีมขายได้มากที่สุด 1,000 ถ้วยต่อวัน ราคาขายถ้วยละ 49 บาท เมื่อเข้าสำรวจสถานที่พบว่าทำเลเหลือให้เลือกตั้งร้าน 2 ที่คือ ในห้องสุดในซอยโซน C ลูกค้าเดินผ่านไปมาไม่เห็น ค่าเช่า วันละ 5,000 บาท และร้านข้างหน้าโซน A ลูกค้าผ่านและเห็นชัดเจน ราคาเช่าที่วันละ 15,000 บาท หากนักเรียนเป็น คุณใจนักเรียนจะเลือกตั้งร้านในโซนใดเพราะเหตุใด และมีวิธีการใดในการแก้ปัญหาหรือเพิ่มยอดขายได้

สิ่งที่โจทย์กำหนดคืออะไร และสิ่งที่ต้องการทราบคืออะไร (ท่านสามารถวาดภาพหรือใช้สัญลักษณ์ประกอบได้)

จากสถานการณ์ข้างต้นโจทย์กำหนด .....

สิ่งที่ต้องการทราบข้อมูลเพิ่มเติม .....

จงวิเคราะห์ปัญหาข้างต้น (ท่านสามารถวาดภาพหรือใช้สัญลักษณ์ประกอบได้)

<p>จากสถานการณ์ข้างต้น ปัญหาคือ.....</p> <p>ข้อจำกัดคือ .....</p>

ท่านจะใช้วิธีการใดในการแก้ปัญหา จงเสนอแนวทาง

แนวทาง	แนวทางการแก้ไข
1	
2	
3	
4	

จากการวิเคราะห์ปัญหาแนวทางการแก้ปัญหาท่านเลือกใช้วิธีใด เพราะเหตุใด
 ตัดสินใจเลือกวิธี

.....

.....

เพราะ

.....

.....

.....

ข้อที่ 2 สถานการณ์ "เสื้อคอกลมหรือเสื้อคอวี"

บริษัทขายเสื้อผ้ายี่ห้อหนึ่งทำการสำรวจความนิยมของลูกค้าเพื่อที่จะผลิตสินค้าให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค โดยการสำรวจครั้งนี้ บริษัทต้องการทราบว่าผู้หญิงชอบใส่เสื้อคอกลมหรือเสื้อคอวีมากกว่ากันจึงส่งแบบสอบถามและสัมภาษณ์ผู้หญิงหลากหลายกลุ่ม แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลในมิติ ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

1. 60% ของผู้หญิงชอบใส่เสื้อคอวีมากกว่าเสื้อคอกลม
2. อัตราส่วนของจำนวนคนที่ชอบใส่เสื้อคอวีต่อจำนวนคนที่ชอบใส่เสื้อคอกลมคือ 3 ต่อ 2
3. ในการสำรวจครั้งนี้มีคนชอบใส่เสื้อคอวีมากกว่าคนที่ชอบใส่เสื้อคอกลมอยู่ 4,000 คน
4. $\frac{2}{3}$ ของผู้หญิงชอบใส่เสื้อคอวีมากกว่าเสื้อคอกลม
5. อัตราส่วนของจำนวนคนที่ชอบใส่เสื้อคอวีต่อจำนวนคนที่ชอบใส่เสื้อคอกลม เป็น 12,000 ต่อ 8,000
6. 0.4 ของผู้หญิงชอบใส่เสื้อคอกลม

จากข้อมูลข้างต้น จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ทั้งหกข้อสอดคล้องกันหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

2. หากเจ้าหน้าที่ส่วนวิจัยต้องการนำเสนอข้อมูลต่อผู้บริหารบริษัท เขาควรเลือกใช้ผลการวิเคราะห์ข้อใดจึงจะสื่อความหมายชัดเจนที่สุด จงอธิบายเหตุผลประกอบ

.....

.....

.....

3. ผลการวิเคราะห์ข้อใดที่จะทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการสำรวจครั้งนี้ เพราะเหตุใด

.....

.....

แบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ
ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้านทักษะ

ระดับชั้น..... ภาคเรียนที่ ..... ปีการศึกษา..... ครั้งที่....
ผู้ประเมินและสังเกตพฤติกรรม .....
วันที่สังเกตพฤติกรรม .....

รายชื่อสมาชิก	1.....				2.....				3.....			
หัวข้อการสังเกตพฤติกรรม	เกณฑ์การให้คะแนน				เกณฑ์การให้คะแนน				เกณฑ์การให้คะแนน			
	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1
การคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (Problem Solving & Decision Making) ความสามารถในการคิดที่พยายามคลี่คลายปัญหาระหว่างสภาพจริงที่เกิดขึ้นกับสภาพความต้องการของบุคคล												
การคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) ความสามารถในการคิดริเริ่มรูปแบบใหม่ๆ ที่เกิดประโยชน์ต่อผู้คน สังคม โลก มองเห็นโอกาสและช่องทางในการสร้างธุรกิจ												
ทักษะทางการสื่อสาร (communication)ความสามารถในการรับ และส่งสารทางธุรกิจ โดยการติดต่ออาจกระทำด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษร												

ข้อเสนอแนะ/ปัญหาที่ควรแก้ไข

.....
.....

เกณฑ์การให้คะแนนแบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มี
ความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

รายการที่ทำการประเมิน	ระดับ คะแนน	เกณฑ์การให้คะแนน
ด้านทักษะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม		
1. การคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (Problem Solving & Decision Making) คือ ความสามารถในการคิดที่พยายาม คลี่คลายปัญหาระหว่างสภาพจริงที่เกิด ขึ้นกับสภาพความต้องการของบุคคลโดย ตัดสินใจพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ที่ เหมาะสมมาช่วยในการแก้ปัญหาทาง ธุรกิจ ในสถานการณ์ที่เสี่ยง	4	สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและชัดเจน
	3	สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพแต่ไม่ชัดเจน
	2	สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน ได้แต่ยังไม่มีประสิทธิภาพและไม่ชัดเจน
	1	สามารถตัดสินใจได้ แต่แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการ ปฏิบัติงานยังไม่มีประสิทธิภาพ
2. การคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) คือความสามารถในการคิดริเริ่มรูปแบบ ใหม่ๆ ที่เกิดประโยชน์ต่อผู้คน สังคม โลก มองเห็นโอกาสและช่องทางในการสร้าง ธุรกิจ ขึ้นมา สามารถต่อยอดในเชิง พาณิชย์ได้	4	ความสามารถในการคิดริเริ่มรูปแบบใหม่ๆ ที่เกิดประโยชน์ ต่อธุรกิจ และต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้
	3	ความสามารถในการคิดริเริ่มรูปแบบใหม่ๆ ที่เกิดประโยชน์ ต่อธุรกิจ แต่ไม่สามารถต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้
	2	ความสามารถในการคิดริเริ่มรูปแบบใหม่ๆ แต่ไม่เกิด ประโยชน์ต่อธุรกิจและไม่สามารถต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้
	1	สามารถคิดริเริ่มรูปแบบใหม่ๆ แต่ไม่เกิดประโยชน์ต่อ ธุรกิจและไม่สามารถต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้
3. ทักษะทางการสื่อสาร คือ ความสามารถในการรับ และส่งสารทาง ธุรกิจ โดยการติดต่ออาจกระทำด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษร โดยทักษะที่เกิดได้ นั้นมาจากพื้นฐานความรู้ และสามารถ ปฏิบัติอย่างคล่องแคล่วว่องไว	4	การติดต่อด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษรในการรับ และ ส่งสารทางธุรกิจอย่างคล่องแคล่วและมีประสิทธิภาพ
	3	การติดต่อด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษรในการรับ และ ส่งสารทางธุรกิจอย่างไม่คล่องแคล่วแต่มีประสิทธิภาพ
	2	การติดต่อด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษรในการรับ และ ส่งสารทางธุรกิจได้คล่องแคล่วแต่ไม่มีประสิทธิภาพ
	1	การติดต่อด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษรในการรับ และ ส่งสารทางธุรกิจไม่คล่องแคล่วและไม่มีประสิทธิภาพ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการ
ที่มีความรับผิดชอบ ต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

หน่วยที่ 1 ผู้ประกอบการเริ่มต้น

เวลาที่ใช้ จำนวน 3 ชั่วโมง

ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564

ครูผู้สอน นางสาวเพ็ญลดดา ทุ้ไพเราะ

โรงเรียน สงวนหญิง

สาระสำคัญ

ผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง บุคคลที่มีความอดทน มุ่งมั่น กล้าตัดสินใจ บุคคลที่มีโอกาสประสบความสำเร็จในการทำกิจการใด ๆ เป็นผู้มีความรู้ และความเข้าใจในเรื่องการเงิน มีความสามารถด้านการสื่อสาร การจัดการทั้งด้านเทคนิค การเผชิญกับความเสี่ยงในการริเริ่ม ซื่อสัตย์ประกอบกิจการด้วยความดูแลใส่ใจ สังคมและสิ่งแวดล้อม อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และกล้าเสี่ยงในการที่จะนำความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ

สมรรถนะของผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

ด้านความรู้ (Knowledge aspect) คือ สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาการค้นคว้า หรือจากประสบการณ์เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้ เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญในเรื่องความรู้เบื้องต้น เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วย 1. ความรู้เรื่องความสำคัญของผู้ประกอบการ 2. หน้าที่ผู้ประกอบการ 3. การวิเคราะห์การเป็นผู้ประกอบการ

ด้านทักษะ (skill aspect) คือ สิ่งที่ต้องการให้นักเรียนทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

1. ทักษะการคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (Problem Solving & Decision Making) คือ ความสามารถในการคิดที่พยายามคลี่คลายปัญหาระหว่างสภาพจริงที่เกิดขึ้นกับ สภาพความต้องการของบุคคลโดยตัดสินใจพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ที่เหมาะสมมาช่วยในการแก้ปัญหาทางธุรกิจ ในสถานการณ์ที่เสี่ยง

2. ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) คือความสามารถในการคิด ริเริ่มรูปแบบใหม่ๆ ที่เกิดประโยชน์ต่อผู้คน สังคม โลก มองเห็นโอกาสและช่องทางในการสร้าง ธุรกิจ ขึ้นมา สามารถต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้

3. ทักษะทางการสื่อสาร คือ ความสามารถในการรับ และส่งสารทางธุรกิจ โดยการติดต่ออาจจะทำด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษร โดยทักษะที่เกิดขึ้นนั้นมาจากพื้นฐานความรู้ และสามารถปฏิบัติอย่างคล่องแคล่วว่องไว

ด้านลักษณะ (Relevant trait aspect) คือ เจตคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของนักเรียน หรือสิ่งที่นักเรียนเชื่อว่าตนเองเป็น ประกอบด้วย

ความมั่นใจในตนเอง คือ การแสดงออกถึงความเชื่อมั่นในตนเองว่ามีความสามารถ หรือศักยภาพในการรับมือกับความท้าทายสภาพแวดล้อมทางธุรกิจใหม่ๆ ด้วยทัศนคติที่เชื่อมั่น

ความกล้าเสี่ยง คือ การแสดงออกถึงความสามารถในตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ทางธุรกิจที่ไม่แน่นอน และสามารถใช้ความพยายามควบคุมเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ

ความมีวินัย คือ การแสดงออกถึงการเคารพต่อระเบียบ รู้ถึงสิทธิของตน และการเคารพผู้อื่น ปฏิบัติตามเงื่อนไขทางธุรกิจที่กำหนดไว้ได้

ความอดทน คือ การแสดงออกถึงการยอมรับในสิ่งที่ตนไม่พอใจ หรือปัญหาทางธุรกิจที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ไม่กล่าวการล้มเหลว หากครั้งแรกไม่สำเร็จก็ไม่ละความพยายาม ไม่ท้อถอย

ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การแสดงออกถึงการประกอบกิจการด้วยความดูแลใส่ใจต่อลูกค้า เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม โดยดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใสและยุติธรรม มีความตระหนักถึงผลกระทบทางลบต่อ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. นักเรียนเข้าใจหลักการเป็นผู้ประกอบการเบื้องต้น
2. นักเรียนสามารถประยุกต์ความรู้เพื่อสำรวจความถนัดของตนเอง

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ด้านความรู้ นักเรียนสามารถ
  1. อธิบายความหมายของผู้ประกอบการ
  2. อธิบายทักษะผู้ประกอบการ
  3. อธิบายลักษณะผู้ประกอบการที่ดี
2. ด้านทักษะ

นักเรียนสามารถนำความรู้มาใช้ในการสำรวจความถนัดของตนเอง
3. ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ นักเรียนมี

1. ความมั่นใจในตนเอง
2. ความมีวินัยในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย
3. ความตระหนักถึงการเป็นผู้ประกอบการที่รับผิดชอบต่อสังคม

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. นำเข้าสู่บทเรียนด้วยการกระตุ้นความสนใจนักเรียน โดยครูใช้คำถามกระตุ้นต่อไปนี้
  - 1.1 นักเรียนคิดว่าผู้ประกอบการคนใดในประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จที่นักเรียน

รู้จักบ้าง

1.2 แล้วนักเรียนเคยศึกษาแนวทางความสำเร็จของผู้ประกอบการแต่ละท่านใหม่ว่าท่านมีหลักการคิดอย่างไร หรือมีแนวทางการแก้ปัญหาอย่างไร

2. ครูให้นักเรียนเขียนชื่อผู้ประกอบการที่ตนรู้จัก และแนวทางความสำเร็จของแต่ละท่านที่นักเรียนค้นหามาได้ ในหัวข้อผู้ประกอบการในดวงใจ ลงในกระดาษที่ครูแจกให้

3. ครูให้นักเรียนจับคู่กับเพื่อนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้ประกอบการในดวงใจที่ตนเองเลือก โดยสลับกันบอกถึงชื่อของผู้ประกอบการในดวงใจและอธิบายถึงแนวคิดของผู้ประกอบการท่านนั้นให้เพื่อนฟัง โดยจับคู่หมุนเวียนให้ครบ 3 คน (Think-Pair-Share)

ขั้นสอน

ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดปัญหา

ครูกระตุ้นความคิดนักเรียนโดยใช้การถามตอบประกอบการอธิบายถึงความหมายของการเป็นผู้ประกอบการว่าหลังจากนั้นเรียนได้ฟังบุคคลตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการจากเพื่อนไปนั้นให้นักเรียนช่วยกันบรรยายถึงคำว่าผู้ประกอบการตามที่ตนเองเข้าใจ

ขั้นที่ 2 ขั้นทำความเข้าใจปัญหา

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความหมายของผู้ประกอบการว่า ผู้ประกอบการ หมายถึงบุคคลที่มีความอดทน มุ่งมั่น กล้าตัดสินใจ มีความรู้ และความเข้าใจในเรื่องการเงิน มีความสามารถด้านการสื่อสาร การจัดการทั้งด้านเทคนิค การเผชิญกับความเสี่ยงในการริเริ่มข้อสงสัย และกล้าเสี่ยงในการที่จะนำความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ

ขั้นที่ 3 ขั้นดำเนินการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

1. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนโดยแบ่งตามแนวคิดทางธุรกิจของผู้ประกอบการในดวงใจที่นักเรียนแต่ละคนเลือก ออกเป็น 5 กลุ่ม จากนั้นให้นักเรียนศึกษา และแลกเปลี่ยนแนวคิดของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จภายในกลุ่ม

2. นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาแนวคิดของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ โดยครูใช้คำถามกระตุ้นความคิดนักเรียนว่าทักษะ และคุณลักษณะใดบ้างที่ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จมีคล้ายๆ กัน

3. นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอถึงแนวคิดของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จมีทักษะ และคุณลักษณะใดบ้าง

4. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงความรู้ ทักษะจำเป็นที่มีในตัวของผู้ประกอบการ ตลอดจนลักษณะของผู้ประกอบการที่ดี โดยเรียนรวมกันทั้ง 3 ด้านนี้ว่าสมรรถนะของการเป็นผู้ประกอบการ ได้แก่

ด้านความรู้ (Knowledge aspect) คือ สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาการค้นคว้าหรือจากประสบการณ์เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้ เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญในเรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วย 1. ความรู้เรื่องความสำคัญของผู้ประกอบการ 2.หน้าที่ผู้ประกอบการ 3.การวิเคราะห์การเป็นผู้ประกอบการ

ด้านทักษะ (skill aspect) คือ สิ่งที่ต้องการให้นักเรียนทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

ทักษะการคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (Problem Solving & Decision Making) คือ ความสามารถในการคิดที่พยายามคลี่คลายปัญหาระหว่างสภาพจริงที่เกิดขึ้นกับสภาพความต้องการของบุคคลโดยตัดสินใจพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ที่เหมาะสมมาช่วยในการแก้ปัญหาทางธุรกิจ ในสถานการณ์ที่เสี่ยง

ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) คือความสามารถในการคิดริเริ่มรูปแบบใหม่ๆ ที่เกิดประโยชน์ต่อผู้คน สังคม โลก มองเห็นโอกาสและช่องทางในการสร้างธุรกิจ สามารถต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้

ทักษะทางการสื่อสาร คือ ความสามารถในการรับ และส่งสารทางธุรกิจ โดยการติดต่ออาจกระทำด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษร โดยทักษะที่เกิดขึ้นนั้นมาจากพื้นฐานความรู้ และสามารถปฏิบัติอย่างคล่องแคล่วว่องไว

ด้านลักษณะ (Relevant trait aspect) คือ เจตคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของนักเรียน หรือสิ่งนี้นักเรียนเชื่อว่าตนเองเป็น ประกอบด้วย

ความมั่นใจในตนเอง คือ การแสดงออกถึงความเชื่อมั่นในตนเองว่ามี
ความสามารถ หรือศักยภาพในการรับมือกับความท้าทายสภาพแวดล้อมทางธุรกิจใหม่ๆ ด้วย
ทัศนคติที่เชื่อมั่น

ความกล้าเสี่ยง คือ การแสดงออกถึงความสามารถในตัดสินใจภายใต้
สถานการณ์ทางธุรกิจที่ไม่แน่นอน และสามารถใช้ความพยายามควบคุมเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่
ต้องการ

ความมีวินัย คือ การแสดงออกถึงการเคารพต่อระเบียบ รู้ถึงสิทธิของตน และ
การเคารพผู้อื่น ปฏิบัติตามเงื่อนไขทางธุรกิจที่กำหนดไว้ได้

ความอดทน คือ การแสดงออกถึงการยอมรับในสิ่งที่ตนไม่พอใจ หรือปัญหา
ทางธุรกิจที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ไม่กล่าวถ่มถุย หากครั้งแรกไม่สำเร็จก็ไม่ละความ
พยายาม ไม่ท้อถอย

ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การแสดงออกถึงการประกอบกิจการ
ด้วยความดูแลใส่ใจต่อลูกค้า เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม โดย
ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใสและยุติธรรม มีความตระหนักถึง
ผลกระทบทางลบต่อ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ขั้นที่ 4 ขั้นสังเคราะห์ความรู้

5. นักเรียนทำกิจกรรม “สำรวจตัวตน” โดยเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนสำรวจว่าตนเองมี
ลักษณะของผู้ประกอบการที่ดีใดบ้างในตนเอง เพื่อค้นพบความถนัดของนักเรียน โดยครูแจกใบ
งานเรื่อง “สำรวจตัวตน” ให้แก่นักเรียนจากนั้นให้ลงมือทำ

ขั้นสรุป

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและนำเสนอ

6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปถึงความหมายของผู้ประกอบการ ทักษะผู้ประกอบการ
ลักษณะผู้ประกอบการที่ดี โดยครูกล่าวถึงแนวทางประสบความสำเร็จว่า นอกจากผู้ประกอบการ
จะต้องมีความรู้ ความสามารถ มีความขยัน ซื่อสัตย์ มุ่งมั่น และอดทน ตามที่กล่าวไปข้างต้นแล้ว
นั้น สิ่งสำคัญที่อีกอย่างที่ผู้ประกอบการต้องมี คือความรับผิดชอบต่อสังคม เพราะสังคมที่ดีเป็น
พื้นฐานสำคัญของความสำเร็จเช่นกัน

7. ครูใช้คำถามกระตุ้นความคิดนักเรียนโดยให้นักเรียนเลือกกิจการที่นักเรียนสนใจ และอยากประกอบธุรกิจนั้น แล้ววิเคราะห์ตามประเด็นต่อไปนี้

7.1 ถ้าต้องการประกอบธุรกิจต้องเริ่มต้นอย่างไร

7.2 ถ้าต้องคัดเลือกบุคลากรเข้ามาปฏิบัติงานในกิจการจะมีวิธีคัดเลือกบุคลากรอย่างไรบ้าง โดยครูกระตุ้นให้นักเรียนนำกลับไปคิดและทำเป็นใบงานที่ 2: กิจการของฉัน มานำเสนอครูในคาบถัดไป

สื่อการเรียนรู้

1. VDO การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ
2. ใบความรู้ เรื่องผู้ประกอบการ
3. ใบงานเรื่อง “สำรวจตัวตน”

การวัดประเมินผล

จุดประสงค์การเรียนรู้	วิธีการวัดประเมินการเรียนรู้	เครื่องมือ	การประเมินผล
ด้านความรู้	พิจารณาจากคำตอบ	ใบงาน เรื่อง	นักเรียนตอบได้ถูกต้องได้ 1 คะแนน
1.นักเรียนสามารถอธิบายความหมายของผู้ประกอบการ	ใน ใบความรู้เรื่องผู้ประกอบการ ข้อ 1	“ผู้ประกอบการ”	ตอบผิดได้ 0 คะแนนถ้านักเรียนได้ตั้งแต่ 1 คะแนนขึ้นไปถือว่าผ่าน
2.นักเรียนสามารถอธิบายทักษะผู้ประกอบการ	พิจารณาจากคำตอบ	ใบงานเรื่อง	นักเรียนตอบได้ถูกต้องได้ 1 คะแนน
	ใน ใบความรู้เรื่องผู้ประกอบการ ข้อ 2	“ผู้ประกอบการ”	ตอบผิดได้ 0 คะแนนถ้านักเรียนได้ตั้งแต่ 1 คะแนนขึ้นไปถือว่าผ่าน
3.นักเรียนสามารถอธิบายลักษณะผู้ประกอบการที่ดี	พิจารณาจากคำตอบ	ใบงาน เรื่อง	นักเรียนตอบได้ถูกต้องได้ 1 คะแนน
	ใน ใบความรู้เรื่องผู้ประกอบการ ข้อ 3	“ผู้ประกอบการ”	ตอบผิดได้ 0 คะแนนถ้านักเรียนได้ตั้งแต่ 1 คะแนนขึ้นไปถือว่าผ่าน
ด้านทักษะ	พิจารณาจากคำตอบ	ใบงาน เรื่อง	นักเรียนตอบลักษณะของผู้ประกอบการที่ดีในตัวของตนเองได้
นักเรียนสามารถนำความรู้มาใช้เพื่อสำรวจความถนัดของตนเอง	ใน ใบงานเรื่อง “สำรวจตัวตน”	“สำรวจตัวตน”	เกินร้อยละ 50 ถือว่าผ่าน
ด้านคุณลักษณะ	พิจารณาการตอบ	แบบสังเกตวัด	นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยจากแบบ
1. ความมั่นใจในตนเอง	คำถามจากแบบสำรวจพฤติกรรม	พฤติกรรมความมั่นใจในตนเอง	สำรวจพฤติกรรมเกินร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน
2. ความมีวินัยในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย	พิจารณาจากการส่งใบงาน	แบบสังเกตวัดพฤติกรรม	นักเรียนส่งงานตามเวลาที่กำหนดจะได้ 2 คะแนนส่งงานช้ากว่ากำหนดจะได้ 1 คะแนนไม่ส่งงาน จะได้ 0 คะแนนถ้านักเรียนได้มากกว่า 1 คะแนนขึ้นไปถือว่าผ่าน
ความตระหนักถึงการเป็นผู้ประกอบการที่รับผิดชอบต่อสังคม	พิจารณาการตอบคำถามจากแบบสำรวจพฤติกรรม	แบบสำรวจพฤติกรรมการผู้ประกอบการที่รับผิดชอบต่อสังคม	นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยจากแบบสำรวจพฤติกรรมเกินร้อยละ 70 ถือว่าผ่าน

ใบงานที่ 1 เรื่องผู้ประกอบการ

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....ชั้น.....

MIND MAPPING ENTREPRENEUR

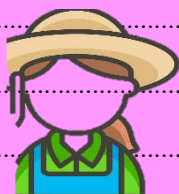
1. ผู้ประกอบการ หมายถึง

.....

.....

.....

.....

2. ทักษะของผู้ประกอบการ

.....

.....

.....

.....

ENTREPRENEUR

3. ลักษณะผู้ประกอบการที่ดี

.....

.....

.....

.....

.....

ท่านที่ 1

ท่านที่ 2

ท่านที่ 3

ท่านที่ 4

ท่านที่ 5

ท่านที่ 6

ใบงานที่ 2 เรื่อง “สำรวจตัวตน”

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....ชั้น.....

คุณลักษณะในตัวผู้ประกอบการ

ความเชื่อมั่น	ความพยายาม	ความกระตือรือร้น	ความริเริ่ม	ความระมัดระวัง
ความละเอียด	การแก้ปัญหา	ความกล้าเสี่ยง	พลังภาวะผู้นำ	การมองโลกแง่ดี
ความต้องการความสำเร็จ	บุคลิกภาพที่เป็นมิตร	ความคิดสร้างสรรค์	ความกล้าหาญ	ความอดทน
อารมณ์สนุกสนาน	การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน	ซื่อสัตย์ มีคุณธรรม	ความสามารถจัดการเวลา	ความสามารถในการตัดสินใจ
มีจิตสาธารณะ	ความรับผิดชอบต่อสังคม	ความสามารถในการสื่อสาร	ความขยันหมั่นเพียร	ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน
ความกล้าแสดงออก	ความมุ่งมั่นในการทำงาน	ความยืดหยุ่น	การตอบสนองต่อคำวิจารณ์	มองหาโอกาส

สำรวจตัวตน

คุณลักษณะผู้ประกอบการในตัวของคุณได้แก่

ตรงกับคุณลักษณะจำนวน ..... ข้อ

คิดเป็น ..... %

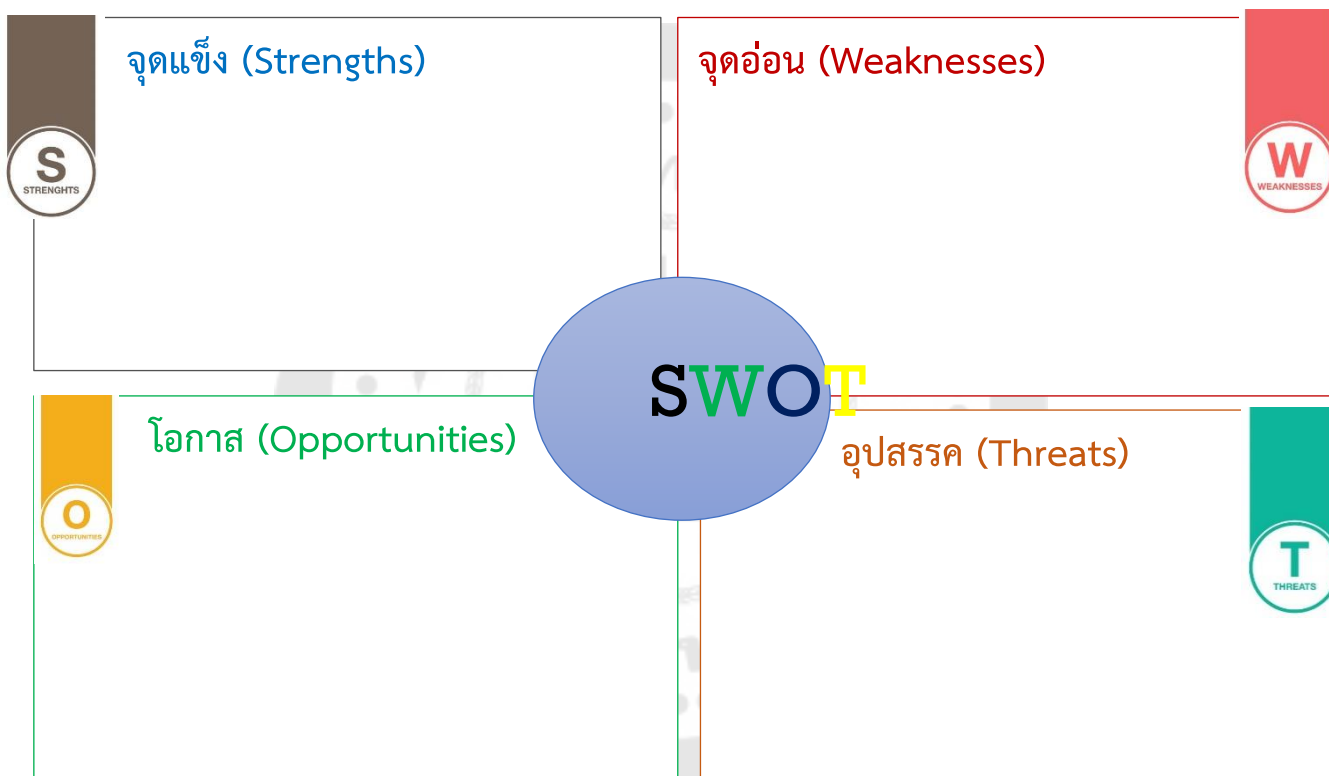

ใบงานที่ 3 เรื่อง “กิจการของฉัน”

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่ .....ชั้น

ชื่อกิจการ .....

คุณสมบัติผู้ร่วมทีม

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารประกอบการเรียน
ตามหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อ

สังคม

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ประกอบไปด้วยเนื้อหา 4 หน่วยการเรียนรู้
หน่วยที่ 1 ผู้ประกอบการเริ่มต้น
หน่วยที่ 2 ลักษณะของผู้ประกอบการ
หน่วยที่ 3 ปฏิบัติการของผู้ประกอบการ
หน่วยที่ 4 ผู้ประกอบการที่ดี

ชื่อ.....นามสกุล.....

เลขที่.....ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ .....

โรงเรียนสงวนหญิง จังหวัดสุพรรณบุรี

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ผู้ประกอบการเริ่มต้น

ผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง บุคคลที่มีความอดทน มุ่งมั่น กล้าตัดสินใจ บุคคลที่มีโอกาสประสบความสำเร็จในการทำกิจการใด ๆ เป็นผู้มีความรู้ และความเข้าใจในเรื่องการเงิน มีความสามารถด้านการสื่อสาร การจัดการทั้งด้านเทคนิค การเผชิญกับความเสี่ยงในการริเริ่ม ซื่อสัตย์ประกอบกิจการด้วยความดูแลใส่ใจ สังคมและสิ่งแวดล้อม อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และกล้าเสี่ยงในการที่จะนำความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ

▶ สมรรถนะของผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

ด้านความรู้ (Knowledge aspect) คือ สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาการค้นคว้าหรือจากประสบการณ์เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้ เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญในเรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วย 1. ความรู้เรื่องความสำคัญของผู้ประกอบการ 2.หน้าที่ของผู้ประกอบการ 3.การวิเคราะห์การเป็นผู้ประกอบการ

ด้านทักษะ (skill aspect) คือ สิ่งที่ต้องการให้นักเรียนทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

1. ทักษะการคิดแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (Problem Solving & Decision Making) คือ ความสามารถในการคิดที่พยายามคลี่คลายปัญหาระหว่างสภาพจริงที่เกิดขึ้นกับสภาพความต้องการของบุคคลโดยตัดสินใจพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ที่เหมาะสมมาช่วยในการแก้ปัญหาทางธุรกิจ ในสถานการณ์ที่เสี่ยง
2. ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) คือความสามารถในการคิดริเริ่มรูปแบบใหม่ๆ ที่เกิดประโยชน์ต่อผู้คน สังคม โลก มองเห็นโอกาสและช่องทางในการสร้างธุรกิจขึ้นมา สามารถต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้
3. ทักษะทางการสื่อสาร คือ ความสามารถในการรับ และส่งสารทางธุรกิจ โดยการติดต่ออาจกระทำด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษร โดยทักษะที่เกิดขึ้นนั้นมาจากพื้นฐานความรู้ และสามารถปฏิบัติอย่างคล่องแคล่วว่องไว

ด้านคุณลักษณะ (Relevant trait aspect) คือ เจตคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับ
 ภาพลักษณ์ของนักเรียน หรือสิ่งที่นักเรียนเชื่อว่าตนเองเป็น ประกอบด้วย
 ความมั่นใจในตนเอง คือ การแสดงออกถึงความเชื่อมั่นในตนเองว่ามีความสามารถ หรือศักยภาพ
 ในการรับมือกับความท้าทายสภาพแวดล้อมทางธุรกิจใหม่ๆ ด้วยทัศนคติที่เชื่อมั่น

ความกล้าเสี่ยง คือ การแสดงออกถึงความสามารถในตัดสินใจภายใต้
 สถานการณ์ทางธุรกิจที่ไม่แน่นอน และสามารถใช้เวลาพยายามควบคุมเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่
 ต้องการ

ความมีวินัย คือ การแสดงออกถึงการเคารพต่อระเบียบ รู้ถึงสิทธิของตน และการ
 เคารพผู้อื่น ปฏิบัติตามเงื่อนไขทางธุรกิจที่กำหนดไว้ได้

ความอดทน คือ การแสดงออกถึงการยอมรับในสิ่งที่ตนไม่พอใจ หรือปัญหาทาง
 ธุรกิจที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ไม่กลัวการล้มเหลว หากครั้งแรกไม่สำเร็จก็ไม่ละความพยายาม
 ไม่ทำถอย

ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การแสดงออกถึงการประกอบกิจการด้วย
 ความดูแลใส่ใจต่อลูกค้า เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม โดยดำเนิน
 กิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใสและยุติธรรม มีความตระหนักถึงผลกระทบ
 ทางลบต่อ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

จดบันทึก

.....

.....

.....

.....

.....

.....

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 คณิตศาสตร์สำหรับผู้ประกอบการเบื้องต้น

เรื่อง สถิติและความน่าจะเป็นสำหรับผู้ประกอบการ

สถิติเป็นศาสตร์ที่ใช้เครื่องมือช่วยในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การแก้ปัญหาส่วนใหญ่มีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูล สารสนเทศ และกระบวนการทางสถิติมาช่วยในการสรุปผล ในที่นี้จะนำเสนอตัวอย่างปัญหา หรือกรณีที่เกี่ยวข้องกับการใช้สถิติในชีวิตประจำวัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้ ตัวอย่างของกรณีหรือปัญหาที่ต้องใช้สถิติ

ปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันหรือการทำงานมีหลายปัญหาที่จำเป็นต้องใช้สถิติมาช่วยในการหาข้อสรุปหรือช่วยในการตัดสินใจโอกาสที่ธุรกิจ

การทดสอบคุณภาพสินค้า

ผู้ผลิตจำเป็นต้องทำการทดสอบประสิทธิภาพของสินค้าโดยการนำไปทดลองใช้ เพื่อให้ได้ผลการทดลองที่เกิดจากประสิทธิภาพของสินค้านั้น โดยไม่มีอิทธิพลของปัจจัยอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง การทดสอบประสิทธิภาพของสินค้าเราอาจกระทำโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทดลองซึ่งมีการวางแผนไว้อย่างชัดเจน ข้อมูลที่ได้จากการทดลองจะนำมาใช้ทดสอบผลของสินค้าด้วยวิธีการทดสอบสมมติฐานเชิงสถิติเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างผลที่ได้จากการใช้และไม่ใช้สินค้านั้นได้อีกด้วย

การสำรวจความคิดเห็น

การสำรวจความคิดเห็นเป็นสิ่งที่ทำเพื่อแสดงถึงความคิดเห็นของคนทั่วไปที่มีต่อเรื่องหนึ่งๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับบุคคลโดยทั่วไปในชุมชนหรือประเทศนั้นๆ แต่ต้องการทราบผลในเวลาอันรวดเร็วเพื่อให้เรื่องที่น่าสนใจนั้นยังคงความทันสมัยอยู่ การสำรวจความคิดเห็นจึงเก็บข้อมูลเฉพาะจากตัวอย่างของกลุ่มคนนั้นก็เป็นการเพียงพอ ซึ่งจะต้องใช้ความรู้ในวิชาสถิติที่เกี่ยวข้องกับวิธีเลือกตัวอย่างและการกำหนดขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมกับระดับคุณภาพของผลลัพธ์ที่ต้องการ การจัดทำแบบสำรวจ รวมทั้งวิธีการประมาณค่า

องค์ประกอบของสถิติศาสตร์

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นส่วนที่มีความสำคัญมาก เมื่อได้ข้อมูลที่มีคุณภาพดีมาวิเคราะห์ ผลสรุปที่ได้รับจะมีคุณภาพดีไปด้วย

2. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการหาข้อสรุปจากข้อมูลที่มีเพื่ออธิบายหรือตอบคำถามที่ต้องการ ทั้งนี้อาจเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต้นซึ่งเป็นส่วนของสถิติเชิงพรรณนาที่ใช้อธิบายว่าข้อมูลชุดนั้นมีลักษณะอย่างไร กับการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูงด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงอนุมาน โดยข้อมูลชุดที่นำมาทำการวิเคราะห์นั้นเป็นข้อมูลทั้งหมดที่เรียกว่า ตัวอย่าง ที่เลือกมาจากข้อมูลทั้งหมดที่เรียกว่า ประชากร โดยปกติจะต้องอาศัยความรู้จากทฤษฎีความน่าจะเป็นและสถิติขั้นสูง

3. การนำเสนอข้อมูล การนำเสนอข้อสรุปในรูปแบบที่ผู้ใช้โดยทั่วไป สามารถเข้าใจได้ง่ายและชัดเจน หรือการเชื่อมโยงข้อสรุปที่ได้จากวิธีการวิเคราะห์ไปตอบคำถามหรือปัญหาที่ตั้งไว้ การสรุปผลในวิธีการวิเคราะห์โดยทั่วไปมักอยู่ในรูปแบบที่ระบุว่าผลการวิเคราะห์เป็นอย่างไร แต่ไม่อยู่ในรูปของคำตอบของคำถามที่ต้องการโดยตรง เพื่อให้ข้อสรุปมีความเข้าใจที่ถูกต้องจึงควรทำการสรุปผลในลักษณะที่เชื่อมโยงกับปัญหาที่มีอยู่ด้วย

สถิติกับการตัดสินใจวางแผน

ในชีวิตประจำวันของแต่ละคน อาจกล่าวได้ว่าต้องมีการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ อยู่ตลอดเวลา หากผู้ตัดสินใจทราบหรือมีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องตัดสินใจมากเพียงใด โอกาสที่จะตัดสินใจผิดพลาดก็จะน้อยลงเพียงนั้น แต่การตัดสินใจในบางเรื่อง การใช้ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องไม่สามารถนำมาใช้เพื่อช่วยในการตัดสินใจได้โดยตรง แต่จะต้องนำมาวิเคราะห์เสียก่อน ไม่ว่าจะเป็นการวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เบื้องต้นหรือวิเคราะห์ขั้นสูงก็ตาม

ใบงาน 4 เรื่องสถิติเบื้องต้นสำหรับผู้ประกอบการ

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....ชั้น.....

ชื่อกิจการ .....

ร้านค้า	จุดดี	จุดด้อย	ภาพประกอบ

งานของเรามีจุดแตกต่าง และจุดเด่น คือ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

จากการออกสำรวจพบว่า ข้อดีของทุกร้านที่มี
ความคล้ายกันคือ

.....

.....

.....

จากการออกสำรวจพบว่า ข้อด้อยของทุกร้านที่มี
ความคล้ายกันคือ

.....

.....

.....

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 คณิตศาสตร์สำหรับผู้ประกอบการเบื้องต้น

เรื่อง เตรียมพร้อมผู้ประกอบการ

การจำลองสถานการณ์โดยใช้สมการหรืออสมการแล้วใช้วิธีทางคณิตศาสตร์หาวิธีที่ดีที่สุด วิธีการเช่นนี้เรียกว่า กำหนดการคณิตศาสตร์ (mathematical programming) และถ้าจำลองระบบงานด้วยระบบอสมการเชิงเส้น และเขียนเป้าหมายในรูปของการหาค่าสูงสุดหรือค่าต่ำสุดของฟังก์ชันเชิงเส้นได้ จะเรียกว่า กำหนดการเชิงเส้น (linear programming)

ปัญหาที่ใช้เทคนิคของกำหนดการเชิงเส้น คือ ปัญหาการจัดสรรทรัพยากรหรือปัจจัย (กำลังคน เครื่องจักร วัตถุดิบ เวลา เงิน ความรู้ความสามารถ ฯลฯ) ที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดหรือมีผลเสียน้อยที่สุด โดยที่ตัวแปรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมีความสัมพันธ์กันเป็นเชิงเส้น สำหรับการใช้นิยามกำหนดการเชิงเส้นมาแก้ปัญหา นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ว่าจะต้องมีตัวแปรอย่างน้อยหนึ่งตัวที่มีอิทธิพลต่อเป้าหมายของปัญหานั้นๆ (เช่น ต้องการกำไรสูงสุด หรือเสียค่าใช้จ่ายต่ำสุด) ซึ่งผู้ตัดสินใจจะต้องสามารถกำหนดหรือหาค่าตัวแปรตัวนี้ได้ ดังนั้น จะเรียกตัวแปรตัวนี้ว่าเป็น ตัวแปรที่ใช้ในการตัดสินใจ (decision variable) สำหรับปัญหาส่วนใหญ่ที่ใช้เทคนิคของ กำหนดการเชิงเส้นในการแก้ปัญหา ได้แก่

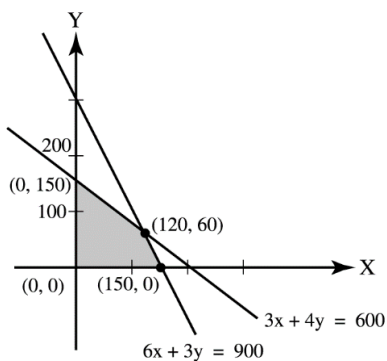
1. การวางแผนการผลิต (การตัดสินใจว่าจะผลิตสินค้าชนิดใดบ้าง จำนวนเท่าใด เพื่อให้ได้กำไรสูงสุด)
2. เกี่ยวกับตารางการผลิต
3. ปัญหาเกี่ยวกับการขนส่ง
4. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดงาน
5. การวางแผนเกี่ยวกับการลงทุน

กำหนดการเชิงเส้นมีเป้าหมายอยู่ที่การหาค่าสูงสุดหรือค่าต่ำสุดของฟังก์ชันเชิงเส้นของตัวแปรที่สนใจ เรียกว่า ฟังก์ชันจุดประสงค์

ขั้นตอนการแก้โจทย์ปัญหาคำหนดการเชิงเส้นด้วยการเขียนกราฟ

1. เขียนระบบอสมการเพื่อบรรยายสถานการณ์ เรียกว่า อสมการข้อจำกัด
2. เขียนฟังก์ชันจุดประสงค์จากสถานการณ์
3. เขียนกราฟแสดงพื้นที่ที่เป็นไปได้
4. หาพิกัดของจุดมุมของพื้นที่ที่เป็นไปได้
5. แทนค่าจุดมุมลงในฟังก์ชันจุดประสงค์เพื่อหาค่าสูงสุดหรือค่าต่ำสุด

ตัวอย่างที่ 1 บริษัทแห่งหนึ่งผลิตเก้าอี้โยกมีกำไรต่อตัวละ 50 บาท และผลิตเก้าอี้นั่งธรรมดาที่มีกำไรต่อตัวละ 30 บาท ถ้าบริษัทนี้ผลิตเก้าอี้โยก x ตัวต่อวัน และเก้าอี้นั่งธรรมดา y ตัวต่อวัน และมีเงื่อนไขการผลิตดังนี้ $6x + 3y \leq 900$, $3x + 4y \leq 600$ จงหาว่าบริษัทนี้มีกำไรต่อวันมากที่สุดเท่าไร
วิธีทำ เขียนกราฟของอสมการ $6x + 3y \leq 900$, $3x + 4y \leq 600$, $x \geq 0$ และ $y \geq 0$ ดังนี้

จากกราฟจะเห็นได้ว่า มีจุดมุม 4 จุด ดังนี้

จุดที่ 1 หาจุดตัดของแกน X และแกน Y ได้จุดตัดคือ $(0, 0)$

$$\therefore P = 50(0) + 30(0) = 0$$

จุดที่ 2 หาจุดที่เส้นตรง $6x + 3y = 900$ ตัดแกน X โดยให้ $y = 0$

$$\text{จะได้ } 6x + 3(0) = 900 \text{ นั่นคือ } x = 150$$

$$\begin{aligned} \therefore P &= 50x + 30y \\ &= 50(150) + 30(0) \\ &= 7,500 \end{aligned}$$

จุดที่ 3 หาจุดที่เส้นตรง $3x + 4y = 600$ ตัดแกน Y โดยให้ $x = 0$

$$\text{จะได้ } 3(0) + 4y = 600 \text{ นั่นคือ } y = 150$$

$$\begin{aligned} \therefore P &= 50x + 30y \\ &= 50(0) + 30(150) \\ &= 4,500 \end{aligned}$$

จุดที่ 4 หาจุดที่เส้นตรง $6x + 3y = 900$ .....(1)

ตัดกับเส้นตรง $3x + 4y = 600$

หรือ $6x + 8y = 1,200$ .....(2)

$$(2) - (1) \text{ จะได้ } 5y = 300$$

$$y = 60$$

แทนค่า $y = 60$ ลงใน (1) จะได้

$$6x + 3(60) = 900$$

$$x = 120$$

$$\begin{aligned} \therefore P &= 50x + 30y \\ &= 50(120) + 30(60) \\ &= 6,000 + 1,800 \\ &= 7,800 \end{aligned}$$

นั่นคือ บริษัทนี้ได้กำไรต่อวันมากที่สุดเท่ากับ 7,800 บาท

การลงทุน

ความสำคัญของการลงทุน

การลงทุนหมายถึง การนำเงินที่เก็บสะสมไว้ไปสร้างผลตอบแทนที่สูงกว่าโดยการออม โดยการลงทุนในพันธบัตรรัฐบาล หรือหลักทรัพย์ต่างๆ ซึ่งจะมีความเสี่ยงสูงขึ้น

ประเภทของการลงทุน

การลงทุนเป็นกิจกรรมที่ทำเพื่อให้เงินงอกเงยมากขึ้นแต่มีความเสี่ยงที่เงินต้นอาจลดลงหมดลงได้ ความเสี่ยง คือ ภาวะที่คาดว่าจะได้ ณะนั้นผู้ลงทุนจึงควรพิจารณาปัจจัยต่างๆรอบตอบ ก่อนตัดสินใจในการลงทุนโดยเลือกประเภทของการลงทุนที่จะตอบสนองวัตถุประสงค์และสามารถบรรลุเป้าหมายได้ประเภทของการลงทุนในประเทศไทยมีหลายประเภท สามารถสรุปได้ ดังนี้

1) ฝากธนาคาร เป็นการนำเงินออมไปฝากกับธนาคารพาณิชย์ อาจจะฝากประจำ หรือ ออมทรัพย์ การลงทุนประเภทนี้เงินลงทุนไม่มีวันสูญหาย เนื่องจากรัฐบาลค้ำประกันเงินฝากทั้งจำนวน แต่มีข้อจำกัดที่ผลตอบแทนต่ำ ไม่เกินร้อยละ 3-4 ต่อปีการลงทุนประเภทนี้ความเสี่ยงในการลงทุนน้อยถึงน้อยมาก

2) การซื้อขายพันธบัตรรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ เป็นการลงทุนที่มีโอกาสการสูญหายของเงินลงทุนน้อยมากเพราะรัฐบาลค้ำประกัน ผลตอบแทนจะสูงกว่าการฝากธนาคาร ไม่เกินร้อยละ 6 - 7 ต่อปี การลงทุนประเภทนี้ความเสี่ยงจัดอยู่ในระดับน้อยมากถึงไม่มีเลยและสามารถซื้อขายเปลี่ยน

3) การซื้อขายทองคำ เป็นการลงทุนที่มีผลตอบแทนค่อนข้างสูง แต่ไม่มีความแน่นอนเพราะราคาทองคำมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ระดับความเสี่ยงของการลงทุนนี้อยู่ในระดับปานกลางถึงสูง

4) การซื้อหุ้นกู้และตั๋วแลกเงินของหน่วยงานเอกชน เป็นการลงทุนที่มีความเสี่ยงในการสูญเสียดังเงินต้นอาจมีมากกว่า แต่ผลตอบแทนจะได้สูงกว่าพันธบัตรรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ ซึ่งอาจจะสูงถึงร้อยละ 9 - 10 ต่อปี ความเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง การลงทุนประเภทนี้สามารถเปลี่ยนมือ

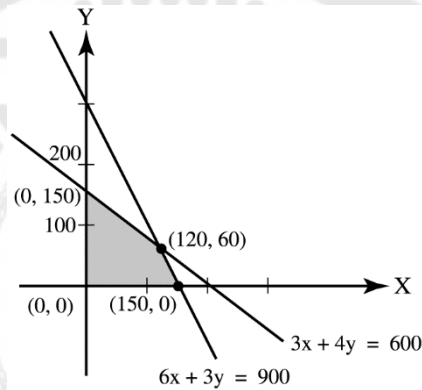
5) การซื้อขายทรัพย์สินที่เป็นรูปธรรมชนิดต่างๆ เป็นการลงทุนเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เป็นรูปธรรม เช่น ที่ดิน เพชร ภาพวาด ภาพเขียนงานศิลปะ ตลอดทั้งบทประพันธ์ต่าง ๆ เป็นต้น ผลตอบแทนของการลงทุนประเภทนี้ไม่สามารถกำหนดแน่นอนได้

ใบงานที่ 5 เรื่องเตรียมพร้อมผู้ประกอบการ

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....ชั้น.....

ตัวอย่างที่ 1 บริษัทแห่งหนึ่งผลิตเก้าอี้โยกมีกำไรต่อตัวละ 50 บาท และผลิตเก้าอี้นั่งธรรมดามีกำไรต่อตัวละ 30 บาท ถ้าบริษัทนี้ผลิตเก้าอี้โยก x ตัวต่อวัน และเก้าอี้นั่งธรรมดา y ตัวต่อวัน และมีเงื่อนไขการผลิตดังนี้ $6x + 3y \leq 900$, $3x + 4y \leq 600$ จงหาว่าบริษัทนี้มีกำไรต่อวันมากที่สุดเท่าไร
วิธีทำ เขียนกราฟของอสมการ $6x + 3y \leq 900$, $3x + 4y \leq 600$, $x \geq 0$ และ $y \geq 0$ ดังนี้

ตัวอย่างที่ 2 ในการตัดกางเกงและกระโปรงขายส่งร้านจำหน่ายเสื้อผ้าจากผ้าที่มีอยู่ 60 เมตร ถ้า
 กางเกงแต่ละตัวใช้ผ้า 1.2 เมตร และกระโปรงแต่ละตัวใช้ผ้า 1.5 เมตร ผู้ตัดควรตัดกางเกงและ
 กระโปรงอย่างละเท่าไร จึงจะได้เงินจากการขายมากที่สุด ถ้าผู้ตัดขายกางเกงตัวละ 150 บาท และ
 กระโปรงตัวละ 180 บาท จะได้เงินจากการขายมากที่สุดเท่าไร
 วิธีทำ เขียนกราฟของสมการได้ดังนี้

จากกราฟจะเห็นได้ว่าเกิดจุดตัดทั้งหมด ..... จุด ดังนี้

ภาคผนวก ค

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตาราง 21 แสดงค่าความสอดคล้องของข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบ
ต่อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ข้อที่	ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	ผลการประเมิน
	1	2	3			
1	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
2	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
3	1	0	1	2	0.66	สอดคล้อง
4	1	1	0	2	0.66	สอดคล้อง
5	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
6	0	1	1	2	1.00	สอดคล้อง
7	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
8	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
9	1	0	1	2	0.66	สอดคล้อง
10	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
11	1	1	0	2	0,66	สอดคล้อง
12	1	1	1	3	1.00	สอดคล้อง
13	1	0	1	2	0.66	สอดคล้อง

ตาราง 22 แสดงค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดสมรรถนะด้านความรู้
เรื่องผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

แบบทดสอบข้อที่	P	r
1	.77	.33
2	.60	.40
3	.57	.33
4	.63	.20
5	.57	.47
6	.63	.20
7	.60	.27
8	.70	.20
9	.57	.47
10	.57	.47
11	.70	.20
12	.77	.20
13	.63	.20
14	.37	.20
15	.73	.40
16	.60	.40
17	.77	.20
18	.73	.53
19	.77	.20
20	.63	.20
21	.40	.27
22	.60	.40
23	.77	.33
24	.77	.33
25	.77	.20

ตาราง 23 (ต่อ)

แบบทดสอบข้อที่	P	r
26	.37	.33
27	.37	.33
28	.47	.27
29	.77	.20
30	.60	.40

ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งหมดนี้คือ .817

ตาราง 23 แสดงค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา และการตัดสินใจ

แบบทดสอบข้อที่	P	r
1	.70	.28
2	.40	.51

ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งหมดนี้คือ .606

ตาราง 24 แสดงคะแนนสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านลักษณะหลังเรียน

เลขที่	ด้าน ความรู้	การคิด แก้ปัญหา	คิด สร้างสรรค์	การ สื่อสาร	ความ มั่นใจใน ตนเอง	ความกล้า เสี่ยง	ความมี วินัย	ความ อดทน	ความ รับผิดชอบต่อ สังคม	รวม
เต็ม	30	24	4	4	4	4	4	4	4	82
1	24	18	4	4	4	4	4	4	3	69
2	24	18	3	3	4	4	3	3	4	66
3	21	17	3	3	4	4	4	3	4	63
4	25	18	4	4	4	4	4	4	4	71
5	25	16	3	4	4	3	3	4	4	66
6	23	16	3	4	4	4	3	3	4	64
7	21	18	3	4	4	3	4	4	4	65
8	23	17	4	4	3	4	4	4	4	67
9	26	18	4	4	4	4	4	4	4	72
10	21	17	4	4	3	3	4	4	4	64
11	22	18	4	4	4	4	4	4	4	68
12	21	15	3	3	4	3	3	3	4	59
13	21	17	4	4	3	4	4	4	4	65
14	25	18	4	4	4	3	4	4	4	70
15	18	18	3	4	4	4	4	4	4	63
16	24	17	3	4	3	4	4	4	4	67
17	21	17	4	4	4	3	4	4	4	65
18	24	18	4	4	4	3	4	4	3	68
19	22	15	3	3	4	3	3	3	3	59
20	19	17	4	4	3	4	4	4	4	63
21	23	18	3	4	4	4	4	4	4	68
22	21	17	4	4	3	4	4	4	4	65

ตาราง 25 (ต่อ)

เลขที่	ด้าน ความรู้	การคิด แก้ปัญหา	คิด สร้างสรรค์	การ สื่อสาร	ความ มั่นใจใน ตนเอง	ความกล้า เสี่ยง	ความมี วินัย	ความ อดทน	ความ รับผิดชอบ ต่อสังคม	รวม
23	20	15	3	3	3	3	3	4	4	58
24	23	14	3	3	4	3	3	3	3	59
25	21	18	4	4	4	4	4	4	4	67
26	18	15	4	4	4	4	4	4	4	61
27	20	15	3	4	4	4	4	4	4	62
28	19	17	3	4	4	3	4	4	3	61
29	22	16	4	4	4	3	4	4	3	64
30	22	15	3	3	4	3	3	3	4	60

ตาราง 25 แสดงคะแนนสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านลักษณะ ก่อนเรียนและหลังเรียน

สมรรถนะผู้ประกอบการที่มี ความรับผิดชอบต่อสังคม	ค่าเฉลี่ย		t-test	sig
	ก่อนเรียน	หลังเรียน		
ทดสอบ	56.37	64.63	9.65	.05

ตาราง 26 แสดงคะแนนสมรรถนะผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านลักษณะหลังเรียนกับเกณฑ์ ร้อยละ 70

สมรรถนะผู้ประกอบการที่มี ความรับผิดชอบต่อสังคม	ค่าเฉลี่ย	เกณฑ์	t-test	sig
ทดสอบหลังเรียน	64.63	57.4	10.65	.00

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	เพ็ญลดดา ทุ้ไพเราะ
วัน เดือน ปี เกิด	2 กันยายน 2532
สถานที่เกิด	ประเทศไทย
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2555 ครุศาสตร์บัณฑิต วิชาเอกคณิตศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2559 การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิทยาการทางการศึกษาและการ จัดการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

